

violet
history

Războiul care mi-a salvat viața

KIMBERLY BRUBAKER BRADLEY

ARTHUR

Roman laureat cu Newbery Honor 2016

Într-o lume nesigură, pe fundalul luptei pentru supraviețuire din întunecații ani ai celui de-Al Doilea Război Mondial, Ada, o fetiță de nouă ani, are de purtat propria ei bătălie pentru a demonstra că nu e cu nimic diferită de ceilalți.

Umilită de propria mamă din cauza unui defect fizic, ținută captivă în apartamentul lor cu o singură cameră, Ada profită de faptul că toți copiii sunt evacuați din Londra și, împreună cu fratele ei, Jamie, fuge departe de răutatea mamei. Așa ajung să o cunoască pe Susan Smith, o femeie posacă, dar care îi iubește ca și cum ar fi copiii ei. Și, în timp ce lumea întregă se schimbă și toți cei din jur cunosc suferința și despărțirea, Ada descoperă ce înseamnă iubirea și respectul.

La **ARTHUR** cărțile de istorie sunt întotdeauna **violet**

violet
history

classic
yellow

smart
blue

funny
green

orange
fantasy

KIMBERLY BRUBAKER BRADLEY

*Războiul care mi-a
salvat viața*

Traducere din engleză și note
de Iulia Arsintescu

ARTHUR

Redactor: Mădălina Vasile
Tehnoredactor: Crenguța Rontea
Copertă: Alexandru Daș

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BRADLEY, KIMBERLY BRUBAKER

Războiul cere mi-a salvat viața / Kimberly Brubaker Bradley
trad. și note de Iulia Arsintescu. - București: Editura Arthur, 2016

ISBN 978-606-788-065-6

I. Arsintescu, Iulia (trad.) (note)

821.111(73)-93-31=135.1

Kimberly Brubaker Bradley

The War that Saved My Life

Copyright © 2015 by Kimberly Brubaker Bradley

© Editura Arthur, 2016, pentru prezenta ediție
Editura Arthur este un imprint al Grupului Editorial ART.

Kimberly Brubaker Bradley este o scriitoare americană născută în Fort Wayne, Indiana, în 1967. A studiat la Smith College din Northampton, Massachusetts, de unde a absolvit obținând o diplomă în chimie.

Un timp a lucrat ca redactor colaborator pentru diverse reviste și apoi ca redactor cu jumătate de normă. În aceeași perioadă lucra ca cercetător în chimie și scria noaptea sau dimineața foarte devreme. În cele din urmă, odată cu nașterea primului său copil, în 1994, renunță la postul de cercetător și se concentrează pe cariera literară.

Prima carte publicată, *Ruthie's Gift*, a apărut în 1998, iar de atunci a semnat alte paisprezece titluri pentru copii și adolescenți.

Războiul care mi-a salvat viața a primit în 2016 distincția Newbery Honor.

*Pentru Kathleen Magliochetti,
care mi-a dezvăluit prima oară Anglia.*

— Ada! Pleacă de la fereastră! s-a răstit mama.

M-a apucat de braț, m-a tras, iar eu m-am rostogolit de pe scaun și am căzut pe podea.

— Îl salutăm pe Stephen White, atâta tot.

Știam bine că nu trebuia să-i răspund, dar uneori mă lua gura pe dinainte. În vara aceea aveam să învăț să lupt.

Mama m-a plesnit. Tare. M-am izbit cu capul de piciorul scaunului și câteva clipe am văzut stele verzi.

— Nu vorbești cu nimeni! a zis mama. Te-am lăsat la geam de bună la suflet ce sunt, dar îl bat în scânduri dacă mai scoți nasul; darmite să vorbești cu cineva!

— Dar Jamie e-afară, am mormăit eu.

— Și de ce n-ar fi? a zis mama. El nu-i olog ca tine.

Mi-am mușcat buzele împiedicând cuvintele să iasă și am scuturat din cap ca să mă dezmeticesc. Apoi am văzut urma de sânge de pe podea. Dumnezeuule! Nu-l curățasem pe tot, azi după-amiază! Dacă îl vedea mama, punea lucrurile cap la cap cât ai clipi și dădeam de naiba! M-am târât pe fund până am acoperit pata de sânge și mi-am strâns sub mine piciorul beteag.

— Mai bine mi-ai face un ceai, a zis mama.

S-a așezat pe marginea patului și a început să-și ruleze ciorapii în jos, fluturându-mi pe sub nas picioarele ei sănătoase.

— Îndată plec la lucru.

— Da, mamă.

Am tras scaunul de la geam într-o parte ca să ascund sângele. M-am târât pe podea, cu piciorul plin de zgaibe ferit de ochii mamei. M-am cățărât pe cel de-al doilea scaun din casa noastră, am aprins ochiul mașinii cu gaz și am pus ceainicul deasupra.

— Taie-mi niște pâine și picură untură pe felii. Pregătește câteva și pentru fratele tău.

Apoi a râs.

— Dacă mai rămâne ceva pâine, arunc-o pe fereastră. Să vedem dacă îi place lui Stephen White ce mănânci tu la cină. Ce zici de asta?

N-am spus nimic. Am tăiat două felii groase de pâine, iar pe restul am îndesat-o în spatele chiuvetei. Jamie nu intra oricum în casă decât după ce pleca mama, iar el împărțea întotdeauna mâncarea cu mine.

Când ceaiul a fost gata, mama a venit să-și ia cana.

— Văd cum te uiți, fetișo, a zis ea. Să nu crezi că mă poți duce de nas. Ai noroc că te accept așa cum ești. Habar n-ai tu cât de rău ți-ar putea fi.

Îmi pusesem și mie o cană de ceai. Am luat o înghițitură zdravănă și am simțit lichidul fierbinte alunecându-mi pe gât până în măruntaie. Mama nu glumea. Dar nici eu.

Există tot felul de războaie.

Povestea pe care v-o spun a început în urmă cu patru ani, odată cu vara anului 1939. Anglia se afla în pragul unui alt Mare Război, cel în mijlocul căruia suntem acum. Cei mai mulți oameni se temeau. Eu aveam zece ani (dar pe-atunci nu-mi știam vârsta) și chiar dacă

auzisem de Hitler – fragmente de discuții și vorbe rătăcite care zburau de pe străduță până la fereastra mea de la etajul trei – numele lui nu mă îngrijora deloc, la fel cum nu mă îngrijora niciun alt război între națiuni. Din ce v-am povestit până acum ați putea crede că eram în război cu mama, dar primul meu război, cel pe care îl purtam în acel iunie, se ducea între mine și fratele meu.

Jamie avea o claie mare de păr castaniu-închis, ochi de inger și suflet de drăcușor. Mama zicea că are șase ani și că în toamnă urma să meargă la școală. Spre deosebire de mine, avea picioare sănătoase cu două labe mari. Le folosea ca să fugă de mine.

Îmi era groază să rămân singură.

Apartamentul nostru era de fapt o cameră la etajul trei deasupra crâșmei în care muncea mama noaptea. Dimineața dormea până târziu și îmi revenea mie sarcina să-i dau lui Jamie ceva de mâncare și să-l țin ocupat, să nu facă gălăgie până când se gândea ea să se trezească. Pe urmă, mama ieșea la cumpărături sau ca să stea de vorbă cu femeile de pe străduța noastră; uneori îl lua cu ea și pe Jamie, dar de cele mai multe ori îl lăsa acasă. Seara, mama se ducea la lucru, iar eu îi dădeam lui Jamie ceai, îi cântam până adormea. Făceam asta de când mă știam, încă de când Jamie era în scutec, prea mic ca să stea pe oliță.

Ne jucam, cântam și urmăream lumea de la geam – vânzătorul de gheață cu căruciorul lui, negustorul de haine vechi cu mârțoaga flocoasă după el, bărbații care se întorceau seara acasă de la docuri și femeile care întindeau rufele proaspăt spălate și stăteau de vorbă din pridvor. Copiii săreau coarda pe stradă și se jucau de-a prinselea.

Aș fi putut coborî scările încă de pe atunci. Aș fi putut merge în patru labe sau m-aș fi putut târi pe fund. Nu eram neajutorată. Dar singura dată când mă aventurasem afară, a aflat mama și m-a bătut până mi-a dat sângele.

— Nu ești decât o rușine, țipase ea. Un monstru, cu piciorul ăla oribil! Crezi că vreau să-mi vadă lumea păcatul?

M-a amenințat că mă aruncă pe fereastră dacă mai cobor vreodată. Întotdeauna folosea amenințarea asta.

Aveam laba piciorului drept mai mică și răsucită, cu vârful întors spre cer și cu toate degetele în aer și atingeam pământul cu ce-ar fi trebuit să fie dosulabei. Bineînțeles că nici glezna nu-mi funcționa cum trebuie și mă durea de fiecare dată când mă sprijineam în ea, așa că de când mă știam nici nu prea pășeam pe piciorul acela. În schimb mă descurcam târându-mă în patru labe. N-am protestat că stăteam tot timpul în cameră, atâta vreme cât l-am avut și pe Jamie cu mine. Dar Jamie crescuse și voia să fie cu ceilalți copii, să se joace pe stradă.

— Cum să nu vrea? a zis mama. El e normal.

Iar lui Jamie i-a spus:

— Tu nu ești ca Ada. Tu poți să te duci unde-ți place.

— Nu poate, am zis eu. Trebuie să stea undeva să-l vad și eu.

La început așa a făcut, dar pe urmă s-a împrietenit cu o gașcă de băieți și o ștergea de sub ochii mei cât era ziua de lungă. Se întorcea acasă cu povești despre docurile de pe Tamisa, unde vapoare uriașe descărcau marfă adusă din toată lumea. Mi-a povestit despre trenuri și depozite mai mari decât tot blocul nostru de

apartamente. Văzuse St. Mary, biserica după ale cărei clopote țineam socoteala timpului. Vara, când se mărea ziua, rămânea afară tot mai târziu, până când a început să vină la mult timp după ce pleca mama. Era mai me-reu plecat, dar mamei nu-i păsa.

Camera în care eu rămâneam era o închisoare. Abia puteam îndura zăpușeala, liniștea și pustiul.

Am încercat orice ca să-l fac pe Jamie să rămână acasă. M-am așezat în fața ușii ca să nu poată ieși, dar era deja mai puternic decât mine. M-am rugat de el și m-am rugat de mama. L-am amenințat pe Jamie, iar într-o zi i-am legat mâinile și picioarele în timp ce dormea. *Îl obligam să stea cu mine!*

Jamie s-a trezit. N-a țipat, n-a urlat. A înjurat o dată și pe urmă a zăcut neajutorat, uitându-se la mine.

Lacrimile au început să-i alunece pe obraji.

L-am dezlegat cât am putut de repede. M-am simțit un monstru. La încheietura mâinii îi rămăsese o dungă roșie unde strânsesem sfoara prea tare.

— Nu mai fac, i-am zis. Promit, nu mai fac asta niciodată.

Dar lacrimile continuau să-i curgă. Am înțeles. N-o să-i mai fac rău lui Jamie cât voi trăi. N-o să-l mai lovesc niciodată, nici măcar o dată.

Altfel, deveneam ca mama.

— Rămân în casă, a șoptit el.

— Nu, am zis. Nu. Nu-i nevoie. Dar bea niște ceai înainte să pleci.

I-am dat o cană de ceai și o felie de pâine cu untură. În acea dimineață nu eram decât noi doi. Mama nu știu pe unde umbla. L-am mângâiat pe Jamie pe cap, l-am

sărutat pe frunte, i-am cântat și am făcut tot ce-am putut ca să-l văd zâmbind.

— Oricum o să mergi curând la școală, am zis, uimită că nu înțelesesem asta pe deplin până atunci. Ai să fii plecat ziua-ntreagă, dar eu o să mă descurc. O să fac în așa fel încât să-mi fie bine.

L-am convins să iasă afară la joacă și i-am făcut cu mâna de la geam.

Apoi am făcut ce-ar fi trebuit să fac de la bun început. Am învățat să merg.

Dacă puteam merge, poate că mamei nu i-ar mai fi fost așa de rușine cu mine. Poate reușeam să ascundem cumva piciorul olog. Poate reușeam să ies din cameră, să stau și eu cu Jamie sau măcar să mă pot duce până jos la el, dacă avea nevoie.

Așa s-a întâmplat, dar nu chiar cum îmi închipuisem eu. Până la urmă, ce m-a eliberat a fost o combinație între sfârșitul micului meu război cu Jamie și începutul marelui război cu Hitler.

Am început chiar de atunci. M-am ridicat de pe scaun și am pus amândouă picioarele pe podea. Picioarul stâng, cel bun. Picioarul drept, cel olog. Am îndreptat genunchii și, apucând strâns spătarul scaunului, am stat în picioare.

Trebuie să înțelegeți exact care era problema. Bineînțeles că puteam sta în picioare. Puteam chiar să sar într-un picior, dacă voiam. Dar mă mișcam mult mai iute în patru labe, iar camera noastră era așa de mică, încât nu-mi băteam capul să mă ridic prea des. Mușchii picioarelor mele, mai ales de la dreptul, nu erau învățați cu asta. Îmi simțeam spinarea slabă. Dar astea erau lucruri secundare. Dacă ar fi trebuit doar să stau în picioare, m-aș fi descurcat.

Ca să merg, însă, trebuia să calc pe piciorul olog. Să mă las cu toată greutatea pe el, să ridic de jos celălalt picior și să nu cad pentru că nu-mi puteam ține echilibrul sau din cauza durerii care mă săgeta.

În acea primă zi am stat în picioare acolo, lângă scaun, clătinându-mă. Mi-am mutat cu grijă o parte din greutate de pe stângul pe dreptul. Mi s-a tăiat răsuflarea.

Poate că n-ar fi fost atât de greu dacă aș fi mers de la început. Poate că oasele mele strâmbe și răsucite de la gleznă s-ar fi obișnuit. Poate că pielea fragilă care le acoperea s-ar fi înăsprit.

Poate. N-aveam de unde să știu și statul în picioare pur și simplu nu mă aducea mai aproape de Jamie. Am luat mâinile de pe spătarul scaunului. Am legănat piciorul olog și l-am dus în față. Mi-am împins corpul înainte. Durerea mi-a străpuns glezna ca un cuțit. Am căzut.

Din nou în picioare. Am apucat scaunul. Mi-am recăpătat echilibrul. Pas înainte. Am căzut. Sus. Am încercat din nou. De data asta am dus în față piciorul bun. Am gemut scurt, m-am legănat pe piciorul bolnav, apoi m-am prăbușit.

Pielea piciorului olog s-a zdrelit. Podeaua s-a mânjit de sânge. După un timp, n-am mai suportat. M-am lăsat în genunchi, tremurând, am luat o cârpă și am șters mizeria.

Asta a fost în prima zi. A doua zi a fost mai rău. Mă durea și piciorul bun, cu talpă cu tot. Îmi venea greu să-mi mai îndrept genunchii. Eram plină de vânătăi de la căzături, iar pielea zdrelită nu se vindecase. Tot ce-am reușit a doua zi a fost să stau în picioare ținându-mă de scaun. Am stat uitându-mă pe fereastră. Am exersat mutatul greutatei de pe stângul pe dreptul. Pe urmă am zăcut în pat hohotind de durere și de epuizare.

Am ținut totul secret, desigur. Nu voiam să afle mama până când nu mergeam bine și nu aveam încredere că Jamie nu i-ar fi spus. Aș fi putut striga marea veste întregii străzi, dar la ce bun? Priveam zilnic lumea de-afară de la geam, uneori vorbeam cu oamenii, dar chiar dacă ei îmi făceau din mână și de multe ori îmi spuneau „Salut, Ada!“, rareori încercau cu adevărat să stea de vorbă cu mine.

*

Poate că mama avea să-mi zâmbească. Poate că avea să-mi spună: „Da' știu că ești deșteaptă!“

În mintea mea am mers chiar mai departe. După o zi grea, în care îmi țineam piciorul pe pat și tremuram de efort încercând să nu mai plâng, mi-am imaginat-o pe mama luându-mă de mână și ajutându-mă să cobor scările. Mi-am imaginat că mă scotea în stradă și le spunea tuturor: „Ea e Ada. Este fiica mea. Vedeți, nu-i așa de neajutorată cum credeam noi.“

Era mama, la urma-urmei.

Mi-am închipuit cum o ajutam la cumpărături. Mi-am închipuit că mergeam la școală.

— Povestește-mi tot, i-am spus lui Jamie seara târziu.

Îl țineam în brațe lângă geamul deschis.

— Ce-ai văzut azi? Ce-ai învățat?

— M-am dus într-un magazin, cum mi-ai spus tu. Unul de fructe. Erau fructe peste tot. Adică așa, grămezi pe mese.

— Ce fructe?

— Păi... mere. Și altele ca merele, dar nu chiar la fel. Și unele rotunde, portocalii și lucioase, și altele verzi...

— Ar fi trebuit să înveți cum se numesc, i-am spus.

— N-am putut, a zis Jamie. M-a văzut vânzătorul și m-a dat afară. A zis că n-are nevoie de cerșetori răpănoși să-i fure fructele și m-a alungat cu mătura.

— Of, Jamie, da' tu nu ești un cerșetor răpănos. Mai facem baie, din când în când, atunci când mamei nu-i place cum miroșim. Și n-ai fi furat.

— Ba, cum să nu!

A băgat mâna în sân și a scos ceva care nu era chiar măr, un fruct zgrunțuros, galben și moale. Era o pară, dar noi nu știam atunci. Când am mușcat din ea, ne-a curs zeamă pe bărbii.

Nu mai gustasem niciodată ceva la fel de bun.

A doua zi Jamie a șterpelit o roșie, dar în ziua următoare a fost prins când încerca să înhațe un cotlet de la măcelar. Măcelarul l-a tăbăcit în bătaie în plină stradă și pe urmă l-a adus acasă și i-a spus mamei tot. Mama l-a înșfăcat pe Jamie de gât și l-a tăbăcit și ea.

— Dobitocule! Să furi bomboane e una! Ce voiai să faci cu un cotlet?

— Adei i-e foame, a hohotit Jamie.

Chiar îmi *era* foame. Mersul presupunea multă muncă, îmi era foame tot timpul. Dar Jamie o dăduse-n bară spunând asta și o știa prea bine. L-am văzut căscând ochii de frică.

— Ada! Trebuia să-mi închipui! a zis mama și s-a întors spre mine. Îl înveți pe frate-tău să fure pentru tine? Gloabă care faci umbră pământului degeaba!

Mi-a ars un dos de palmă. Stăteam pe scaunul meu. Fără să mă gândesc, am sărit să mă feresc de lovitură.

Căzusem în cursă. Nu puteam face niciun pas fără să-mi dau în vileag secretul. Mama s-a uitat la mine cu ochii în flăcări.

— S-a umflat orzu'n tine, da? a strigat ea. În genunchi și treci în dulap!

Dulapul era un corp mic de mobilă aflat sub chiuvetă. Țeava de scurgere picura, așa că în cubul de lemn era întotdeauna umezeală și puțea. Mai rău era cu gândacii care colcăiau. Afară nu mă sinchiseam prea tare de ei. Îi striveam cu o bucată de hârtie și pe urmă îi

aruncam pe geam. Dar în dulăpior, pe întuneric, nu le puteam face felul. Se suiau și mișunau pe mine. Unul mi-a intrat odată în ureche.

— Treci înăuntru, a zâmbit mama.

— Mă duc eu, a zis Jamie. Eu am înhățat friptura.

— Se duce Ada, a zis mama.

S-a întors rânjind către Jamie.

— Ori de câte ori o să te mai prind furând, Ada o să-și petreacă noaptea în dulap.

— Nu toată noaptea, am șoptit, dar sigur că a fost toată.

Când lucrurile mergeau rău de tot, mă refugiam la mine în cap. Am știut tot timpul cum se face asta. Oriunde aș fi fost, pe scaunul meu sau în dulap, puteam să nu mai văd și să nu mai aud nimic, ba chiar să nu mai simt nimic. Pur și simplu dispăream.

Grozavă treabă, numai că nu se petrecea destul de repede. Primele câteva minute din dulap erau cele mai rele. Pe urmă, mai târziu, începea să mă doară totul pentru că stăteam atât de înghesuită. Crescusem între timp.

Dimineața, după ce mi-a dat mama drumul, mă simțeam amețită și-mi era greață. Când m-am îndreptat, m-a săgetat durerea, m-au apucat crampele și mii de ace mi s-au înfipt în mâini și în picioare. M-am întins pe podea. Mama s-a uitat în jos la mine.

— Să-ți fie învățătură de minte, a zis ea. Nu te crede mai grozavă decât ești, fetiço.

Mi-am dat seama că mama ghicise măcar o parte din secretul meu. Deveneam mai puternică și nu-i plăcea.

De cum a ieșit din casă, m-am ridicat în picioare și m-am silit să traversez toată camera.

Era deja spre sfârșitul lui august. Știam că nu mai era mult până ca Jamie să înceapă școala. Plecarea lui nu mă mai speria la fel de tare ca înainte, dar mă îngrozea gândul că urma să rămân singură atâta timp cu mama. În acea zi, însă, Jamie s-a întors acasă devreme și părea supărat.

— Billy White spune că toți copiii au început să plece, a zis Jamie.

Billy White era frățiorul mai mic al lui Stephen White și cel mai bun prieten al lui Jamie.

Mama se pregătea să plece la muncă. S-a aplecat să-și lege șireturile apoi s-a ridicat cu un geamăt.

— Așa am auzit.

— Cum adică pleacă? am întrebat eu.

— Pleacă din Londra, mi-a răspuns mama, din cauza lui Hitler și a bombelor lui.

Se uita la Jamie, nu la mine.

— De fapt umblă vorba că orașul va fi bombardat, așa că toți copiii trebuie trimiși la țară, în afara pericolului. Eu nu m-am hotărât încă dacă să te trimit. S-ar putea să fac asta. Mai puțină cheltuială, cu o gură în minus.

— Care bombe? am întrebat. Unde la țară?

Mama nu m-a băgat în seamă.

Jamie s-a cocoțat pe un scaun și a început să-și legene picioarele. Părea așa de mititel.

— Billy spune că ei pleacă sâmbătă.

Asta însemna peste două zile.

— Mama lui îi cumpără haine noi, a continuat Jamie.

— Eu n-am bani de haine noi, a zis mama.

— Și eu? vocea mea s-a auzit mai încet decât voiam. Plec și eu? Cu mine cum rămâne?

Mama tot nu s-a uitat la mine.

— Sigur că nu. Îi trimit pe copii să stea la oameni de treabă. Cine te-ar vrea pe tine? Îți zic eu cine: Nimeni. Oamenii de treabă nu vor să vadă piciorul ăla.

— Aș putea sta la niște oameni răi, am zis. N-ar fi cu nimic diferit de ce-i aici.

Am văzut palma venind, dar n-am apucat să mă fac mică destul de repede.

— Nu fi obraznică, mi-a strigat mama, și gura i s-a strâmbat în zâmbetul acela care făcea să mi se strângă stomacul. Tu nu poți să pleci. N-o să pleci niciodată. Ești înțepenită aici, în camera asta, cu sau fără bombe.

Jamie s-a făcut alb la față. A deschis gura să zică ceva, dar eu am clătinat tare din cap și a tăcut. După ce-a plecat mama, s-a aruncat la mine în brațe.

— Nu-ți face griji, am zis, legănându-l.

Nu-mi era teamă. Eram recunoscătoare că petrecusem vara așa cum o petrecusem.

— Tu află unde trebuie să mergem și la ce oră să fim acolo, i-am spus. O să plecăm împreună, ai să vezi.

Sâmbătă dis-de-dimineată i-am furat mamei pantofi.

N-am avut încotro. Erau singurii pantofi din casă, în afară de cei din pânză ai lui Jamie, care erau prea mici chiar și pentru piciorul meu olog. Ai mamei erau prea mari, dar le-am pus hârtie în vârf. Mi-am înfășurat laba piciorului bolnav într-o cârpă. Am legat șireturile strâns. Simțeam pantofii tare ciudat, dar m-am gândit că probabil n-o să-mi cadă.

Jamie s-a uitat la mine plin de uimire.

— A trebuit să-i iau, i-am șoptit. Altminteri, oamenii mi-ar vedea piciorul.

— Stai în picioare, a zis el. *Mergi!*

Venise clipa mea cea mare iar acum abia dacă-mi mai păsa de asta. Aveam prea multe în față.

— Da, am zis. Merg.

I-am aruncat o privire mamei, care sforăia în pat, cu spatele la noi. Era mândră de mine? Nici pe departe!

Am coborât scările târându-mă pe fund. Jos m-a ajutat Jamie și am pornit amândoi pe străzi, în zorii tăcuți ai zilei. Un pas, m-am gândit. Câte-un pas, pe rând.

Era interesant să fiu la nivelul pământului. Lumina avea o nuanță rozalie, deasupra clădirilor parcă se ridica

un abur albastru și totul părea mult mai frumos decât avea să fie acea zi până la final. O pisică a țâșnit de după un colț vânând ceva – un șoarece, probabil. În afară de pisică, strada era pustie.

Îl țineam pe Jamie de mână, în partea dreaptă, ca să mă sprijin de el. Jamie zicea că trebuia să fim la el la școală la ora nouă, adică multe ceasuri mai încolo, dar eu m-am gândit cu cât mai devreme, cu atât mai bine. Nu știam cât de mult o să-mi ia să ajung la școală. Nu voiam să se holbeze lumea la mine.

Strada era plină de gropi, dar de la fereastra mea nu-mi dădusem seama. Mersul se dovedea mai dificil decât în camera noastră. Pantofii mă ajutau, dar când în sfârșit am ajuns în capătul aleii, piciorul mă durea atât de rău, încât nu credeam că mai pot face vreun pas. Dar l-am făcut.

— Pe aici, a șoptit Jamie. Nu mai e mult.

Încă un pas și piciorul mi s-a răsucit. Am căzut, gemând. Jamie s-a lăsat în genunchi lângă mine.

— Poți să mergi în patru labe, a zis el. Nu se uită nimeni.

— Cât mai e până acolo? l-am întrebat.

— Încă trei cvartale, a zis el.

Pe urmă mi-a explicat:

— Un cvartal înseamnă clădirile dintre două străzi. Trebuie să mai traversăm încă de trei ori.

Am aproximat distanța din ochi. Trei străzi. La fel de bine puteau să fi fost trei kilometri. Trei sute de kilometri.

— Cred c-o s-o iau în patru labe o vreme, am zis.

Dar era mult mai greu să merg în patru labe pe stradă decât la noi în apartament. Aveam genunchii bătuciți

deja, desigur, dar pe pietre mă dureau, iar gunoaiele și noroiul nu erau nici ele mai plăcute. După un cvartal l-am apucat pe Jamie de mână și m-am tras sus, în picioare.

— De ce n-ai mers până acum, dacă poți? m-a întrebat Jamie.

— E o treabă nouă, am zis. Am învățat vara asta, când nu erai tu acasă.

El a dat din cap.

— Nu te spun, a zis.

— Nu contează.

Lumea deja mi se părea uriașă. Dacă ridicam ochii spre acoperișurile clădirilor, simțeam că mă lua amețeala.

— Mergem la țară. Acolo nu-i pasă nimănui că știu să merg.

Mințeam, desigur. Habar n-aveam unde ne duceam. Nici măcar nu știam ce însemna *la țară*. Dar Jamie m-a strâns mai tare de mână și a zâmbit.

Școala era o clădire de cărămidă cu o curte goală înconjurată cu un gard metalic. Am intrat amândoi, iar eu m-am prăbușit. Am mâncat pâine înmuiată în zahăr. Era bună.

— Ai luat zahărul mamei? a întrebat Jamie, cu ochii mari.

Am dat din cap că da.

— Pe tot, am zis, și am râs tare amândoi.

Acum, că stăteam jos, aerul era răcoros și pământul se simțea umed. Durerii surde din gleznă i-a luat locul o durere ascuțită, care pulsa. Am ridicat ochii spre toate clădirile acelea pe care nu le mai văzusem, la spiralele

și ornamentele de cărămidă, la țigle, la cadrele ferestrelor, la păsări. N-am observat-o pe femeia care traversa curtea până când nu mi-a dat Jamie un ghiont.

Femeia ne-a zâmbit.

— Ați venit devreme, a zis ea.

„Una dintre profesoare“, m-am gândit. Am dat din cap și i-am răspuns cu un zâmbet larg.

— Ne-a adus tata înainte să plece la lucru, am zis. A spus că o să vă îngrijiți dumneavoastră de noi.

Femeia a dat din cap.

— Chiar așa o să fac. Vreți niște ceai?

Când ne-am ridicat, sigur că și-a dat seama că șchio-pătam. O dată șchio-pătam, o dată pășeam bine; mergeam clătinându-mă, noroc că-l aveam pe Jamie să mă prindă.

— Săraca de tine, a zis femeia. Ce-ai pățit?

— M-am lovit, am zis. Chiar azi dimineață.

Era destul de adevărat.

— Mă lași să mă uit? a întrebat ea.

— A, nu-i nevoie, am zis, forțându-mă să pășesc. Deja mă simt mai bine.

După aceea a mers ușor. Era cel mai imposibil lucru pe care îl făcusem vreodată, dar în același timp era și ușor. M-am sprijinit de Jamie și am continuat să înaintez. Curtea s-a umplut de copii și de profesori, iar profesorii ne-au pus să formăm rânduri. N-aș fi fost în stare să mai merg încă un kilometru până la gară – mă simțeam secătuită – dar dintr-odată mi-a apărut în față un chip pe care l-am recunoscut.

— Ada, tu ești? a zis Stephen White.

Era cel mai mare dintre copiii White; între Stephen și Billy mai erau trei fete. Toți copiiiăștia se opriseră și se holbau la mine. Nu mă văzuseră până atunci decât la geamul camerei noastre.

— Eu sunt, am zis.

Stephen părea surprins.

— Nu m-am gândit c-o să vii. Adică, sigur că trebuie să pleci din Londra, dar mama ne-a spus că pentru cei ca tine există niște locuri speciale.

Mama mea nu pomenise nimic despre niciun loc special.

— Cum adică „cei ca mine“?

Stephen și-a coborât privirea. Era mai înalt decât mine și mi s-a părut mai mare ca vârstă, dar nu cu mult.

— Știi tu, a zis el.

Știam.

— Ologi, am zis.

S-a uitat din nou la mine, surprins.

— Nu, a zis. Înapoiști. Cu mințile aiurea. Așa zice toată lumea. Habar n-aveam că poți vorbi.

M-am gândit la tot timpul pe care îl petrecusem la fereastră.

— Vorbeam mereu cu tine, am zis.

— Știu că făceai cu mâna și boscorodeai ceva – acum părea să se simtă foarte prost –, dar noi, din stradă, nu te auzeam niciodată. Nu înțelegeam ce spui. Nu știam că poți vorbi normal. Iar mama ta zicea că pentru binele tău trebuie să te țină încuiată. Stephen s-a uitat pentru prima oară la picioarele mele. Ești ologă?

Am dat din cap că da.

— Și cum ai ajuns aici?

— Am mers, am zis. Nu-l puteam lăsa singur pe Jamie.

— A fost greu? m-a întrebat.

— Da, am răspuns.

O expresie ciudată i-a străbătut chipul, una pe care n-am înțeles-o.

— Toată lumea o compătimentește pe mama ta, a zis el. N-aveam ce să răspund la asta.

— Știe că ai plecat? m-a întrebat Stephen.

Voiam să mint, dar s-a băgat Jamie.

— Nu. A zis că pe Ada o s-o bombardeze.

Stephen a dat din cap.

— Nu-ți face griji cu mersul pân' la gară, a zis el. Te duc eu în spate.

Nu știam ce voia să spună, dar una dintre surioarele lui mici s-a uitat în sus la mine și mi-a zâmbit.

— Și pe mine mă duce așa.

Așa că Stephen White m-a luat în cârcă să mă ducă la gară. Profesoara care îmi dăduse ceai i-a mulțumit pentru ajutor. Ne-am așezat într-un rând lung și profesorii ne-au pus să cântăm „O Anglie va exista mereu”¹. În cele din urmă am ajuns la gară, care dădea pe dinafară de copii, mai mulți decât știam eu că existau pe lume.

— Poți să te urci în tren? m-a întrebat Stephen, lăsându-mă jos.

L-am apucat pe Jamie de umăr.

— Sigur că mă pot.

Stephen a dat aprobator din cap. I-a strâns laolaltă într-un grup pe Billy și pe surorile lui, dar pe urmă s-a întors la mine.

¹ *There'll Always Be an England* – cântec patriotic englezesc compus și difuzat în vara anului 1939, care a devenit foarte popular înainte de izbucnirea celui de-Al Doilea Război Mondial.

— De ce te ținea încuiată dacă nu ești înapoiată la minte?

— Din cauza piciorului, am zis.

El a clătinat din cap.

— Asta-i nebunie curată.

— Din cauză... din cauză la ce-oi fi făcut de mi-a ajuns piciorul așa...

El a clătinat iar din cap.

— Nebunie.

M-am holbat la el. *Nebunie?*

Profesorii au început să ne strige și ne-am urcat toți în tren. Înainte să înceapă clopotele bisericii să bată de prânz, trenul s-a pus în mișcare.

Evadasem. Scăpasem de mama, de bombele lui Hitler, de închisoarea mea cu o singură cameră. Scăpasem de tot. Nebunie sau nu, eram liberă.

Trenul era oribil, nu încape vorbă. Mulți dintre copii nu păreau la fel de bucuroși ca mine că plecau de acasă. Unii plângeau iar cineva a vomitat în colțul vagonului. Profesoara desemnată să ne supravegheze a început să se agite, încercând să curețe. Se străduia să-i facă pe băieți să nu se mai încaiere și ne-a explicat pentru a treia, a zecea, a o suta oară că vagonul nu avea closet, așa că trebuia să ne ținem, și că nu, nu știa cât mai dura drumul, nimeni nu știa unde ne duceam, deci cu atât mai puțin cât o să mai dureze până să ajungem.

Nu tu closete, niciun pic de apă și pâinea o mâncaseră pe toată. I-am turnat lui Jamie zahăr în palmă și el l-a lins ca o pisică. Între timp, lumea se scurgea prin drep-tul ferestrelor din ce în ce mai repede. Dacă nu mă con-centram, peisajul se încețoșa și alerga pe lângă mine. Dacă mă uitam țintă la un punct fix și roteam capul, devenea limpede că trenul se mișca, nu lumea.

Clădirile au dispărut și brusc s-a făcut totul verde. Verde peste tot în jur. Verde strălucitor, vibrant, uimi-tor, care plutea în aer către cerul albastru-albastru. Îl priveam hipnotizată.

— Ce-i asta?

— Iarbă, a zis Jamie

— *Iarbă?*

El știa ce-i verdele acela? Pe străduța noastră nu exista iarbă și nu văzusem niciodată ceva asemănător. Știam culoarea verde de la haine și de la varză, nu de la câmpii.

Jamie a încuviințat.

— Crește pe pământ. Seamănă cu niște țepi, dar moi, nu ascuțiți. Am văzut iarbă în cimitir. În jurul pietrelor de mormânt. Și copaci, ca cei de colo.

A arătat cu degetul pe fereastră. Copacii erau înalți și subțiri ca niște tulpini de țelină, numai că gigantici. În vârf aveau o explozie de verde.

— Când ai fost într-un cimitir? l-am întrebat.

Ce înseamnă cimitir? l-aș fi întrebat mai departe. Toate lucrurile pe care nu le știam păreau infinite.

Jamie a ridicat din umeri.

— La St. Mary. Am sărit capra peste pietrele de mormânt. Ne-a alungat pastorul.

M-am uitat la verde până a început să mi se încețoșeze privirea. Vegheasem jumătate de noapte, de frică să nu ne trezim prea târziu, iar acum pleoapele începuseră să mi se lase peste ochi; au coborât tot mai mult, până când Jamie a șoptit:

— Ada. Ada, *uite!*

O fată cu un cal se lua la întrecere cu trenul. De fapt, stătea *pe* cal, în spinarea lui, cu picioarele atârând de o parte și de cealaltă. Ținea în mâini niște bucăți de sfoară sau ceva asemănător, iar sfoara era prinsă de capul calului. Fata râdea, îi strălucea fața de bucurie și mi-a fost clar până și mie că stătea intenționat pe calul acela. Îl conducea, îi spunea ce să facă și pe unde s-o ia. *Călărea*. Iar calul fugea mâncând pământul.

Văzusem cai la noi pe stradă, dar numai trăgând căruțe. Habar n-aveam că puteai să-i călărești. Habar n-aveam că puteau alerga atât de iute.

Fata s-a aplecat înainte, peste coama în vânt a calului. Mișca din buze de parcă striga ceva. A lovit cu picioarele în coastele calului, iar animalul cu ochii strălucitori a țâșnit și mai repede, cu picioarele cafenii parcă zburând. Au alergat așa odată cu trenul, în timp ce trenul se curba, ocolindu-le câmpul.

În fața lor se zărea un zid de piatră. Mi s-a tăiat respirația. Urmau să se lovească de el. De ce nu oprea fata calul?

Au sărit. Au sărit peste zidul de piatră și au continuat să alerge, în timp ce șinele trenului se îndepărtau de câmpul lor.

Dintr-odată, am putut să simt goana, saltul. Înaintarea lină, zborul – le-am recunoscut cu tot trupul, de parcă făcusem și eu asta de sute de ori. Ceva ce-mi plăcea să fac. Am bătut cu degetul în geam.

— Am de gând să fac și eu asta, am zis.

Jamie a râs.

— De ce nu? l-am întrebat.

— Mergi destul de bine, a zis el.

Nu i-am spus că mă durea piciorul atât de rău, încât nu eram sigură că o să mai merg vreodată.

— Da, am zis. Merg.

Ziua mergea din rău în mai rău. Așa era merit. Trenul se oprea, pornea, se oprea din nou. Soarele s-a strecurat pe ferestre până când aerul a început parcă să se covăsească. Copiii mici plâneau. Cei mai mari se băteau.

În cele din urmă ne-am oprit în dreptul unui peron, dar o femeie autoritară de afară nu ne-a lăsat să coborâm. S-a certat cu șeful profesorilor, iar pe urmă s-a certat cu toți ceilalți profesori, ba chiar și cu bărbatul care conducea trenul. Profesorii spuneau că trebuia să ne lase să coborâm, din milostenie, dar femeia, cu chip de oțel și uniformă ca de soldat, numai că îmbrăcată în fustă, a bătut cu degetul în mapa pe care o ținea în mână și a refuzat.

— Aștept șapte mame cu copii sugari, a zis ea. Nu două sute de elevi. Așa scrie aici.

— Puțin îmi pasă ce scrie în hârtiile dumitale! i-a strigat înapoi șeful profesorilor.

Profesoara de la noi din vagon a clătinat din cap și a deschis ușa.

— Hai, jos, toți! ne-a spus ea. Closetele sunt în gară. O să facem rost pentru voi de ceva de mâncare și de apă. Coborâți!

Și am coborât, o turmă gălăgioasă. Ceilalți profesori au făcut și ei la fel, adică au deschis ușile vagoanelor. Femeia cu față de oțel s-a încruntat și a strigat ordine pe care nu le-a băgat nimeni în seamă.

Zgomotul și vânzoleala erau mai mari decât văzusem eu vreodată. Chiar mai grozave decât la focurile de artificii.

Jamie m-a ajutat să cobor din tren. Mă simțeam înțepenită și mă treceau groaznic nevoile.

— Arată-mi cum să folosesc closetul, i-am spus.

Sună caraghios, dar era primul meu closet adevărat. Acasă, apartamentul nostru avea unul comun pe palier, dar eu foloseam o găleată pe care o goleau mama sau Jamie.

— Cred că eu tre' să merg la cel de băieți, a zis Jamie.

— Cum adică, cel de băieți?

— Vezi?

Mi-a arătat cu degetul spre două uși. Se vedea cum nu se poate mai clar că toți băieții intrau pe o ușă și toate fetele pe cealaltă. Cozile se întindeau deja până afară.

— Atunci spune-mi ce am de făcut.

— Faci pipi înăuntru și pe urmă tragi apa, a zis el.

— Ce înseamnă să trag apa? Cum se face?

— Există ceva ca un mâner de care trebuie să tragi.

Mi-am așteptat rândul, iar când am intrat, am înțeles tot, chiar și cum să trag apa. Erau și chiuvete și mi-am dat cu apă pe obraji. O fată din față – cea mai zdrențăroasă și jengoasă fată pe care am văzut-o vreodată – folosea o chiuvetă chiar nas în nas cu a mea, ceea ce mi s-a părut ciudat. M-am încruntat la ea, iar ea mi-a răspuns încruntându-se la mine.

Mi-am dat seama brusc că mă uitam într-o oglindă.

Mama avea oglindă. Era atârnată sus pe perete și nu mi-am bătut niciodată capul cu ea. În asta m-am holbat îngrozită. Crezusem că arătam la fel ca toate celelalte fete. Dar eu aveam o claie în cap, nu un păr neted. Aveam pielea mai palidă ca a lor, albă ca laptele, numai că părea și cumva cenușie, mai ales pe gât. Bătăturile murdare de la genunchi se ițeau de sub fusta decolorată, care dintr-odată mi s-a părut soioasă și prea scurtă.

Ce puteam să fac? Am tras adânc aer în piept și am ieșit șontâc-șontâc afară. Jamie mă aștepta. M-am uitat la el cu privirea critică proaspăt dobândită. Și el era mai murdar decât ceilalți băieți. Cămășii lui nu-i mai ghi-ceai culoarea și avea unghiile tivite cu jeg negru.

— Trebuia să fi făcut baie, am zis.

Jamie a ridicat din umeri.

— Nu contează.

Dar conta.

Acasă, atunci când mă uitam de la geam în stradă, vizavi, trei clădiri spre stânga, chiar pe colț, vedeam o pescărie. Vânzătorul primea pește în fiecare dimineață și îl expunea cumpărătorilor pe o lespede de piatră groasă și rece. Vara, când era cald, marfa se strica repede, așa că femeile alegeau cu grijă din grămadă doar peștii mai proaspeți și mai buni.

Asta eram și noi, copiii: niște pești pe tarabă. Profesorii ne-au condus în josul străzii până la o clădire mare și ne-au aliniat lângă un perete. Bărbați și femei din sat treceau prin fața noastră, cercetând care păream cuminiți, drăguți și destul de zdraveni ca să ne ia acasă.

Din expresiile de pe fețele lor și din ce vorbeau se vedea clar că pe cei mai mulți dintre noi nu ne credeau buni de ceva.

— Doamne sfinte, a zis o femeie, trăgându-se într-o parte după ce mirosise părul unei fete. Sunt jechoși!

— Se spală, a zis femeia cu chip de oțel.

Conducea operațiunile din mijlocul încăperii, cu mapa încă în mână.

— Trebuie să fim generoși. Nu ne așteptam la atâția. Trebuie să ne facem datoria.

— N-am nicio datorie față de niște derbedei soioși, a ripostat un bărbat în vârstă. Cei din lotul ăsta par în stare să ne omoare în paturile noastre.

— Sunt *copii*, a răspuns femeia cu chip de oțel. Nu-i vina lor pentru cum arată.

M-am uitat în jur. Fetele din sat care ne împărțeau căni cu ceai apăreau radioase și aveau panglici în păr. Miroseau frumos.

— Poate că nu, a zis altă femeie. Dar nu prea seamănă cu copiii noștri, așa-i?

Femeia cu chip de oțel a deschis gura să răspundă ceva, dar a închis-o fără să mai spună nimic. Indiferent ce-om fi fost noi, nu semănam cu copiii lor, asta era clar.

— Ada, a șoptit Jamie, pe tine și pe mine nu ne vrea nimeni.

Avea dreptate. Mulțimea de privitori se rărea. Rămâneam tot mai puțini copii. Profesorii ne-au adunat laolaltă și spuneau lucruri frumoase despre noi. Femeia cu chip de oțel încerca să-i ademenească pe sătenii rămași.

O femeie în vârstă cu păr albastru a pus mâna pe brațul lui Jamie.

— Pe fată n-o iau, a zis ea, dar cu băiețelul cred că m-aș putea descurca.

— Nu-l vreți, am zis eu. Fură. Și mușcă. Și fără mine să mă-ngrijesc de el o să-l apuce din nou damblaua.

Gura femeii s-a deschis într-un „O“ fără sunet. A șters-o imediat și a plecat cu fratele altcuiva.

Pe urmă sala s-a golit și n-am mai rămas decât profesorii, femeia de oțel, Jamie și cu mine. Mama avusese dreptate. Nu ne voia nimeni. Rămăseserăm singurii nealeși.

— Nu vă faceți griji, a zis femeia cu chip de oțel – era, probabil, cea mai caraghioasă minciună pe care o auzisem vreodată.

A bătut cu degetul în hârtiile de pe mapă.

— Am locul perfect pentru voi.

— Sunt oameni de treabă? a întrebat Jamie.

— Este o doamnă singură, a răspuns femeia. Foarte de treabă.

Jamie a clătinat din cap.

— Mama zice că niciun om de treabă n-o să ne vrea. Colțul gurii de pe chipul de oțel al femeii a tresărit.

— Nu-i chiar așa de treabă, a zis ea. În plus, eu sunt cea însărcinată cu încartiruirea voastră. Nu ea hotărâște.

Asta însemna că o putea sili pe doamnă să ne ia. Bun! Mi-am mutat greutatea de pe piciorul olog și am icnit. Cât timp stăteam, mă puteam obișnui cu durerea, dar orice mișcare făcea totul mult mai rău.

— Poți să mergi? m-a întrebat femeia cu chip de oțel. Ce-ai pățit la picior?

— M-a călcat pe el căruța berarului, am zis, dar sunt bine.

— De ce n-ai cârje? a întrebat ea.

Cum nu știam ce sunt acelea cârje, n-am putut decât să ridic din umeri. Am început să traversez încăperea,

dar spre marea mea groază piciorul a cedat. Am căzut pe podeaua de lemn. Mi-am mușcat buza ca să nu țip.

— Vai, pentru numele lui Dumnezeu! a zis femeia cu chip de oțel.

S-a lăsat în genunchi lângă mine. Mă așteptam să strige, sau să mă ridice în picioare, dar în loc de asta – și mi s-a părut chiar mai rău decât faptul că mă prăbușisem – m-a înconjurat cu brațul și m-a luat de jos. M-a luat sub braț și *m-a cărat*.

— Hai mai repede, i-a zis lui Jamie.

Afară, m-a așezat pe bancheta din spate a unui automobil. Era un automobil adevărat. Jamie s-a cățărat lângă mine, cu ochii mari. Femeia a trântit ușa, s-a urcat pe locul șoferului și a pornit motorul.

— Ajungem într-un minut, a zis ea, privindu-ne peste umăr. E foarte aproape.

Jamie a atins lemnul lăcuit de sub geamul din partea lui.

— E bine-așa, a zis el, zâmbind cu gura până la urechi. Nu vă grăbiți. Pe noi nu ne deranjează.

Casa părea adormită.

Se afla chiar în capătul unei ulițe liniștite. De-o parte și de alta a uliței creșteau copaci, iar vârfurile lor se contopeau deasupra oferindu-i o umbră verzuie. Casa se vedea în dosul copacilor, într-un mic ochi de lumină; pe zidurile de cărămidă se cățăra iedera până la coș, formând o perdea de vegetație în jurul ferestrelor. O streășină micuță adăpostea o ușă vopsită cu roșu, cum era și coșul, dar pereții casei se vedeau din dosul tufelor cenușii și mohorâți. La geamuri draperiile erau trase, iar ușa zăvorâtă.

Femeia cu chip de oțel a țâțâit din buze nemulțumită. A tras mașina pe marginea uliței și a oprit motorul.

— Așteptați aici, ne-a ordonat ea.

A bătut cu pumnul în ușa roșie. Cum nu s-a întâmplat nimic, a strigat:

— Domnișoară Smith!

După câteva clipe în care nu s-a petrecut nimic, a răsucit mânerul ușii și a intrat.

L-am împins pe Jamie.

— Du-te și trage cu urechea!

El a stat câteva minute lângă ușă, apoi s-a întors.

— Se ceartă, a zis. Domnișoara nu ne vrea. Zice că nu știa să fi început războiul.

Nu m-a surprins că domnișoara Smith nu ne voia, dar îmi venea greu să cred că mai exista cineva care să nu știe de război. Domnișoara Smith ori mințea, ori era proastă făcută grămadă.

Am ridicat din umeri.

— Putem merge în altă parte.

În clipa în care am spus asta, totul s-a schimbat. Din dreapta casei somnoroase, un căluț galben-deschis a scos capul printre tufișuri și s-a uitat la mine.

Mi-am dat seama că stătea în dosul unui zid scund de piatră. Avea o pată albă în frunte, care cobora până la nas și ochi căprui. A ciulit urechile și a nechezat înfundat.

L-am înghiontit pe Jamie și i l-am arătat. Parcă ceva ce îmi imaginasem prinsese viață. Am simțit din nou în măruntaie senzația pe care o avusesem când o văzusem pe fata aia galopând.

— Oare locuiește aici? a șoptit Jamie.

Eu deja coboram din mașină. Dacă nu locuia cu domnișoara Smith, căluțul nu putea locui decât în vecini, și unde stătea el, acolo aveam de gând să stau și eu. Am încercat să fac un pas, dar nu m-a lăsat piciorul. Am tras de Jamie.

— Ajută-mă, am zis.

— Vrei să mergi la cal?

— Nu. În casă.

Am urcat șontâcând treapta de piatră și am intrat pe ușa roșie. Înăuntru era întuneric și cald. Aerul mi-rosea înțepător. Camera în care ajunseseam era plină de mobilă masivă, veche și ciudată, acoperită toată cu huse de pânză violet-închis. Pereții aveau și ei o culoare închisă, cu model, la fel ca podeaua. O femeie palidă și slabă, îmbrăcată într-o rochie neagră, stătea pe unul dintre fotoliile violet, foarte dreaptă și țeapănă, iar femeia cu chip de oțel, la fel de țeapănă, se așezase în fața ei. Femeia palidă – domnișoara Smith – avea pete de un roșu aprins în obraji. Părul îi încadra fața subțire ca un nor galben cârlionțat.

— ...nu știu nimic despre ei, a spus ea.

— Iată-i! a zis femeia cu chip de oțel. Fata s-a lovit la picior. Copii, dânsa este domnișoara Smith. Domnișoară Smith, ei sunt...

S-a oprit și ne-a privit nedumerită. Ceilalți copii din tren aveau ecusoane cu nume, dar noi nu.

— Cum vă cheamă?

Eu n-am zis nimic. Puteam să-mi iau alt nume, aici. Putea să mă cheme Elizabeth, ca pe prințesă. La naiba, putea să mă cheme și Hitler, n-aveau de unde să știe.

— Ada și Jamie, a zis Jamie.

— Ada și Jamie și-mai-cum? a întrebat femeia cu chip de oțel. Care-i numele vostru de familie?

— Hitler, am zis eu.

Jamie m-a săgetat cu privirea și n-a spus nimic.

— Nu fi impertinentă, m-a certat femeia cu chip de oțel.

— Nu pot, am zis. Nu știu ce înseamnă asta.

— Înseamnă că nu te cheamă Hitler. Spune-i domnișoarei Smith numele vostru de familie.

— Smith, am zis. Suntem Ada și Jamie Smith.

Femeia cu chip de oțel a șuierat printre dinți exasperată:

— Serios! Mă rog, nu contează.

S-a întors spre domnișoara Smith.

— Profesorii trebuie să-i aibă pe listă. O să-i întreb. Până una-alta, eu o să plec. A fost o zi foarte lungă.

S-a ridicat în picioare. Eu m-am așezat hotărâtă pe fotoliul cel mai apropiat de ușă. Jamie a țâșnit și a ocupat alt scaun.

— La revedere, a zis femeia cu chip de oțel.

— Îmi place automobilul tău, i-a spus Jamie.

— Ei, nu se poate! a zis domnișoara Smith.

S-a ridicat și a urmat-o pe femeia cu chip de oțel afară din casă. S-au mai certat câteva minute, dar eu știam deja cine va câștiga. Femeia cu chip de oțel n-avea de gând să se lase învinsă de două ori în aceeași zi.

Am auzit în cele din urmă automobilul plecând. Domnișoara Smith a intrat cu pași mari înapoi în casă, părând nemaipomenit de furioasă.

— Nu știu absolut nimic despre cum se îngrijesc copiii, a zis ea.

Am ridicat din umeri. Niciodată nu avusesem nevoie să mă îngrijească cineva, dar am zis să nu-i spun asta.

Domnișoara Smith a găsit la mine în păr un păduche care nu fusese acolo înainte de drumul cu trenul aglomerat, nu că i-ar fi păsat când m-am căptușit cu el. A insistat cu voce ascuțită să facem baie atunci, numaidecât, în acea clipă.

— Poți urca scara până la etaj? m-a întrebat, uitându-se la piciorul meu. Ce-ai pățit la picior?

— A trecut peste el căruța berarului, am zis.

Domnișoara Smith s-a înfiorat. Am urcat scările târâș pe fund, treaptă cu treaptă. Domnișoara Smith ne-a dus într-o cameră albă, cu o cadă mare, și a dat drumul la apă fierbinte de la robinet – uluitoare treabă! – apoi s-a retras ca să avem intimitate, ce-o mai fi însemnat și aia. Ne dăduse săpun și prosoape groase. Am luat o cârpă, am frecat-o cu săpun și pe urmă mi-am frecat cu ea fața și gâtul. Cârpă s-a făcut cenușie. Apoi l-am frecat pe Jamie cu săpun pe cap, am făcut la fel cu părul meu și am dat drumul din nou la robinet, ca să ne clătim. Era minunată, baia! După aceea apa murdară s-a scurs printr-o gură din fundul căzii, în loc să fim nevoiți s-o scoatem noi, ca acasă. Jamie, curat, zâmbea învelit într-un prosop. M-am înfășurat și eu într-unul și mi-am lăsat părul ud pe umeri.

— Dichisit loc, a zis Jamie.

Am fost de-acord. Era un loc frumos. Nu-mi păsa că domnișoara Smith se purta oribil. Eram obișnuiți cu asta de la mama.

Domnișoara Smith a bătut la ușă și ne-a întrebat unde ne erau lucrurile. N-am înțeles întrebarea ei. Terminaserăm mâncarea luată de-acasă și lăsasem punga goală de hârtie în tren.

— Hainele de schimb, a insistat ea. Nu vă puteți îmbrăca tot cu cele purtate.

Ceilalți copii din tren avuseseră bagaje. Noi nu.

— Suntem obligați, că altele n-avem, am zis.

A crăpat ușa și m-a măsurat din cap până-n picioare. Mi-am ascuns piciorul drept după cel stâng, dar era prea târziu.

— Căruța berarului, pe naiba! a zis ea țâfnoasă, deschizând ușa mai tare. Ai piciorul strâmb din naștere. Și lași urme de sânge peste tot pe unde calci.

Mâna i s-a îndreptat spre mine.

M-am făcut mică și m-am ferit.

Ea a înlemnit.

— Nu intenționez să te lovesc, a zis. Voiam să te ajut.

Cum să nu! De bucurie că îi umplusem podeaua de sânge.

S-a lăsat în genunchi și mi-a luat piciorul olog. Am încercat să-l trag, dar l-a ținut bine.

— Interesant, a zis. Regele Richard al III-lea a avut piciorul strâmb din naștere. N-am mai văzut niciodată unul.

M-am străduit să mă gândesc la cai. La calul de lângă casă, la cel care gonise pe lângă tren. Eu, călărind căluțul galben. M-am ascuns la mine în cap și m-am

înconjurat cu cai, iar în felul ăsta am reușit să suport atingerea domnișoarei Smith.

— Bine, a zis ea. Mâine mergem la doctor să vedem ce putem face pentru tine.

— N-o s-o primească, a zis Jamie. Oamenii de treabă nu suportă piciorul ăsta urât.

Domnișoara Smith a râs scurt, răgușit.

— În cazul ăsta, aveți noroc, a zis ea. Eu nu-s câtuși de puțin o persoană de treabă.

Nu era o persoană de treabă, dar a curățat podeaua. Nu era o persoană de treabă, dar mi-a bandajat piciorul într-o fașă albă de pânză și ne-a dat două cămăși curate de-ale ei cu care să ne îmbrăcăm. Ne veneau până peste genunchi. Ne-a pieptănat sau ne-a tăiat șuvițele încâlcite de păr – asta i-a luat o veșnicie – și pe urmă a făcut o tigaie mare de omletă.

— Asta-i tot ce am de mâncare, a zis. Săptămâna asta n-am fost la cumpărături. Nu vă așteptam.

Tot ce avea de mâncare, cică, numai că pe pâinea cam uscată întinsese unt și pusese zahăr în ceai.

Ouăle păreau lipicioase, dar îmi era suficient de foame cât să mănânc orice, și aveau gust bun. După ce mi-am șters farfuria cu pâine, mi-a mai pus o lingură.

— Ce mă fac eu cu voi? a întreat.

Ce întrebare ciudată!

— Nimic, am zis.

— Ada stă în casă, a sărit Jamie.

— Am eu grijă de el, am zis. Nu trebuie să-ți bați capul.

Domnișoara Smith s-a încruntat.

— Câți ani aveți?

Întrebarea ei m-a pus în încurcătură.

— Jamie are șase. Așa a spus mama. Trebuie să mergă la școală.

— E teribil de mic pentru șase ani, a zis domnișoara Smith.

— Așa a spus mama.

— Iar tu ești mai mare decât el, nu-i așa? a continuat ea. Tu nu mergi la școală?

— Nu cu piciorul ăla urât, a zis Jamie.

— De la piciorul ăla e cale lungă până la creier, a pufnit domnișoara Smith.

A bătut cu cuțitul în marginea farfuriei.

— Datele de naștere. Care sunt? Și numele? Cele adevărate, nu prostia cu Smith.

— Ada și Jamie, am zis. Smith. Asta-i tot ce știu.

Mi-a aruncat o privire aspră. I-am răspuns la fel. După câteva momente, s-a mai înmuiat.

— Chiar nu știi?

M-am uitat la ouăle din farfurie.

— Am întrebat o dată. Mama a spus că nu contează.

Domnișoara Smith a tras adânc aer în piept.

— Bine, a zis ea. Jamie are șase ani. Tu ești mai mare. Nouă ani, să zicem?

Nu-mi dădeam seama din vocea ei cât era de furioasă. Am ridicat din umeri. Nouă îmi convenea. Știam să număr, opt, nouă, zece.

— Le voi scrie părinților voștri, a zis domnișoara Smith. O să-mi dea Lady Thorton adresa lor și o să le scriu. Îmi vor spune ei.

Ne-a măsurat din priviri.

— Cu ce se ocupă tatăl vostru?

— Cu nimic, am zis. E mort.

Ori murise de ani buni, ori plecase. Nu știam. Dacă închideam ochii strâns și mă concentram, parcă mi-l aminteam, dar numai așa, ca o umbră. Un bărbat înalt. Și liniștit, nu ca mama.

— O, a zis domnișoara Smith. Atunci, o să-i scriu mamei voastre.

Domnișoara Smith nu era o persoană de treabă, dar ne-a culcat într-un pat moale și curat, cu niște pături subțiri și moi și cu altele mai groase și mai călduroase. A tras draperiile la geam ca să se facă întuneric. Mă simțeam nespus, nespus de obosită!

— Domnișoară, am întrebat, al cui e calul?

Trebuia să aflu înainte să adorm.

Domnișoara Smith a tăcut o vreme, cu mâna pe draperie. Se uita pe geam.

— Îl cheamă Untișor, a zis. Mi l-a dăruit Becky.

— Cine-i Becky? a întrebat Jamie, dar ea nu i-a mai răspuns.

În dimineața următoare am dormit până când soarele a ajuns la jumătatea drumului spre bolta cerului. Domnișoara Smith dormea și ea. Am auzit-o sforăind în camera din celălalt capăt al holului.

L-am dus pe Jamie la parter și i-am dat să mănânce niște pâine. M-am târât din nou în patru labe, ca acasă. Aveam de gând să continui să merg, dar în patru labe era mult mai ușor.

Camera principală avea o ușă care dădea în spatele casei. Afară se vedea un spațiu mic împrejmuț cu un zid de piatră și pe urmă un spațiu mai mare, îngrădit la fel. Calul numit Untișor stătea în spațiul mai mare, cu fața spre casă, privirea atentă și urechile ciulite.

Am zâmbit. Parcă mă aștepta pe mine.

— N-ai voie să ieși afară, a zis Jamie, apucându-mă de braț.

I-am dat mâna deoparte.

— S-a terminat cu asta, am zis. Aici pot să mă duc unde am chef.

El a șovăit.

— De unde știi?

Era răsplata mea, m-am gândit. Pentru că fusesem curajoasă. Pentru că mersesem atâta, pentru că fugisem de-acasă. Trebuia să merg în continuare, să merg pentru

totdeauna. M-am aburcat în picioare. O să *merg* până la cal.

Am pornit șontâc-șontâc, împleticindu-mă. Mă ducea totul. Căluțul se uita la mine. Când am ajuns la zidul scund de piatră, m-am așezat pe el și mi-am trecut picioarele de cealaltă parte. Căluțul a făcut un pas înainte, a plecat capul, mi-a mirosit palmele și și-a lipit gâtul de mine. L-am cuprins cu brațele. Am înțeles de unde-i venea numele. Mirosea a unt lăsat la soare.

Voiam să-l călăresc, dar nu știam cum. Spatele lui era la prea mare distanță de pământ. În plus, fata pe care o văzusem avea niște curele sau ceva de care să se țină. M-am ridicat în picioare, sprijinindu-mă de gâtul calului, și am pășit cu grijă pe lângă el.

Iarba îmi înțepa piciorul desculț. Umezeala ei răcoasă trecea și prin bandajul de la celălalt picior. Pământul era moale; se lăsa atunci când călcam pe el. Pufos ca pâinea proaspătă. Câmpul era mărginit de copaci, ale căror vârfuri se legănau în soare. Păsările ciripeau. Știam despre păsări, erau și la noi pe stradă, dar nu auzisem niciodată atât de multe în același timp.

Erau și flori.

Jamie alerga pe pajiște, cânta de unul singur și lovea tot ce-i ieșea în cale cu un băț pe care-l găsisese pe jos. Untișor a plecat din nou capul și mi-a mirosit mâinile. Oare credea că-i adusesem ceva? Ce le plăcea cailor?

Avea botul moale și cald. Mi-am trecut palmele peste capul lui, peste urechi, prin ciuful lung de păr dintre ele. Apoi calul s-a tras puțin într-o parte și și-a văzut mai departe de păscut.

M-am așezat pe pajiște și am rămas cu ochii la el. Mânca de parcă mâncatul era singura lui treabă pe

lumea asta, ca și cum ar fi spus: „Nu mi-e foame deloc, prietene, dar trebuie să-i dau înainte, înțelegi?“ Și-a fluturat coada într-o parte și-n cealaltă și pe urmă a făcut un pas către locul unde iarba era mai proaspătă.

M-am uitat la el și m-am întins – mă simțeam atât de înțepenită, iar soarele era atât de plăcut – și iar m-am uitat la el, până am adormit. Când am deschis ochii, am văzut-o pe domnișoara Smith deasupra mea.

— Te-a ars soarele, a zis ea. Ai stat prea mult afară.

M-am ridicat în fund și m-am întins. Mă durea totul. Pielea de pe picioare era roz. Mă dureau, dar eram obișnuită să mă doară.

— Nu ți-e foame? m-a întrebat domnișoara Smith.

Părea îmbufnată.

Am clipit. Îmi era foame. Sfâșietor, dureros de foame. Dar eram obișnuită și cu asta. Ce-ar fi trebuit să spun? Oare domnișoara Smith voia să-mi fie foame sau nu?

— De ce nu m-ai trezit de dimineață?

N-aș fi trezit-o cu niciun chip. Nu eram proastă.

— Vino! mi-a întins brațul. S-a făcut târziu. Trebuie să te duc la doctor și să cumpărăm câte ceva.

— N-am nevoie de ajutor, am zis.

— Nu fi caraghioasă, a zis ea și m-a tras în sus.

Am încercat să mă desprind de ea, dar mă durea groaznic piciorul, așa că am lăsat-o până la urmă să mă ajute să mă întorc în casă. Jamie era deja înăuntru, stătea la masă și mânca pâine prăjită cu fasole dintr-o conservă. M-am strecurat pe un scaun din bucătărie. Domnișoara Smith a răsturnat și mai multă fasole pe o farfurie.

— Ți s-a murdărit bandajul deja, mi-a zis.

Am inspirat adânc.

— I-am spus că n-are voie să iasă afară, a spus Jamie, înainte să deschid gura.

— Prostii, a răspuns tăios domnișoara Smith. Sigur că poate ieși afară. Numai că ne trebuie un sistem mai bun. Pantofii ăia pe care îi purtai ieri...

— Erau ai mamei, am zis.

— Mi-am dat seama că nu erau ai tăi, a zis domnișoara Smith. Dar nu cred că poți purta pantofi obișnuiți.

Am ridicat din umeri.

— În fine, vom vedea ce are doctorul de spus, a adăugat ea. Am aranjat să mergem până acolo cu taxiul, iar la întoarcere găsim noi ceva. Să nu ți se urce la cap. Nu-mi permit mașini prea des.

Am încuviințat, mi s-a părut cel mai potrivit.

S-a dovedit că *taxi* și *mașină* însemnau deopotrivă automobil. Două drumuri cu automobilul în două zile la rând. Uimitor!

Știam ce însemna doctor, dar nu văzusem până atunci niciunul. Cel din fața mea avea niște chestii ciudate în fața ochilor, un fel de geamuri rotunde de sticlă. Purta o haină albă și lungă, ca măcelarul de la noi de acasă.

— Hopa-sus ici-colea, ne-a spus el, bătând cu palma într-o masă mare de lemn.

Jamie s-a cocoțat pe ea, dar eu n-am putut.

— Aha, a zis doctorul, observându-mi piciorul, și m-a ridicat el pe masă.

Mama nu mă atingea niciodată decât ca să mă lovească. Jamie mă îmbrățișa, dar evident că nu putea să mă ridice. Aici, în schimb, oamenii mă atingeau tot timpul. Nu-mi plăcea. Nu-mi plăcea deloc.

Doctorul ne-a ciocănit cu degetul, ne-a măsurat și ne-a cercetat atent pe Jamie și pe mine. Ne-a pus să ne scoatem cămășile și ne-a lipit de piept un obiect rece de metal legat cu tuburi de urechile lui. Ne-a scormonit părul cu degetele și s-a uitat atent la locurile cu coji de pe piele, unde ne tot scărpinam.

— Impetigo¹, a zis el.

Pentru mine cuvântul n-avea niciun sens, dar domnișoara Smith a scos un carnețel din poșetă și a notat ceva în el.

— Suferă de subnutriție severă, a zis el. La fată pare să se fi declanșat și rahitismul. Are nevoie de mult soare. Mâncare bună. Lapte.

— Cum o să mă descurc eu cu ei? a zis domnișoara Smith. N-am avut niciodată copii prin preajmă.

— Hrănește-i, fă-le baie și ai grijă să doarmă din belșug, a zis doctorul. Nu sunt mai greu de îngrijit decât cățeii, să știi, a râs el. Și mult mai ușor decât caii, în orice caz.

— Caii sunt ai lui Becky, a ripostat domnișoara Smith, iar câine n-am avut niciodată.

— Cine-i Becky? a întrebat Jamie.

I-am făcut semn să tacă.

— Și piciorul Adei? a zis domnișoara Smith. Cu el ce-ar trebui să fac?

Mi-am ascuns piciorul sub mine. Domnișoara Smith m-a bătut cu palma pe genunchi.

— Arată-i-l, a zis.

N-am vrut. Nu voiam să mi-l mai atingă. Era ascuns, bandajat și reușeam să merg puțin cu el, mi se părea de-ajuns.

¹ Boală de piele contagioasă cunoscută și ca „bube dulci“.

Domnișoara Smith mi-a tras piciorul de sub mine.

— Poartă-te frumos, a zis ea.

Doctorul a desfăcut bandajul.

— Măi, măi, a zis el, ținându-mi laba în palmă. Un picior strâmb congenital care n-a fost tratat. N-am mai văzut niciunul până acum.

— Credeam că piciorul strâmb din naștere se întâlnește destul de des, a zis domnișoara Smith.

— A, da. Fără îndoială. Numai că aproape toate cazurile se rezolvă cu succes încă din pruncie.

Domnișoara Smith a inspirat adânc într-un fel pe care nu l-am înțeles.

— Dar de ce n-a fost...

S-a uitat la mine și s-a oprit.

„Se rezolvă cu succes“, m-am gândit. Piciorul meu nu se rezolvase cu succes. Suna ca și cum aș fi făcut ceva greșit. Mama spunea întotdeauna că piciorul era așa din vina mea. M-am întrebat mereu dacă ăsta era adevărul.

Și *picior strâmb congenital*. ăsta era piciorul meu. Un congenital.

Doctorul mi-a răsucit piciorul pe toate părțile și s-a uitat la el până când n-am mai putut suporta. M-am gândit la Untișor, cât de cald și de bine mirosea, cum îi simțisem răsuflarea pe mână. În loc să mă ascund într-un loc gol din mintea mea, acum mă puteam duce unde îl țineam pe Untișor, îmi era la îndemână.

— Ada, a zis tare domnișoara Smith. Ada! Revino printre noi. Doctorul Graham ți-a pus o întrebare.

Mă bătea ușurel peste față. Doctorul îmi înfășurase piciorul într-un bandaj curat. Se terminase.

— Te doare foarte tare? a repetat doctorul întrebarea.

Cât de tare însemna foarte tare? Ce se aștepta să spun? Am ridicat din umeri.

— Ai înțeles ce-a spus despre consultarea unui specialist? a zis domnișoara Smith.

M-am uitat la ea. Ea s-a uitat la mine.

— Da sau nu?

Am clătinat din cap.

Domnișoara Smith și doctorul au schimbat o privire. M-am simțit de parcă aș fi dat răspunsul greșit.

— Doctorul Graham crede că un specialist ți-ar putea opera piciorul.

Nu știam ce însemna specialist. Nu înțelegeam cuvântul *opera*. Dar știam prea bine să nu pun întrebări.

— Bine, am zis.

Domnișoara Smith a zâmbit.

— Știi că te sperie cum sună, dar ar fi un lucru minunat. O să-i scriu imediat mamei tale ca să-i cer permisiunea. Nu-mi imaginez că va avea obiecții. Între timp, doctorul Graham o să-ți dea o pereche de cârje.

Cârjele erau niște bucăți lungi de lemn care se fixau la subsuoară, ca să poți merge sprijinindu-te în ele și în piciorul bun. Piciorul olog, dacă aveai unul, nu trebuia să atingă deloc pământul.

Cârjele nu mă dureau.

— Vezi? a zis doctorul. Știam eu că poate să zâmbească!

Domnișoara Smith a clătinat din cap:

— Mie tot nu-mi vine să cred.

*

Doctorul stătea chiar în centru, lângă gară. Cu cârjele nu mai aveam nevoie de taxi, așa că am plecat pe jos, pe strada mare. Am mers așa pe stradă, cu piciorul olog cu tot, și nu m-a oprit nimeni. Am mers prin magazine, am cumpărat, carne, legume și alte alimente. Am intrat și eu în prăvălii și nu m-a dat nimeni afară. La un moment dat, domnișoara Smith a zis:

— Ada, îmi dai tu trei mere de colo?

Până atunci avusesem grijă să nu ating nimic, dar când mi-a cerut ea asta, m-am gândit că aveam voie și am făcut ce-mi ceruse. Vânzătorul nici măcar nu s-a uitat la mine.

Erau atâtea lucruri în magazine, încât m-a luat amețeala. Erau prea multe de văzut. Nu știam pe nimeni care să cumpere atâta mâncare cât a cumpărat domnișoara Smith, și încă dintr-odată. Plătise totul pe loc, cu bani gheață. Nimic pe datorie. I-am dat un ghiont lui Jamie și el a dat din cap semn că băgase de seamă. Domnișoara Smith era bogată.

Pe trotuar, domnișoara Smith a numărat mărunțișul care-i rămăsese și a oftat. Ne-a dus într-un magazin mohorât de cărămidă. Înăuntru erau oameni care stăteau în dosul unor tejghele înalte. Nu se vede nimic din ce vindeau.

— Ce fel de loc e ăsta? a întrebat Jamie.

— E o bancă, a zis domnișoara Smith. Cred că ați mai fost în bănci.

Nu știam de ce credea asta. Eu nici măcar nu auzisem vreodată de un loc care să se cheme „bancă“. Domnișoara Smith a scris ceva pe o bucată de hârtie și i-a

dat-o unui bărbat din spatele tejghelei. El a numărat niște bani și i-a dat *el* ei!

— Un magazin de bani, a șoptit Jamie, cu ochii mari.

Am dat din cap că da. În mod sigur nu exista așa ceva pe strada noastră.

Eram îmbrăcați cu hainele noastre de cu o zi înainte – n-am fi putut merge în centru îmbrăcați în cămășile domnișoarei Smith – dar domnișoara Smith le spălase, așa că arătau și miroseau frumos. Ne-a dus oricum într-un magazin unde se vindeau haine și ne-a cumpărat câte un rând nou, plus ceva la care le-a spus chiloți și pe care cică trebuia să-i purtăm de-acum înainte – trei perechi pentru fiecare –, ciorapi și pe urmă încălțări pentru amândoi, Jamie și cu mine.

— Eu am deja pantofi, a zis Jamie, trăgând cu ochiul la ghetetele sănătoase alese de domnișoara Smith. Iar Adei nu-i trebuie.

Domnișoara Smith nu l-a băgat în seamă. Vânzătorul, un bărbat urâcios cu sprâncene stufoase, a zis:

— Evacuații ăștia-s numai bătaie de cap, nu-i așa, domnișoară? Doamna mea s-a săturat deja de ei, vrea să-i trimită acasă. Niște șobolani răpănoși care se mai și scapă-n pat.

Domnișoara Smith i-a aruncat o privire care l-a făcut să-nchidă gura, da' nu-nainte să-și ceară iertare. Iar când am ieșit pe ușă, aveam în piciorul stâng, cel bun, un pantof maro de piele.

Un pantof adevărat. Doar pentru mine.

Domnișoara Smith fusese nevoită să cumpere și perechea. Bărbatul nu i-ar fi vândut doar unul. Pe celălalt îl ducea într-o pungă.

— Îl păstrăm, a zis ea. Cine știe, poate într-o zi...

N-am înțeles ce voia să spună și nici n-am întrebat. Obosisem, chiar și cu cârjele, și nu mă gândeam decât să ajung acasă. Dar Jamie a dansat în fața mea, zâmbind.

— Dacă-ți repară piciorul, a zis el. Dacă ți-l pot repara!

I-am zâmbit și eu. Jamie era un prostuț fără nădejde de-ndreptare.

Alt lucru pe care l-a făcut domnișoara Smith a fost să schimbe bateriile de la radioul ei vechi cu unele încărcate. Erau și la noi pe stradă oameni care aveau radio, așa că știam ce-i ăla, dar ca de obicei nu văzusem nici-unul de-aproape. Al domnișoarei Smith stătea în camera principală pe un dulap lucios de lemn. De cum am ajuns acasă, sâmbătă seară, i-a pus bateriile noi și i-a dat drumul. Se auzeau voci care vorbeau.

Domnișoara Smith a oftat.

— Voiam muzică, a zis ea și l-a închis. Până la urmă cred că n-avem încotro decât să aflăm totul despre război.

A căscat și a rămas nemișcată pe scaun.

M-am gândit la toată mâncarea pe care o cumpărașem. Mere. Carne. M-am ridicat în picioare.

— Vrei să fac ceai, domnișoară? am întrebat, mai mult sugerându-i. Niște felii de pâine cu untură?

Ea s-a încruntat.

— În niciun caz.

M-am așezat la loc, dezamăgită. Îmi era iarăși foame, deși mâncasem deja de două ori în acea zi, dacă puneam la socoteală și pâinea șterpelită dimineață.

— E aproape vremea cinei, a zis.

Mi-a zâmbit, însă deși o făcea ca mama, nu părea la fel de bucuroasă.

— O să vă pregătesc de mâncare. E datoria mea să am grijă de voi.

Cum să nu!

Dar s-a ridicat și chiar a pregătit cina. Una colosală. Șuncă. Cartofi fierți. Niște chestii rotunde, verzi care se numeau mazăre și veneau dintr-o cutie. Roșii, ca aceea pe care o șterpelise Jamie, numai că tăiate în felii groase. Pâine cu unt! Atâtea culori, forme și mirosuri diferite! Mazărea mi s-a rostogolit prin gură până când am reușit s-o mestec și s-o zdrobesc.

Cina a fost ca o minune, atâta mâncare deodată, și totuși Jamie, ostenit și nesuferit, a refuzat să se atingă de orice altceva în afară de șuncă. Îmi venea să-i ard una. Mâncare caldă și carne. Poate că domnișoara Smith nu ne voia, da' ne hrănea bine. Ca să nu mai spun că aveam un pantof. Asta nu putea să însemne decât că n-avea nimic împotriva să ies afară.

— Lasă-l, a zis domnișoara Smith plictisită, când am început să mă iau de Jamie. Iar lui i-a spus: Nu poți lua vitaminele până când nu mănânci măcar o înghițitură din tot ce ai în farfurie.

Sub furculițe aveam bucăți de pânză împăturită. Înainte să se apuce de mâncat, domnișoara Smith și-a pus una în poală, așa că a trebuit să procedăm și noi așisderea. Jamie luase bucata lui de pânză și își acoperise fața cu ea.

— Vreau șuncă, a zis el prin pânză.

— Primești din nou șuncă după ce guști din toate, i-a spus domnișoara Smith. Ai dreptul să nu-ți placă, dar numai după ce ai gustat-o. Și dă-ți jos șervetul de pe cap.

Jamie a azvârlit cu farfuria de perete. S-a spart. Domnișoara Smith a țipat. L-am apucat pe Jamie în

brațe și l-am pus la podea. Am luat o bucată de roșie de pe jos și i-am storcit-o între buze.

— Mănânc-o! am zberiat.

Am adunat mazăre și i-am îndesat-o pe gât. El s-a înecat și a tușit. Domnișoara Smith m-a tras să-i dau drumul.

— Ada! a zis ea. Ada, încetează! Îi faci rău!

Eu îi făceam rău, când el fusese neascultător!

— La culcare, Jamie! Domnișoara Smith l-a apucat de brațul cu care se apăra de mine. Te speli și pe urmă te bagi în pat!

L-a ridicat de pe podea și l-a dus în sus pe scări, în timp ce el dădea din picioare și zbiera.

„Îl omor“, m-am gândit. „Îl omor pentru că se poartă în felul ăsta.“

Mi-am găsit cârjele și m-am ridicat în picioare. Am adunat cioburile farfuriei și mâncarea împrăștiată pe jos. Am șters apa pe care o vărsasem când mi-am răsturnat paharul. Îl auzeam pe Jamie urlând la etaj. Domnișoara Smith ori îi făcea baie, ori îl înjunghia; mie-mi convenea oricare dintre variante.

După ce am terminat de curățat în bucătărie, am urcat scările. Floare la ureche, cu cârjele! Urletele încetaseră.

— Ți-am umplut cada cu apă curată, a zis domnișoara Smith. Ai terminat de mâncat?

Am dat din cap că da. Tot îmi mai era foame, dar aveam un nod în stomac și nu mai puteam mânca.

Am găsit în baie apă fierbinte, săpun, un prosop. Mă simțeam deja curată, dar apa era îmbietoare. După ce m-am spălat, m-am îmbrăcat cu niște haine noi care se numeau pijama și în care trebuia numai să dormi.

Pantaloni și bluză, amândouă albastre. Materialul era atât de moale, încât l-am ținut puțin lipit de față. Totul era moale, în locul ăsta. Moale și bun și înspăimântător. Acasă știam cine sunt.

Când m-am dus în dormitor, Jamie se făcuse covrig și sforăia, iar domnișoara Smith moțăia în fotoliul de lângă pat. Nu-i o persoană de treabă, mi-am amintit și m-am culcat.

În mijlocul nopții am sărit din somn și m-am trezit, așa cum mi se întâmpla când aducea mama musafiri acasă. M-am ridicat în fund și am tras păturile până la piept. Gâfâiam cu zgomot.

— Nu s-a întâmplat nimic, Ada, a zis domnișoara Smith. Sunteți bine.

M-am întors. Stătea tot în fotoliul de lângă Jamie. Pe fereastră pătrundea lumina lunii. Fața domnișoarei Smith era în umbră.

— Sunteți bine, a repetat domnișoara Smith. Ai avut un coșmar?

Am avut? Nu știam. Jamie era întins lângă mine cu gura ușor deschisă și respira încet și regulat.

— Au fost bombe? am întrebat.

Domnișoara Smith a clătinat din cap.

— Nu. N-am auzit nimic, dar și eu m-am trezit.

Pe încheietura mâinii îi cădea o rază de lună.

— E trecut de ora trei. N-aveam de gând să adorm aici, dar am dormit în fotoliul ăsta cele mai multe nopți.

Parcă o puteam auzi zâmbind.

— N-am mai dormit bine de multă vreme. De când a murit Becky, nu mai pot dormi.

— Când a murit? am întrebat.

Domnișoara Smith și-a dres vocea.

— Acum trei ani. Se fac trei ani marțea viitoare.

Nu mai dormise bine de trei ani?

— E și asta un motiv pentru care n-am vrut să vă iau, a continuat ea. N-are legătură cu voi. Toamna mi-e mai greu ca oricând. Iar când se scurtează ziua – mă rog, nici iarna nu mi-e mai bine. Niciodată nu mi-a plăcut iarna, nici când eram de vârsta voastră. Urăsc frigul și întunericul.

Am dat din cap. Și eu le uram. Iarna mă umpleam de degerături la mâini și la picioare, care mă mâncau și mă ustureau ca naiba.

— Becky era copilul tău? am întrebat.

— *Copilul* meu? Domnișoara Smith a hohotit tare și răgușit. Nu. Era prietena mea. Cea mai bună prietenă. Am fost împreună la universitate. Asta-i casa ei, mi-a lăsat-o mie.

— Și pe Untișor ți l-a lăsat, mi-am adus eu aminte.

— Pe Untișor mi l-a dat cu mult înainte să moară. Voia să îndrăgesc caii așa cum îi îndrăgea ea. N-a mers.

— De ce a murit? am întrebat.

— De pneumonie. O boală la plămâni.

Iar am dat din cap. Vorbitul cu domnișoara Smith îmi potolise panica. Mi-am descleștat mâinile de pături și m-am întins din nou.

— Poți să dormi aici, i-am spus domnișoarei Smith. Jamie stătea chiar în mijlocul patului, era loc pe partea lui.

— Nu, o să... Nu știu, poate. Numai de data asta.

S-a strecurat lângă Jamie și s-a învelit cu pătura. Am tras și eu capătul meu peste mine și am simțit din nou moliciunea aceea neașteptată, căldura.

*

Următorul lucru pe care l-am văzut a fost camera plină de lumină. Pe fereastră intra bătaia clopotelor de la biserică, iar domnișoara Smith spunea:

— Of, Jamie, ai făcut în pat.

Acasă nu făcea niciodată. Mi l-am amintit pe vânzătorul ursuz care se plânsese că evacuații se scăpau pe ei și i-am aruncat lui James o privire încât a izbucnit în plâns.

— Nu contează, a zis domnișoara Smith, deși părea nemulțumită. Se spală. Măine cumpărăm o învelitoare de cauciuc de pus sub cearșaf, în caz că se mai întâmplă. Tot timpul trebuia să cumpere lucruri.

— Sigur, ești bogată, am zis, mai mult ca să-mi potolesc îngrijorarea.

Clar că era, cu casa aia dichisită și cu toată mâncarea, ca să nu mai spun de banca unde-i dădeau bani!

— Nici pe departe, a răspuns ea. Trăiesc de pe urma vânzării vânătorilor lui Becky.

S-a ridicat și s-a întins.

— Ce-o fi cu bătăile astea de clopot? Am dormit atât de mult? Cred că trebuia să vă duc la biserică, un tutore adevărat așa ar fi făcut.

A ridicat din umeri.

— Acum e prea târziu.

A coborât și a făcut ceai. I-a spus lui Jamie să dea drumul la radio. Din el s-a revărsat o voce profundă, sonoră, care vorbea foarte solemn și rar. Ceva din vocea aceea ne-a făcut pe mine și pe Jamie să ne oprim și s-o ascultăm. Domnișoara Smith a venit din bucătărie și s-a așezat pe brațul unui fotoliu.

— Așa cum a anunțat primul ministru cu puțină vreme în urmă, a spus vocea, Anglia și Germania sunt acum în stare de război.

Clopotele bisericii au tăcut.

— De-acum o să ne bombardeze? a zis Jamie.

Domnișoara Smith a dat din cap și a răspuns:

— Da.

Până atunci, până în acea dimineață, uitasem de bombardamente. Urmau să fie la Londra, se spunea, nu aici, acasă la domnișoara Smith, dar chiar și așa uitasem de ele. N-ai crede niciodată că poți uita de lucruri ca bombele.

Sentimentul acela apăsător mi-a strâns din nou stomacul.

— Ce înseamnă că acum suntem în stare de război? am întrebat. Nu eram deja? De asta suntem aici.

— Guvernul a evacuat orașele din timp, mi-a explicat domnișoara Smith. Știau că venea războiul, dar nu știau când o să înceapă.

— Dacă știau că venea, puteau să-l oprească, am zis. Domnișoara Smith a clătinat din cap.

— Nu-l poți opri pe Hitler fără luptă. Nu te îngrijora, Ada. O să treceți cu bine peste asta, iar mama ta o să treacă și ea cu bine și sunt sigură că în curând vă veți putea întoarce acasă.

A spus-o cu un zâmbet de fațadă și mi-am dat seama că mințea. N-am înțeles de ce trebuia să mintă.

— Sper că nu, am zis pe negândite.

Mi-am înghițit vorbele: „Prefer să fiu aici.“

Domnișoara Smith a părut surprinsă. A dat să spună ceva, dar până să deschidă gura, Jamie a început să plângă.

— Vreau acasă, a zis el. Nu vreau război. Nu vreau bombe. Mi-e frică. Vreau să merg acasă.

Domnișoara Smith a oftat. A scos batista și i-a șters lacrimile și muci de pe față.

— Pe noi nu ne întreabă ce vrem, a zis ea. Haideți să mâncăm ceva.

După ce am mâncat, domnișoara Smith s-a așezat lângă radio. Părea rece și nefericită.

— Domnișoară? Au început deja să bombardeze?
A clătinat din cap.

— Încă nu. Au sunat sirenele la Londra, dar a fost numai un exercițiu.

M-am așezat pe brațul fotoliului ei. La radio, o voce vorbea monoton.

— Domnișoară? Ce sunt ăia vânători?

S-a uitat la mine de parcă o luase somnul.

— Poftim?

Am repetat întrebarea.

— Ați zis că trăiți de pe urma vânzării vânătorilor lui Becky.

Știam ce însemna să vinzi lucruri. La noi pe stradă aveam o prăvălie de amanet și când nu era de lucru la docuri, femeile duceau lucruri acolo.

— Vânătorii¹ sunt un fel de cai foarte scumpi, a zis domnișoara Smith. Becky a avut doi.

— Putem mânca mai puțin, Jamie și cu mine, am zis. Suntem obișnuiți.

Privirea domnișoarei Smith a devenit ascuțită.

¹ Cai antrenați în Anglia pentru vânătoarea de vulpi. În prezent, vânătoarea a devenit ilegală, iar caii sunt folosiți mai ales în concursurile de sărituri.

— Nici vorbă, a zis ea cu o voce tăioasă care m-a făcut să înghit în sec. Nu vă bateți voi capul cu asta! O să mă descurc sau o să ne ajute Lady Thorton. Veți fi îngrijiți.

— Putem numai...

— Nu-ți bate capul, a zis ea. E o zi minunată. Ce-ar fi să te duci să te joci afară?

Jamie ieșise deja. Am încuviințat, mi-am luat cârjele și am plecat. Untișor păștea departe, în celălalt capăt al pajiștii.

— Untișor! l-am strigat, trecându-mi picioarele peste zidul pășunii.

A ridicat capul, dar n-a venit la mine.

M-am întins pe spate. Câmpul era fascinant. Iarbă, praf, flori! Gâzulițe zburătoare! M-am întors pe burtă și am bătut iarba cu palma, am adulmecat-o, am smuls-o din pământ. M-am împins înainte ca să examinez o floare albă.

În cele din urmă am simțit o răsuflare pe ceafă. M-am rostogolit râzând, așteptându-mă să fie Jamie, dar era Untișor. Mi-a mirosit părul, apoi a pășit într-o parte, păscând. I-am urmărit mișcarea picioarelor, m-am uitat cum alunga muștele cu coada.

Soarele era sus pe cer și pe urmă a coborât, aerul a devenit răcoros.

— Cina! a strigat domnișoara Smith din casă.

Când am intrat, mi-a aruncat o privire:

— Te-ai tăvălit prin praf?

N-am înțeles ce voia să spună.

— Nu contează, a zis ea. Nu te uita așa de vinovată. Se spală.

— Iar BAIE? a strigat Jamie.

— Stați jos și mâncați, a spus domnișoara Smith. Da, facem baie din nou. Băgați-vă în cap că o să faceți baie în fiecare seară, cât stați aici.

— În fiecare seară?

Tăvălită sau nu prin praf, nu fusesem atât de curată niciodată în viața mea.

— Nu mă deranjează că vă murdăriți, a zis domnișoara Smith, dar nu vreau țărână pe cearșafuri.

Jamie și cu mine ne-am uitat în toate părțile. Existau o mulțime de cuvinte pe care nu le știam. Și se vedea clar că o *deranja* faptul că ne murdăream, chiar și numai un pic.

— Domnișoară? am îndrăznit în cele din urmă. Ce sunt cearșafurile?

Cearșafurile erau păturile cele albe și subțiri de pe pat. La cină trebuia să mâncăm „supă“, care se servea în castroane. Trebuia s-o bem cu lingura și nu direct din castron, ceea ce însemna multă muncă. Dar mie îmi era foame, iar supa era sărată și avea în ea bucăți de carne, așa că am făcut cum mi s-a spus.

Jamie n-a vrut să mănânce.

— Dacă vrei să te culci flămând, n-ai decât, i-a spus domnișoara Smith. N-am făcut decât supă și numai supă avem de mâncare.

Era o minciună, știam. Avea în cămară tot felul de mâncare. Dar Jamie se mai culcase flămând. Nu murea din asta.

Noaptea a plâns în pernă, iar dimineața iar a făcut în pat.

— Vreau acasă, a zis. Vreau să mă întâlnesc cu Billy White. Vreau să fie la fel ca întotdeauna. Vreau să mă întorc acasă.

Eu nu voiam. Nici gând. Fugisem o dată și aş fi fugit din nou.

În următoarea săptămână s-au întâmplat trei lucruri. Mai întâi, domnișoara Smith a petrecut aproape fiecare zi ori dormind, ori privind în gol posomorâtă. Luni ne-a făcut de mâncare, dar n-a mai făcut nimic altceva. Marți nici măcar nu s-a dat jos din pat. O urmărisem de destule ori la bucătărie ca să înțeleg cum mergea treaba, așa că Jamie și cu mine am avut ce mânca. Pe la mijlocul după-amiezii i-am făcut domnișoarei Smith niște ceai. Jamie l-a cărat sus în locul meu și i l-a dus în cameră.

Zăcea pe-o parte, trează, dar nu se uita la nimic anume. Avea ochii roșii și umflați. A părut surprinsă să ne vadă.

— V-am lăsat în plata Domnului, a zis, fără să se miște. I-am spus lui Lady Thorton că nu-s potrivită să îngrijesc copii. Știam eu.

Am pus ceaiul pe masa de lângă patul ei.

— Poftim, domnișoară.

S-a ridicat.

— N-ar trebui să fiți nevoiți să aveți grijă de mine, a zis ea. Eu sunt cea care trebuie să aibă grijă de voi.

A luat o gură de ceai și în ochi i-au răsărit lacrimi proaspete.

— I-ai pus zahăr, a zis.

Așa îl bea ea. O linguriță de zahăr, fără lapte.

O urmărisem.

— Da, domnișoară, am zis, ferindu-mă puțin, în caz că voia să mă pocnească. Dar n-am pus mult. A mai rămas o groază de zahăr. Eu n-am luat deloc.

Îi dădusem puțin lui Jamie, totuși.

— N-am de gând se te lovesc, a zis. Aș vrea să fi înțeleșta asta. V-am neglijat, fără îndoială, dar n-o să vă bat și nu-mi pasă ce luați să mâncați. Te-ai *preocupat* să-mi îndulcești ceaiul. Și te-ai preocupat să mi-l faci, în primul rând.

— Da, domnișoară, am zis.

„Preocupat“ era de bine sau de rău?

Ea a oftat.

— N-am primit niciun răspuns de la mama voastră. Vă cheamă Smith, totuși. Numele de familie. Am fost sigură că mințiți, până când mi-a spus Lady Thorton.

— Da, domnișoară.

— După ce mai înainte mi-ați spus că e Hitler.

M-am întors să plec. Avusesem o dimineață plină și îmi era foame, mi-ar fi prins bine niște ceai.

— Smith este un nume destul de comun, a zis domnișoara Smith. Cu toate astea, am crezut că minți.

După ce a băut ceaiul, a rămas în pat. L-am lăsat pe Jamie să dea iama în cămară și să mănânce orice voia. Și eu am făcut la fel, deși eram destul de sigură că mai târziu o să dau de belea. I-am dat voie lui Jamie să sară peste baie, dar eu am făcut una lungă de tot, cu cada atât de plină cu apă fierbinte, de-mi pluteau picioarele. Am scos cearșafurile de pe pat, așa că nu mai conta că Jamie le udase iar cu o noapte în urmă, și am dormit bine.

A doua zi dimineată, domnișoara Smith s-a sculat, cu părul ei creț ca un nor galben în jurul capului.

— Mă voi strădui mai mult, ne-a spus ea. Ieri a fost vorba despre Becky. Azi va fi mai bine.

Am ridicat din umeri.

— Pot să am eu grijă de Jamie.

— Probabil, a zis domnișoara Smith, dar trebuie să aibă cineva grijă și de tine.

Acela a fost primul lucru. Al doilea a fost că Forțele Aeriene Regale au construit un aerodrom chiar peste drum de pășunea lui Untișor. A fost gata în trei zile – piste de aterizare, hangare, tot. Jamie, vrăjit, se strecura mereu să se uite, până când un ofițer l-a adus înapoi la domnișoara Smith, cu o mână trecută pe după gât.

— Țineți-l acasă, doamnă, a zis el. Civili n-au voie pe aerodrom.

Al treilea lucru a fost că Billy White s-a întors la Londra.

Jamie tot bâzâise că-i era dor de prietenii lui, dar nu știam unde să-i găsec și n-aveam de gând să umblu după ei peste tot prin sat și să-i caut la întâmplare. Învățasem rapid să manevrez cârjele și mergeam cu ușurință, dar mă bucuram să-l am pe Jamie numai pentru mine. Ne petreceam zilele afară. În grădină era o clădire care se numea grajd. Acolo stătuseră înainte caii lui Becky iar noi ne jucam uneori înăuntru, dar de cele mai multe ori pe pășunea lui Untișor, pe care o adoram.

Joi ne-am dus toți trei în centru, pentru că în cele din urmă mâncaserăm aproape toată mâncarea. Primul

lucru pe care l-am văzut a fost Billy White, cu mama și cu surorile lui, stând în gară și așteptând să vină trenul.

— Billy! a strigat Jamie.

A dat fuga la familia lui Billy zâmbind cu gura până la urechi.

— Unde stai? Eu nu stau departe, la numa'...

— A venit mama să ne ia, a zis Billy. Mergem acasă.

Jamie s-a holbat la el.

— Și cu Hitler cum rămâne? a întrebat. Cu bombele?

— N-a fost nicio bombă până acum, a zis mama lui Billy.

O ținea pe după umeri pe fata ei cea mai mică. Când i-am zâmbit fetei, mama lui Billy a tras-o puțin mai departe de mine, de parcă piciorul meu olog era molipsitor.

— Nu mai suport să stau fără ei, a continuat ea. Mi se pare greșit. Socot c-o să-ndurăm războiul împreună.

S-a uitat la mine cam pieziș.

— Tu ești Ada? Maică-ta a zis că ai plecat și tu, dar eu n-am crezut. Doar că n-ai mai apărut la geam.

M-a măsurat din cap până-n picioare, zăbovind mai degrabă jos, la piciorul meu bandajat cu grijă. Domnișoara Smith spăla bandajele și îmi puneă în fiecare zi unul curat.

— Nu sunt înapoiată la minte, am zis. Am un picior olog, atâta tot.

— Nu-ș' ce să zic, a zis mama lui Billy, încă ferindu-și fata. Mama ta...

— I-am scris, a intervenit domnișoara Smith, venind în spatele nostru. Dar poate că-i transmiteți dumneavoastră un mesaj. Doctorul pune că...

Billy a întrerupt-o.

— Nu-mi place deloc aici, a zis el. Oamenii la care am stat noi sunt răi ca niște mâțe flămânde.

— Nici mie nu-mi place, a zis Jamie.

S-a întors spre domnișoara Smith.

— Pot să plec acasă? Ne duci acasă la noi?

Domnișoara Smith a clătinat din cap, zâmbind de parcă Jamie glumea.

— Eu n-am fost niciodată la Londra, a zis. N-aș ști unde să vă duc.

— Acasă, a insistat Jamie.

— Unde-i Stephen? am întrebat eu

Mama lui Billy s-a încruntat.

— Nu vrea să vină, a zis. Face pe grozavul.

Pe urmă s-a uitat iar ciudat la mine.

— Sunt surprinsă să te văd printre oameni obișnuiți. Credeam c-o să te ducă la azil.

Din voce i se vedea clar părerea c-ar fi trebuit să fiu ferecată departe de lume. Dezgustul din vocea ei m-a buimăcit. Îi făcusem ani în șir cu mâna de la geam, iar ea îmi răspunsese. O crezusem om de treabă. Mă gândisem chiar că îi plăcea de mine. Acum îmi dădeam seama clar că nu era așa. Nu știam ce să mai spun. Nu știam nici unde să mă uit. Susan m-a atins cu mâna pe umăr și m-am întors puțin cât să-i văd marginea fusteii. Nu mai suportam să mă uit la mama lui Billy.

A venit trenul, iar mama lui Billy i-a condus pe copii spre el. Jamie a început să urle.

— Luați-mă cu voi!

Domnișoara Smith l-a tras înapoi.

— Mama ta vrea să rămâi aici, a zis ea. Vrea să fii în siguranță.

— Îi este dor de mine, a zis Jamie. Și-o să vadă Ada de mine. Mamei i-e dor de noi. Așa-i, Ada? Așa-i? Vrea să ne întoarcem acasă!

Am înghițit în sec. Poate. La urma-urmei, după ce plecasem eu, nu mai avea cine să-i facă ceaiul. Poate că ar fi fost bucuroasă să mă vadă, acum când puteam merge, mai ales cu cârjele. Poate că s-ar fi întrebat de ce nu se gândise și ea la cârje.

Poate că și-ar fi dat seama că nu eram înapoiată la minte.

Sau poate că eram. Poate că de asta mă ținuse încuiată într-o cameră.

M-a lovit un val de amețeală. „Gândește-te la Untișor“, mi-am spus cu disperare. „Gândește-te că-l călărești pe Untișor.“

Între timp, Jamie se pornise să urle și mai rău. O lovea cu picioarele pe domnișoara Smith, tare, și încerca să scape din strânsoarea ei.

— Billy! a strigat el, ia-mă cu tine! Vreau să plec! **VREAU SĂ MERG ACASĂ!**

Domnișoara Smith l-a ținut până când a plecat trenul.

— Te urăsc! suspina Jamie, dând din mâini și din picioare. Te urăsc, te urăsc! Vreau să merg acasă!

Domnișoara Smith l-a apucat de încheietura mâinii și l-a tras în stradă, tăcută și cu fața ca de piatră.

— Hai, Ada, a zis ea scurt, fără să se uite în urmă.

Jamie continua să hohotească. Îi curgeau mucii pe bărbie.

— Te urăsc! a urlat el. Te urăsc.

— Probleme? a întrebat o voce calmă.

Am ridicat privirea. Era femeia de fier, cea care ne urcase în automobil, iar alături de ea stătea tot ea, dar

în miniatură, adică o fată cu chip de fier. Era una dintre fetele radioase cu panglici care ne împărțise ceai.

Spre surprinderea mea, domnișoara Smith a dat ochii peste cap și a clătinat din cap, ca și cum urletele lui Jamie n-ar fi deranjat-o niciun pic.

— L-au apucat pandaliile, a zis ea. Și-a văzut un prieten plecând.

Femeia de oțel s-a întors.

— Încetează să mai țipi, a zis ea cu voce de gheață. Oprește-te în clipa asta! Sperii caili.

Jamie s-a oprit. S-a uitat în jur.

— Care cai?

— Așa se spune, e o vorbă, a zis femeia de oțel, apoi s-a întors spre domnișoara Smith. Cel puțin vreo doisprezece au plecat deja acasă. Le-am spus părinților în repetate rânduri că nu-i bine. Londra *va fi* bombardată. Degeaba. Femeile alea slabe de minte preferă confortul lor imediat, în loc să se gândească la siguranța copiilor.

Femei slabe de minte. Ca mine. Poate că toată lumea de pe strada mea era grea de cap.

Femeia de oțel ne-a măsurat din priviri pe Jamie și pe mine.

— Ai dumitale arată chiar bine. Te-ai ocupat de ei.

— Foarte puțin, a zis domnișoara Smith. N-am făcut decât să-i îmbrac curat și să-i hrănesc.

Pe mine mă dădea și cu o soluție puturoasă ca să mă vindec de impetigo, dar am observat că nu i-a spus femeii de oțel. În loc de asta, a adăugat șovăind:

— Poate dacă aveți niște haine în plus – sau dacă știți pe cineva care are... Nu-mi permit să le cumpăr tot ce le trebuie pentru iarnă.

Femeia de oțel a scos o mapă din gentoiul ei. Probabil nici în somn nu se despărțea de mapa aia.

— Sigur, a zis ea, notând ceva. Organizez în sat o colectă de îmbrăcăminte. Nici nu ne așteptăm să fiți în stare să suportați voi din alocație și hainele. Ne așteptam să vină cu hainele lor – mă rog, nu mai contează. Era bine să-și fi luat cu ei mai multe lucruri decât și-au luat. Asta e clar.

Fiica ei cu chip de oțel se holba la piciorul meu bandajat. M-am aplecat spre ea și i-am șoptit.

— Numa' ieri ce s-a întâmplat. M-a călcat calul nostru.

Fata a îngustat ochii.

— Minți cu nerușinare, mi-a șoptit la rândul ei.

— Dar chiar avem un cal, am zis.

— Nu te doare așa de tare când te calcă un cal, a zis ea din nou. Pe mine m-a călcat de zeci de ori.

Mă dovedise. N-am mai știut ce să spun, așa că am scos limba la ea. Drept răspuns, ea și-a dezvelit dinții, ca un tigru. Ei, poftim!

Între timp, domnișoara Smith întreba:

— Ce alocație?

S-a dovedit că o plăteau ca să ne țină. *Nouăsprezece șilingi pe săptămână!* Aproape o liră! Dacă înainte nu fusese bogată, acum era. Am răsuflat ușurată. Puteam să nu-mi mai fac griji cât costase pantoful meu și cât de mult mâncam. Mama nu câștiga nici pe departe nouăsprezece șilingi pe săptămână. De nouăsprezece șilingi pe săptămână, Jamie și cu mine puteam mânca tot ce doream.

— Nu-mi vine să cred că n-ai știut, a zis femeia de oțel. Ți-am explicat cu siguranță...

— Ei, a chicotit domnișoara Smith. N-am ascultat o vorbă din ce-ați spus.

Am pornit mai departe pe stradă. Jamie se potolise, dar tot se mai smiorcăia.

— Asta-nseamnă trei lire și șaisprezece șilingi pe lună, domnișoară, am zis eu. Ai putea lua mai mulți copii ca noi și te-ai face bogată.

Domnișoara Smith s-a încruntat.

— Slavă Domnului că nu stau în banii ăștia.

În tot acest timp, în taină, mă împrietenisem cu Untișor. Atâta vreme cât nu știa ce făceam, domnișoara Smith nu-mi putea interzice nimic.

În marțea când nu se sculase din pat, eu mă urcasem pe cal pentru prima oară. L-am ademenit să stea lângă zidul de piatră, pe care apoi m-am cățărat – nesigură, fără cârje – și mi-am trecut piciorul olog peste spinarea lui. M-am prins de coama lui, m-am tras mai bine și iată-mă sus, călare. Mirosul calului a urcat spre mine și m-a învăluit și i-am simțit pe picioare pielea caldă și aspră.

Untișor a pornit-o înainte, iar pașii lui legănați îmi făceau șoldurile să se miște odată cu el. Mi-am păstrat echilibrul ținându-mă de coamă. Am încercat să-l conduc, dar n-am reușit, și peste puțină vreme a plecat capul și a început să pască. Nu mi-a păsat. Am stat pe el aproape toată dimineața, până când mi s-a făcut și mie foame. Pe urmă m-am lăsat să alunec jos și m-am dus în casă să mănânc.

A doua zi îmi tremurau picioarele. Parcă se șubrezi-seră într-un fel nou. Nici de asta nu mi-a păsat. Nu era nici pe departe la fel de rău ca mersul.

Lângă grajd era o magazie. Fusesse încuiată, dar Jamie găsisse cheia sub o piatră de lângă ușă. Înăuntru erau tot

felul de lucruri despre care am presupus că aveau legătură cu Becky și cu caii ei. M-am uitat după niște curele ca cele purtate de calul care se luase la întrecere cu trenul nostru. Am găsit cutii pline cu bucăți de piele, unele prinse laolaltă. Le-am scos și le-am cercetat.

Dacă apuci un frâu – adică obiectul acela de piele care se pune pe capul calului – de parte greșită, de zăbală sau de cureaua de pe nas, de pildă, nu ți se pare cătuși de puțin ceva ce s-ar potrivi cu un cap. Pare doar o încâlceală de curele. Așa că la început n-am priceput nimic din el. Până la urmă, am găsit pe un raft un obiect aproape pătrat care avea înăuntru foi de hârtie acoperite cu un scris pe care nu-l puteam citi, dar și cu desene ale unui cap de cal cu obiectele din piele potrivite pe el cum trebuie. M-am uitat la desene și la încâlceala de curele până când am înțeles.

În acea după-amiază am încercat să-i pun frâul lui Untișor, dar probabil că luasem un frâu care fusese al unuia dintre caii mai mari ai lui Becky. I-am trecut partea de deasupra peste urechi, dar partea metalică de dedesubt îi atârna sub bărbie, iar ce-ar fi trebuit să-i stea pe nas îi acoperea nările. Căluțul a fornăit și a luat-o la goană, trăgând dârlogii după el. Mi-a luat jumătate de după-amiază să-l prind, și asta numai ajutată de Jamie.

Joi după-amiază, când ne-am întors de la cumpărături, am încercat un frâu mai mic și totul a mers ca uns. Când l-am strigat, Untișor a venit la mine. I-am dat să mănânce o coajă de budincă de ovăz uscată pe care o aveam în buzunar. I-am pus frâul și s-a potrivit. (Atunci nu știam cuvintele frâu, botar, zăbală, dârlogi. Acum le știu. Iar obiectul acela pătrășos cu foi de hârtie pe

care era desenat un cal cu frâul pus fusese o carte. Prima din viața mea.)

Până la urmă, iată-l pe Untișor cu frâul pus și iată-mă pe mine pregătită. Când m-am urcat pe spinarea lui a oftat și a dat să coboare capul și să pască. Am tras de dârlogi iar el l-a ridicat din nou, surprins. Era mai bine. L-am lovit ușor cu picioarele, descoperisem că asta îl făcea s-o ia din loc. A pornit înainte. Am tras de dârlogi într-o parte și el s-a întors într-acolo. Am tras spre mine și s-a oprit.

„E ușor“, m-am gândit. L-am lovit zdravăn cu picioarele în coaste, încercând să-l fac s-o ia la fugă. El a lăsat capul în jos, a azvârlit din copite și m-a aruncat peste cap. Am aterizat pe spate în iarbă.

Jamie a venit fuga la mine.

— Ada! Ai murit?

M-am adunat de pe jos și m-am ridicat în picioare.

— Nici vorbă!

M-am urcat iar pe Untișor într-o nouă încercare. De data asta am reușit să-i țin capul sus și n-a mai putut să zvârle din copite, dar a sărit într-o parte și tot m-a aruncat jos. M-am lovit cu capul de pământ și pentru un moment am amețit.

— Te las și pe tine o tură, i-am spus lui Jamie.

A clătinat din cap.

— Nu vreau. Nu cred că-i place.

M-am gândit la asta. Poate că lui Untișor nu-i plăcea în clipa aceea pentru că nu știa altceva decât să mănânce toată ziua. Dar mai târziu urma să-i placă – mai încolo, când o să fugim pe câmp și o să sărim peste ziduri de piatră. Atunci trebuia să-i placă.

Mie mi-a plăcut imediat. Faptul că tot cădeam nu m-a speriat. Învățam să călăresc la fel cum învățasem și să merg. Mă durea, dar am continuat. Chiar dacă domnișoara Smith s-o fi întrebat de ce bluza mea nouă avea pete de iarbă sau de ce fusta cea nouă se sfâșiase la tiv, n-a spus niciodată nimic. Ofta, ca de obicei, arunca bluza în cazanul cu rufe și dregea ruptura cu un obiect de metal ca o scobitoare și un fir de ață.

— De ce scoate sunetul ăsta? m-a întrebat Jamie într-o seară și a imitat oftatul domnișoarei Smith.

Era un sunet pe care mama nu-l scotea niciodată. Am ridicat din umeri.

— Nu-i place de noi. Nu ne-a vrut, mai ții minte?

Încercam să nu-i dau prea mult de lucru, ca să n-o oblig pe femeia de oțel să ne ia înapoi. Spălam vasele și îl puneam pe Jamie să le șteargă. Continuum să fac baie și să mă pieptăn și l-am convins pe Jamie să fie ascultător. L-am convins chiar să mănânce și ce i se părea ciudat din mâncare, deși asta n-am obținut decât cu amenințări.

— Cât mai trebuie să stăm aici? m-a întrebat el.

— Habar n-am. Până se termină războiul, probabil, sau până vine mama să ne ia.

— Și cât mai durează până se termină războiul?

— Vreo două săptămâni, cred. Poate mai mult.

— Vreau să merg acasă, a zis Jamie.

Tot timpul spunea asta, mă săturasem să-l aud. M-am întors spre el

— De ce? l-am întrebat, aproape scuișând cuvintele.

N-am ridicat vocea, dar am simțit cum se revărsa din mine o furie pe care n-o știam.

— Ca să poți face tu tot ce vrei și eu să nu pot face nimic? Ca să nu te mai controlez eu? Ca să fiu închisă într-o cameră?

Ochii lui rotunzi s-au umplut de lacrimi.

— Nu, a șoptit el. Nu-mi pasă dacă mă controlezi. Iar ea poate că nu te-ar mai încuia în casă acum, cu cârje și cu tot.

— Toată lumea de-acasă mă crede periculoasă. Mă consideră un fel de monstru.

— Ba nu, a zis Jamie, dar și-a întors fața de la mine. Nu te cred așa.

A început să plângă zdravăn, înăbușindu-și suspinele cu perna.

— Ai primit cârje, a zis el.

— Cârjele nu-mi schimbă piciorul! am spus. E la fel. Și mă doare la fel. Sunt aceeași!

— Acasă știi cum se cheamă lucrurile, a zis Jamie printre hohote.

Înțelegeam ce voia să spună. Știam cât de copleșită mă simțeam uneori și eu, atunci când intram într-un magazin plin de lucruri pe care nu le mai văzusem niciodată.

— Nu-i nimic bun acasă, am zis. Îți era foame. Îți amintești?

— Nu, a zis Jamie. Nu mi-a fost foame niciodată. Niciodată!

Dacă nu-i fusese, era numai din cauză că-i dădeam eu aproape toată mâncarea mea.

— Mie mi-a fost, am zis. Îmi era foame și eram singură și prinsă ca-ntr-o cursă iar acum, indiferent ce-ar fi, trebuie să faci cum spun eu. Trebuie să rămâi aici cu mine. Eu sunt cea care are grijă să fii în siguranță.

Suspinele lui Jamie s-au rărit. S-a uitat la mine, cu ochii căprui încă plini de lacrimi. S-a răsucit pe spate și i-am tras cearșaful până sub bărbie. L-am bătut cu palma pe umărul slăbănog.

— Asta înseamnă să fii în siguranță? m-a întrebat.

Nu mă simțeam în siguranță. Nu mă simțisem niciodată în siguranță.

— Da, am zis.

— Minți! Știu că minți.

Jamie s-a răsucit pe-o parte, întorcându-mi spatele. M-am întins și eu, inspirând aerul cu miros de caprifoii care intra pe geamul deschis. Perdelele fluturau pe pereții bleu. Nu-mi era foame. Am adormit.

Următoarea dată când ne-am dus în centru, am văzut un afiș enorm pe peretele de cărămidă de lângă gară. Jamie s-a oprit și s-a uitat la el.

— Ce scrie? a întrebat el.

Domnișoara Smith l-a citit cu voce tare, arătând cuvintele cu degetul în timp ce le rostea.

— „Curajul vostru, veselia voastră și hotărârea voastră ne vor aduce victoria.“

— Ce prostie, am zis. De parcă am face noi toată treaba.

Domnișoara Smith s-a uitat la mine și a râs.

— Ai dreptate.

— Ar trebui să fie „curajul nostru“, am zis. „Curajul nostru, veselia noastră și hotărârea noastră ne vor aduce victoria.“

— Categorie, a zis domnișoara Smith. Voi scrie la Ministerul de Război și le voi propune să revizuiască mesajul.

Nu mi-am dat seama dacă vorbea serios sau nu. Uram clipele când n-o înțelegeam.

— N-ar trebui să te subestimez, așa-i? a continuat domnișoara Smith.

De unde să fi știut? M-am încruntat.

— Ei, haide, copil țâfnos, a zis ea, atingându-mă ușor pe umăr. Îți dau voie să mă ajuți să aleg legumele.

Jamie mă trăgea de braț. Mi l-a arătat peste drum pe Stephen White ținându-se de brațul unui bărbat foarte bătrân. De fapt, când m-am uitat mai bine, bătrânul se ținea de brațul lui Stephen.

— Un prieten de-al tău? a întrebat domnișoara Smith.

— Nu, am zis. E fratele lui Billy.

Domnișoara Smith a dat din cap.

— Te poți duce să-l saluți.

Mă simțeam caraghioasă, dar voiam să știu de ce nu se dusesse Stephen acasă cu restul familiei lui. Am traversat strada.

Stephen m-a văzut. S-a oprit și, odată cu el, s-a oprit și bătrânul, întorcându-și spre mine ochii lăptoși.

Stephen a arătat spre cârjele mele.

— Bună treabă, a zis el. Trebuia să le fi avut de mai demult.

M-am gândit cum mă cărase el în spate la gară și m-am înroșit.

— Cine e? a lătrat moșul. Cu cine vorbești? Cu cineva nou?

Se uita direct la mine, bătrânul găgăuță.

Stephen și-a dres vocea.

— E Ada, a zis el, de la noi de pe stradă. Ada...

Bărbatul l-a întrerupt iritat.

— Nu așa se face o prezentare cum se cuvine. Nu te-am învățat?

— Da, domnule.

Stephen a tras aer în piept.

— Domnule, dați-mi voie să v-o prezint pe domnișoara Ada Smith din Londra. Ada, dumnealui e domnul Robert McPherson, colonel în retragere al Armatei Britanice. Locuiesc la el, aici.

Bătrânul a întins o mână țeapănă în aer.

— Iar acum dumneata îmi strângi mâna, domnișoară Smith, a zis. Dacă ești din același loc cu acest băiat, înseamnă că nici pe dumneata nu te-a învățat nimeni bunele maniere. Îmi strângi mâna și spui: „Încântată să vă cunosc, domnule colonel McPherson.“

I-am atins mâna uscată și noduroasă. El mi-a strâns-o pe a mea și a scuturat-o în sus și în jos.

— Spune „Încântată să vă cunosc, domnule colonel McPherson“, mi-a ordonat.

— Încântată să vă cunosc, domnule colonel McPherson, am zis.

— Este plăcerea mea să te cunosc pe dumneata, domnișoară Ada Smith. Dacă ești prietenă cu Stephen, ar trebui să vii să iei ceaiul cu noi.

Mi-a eliberat mâna. Mi-am șters-o de fustă, nu pentru că mâna lui ar fi fost murdară – nu era – ci pentru că mi se părea nespus de ciudat să ating un străin.

Stephen zâmbea, ca și cum toată discuția i se păruse amuzantă foc.

— Cum de nu te-ai dus acasă? l-am întrebat.

— Ei, a zis trăgând cu ochiul spre colonelul McPherson, mama s-a gândit c-ar fi mai bine să mai stau aici o vreme.

— Ba nu-i adevărat, am zis eu. Mi-a spus că...

Stephen mi-a tras una peste braț, tare. M-am uitat urât la el. El a dat din cap spre bătrân și s-a încruntat.

— Ce-i? am întrebat.

— Vorbim mai târziu, a zis Stephen. Mai târziu, bine?

— Bine, am zis, încă nedumerită.

Pe cealaltă parte a străzii, domnișoara Smith și cu Jamie stăteau în fața altui afiș.

— Ăsta-i mai bun, a zis Jamie.

— „Libertatea este în pericol“, a citit domnișoara Smith. „Apărați-o cu toată puterea.“

Era mai bun.

— Ce înseamnă „putere“? am întrebat.

— Aș putea să beau un ceai, a zis Jamie.

— Nu... Adică, da, a zis domnișoara Smith. Dar în cazul ăsta înseamnă forță. Tărie. Apărați-o cu toată forța pe care o aveți.

— Libertatea este în pericol, a strigat Jamie, luând-o la fugă în fața noastră.

Flutura din mâini ca o morișcă.

— Libertatea este în pericol, apărați-o cu toată forța pe care o aveți!

— Ce este libertatea? am întrebat-o pe domnișoara Smith, pășind în urma ei.

— Este... Hmm. Aș spune că este dreptul de a lua hotărâri în legătură cu tine. În legătură cu viața ta.

— Ca azi dimineață, când am hotărât să venim în centru?

— Mai degrabă ca hotărârea de a deveni – nu știu ce să zic – avocat, de pildă. Când te faci mare. Sau profesoară, poate. Sau hotărârea că ți-ar plăcea să te muți în Țara Galilor. Adică hotărâri mari. Dacă ne invadează Germania, probabil că vom putea merge și atunci la cumpărături, dar nu vom mai decide singuri o mulțime de alte lucruri.

Ca de obicei, mai mult n-am înțeles-o, dar obosisem să mai încerc.

— Stephen White trebuie să locuiască împreună cu un moș morocănos, am zis.

— Am observat, a zis domnișoara Smith. Regret să-l văd pe colonel arătând atât de șubred. Era unul dintre prietenii cu care mergea Becky la vânătoarea de vulpi – genul de bărbat pasionat de vânătoare, tras cu pușca și pescuit. Nu mi-am dat seama că era atât de bătrân.

— M-a pus să-i ating mâna, m-am înfiorat eu din nou.

— Astea sunt bunele maniere, a zis domnișoara Smith.

— Așa a spus și el.

Domnișoara Smith a zâmbit cu gura până la urechi. N-am înțeles de ce.

— Ești un copil sceptic, a zis, făcându-mă să mă încrunt și mai tare.

M-a tras de coadă.

— Curajul *tău*, veselia *ta* și hotărârea *ta* – a modificat ea vorbele, făcându-mă să mă uit la ea mânioasă – îți vor aduce *ție* victoria, draga mea.

Am ajuns la negustorul de zarzavaturi. Jamie ne-a așteptat, ținând deschisă ușa prăvăliei. Mi-am tras coada din mâna domnișoarei Smith. N-aveam de gând s-o mai întreb ce însemnau celelalte cuvinte, mă săturasem de cuvinte, dar domnișoara Smith s-a uitat la mine și mi-a răspuns oricum:

— Victorie, a zis ea, înseamnă pace.

Este câteva zile, profesoara care fusese cu noi în tren a trecut pe-acasă pe la domnișoara Smith ca să ne anunțe că începea școala. Satul nu avea o clădire goală destul de mare doar pentru copiii evacuați, așa că și noi urma să învățăm la aceeași școală. Elevii din sat urmau să facă ore cu profesorii lor obișnuiți de la ora opt și până la prânz, iar evacuații făceau lecții cu profesorii evacuați de la unu la cinci după-amiază.

Profesoara i-a explicat domnișoarei Smith ce mai trebuia pentru școală.

— Ne vedem luni după-amiaza, i-a pus ea lui Jamie când s-a ridicat să plece.

Stăteam toți patru în camera mare a domnișoarei Smith, pe canapeaua și pe fotoliile violet și moi. Domnișoara Smith făcuse ceai. I-a zâmbit întrebător profesoarei și a zis:

— Trebuie să vină și Ada, desigur.

Eu nu știu cum arătam, dar Jamie și profesoara au rămas cu gura căscată. Gura profesoarei s-a închis prima.

— Ada nu-i pe lista noastră, a zis ea. V-am spus atunci când v-am dat adresa mamei ei. Numai pe Jamie îl avem în evidență.

— Ada n-are voie să iasă afară din casă, a zis Jamie.

— Prostii, am zis eu furioasă, asta se întâmpla doar la Londra, știi și tu.

— Dar nu te duci *la școală*, a zis Jamie.

Nu fusesem niciodată. Nici nu mă gândisem să mă duc. Dar de ce nu? Puteam merge până acolo cu cârjele, nu era așa departe.

Domnișoara Smith a spus că lista nu conta. Era limpede că listele nu erau corecte și în plus, o mulțime de copii se întorseseră deja la Londra. Trebuiau să aibă loc și pentru mine.

— Loc avem, a zis rar profesoara, dar credeți că ar fi potrivit?

S-a ridicat și a luat o carte de pe un raft de-al domnișoarei Smith.

— Poftim, a zis ea și mi-a întins-o deschisă, citește puțin de-aici.

M-am uitat la pagină. Rândurile îmi dansau în fața ochilor într-un fel de ceață. Am ridicat privirea. Profesoara a dat din cap. Domnișoara Smith a venit și m-a luat de după umeri. Am încercat să scap de ea, dar nu s-a lăsat.

— Vedeți, a zis blând profesoara, fata nu este educabilă.

Nu știam ce însemna educabil. Nu știam dacă eram educabilă sau nu.

— Pur și simplu n-a fost învățată, a zis domnișoara Smith. Nu-i proastă deloc. Merită o șansă.

Profesoara a clătinat din cap.

— N-ar fi corect față de ceilalți copii.

Ușa s-a închis cu un țacănit slab în urma ei. Domnișoara Smith m-a apucat de umeri.

— Nu plânge, a zis. Nu plânge, profesoara n-are dreptate, eu știu că poți să înveți. Nu plânge!

De ce să fi plâns? Eu nu plângeam niciodată. Dar când m-am eliberat din strânsoarea domnișoarei Smith, au început să-mi curgă lacrimi. De ce plângeam? Voiam să lovesc ceva, să sparg ceva, să urlu. Voiam să plec în galop cu Untișor și să nu mă mai opresc niciodată. Voiam să fug, dar nu puteam fugi cu piciorul meu răsucit și hidos și groaznic. Mi-am îngropat fața într-una dintre pernele ornamentale de pe canapea și nu m-am mai putut abține, am izbucnit în hohote.

Mă săturasem, obosisem să fiu singură.

Domnișoara Smith s-a așezat lângă mine pe canapea. Mi-a pus mâna pe spate. Eu m-am scuturat.

— Nu-ți face griji, a zis ea, de parcă chiar i-ar fi păsat de mine. Se înșală. O să găsim o altă cale. Eu știu că nu ești proastă, a continuat ea. Oamenii proști nu pot avea grijă de frații lor așa cum ai tu grijă de-al tău. Oamenii proști nu sunt nici pe jumătate la fel de curajoși ca tine. Nici pe jumătate la fel de puternici!

Proastă. Înapoiată. Educabilă. Grijulie. Numai cuvinte. Mă săturasem de atâtea cuvinte fără sens.

În seara aceea, după ce am făcut baie, domnișoara Smith a venit în ușa camerei noastre înainte să adormim. A șovăit o vreme.

— V-am cumpărat ceva, a zis ea. Asta a fost cartea mea preferată, când eram copil. Tata obișnuia să-mi citească înainte de culcare. M-am gândit să încep și eu să vă citesc.

Am întors capul și m-am uitat în altă parte. Din nou cuvinte.

— De ce, domnișoară? a întrebat Jamie.

— Aș vrea să nu-mi mai spuneți *domnișoară*, a zis ea, trăgându-și fotoliul mai aproape de partea lui Jamie de pat. Mă cheamă Susan. Așa ar trebui să-mi spuneți. Vă citesc pentru că cred c-o să vă placă.

— De ce ne-ar plăcea? a întrebat Jamie.

Domnișoara Smith n-a răspuns.

— Cartea asta se numește *Un Robinson elvețian*¹, a zis ea. Ascultați!

Și-a dres glasul și a început:

— „Multe zile am fost în bătaia valurilor. De șase ori întunericul a coborât asupra unei priveliști sălbatice și înspăimântătoare...”

Mi-am îngropat capul mai adânc în pernă. Vocea ei monotonă semănă cu bâzâitul unei muște în fața unui geam. Am adormit.

A doua zi dimineață, însă, acele prime cuvinte din carte mi-au stăruit în minte până când n-am mai putut suporta.

— Domnișoară? am zis la micul dejun. Ce înseamnă „în bătaia valurilor“?

Domnișoara Smith m-a privit peste cana de ceai.

— Înseamnă să fii prins de furtună. Bate vântul, plouă și fulgeră, iar dacă ești într-o barcă pe mare, valurile te izbesc din toate părțile. Ești mereu aruncat dintr-o parte în alta, din cauza furtunii.

M-am uitat la Jamie.

— Aștia suntem noi, am zis. Mereu aruncați dintr-o parte în alta. Suntem în bătaia valurilor.

El a încuviințat din cap.

¹ Carte publicată de pastorul elvețian Johann Davis Wyss în 1813.

M-am întors din nou spre domnișoara Smith.

— Ce înseamnă educabil?

Ea și-a dres vocea.

— În stare să fii educat, a zis. În stare să înveți. Tu ești cât se poate de în stare să înveți, Ada. Ești educabilă. Eu știu că ești. Profesoara aceea se înșală.

Un avion a vâjâit pe deasupra noastră. Jamie a sărit în picioare. Cu aerodromul în preajmă, auzeam și vedeam avioane tot timpul, dar Jamie nu se sătura niciodată să le urmărească. M-am ridicat și eu să ies afară.

— Ada, a zis domnișoara Smith, dacă vrei, din dimineața asta încep să te învăț să citești.

M-am îndepărtat.

— Nu, mulțumesc, am zis politico, așa cum mă învățase. Vreau să ies să mă uit la avioane.

Ea a clătinat din cap.

— Nu-i adevărat.

— Vreau să vorbesc cu Untișor.

Domnișoara Smith s-a aplecat spre mine.

— Ești perfect capabilă să înveți. Nu trebuie să pleci urechea la oameni care nu te cunosc. Bazează-te pe ce știi tu, pe tine.

Tot ce știam eu învățasem uitându-mă pe geam. Nu știam nimic. Cuvintele pe care le folosea ea – *capabil*, *în voia valurilor*. Chiar și cuvinte mai simple – *marea*. Ce era marea? Vapoarele veneau pe Tamisa. Era marea același lucru cu fluviul? Nu știam nimic, absolut nimic.

— Vreau să văd calul, am zis.

Ea a oftat.

— Fă cum crezi, a zis și s-a îndepărtat.

Găsisem o perie în magazie și l-am frecat pe Untișor cu ea pe toată pielea. Mi-am dat seama că îi plăcea.

— E bine, nu-i așa? l-am întrebat. Te scapă de mâncărimi.

Nici pe mine nu mă mai mânca pielea ca înainte. Soluția cea puturoasă îmi curățase crustele aspre de pe piele și capul meu se simțea mai bine când domnișoara Smith îmi peria părul în fiecare dimineață. Mi-l împletea într-o singură coadă lăsată pe spate, așa că stătea adunat și ferit de vânt, iar seara nu mai era la fel de încâlcit. Mă peria așa cum îl periam eu pe Untișor, ceea ce mi se părea ciudat, oricum m-aș fi gândit.

— Uite, a strigat Jamie, arătând spre cer. Altul!

A luat-o la goană peste pășune, vrând să vadă avionul mai bine.

În spinare la Untișor am dat ocol de două ori pășunii, înainte să mă arunce.

La prânz, domnișoara Smith a spus că voia să-l conducă pe Jamie la școală, în prima zi.

— E în regulă dacă rămâi singură, Ada? m-a întrebat ea. Poți veni cu noi, dacă vrei.

Am clătinat din cap. N-aveam de gând să mă apropiu de școală. Asta s-a dovedit până la urmă un noroc. Imediat ce domnișoara Smith a plecat împreună cu Jamie, m-am cocoțat în spatele lui Untișor și eram acolo când calul acela ciudat a sărit pe pajiștea noastră.

S-a întâmplat așa. Eu mergeam cu Untișor în cerc, exersând cum să-l întorc. Am auzit pe drum un zgomot ca de tropot de copite și m-am oprit să mă uit, dar n-am văzut nimic printre copaci. Un avion a decolat de pe aerodrom și a vâjâit pe deasupra exact atunci când mi-au apărut înaintea ochilor calul și călărețul. Pe Untișor nu-l deranjau avioanele – decolau cu zecile în fiecare zi –, dar pe celălalt, un cal mare, cafeniu, l-a băgat în sperieți și l-a făcut să se răsucescă în loc. Călărețul a tras brusc de dârlogi ca să-l împiedice s-o ia la fugă, dar calul s-a răsucit din nou și a sărit înainte, ieșind de pe drum, trecând de hat și aproape lovindu-se cu pieptul de zidul care mărginea pajiștea noastră. Călărețul s-a clătinat în șa iar calul, înnebunit, a sărit brusc peste zid. Călărețul s-a răsturnat pe-o parte și a dispărut.

Calul cel ciudat a galopat direct spre Untișor, cu dârlogii fluturând și cu scările lovindu-i coastele. Untișor s-a speriat și s-a răsucit, trântindu-mă, și amândoi caii au luat-o spre celălalt capăt al pășunii. Au galopat o vreme, proștii, dar eu nu mai eram atentă la ei. Am dat fuga spre călărețul căzut atât cât am putut de repede cu piciorul meu olog. L-am recunoscut imediat: era fata cu chip de oțel. Cea care se luase de mine.

Zăcea cu fața în jos printre buruienile pline de praf de pe hat. M-am cățărat pe zid și am trecut dincolo

chiar în timp cea ea, clipind, se întorcea cu fața în sus. A deschis ochii și a dat drumul unui șuvoi de înjurături care s-ar fi potrivit poate la docuri, dar nu pe strada mea. A terminat spunând:

— Îl urăsc pe calul ăsta blestemat și de rahat!

Rahat nu-i un cuvânt pe care domnișoara Smith să ne lase pe mine și pe Jamie să-l rostim.

— Îl urăsc, a repetat ea, privindu-mă.

— Te-ai lovit rău?

A încercat să se ridice și a căzut la loc.

— Sunt amețită, a zis ea. Și mă doare groaznic umărul. Bag mâna-n foc că mi-am rupt clavicula! Și-a atins un loc de sub gât și s-a strâmbat de durere. Maică-mea a pățit la fel anul trecut, la vânătoare. Se rupe una-două. Unde-i blestematul de cal?

M-am uitat peste zid.

— Paște împreună cu căluțul meu. Se poartă de zici că nu s-a întâmpat nimic.

Fata s-a așezat cu grijă în fund.

— Ar trebui să-i pese mai mult. Îl urăsc. E al fratelui meu.

A dat să se ridice, a scos un țipăt scurt și s-a lăsat din nou în fund cu o bufnitură. S-a făcut palidă la față, apoi a căpătat o nuanță interesantă de gri.

— Mai bine rămâi nemișcată, i-am spus.

M-am dus după cal. Își încurcase un picior din față în dârlogi, dar altfel părea în stare bună și a așteptat politicoasă să-l descâlcesc. Era mai mare decât Untișor și mult mai arătos – avea pielea lucioasă și picioarele lungi, elegante. Mi-a mirosit mâinile așa cum făcea adesea Untișor.

— N-am nimic bun, i-am spus.

L-am mânat înapoi spre locul unde zăcea fata, dar, sincer, mă durea piciorul, iar calul era mult prea arătos. I-am trecut dârlogii peste cap, mi-am pus piciorul bun în scara stângă și m-am urcat pe el.

Șaua mi s-a părut plăcută și comodă, mai ales după spinarea goală și alunecoasă a lui Untișor. Nu mi-am putut vârî piciorul olog în cealaltă scară, dar îmi plăcea cum o simțeam pe cea din piciorul bun. Am strâns de dârlogi și calul și-a încordat ușor gâtul.

L-am lovit cu călcâiele și aproape că s-a cabrat. Greșisem. Era clar că acest cal reacționa la semnale mai blânde decât Untișor. L-am potolit și l-am lovit cu călcâiele mult mai încet. A pornit agale, într-un fel de plimbare cu pași mari.

Fata se ridicase între timp în picioare, sprijinită de zid.

— Scoate-l înapoi pe poartă, a strigat ea.

Dar eu aveam o idee mai bună. Calul sărise, la intrare; putea ieși la fel. L-am îmboldit. A făcut câțiva pași enormi și săltăreți, apoi a început să alerge uniform. „Ah“, m-am gândit, cu răsufierea tăiată. „Deci așa te simți când te miști repede fără să te doară.“ Am tras de frâu și am îndreptat calul direct spre zid. N-a șovăit o clipă – s-a înălțat și a trecut peste el într-un salt lin. „Zboară!“ M-am prins cu mâinile de coama lui și am zburat împreună cu el. Am aterizat de cealaltă parte a zidului. Am râs în hohote.

— Faci pe grozava, a zis fata, dar râdea și ea. Norocul tău că n-a trecut alt avion.

— Norocul meu, am zis. Crezi că-l poți călări?

A încercat să-și miște brațul drept și s-a strâmbat.

— N-o să-l pot stăpâni, a zis. Cu o singură mână, în niciun caz. Și mă doare capul îngrozitor. Pot să mă urc în spatele tău?

M-am tras mai în față. Șaua era foarte încăpătoare. Am scos piciorul bun din scară și am ajutat-o să încalce.

— Ia tu chestiile pentru picioare, i-am spus.

Și-a trecut brațul teafăr în jurul mijlocului meu.

— Se cheamă scări, a zis, strecurându-și picioarele în ele. Întoarce-te pe unde am venit eu. La pas, te rog. Mă doare capul de parcă mi-ar fi crăpat în două. Un trap m-ar termina.

Pe fată o chema Margaret. Mama ei era șefa Organizației Femeilor Voluntare, de aceea se ocupa de evacuați.

— Și asta nu e tot, mi-a mai spus Margaret. Sprijină războiul prin tot felul de munci. Încearcă să fie mereu ocupată ca să nu aibă timp să-și facă griji pentru Jonathan. Vrea să câștige ea războiul înainte să apuce el să intre în luptă.

Jonathan, fratele lui Margaret, învăța să piloteze avioane la alt aerodrom, departe de noi. Abandonase studiile la Oxford pentru asta, mi-a spus ea.

— Vorbești exact ca evacuații noștri, a zis. Ai același accent caraghios.

— Mie mi se pare că tu vorbești caraghios.

A râs.

— Așa o fi. Numai că tu știi să mergi călare, în timp ce evacuații noștri – cei care stau la noi, vreau să zic – se tem teribil de cai. Unde ai învățat să călărești, la Londra?

— N-am învățat. M-am apucat singură, aici.

— Te descurci bine, să știi.

— Pe un cal dichisit ca ăsta s-ar descurca oricine, am zis eu. De pe căluțul meu alunec și cad de zece ori pe zi.

— Poneii sunt ca șerpii, a explicat Margaret. Sunt niște nemernici. Să vezi de ce-i în stare al meu!

S-a dovedit că mergeam călare pe calul de vânătoare al fratelui ei, pe care maică-sa voia ca ea să-l păstreze în formă.

— Numai până când plec la școală, a zis. Trebuia să plec săptămâna trecută, dar se mută școala – o evacu-ează, cred – așa că începem mai târziu. Urăsc calul ăsta, să știi, și el mă urăște pe mine. Cu oricine altcineva se poartă ca un mielușel. Mama nu mă crede, iar când e singur, e și mai rău. Nu vrea să meargă legat de iapa mea, așa că sunt nevoită să mă lupt cu el de una singură și câte o oră pe zi. Toți rânđașii au dat fuga să se înro-leze, Grimes e ocupat până peste cap și n-a mai rămas nimeni care să vină cu mine.

Toată vorbăria asta – din care înțeleseam numai jumătate – a părut brusc s-o sleiască de puteri. S-a lăsat grea pe umărul meu.

— Te simți bine? am întrebat-o.

— Nu prea, a zis. Mi-e greață.

Calul a cotit netulburat după un colț. Speram că știa ce face. Așa mi s-a părut, iar Margaret nu mi-a spus s-o luăm prin altă parte.

A început dintr-odată să se clatine într-o parte și în alta. Mi-am dorit să fi fost în spatele ei, ca s-o țin.

— Maggie? am zis. Aveam la noi pe stradă o Margare-t și toată lumea o striga Maggie. Maggie, ține-te bine!

I-am strâns brațul în jurul mijlocului meu. Și-a lăsat capul între omoplații mei, mormăind ceva. M-am

străduit să conving calul să meargă lin, dar repede. Nu știam cât mai aveam de mers.

— Mama ține la Jonathan mai mult decât la mine, a zis Maggie mai tare. Nu-i plac fetele. Ar face orice pentru el, dar pe mine se supără tot timpul.

— Și mama mea ține mai mult la fratele meu, am zis. Pe mine mă urăște din cauza piciorului.

Am simțit cum s-a aplecat să se uite la piciorul meu olog. M-am bucurat că era bandajat. Maggie s-a clătinat, aproape pierzându-și echilibrul.

— Ai grijă, am zis.

— Mmm, a mormăit ea.

— M-a călcat pe el o căruță de berar, am zis.

— Aha, a zis Maggie. Păi, e-un motiv neghiob să te urască.

Calul înainta trototind. Capul lui Maggie a săltat între umerii mei.

— N-a fost căruța berarului, am zis eu pe urmă, după o pauză. E picior strâmb congenital.

Doctorul folosise acest cuvânt.

— Aha, picior strâmb, a zis ea absentă. Am auzit de asta. Am avut un mânz cu piciorul strâmb.

Calul a cotit din nou și a luat-o de-a lungul unei alei cu pietriș străjuită și de-o parte și de cealaltă de rânduri drepte de copaci. Mergea mai repede acum și dădea din cap.

Maggie a gemut.

— Îmi vine să vomit.

— Nu pe cal, am zis eu.

— Mmm, a zis ea și a vomitat, dar s-a aplecat destul de departe și voma nu s-a oprit pe șa.

Pe urmă, aproape a căzut. Am prins-o eu. Calul a smucit capul nerăbdător.

— Se bucură întotdeauna când se întoarce acasă, a murmurat Maggie. Ticălos împuțit!

— Ce înseamnă mânz? am întrebat.

— Poftim? A, e un pui de cal. Am avut un cal născut cu piciorul strâmb. Așa a zis Grimes.

S-a clătinat din nou.

— Mă simt oribil.

Am încercat să-mi imaginez un căluț mititel cu copita răsucită. Untișor avea copite lungi și rotunjite, care nu se puteau răsuci. Ce se făcea un cal, dacă nu putea merge? Nu existau cârje pentru cai. Și atunci?

— A murit? am întrebat.

— Poftim? A, calul. Cel cu piciorul strâmb. Nu. L-a dres Grimes. Grimes și cu potcovarul.

Copacii ne deschideau calea într-un luminiș și ne dezvăluiau o clădire uriașă din piatră, mare cât, îmi imaginam eu, depozitele de la docuri. Mare cât gara din Londra. Nu ajunseserăm bine. Orice era locul acela, nu putea fi o casă.

Calul s-a smucit atunci când am încercat să trag de frâu. În loc să se îndrepte direct spre clădirea cea mare, a luat-o într-o parte, spre ceea ce am recunoscut a fi un grajd.

Un bărbat în vârstă a alergat șchiopătând spre noi. „Grimes“, mi-am zis.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat el.

— Maggie s-a lovit, am zis.

Fata a alunecat într-o parte și s-a prăvălit în brațele lui. Bărbatul s-a clătinat, dar a ținut-o.

— A căzut și s-a lovit la cap, am adăugat. Și la umăr.

Grimes a făcut semn că a înțeles.

— Poți să rămâi puțin cu calul? O duc în casă.

— Sigur, am zis, încercând să vorbesc ca Maggie.

„Grimes a dres piciorul strâmb al unui cal. A îndreptat un picior strâmb. Cum?”

Bărbatul a luat-o pe Maggie. Eu m-am lăsat să alunec de pe cal – era cale lungă până jos – și m-am uitat în jur. Grajdul avea boxe ca acelea închise care se aflau acasă la domnișoara Smith, numai că mai multe și mai frumoase și majoritatea ocupate. Caii se uitau peste jumătățile lor de uși cu urechile ciulite de interes. Unii dintre ei parcă murmurau încetișor ceva.

Am condus calul fratelui lui Maggie într-o boxă goală. Calul și-a băgat capul într-o găleată cu apă și pe urmă într-o grămadă de fân. I-am scos șaua și am pus-o pe ușă – n-a fost greu s-o desfac, avea catarama sub apărătorile laterale – apoi i-am scos frâul. Am închis ușa boxei și am dus șaua și frâul în magazia pe care am identificat-o fără probleme. Pe un rând de rafturi erau șei, pe altul frâie. Eu am pus ce adusesem în locurile goale. Pe urmă m-am plimbat uitându-mă la cai până când s-a întors Grimes.

— Mulțumesc, a zis el. Am băgat-o în pat, iar milady i-a telefonat doctorului. Nu cred că mai putem face noi ceva. În clipa asta, fata nu știe unde se află, dar se mai întâmplă, când te lovești la cap.

— La început părea destul de bine, am zis. Pe drum i s-a făcut mai rău.

— Nu mă surprinde. Grimes a arătat spre piciorul meu. Ce-ai pățit? Te-ai lovit și tu?

M-am uitat în jos. Pe bandaj apăruse o mică pată de sânge.

— A, nu, se mai întâmplă. Când n-am cârjele.

Am șovăit o clipă, apoi am adăugat:

— Am piciorul strâmb.

Grimes nu s-a oferit să-l îndrepte. A dat din cap și a zis.

— Atunci, te duc eu cu mașina până acasă.

Grimes m-a condus foarte amabil până acasă. Mi-a mulțumit pentru că o ajutasem pe „domnișoara Margaret“. I-am spus că o făcusem bucuroasă, mai ales că putusem călări un cal așa mare și frumos. El a râs ușor și m-a bătut încet pe mână, ceea ce mi s-a părut ciudat, dar ca lumea. Când am intrat pe ușă, mă simțeam cât se poate de mulțumită. Mânia domnișoarei Smith m-a luat complet pe nepregătite.

S-a repezit la mine ca o vrăjitoare mică și blondă, cu ochii în flăcări.

— Unde ai FOST? a strigat. Mai-mai să anunț poliția! Calul e pe pajiște cu frâul pus, iar tu, nicăieri! *Este aproape ora patru. Ce-a fost în mintea ta?*

A venit lângă mine. Eu m-am aplecat și mi-am acoperit capul cu brațele.

— N-am de gând să te lovesc! a urlat. Deși tare mi-ar veni. Ai merita să te bat cu biciul după câte griji mi-am făcut pentru tine.

Griji? Griji așa cum îmi făceam eu griji pentru Jamie, la Londra? Mi-am lăsat mâinile în poală – mă așezasem într-unul dintre fotoliile violet – și m-am uitat la ea perplexă.

— Știu că nu-ți plac străinii, a continuat domnișoara Smith pe ton mai coborât. Nu mi-am imaginat niciun motiv pentru care să te fi dus în sat. Nu m-am gândit nici că te-ai dus la aerodrom, dar am fost acolo și-am întrebat, iar cei de-acolo nu te văzuseră. E prima dată când te las singură – nu înțelegeam ce s-a putut întâmpla. N-aveam nici cea mai mică idee unde puteai fi.

— Am crezut că am voie să ies afară, am zis.

Mă durea piciorul cum nu mă mai duruse de multe zile. De când ajunseseam aici, nu mai mersesem niciodată

atât de mult fără cârje. Aveam și o zgârietură pe braț, de unde cursese un firicel de sânge.

— Nu poți să pleci fără să-mi spui, a zis domnișoara Smith.

Părea mai puțin furioasă, dar tot imprevizibilă.

— Trebuia să mă anunți unde te duci.

Cum aș fi putut?

— A trebuit s-o ajut pe Maggie, am zis.

I-am povestit despre cal, despre avionul care îl spe-riase și despre căderea lui Maggie.

— Maggie? a pufnit domnișoara Smith. Cine-i Maggie?

Am încercat să-i explic. I-am spus despre calul cel mare, despre casă și despre grajduri.

— Margaret Thorton? a întrebat domnișoara Smith cu ochii cât cepele. Fiica lui Lady Thorton?

Am ridicat din umeri.

— Poate. Are un frate pe care-l cheamă Jonathan.

— Fata care era cu Lady Thorton când ne-am întâl-nit săptămâna trecută la cumpărături?

Am dat din cap că da.

Domnișoara Smith s-a așezat în celălalt fotoliu.

— Povestește-mi tot, mi-a cerut ea.

I-am spus toată povestea, mai puțin partea cu înju-răturile lui Maggie. Domnișoara Smith s-a îndreptat de spate. Pe chip i se citea asprimea.

— Așadar, a zis, ai călărit calul de vânătoare premiat al lui Jonathan Thorton împreună cu domnișoara Thor-ton și ai dus-o acasă?

— Da, am zis.

— Nu te cred.

Nu știam ce să spun. Mai mințeam, desigur, dar acum n-aveam de ce să mint. Ar fi fost inutil. Făcusem un

lucru bun, îi dusesem înapoi acasă pe Maggie și pe calul ei. Mă descurcasem bine, așa spusese Grimes. Își scoșese șapca, atunci când coborâsem din mașină.

— Dacă n-ar fi adevărat, n-aș ști unde stă, am zis.

— Te cred că ai văzut casa, a zis cu asprime domnișoara Smith. Cred că domnișoara Margaret a trecut pe aici călare, că ai văzut-o și că ai urmărit-o. Uită-te în ce hal ești – sângerezi din nou. Cred că ai văzut-o pe Margaret, că ai văzut calul și casa. Dar restul nu-l mai cred.

Am deschis gura, apoi am închis-o la loc. Nu știam ce să spun.

— Du-te în camera ta, a zis domnișoara Smith. Treci mai întâi pe la baie să te speli, apoi du-te în camera ta și rămâi acolo. Azi nu vreau să te mai văd. O să-l trimit pe Jamie cu ceva de mâncare, după ce se întoarce acasă.

Peste câteva ore, Jamie a urcat la mine cu o farfurie.

— Cum a fost la școală? l-am întrebat.

— O urăsc! mi-a răspuns el cu o privire sumbră. Nu mă mai duc niciodată!

Mai târziu, domnișoara Smith a venit totuși la noi, cu cartea ei oribilă. S-a așezat în fotoliul de pe partea de pat a lui Jamie și a deschis cartea fără să-mi arunce nicio privire. Nici eu nu i-am dat atenție. Jamie s-a înfășurat bine în pături.

— Ce se întâmplă mai departe? a întrebat el, de parcă i-ar fi păsat de carte.

— Vei vedea, i-a zâmbit domnișoara Smith, apoi a început să citească.

În dimineața următoare, la micul dejun, Jamie a spus din nou că nu se mai duce la școală.

— Ba, cum să nu te duci! a zis domnișoara Smith. Vrei să înveți să citești. După aceea vei putea citi singur *Un Robinson elvețian*.

Jamie o privit-o printre gene.

— Mai bine îmi citești tu, a zis el dulce.

Domnișoara Smith i-a zâmbit și atunci mi-a trecut prin minte că-i uram pe amândoi.

În aceeași după-amiază, pe pajiște, n-am putut să-l fac pe Untișor să meargă mai repede decât la pas. Am încercat iar și iar. L-am lovit cu călcâiele și l-am strâns cu picioarele. Ba chiar am rupt o nuielușă dintr-un copac și l-am pocnit cu ea peste coaste. A sărit înainte câțiva pași, dar pe urmă s-a întors cât ai clipi la mersul lui obișnuit. N-avea el nicio vină că nu era la fel de elegant precum calul lui Jonathan, dar nu mă îndoiam că dacă s-ar fi străduit, ar fi putut mai mult.

Domnișoara Smith a deschis ușa din spate.

— Ada, m-a strigat ea, vino înapoi, te rog.

Cum să nu! M-am prefăcut că n-am auzit-o și l-am întors pe Untișor în așa încât să stăm cu spatele la ea.

— Ada, a strigat din nou domnișoara Smith, ai un musafir.

Maggie? Grimes? *Mama*? M-am lăsat să alunec de pe Untișor, i-am scos frâul – nu voiam s-o încasez din nou pentru că i-l lăsam pe cap – mi-am luat cârjele rezemate de zid și m-am dus în casă cât am putut de iute.

Musafirul era Lady Thorton. Zâmbea. Chipul ei arăta altfel când zâmbea.

— A venit să-ți mulțumească, a zis domnișoara Smith, cu o voce neobișnuit de oficială.

Am rămas în ușa și m-am uitat la ele, ascunzându-mi piciorul olog în dosul celui bun.

— Ce mai face? am zis, ca să rup tăcerea. Maggie, vreau să spun.

Lady Thorton – mama lui Maggie – a bătut canapeaua cu palma, arătându-mi locul gol de lângă ea. M-am așezat, am pus frumos mâinile la piept și mi-am strecurat piciorul drept în spatele celui stâng.

— Se simte mult mai bine azi, mulțumesc, a zis Lady Thorton. S-a trezit cu o durere de cap, dar știe unde se află și cine este.

— Părea sănătoasă după ce a căzut, am zis eu. Mai târziu i s-a făcut rău.

Lady Thorton a încuviințat.

— Loviturile la cap se pot manifesta astfel. Mi-a spus că nu-și amintește mare lucru din tot ce s-a petrecut. Își amintește de tine, dar cam atât. Grimes de la grajd mi-a povestit cum ai adus-o acasă.

M-am uitat la domnișoara Smith. Avea fața țepănă, ca de carton.

— Ea nu mă crede că am mers călare pe calul ăla și toate celelalte, am zis, făcând un semn din cap către domnișoara Smith.

Lady Thorton a deschis o cutie de lângă picioarele ei.

— Dacă nu te-ar fi văzut cineva, n-aș fi crezut nici eu. Calul acela nu-i blând deloc.

— Îi place de mine.

Mă luase gura pe dinainte, dar mi-am dat seama că ăsta era adevărul. Calul lui Jonathan mă plăcea.

A fost rândul lui Lady Thorton să se arate încordată.

— Înseamnă că ești a treia persoană pe care o acceptă acel animal, pe lângă Grimes și fiul meu.

A scuturat din cap o dată, tare, și fața i-a redevenit oficială. Chipul de oțel.

— Am adus niște haine pentru tine și pentru fratele tău. Ale fratelui tău sunt strânse de la familiile din sat. Ale tale i-au aparținut fiicei mele. Lucruri care i-au rămas mici. Poftim.

Mi-a pus în poală niște pantaloni galbeni și o pereche de ghete până peste glezne. M-am uitat la lucrurile acelea. Pantalonii erau făcuți dintr-un material gros și rezistent, cu craci bufanți în partea de sus, care apoi se îngustau și se închideau cu nasturi sub genunchi. I-am recunoscut. Maggie purtase cu o zi înainte o pereche la fel.

— Sunt pentru călărie, am zis.

Nu mai purtasem pantaloni niciodată. Mi-ar fi venit mai ușor cu Untișor.

— Da, a încuviințat Lady Thorton. Sunt sigură că domnișoara Smith te ajută, dar m-am gândit că n-are cum să-ți găsească hainele potrivite.

— N-am ajutat-o eu, a zis foarte încet domnișoara Smith. A învățat singură să călărească.

Lady Thorton m-a măsurat cu privirea.

— Margaret trebuie să stea în pat câteva zile. Nu va mai fi în stare să călărească până pleacă la școală. Dacă ai întrebări legate de cai, poți să vii oricând la noi la grajduri și să vorbești cu Grimes. Sunt sigură că te va ajuta.

Am observat că nu se oferise să mă ajute ea însăși.

— Untișor nu vrea să meargă repede. Nu știu cum să-l fac.

Lady Thorton a râs scurt și m-a bătut cu palma peste genunchi în timp ce se ridica.

— Cu perseverență, a zis ea. Caii sunt încăpățânați, până când învață cine-i șeful. Să porți hainele cu plăcere.

Domnișoara Smith a condus-o până afară. Când s-a întors, s-a așezat pe fotoliul pe care stătuse Lady Thornton.

— Iartă-mă, a zis ea, după o scurtă pauză. N-am vorbit serios când te-am făcut mincinoasă.

Ba cum să nu! Am ridicat din umeri.

— Păi, sunt.

— Știu.

A început să golească restul cutiei cu haine. Pantaloni scurți pentru Jamie, cămăși, pulovere. Pe urmă s-a îndreptat.

— Ba nu, a zis. Nu-i adevărat. Știm amândouă că uneori mai spui minciuni, dar n-aș zice că asta te face mincinoasă. Înțelegi ce vreau să zic?

Bluze, pulovere, fuste pentru mine. O rochie roșie cu dantelă la manșete. Haine groase de iarnă.

Am atins haina de fată. Haina lui Maggie.

— Rămânem aici și la iarnă?

— Nu știu, a zis domnișoara Smith. Ai înțeles ce tocmai am spus, diferența dintre a minți și a fi o mincinoasă?

Am ridicat din umeri. Domnișoara Smith a insistat.

— Dacă trebuie să spui minciuni – sau ți se pare că trebuie, ca să fi în siguranță – nu cred că ești mincinos. Mincinoșii mint și când nu-i nevoie, ca să pară deosebiți și să-și dea importanță. Asta am crezut că ai făcut tu ieri. M-am înșelat.

Nu voiam să vorbesc despre asta.

— De ce se duce Maggie la școală undeva departe? am întrebat, în loc să continui subiectul. De ce nu merge la școala unde merge Jamie?

— Oamenii bogați își educă copiii la școli cu internat, a răspuns domnișoara Smith. Margaret nu va trebui să renunțe la școală la paisprezece ani ca să muncească, așa cum fac majoritatea copiilor. Rămâne să învețe până la șaisprezece sau șaptesprezece ani. Dacă războiul se va termina până atunci, va merge la școală până la absolvire. S-ar putea să meargă chiar și la universitate.

— Tu la ce fel de școală ai mers? am întrebat-o.

— La o școală cu internat, a zis. Nu pentru că familia mea ar fi fost bogată – nu era. Dar eu eram deșteaptă, tata era preot, iar unele școli oferă burse pentru fetele deștepte de preoți.

— Ce-i aceea preot?

— Știi tu – vicar, adică. Cel care conduce o biserică. Acel „știi tu“ m-a făcut să nu mai pun întrebări.

— Biserici sunt locurile cu clopote.

— Da, a zis domnișoara Smith. Numai că acum nu mai au voie să bată clopotele. Doar în caz de invazie, ca să ne avertizeze.

Am netezit pantalonii cu mâna. Mâine aveam de gând să-i îmbrac. Și să mă încălț cu gheata stângă.

— Ada? a zis domnișoara Smith. Îmi doresc să te fi crezut.

I-am aruncat o privire scurtă și am ridicat din nou din umeri.

Jamie s-a întors acasă și se vedea clar că plânsese, dar n-a vrut să spună de ce. În noaptea aceea a făcut iar în pat și s-a trezit tare nefericit. Afară, niște nori cenușii scui-pau stropi de ploaie.

— Nu pot să mă duc la școală dacă plouă, a zis Jamie.

— Ba, sigur că poți! i-a răspuns scurt domnișoara Smith.

Arăta groaznic, cu părul în toate direcțiile și cu cercuri mari și negre sub ochi. Ținea cana de ceai cu amândouă mâinile cu privirea pierdută în ea.

— Nu mă duc, a zis Jamie.

— Nu începe, a ripostat domnișoara Smith.

Ne așezasem pentru micul dejun când un avion a bubuit pe aerodrom.

A explodat, îmi închipui. N-a bubuit în aer, a explodat pentru că s-a izbit de pământ. I s-a spart rezervorul de combustibil. Am aflat asta mai târziu. A sunat ca și cum explodase o bombă – una căzută pe pășunea lui Untișor. Am sărit toți în sus, răsturnând scaunele și farfuriile. Eu am dat să fug spre ușă, la Untișor, dar domnișoara Smith ne-a apucat pe mine și pe Jamie și ne-a împins sub masă. După ce un timp nu s-a mai întâmplat nimic, s-a ridicat și s-a uitat pe geam.

— Vai, a zis ea, e un avion!

Sub valurile de fum negru care se ridicau de peste drum se vedeau flăcări portocalii și bucăți răsucite de metal. Jamie a strigat și tare ar fi vrut să dea fuga pe aerodrom. Domnișoara Smith l-a tras înapoi.

— Interzis civililor, a zis ea. Interzis civililor, mai ales acum! Sting focul, vezi?

Vedeam soldați, bărbați și femei, mărunței din cauza distanței, agitându-se frenetic peste tot în jurul avionului în flăcări.

— Cine îl pilota? a întrebat Jamie. Cine era în echipaj?

— Nu-i cunoaștem, a zis domnișoara Smith, mângâindu-l pe păr.

— Eu îi cunosc pe toți, a zis Jamie.

Nu eram sigură cum putea să-i cunoască Jamie – aerodromul fusese înconjurat cu un gard mare, iar el știa că n-avea voie acolo, deși sigur că asta nu-l oprea – dar n-am spus nimic. Nu voiam să-l fac mincinos, mai ales când era vorba de un aviator mort.

— Mă întreb ce fel de avion o fi, a zis domnișoara Smith.

— Un Lysander, a zis Jamie. Avion de transport. Putea avea zece oameni la bord.

Ne-am uitat la el.

— Așa a sunat. Înainte să se prăbușească.

Mă obișnuisem atât de mult cu zgomotul avioanelor, încât nu le mai dădeam atenție. Tipurile diferite de avioane nu sunau diferit pentru mine.

Jamie s-a strecurat în brațele domnișoarei Smith. Ea l-a ținut strâns, legănându-l înainte și înapoi. Am rămas nemișcată, fascinată de ceea ce vedeam: Jamie căuta alinare la altcineva decât la mine.

*

În aceeași săptămână, peste câteva zile, când ne-am dus la cumpărături, ne-am întâlnit întâmplător cu Lady Thorton, iar ea ne-a spus că Maggie – îi zicea Margaret, desigur – plecase la școală și urma să se mai întoarcă abia de Crăciun. Mi-a părut rău că n-o mai văzusem. Aș fi vrut să vorbesc cu ea și când nu era lovită la cap. Voiam să știu dacă îi mai plăcea de mine și neamețită.

Jamie ura în continuare școala. A chiulit de două ori și profesoara i-a scris un bilet domnișoarei Smith, iar domnișoara Smith a început să-l ducă ea la școală în fiecare după-amiază.

Eu știam ce însemna să te simți prins în cursă. Fusesem închisă toată vara în apartamentul nostru. Fusesem închisă *toată viața* în apartamentul nostru. Dar nu puteam înțelege de ce nu-i plăcea lui Jamie la școală. La aceeași școală mergeau majoritatea copiilor de la noi din cartier, de-acasă, inclusiv prietenii lui Jamie, mai puțin Billy White. Aveau recreații când ieșeau să alerge și să se joace în curtea școlii. Plus că în curând urma să știe să scrie și să citească și atunci domnișoara Smith nu mai trebuia să ne citească ea *Un Robinson elvețian* înainte de culcare. Jamie ar fi putut citi singur.

— Nu vreau să-ți spun, a zis el, atunci când l-am întrebat. Iartă-mă, a zis, pentru că iar făcuse în pat – acum făcea în fiecare noapte. Vreau să merg acasă, a repetat.

— Ți-ar fi dor de domnișoara Smith, am zis eu cu răutate.

— Nu mi-ar fi. Aș avea-o pe mama.

Îmi imaginam că mama ar fi fost poate mai blândă cu noi, sau mai ales cu Jamie. Probabil că-i era dor de noi, măcar puțin.

— Există școală și acasă, am zis.

A ridicat din umeri.

— Mama nu m-ar pune să mă duc.

Probabil că era adevărat.

Între timp, domnișoara Smith devenise furioasă pentru că mama nu-i răspunsese la niciuna dintre scrisori.

— Mama voastră știe să citească? m-a întrebat.

Am ridicat din umeri. De unde să știu?

— Aveți, fără îndoială, vreun asistent social, vreun preot, cineva care să-i citească scrisorile și să răspundă.

O fi existat, dar mama nu s-ar fi dus niciodată la el.

— Ce contează? am întrebat.

Mama știa unde eram și putea veni după noi atunci când hotăra ea.

— Vrei să vină să ne ia acasă?

Domnișoara Smith s-a uitat ciudat la mine.

— Nu. Știi care e problema.

Nu știam.

Uneori mă înfuriau la culme toate lucrurile astea pe care nu le știam.

Domnișoara Smith a cumpărat sute de metri de pânză neagră pentru camuflaj. Regula camuflajului exista încă din prima zi de evacuare, dinainte chiar să fi început războiul. Însemna că de nicăieri, de la nicio casă, de la nicio clădire, de la nicio prăvălie, nici măcar de la autobuze și mașini nu avea voie să se vadă vreo lumină după asfințitul soarelui. În felul ăsta, dacă nemții veneau să ne bombardeze noaptea, nu puteau vedea unde

erau orașele și satele. Era mai greu să nimerești un loc întunecat decât unul luminat.

În prima lună, domnișoara Smith nu-și bătuse capul să acopere ferestrele – doar stingea noaptea toate luminile. Jamie și cu mine ne culcam înainte de apus, așa că nu ne păsa, iar domnișoara Smith putea sta și cugeta la fel de bine pe întuneric, nu-i trebuia lumină în cameră.

Soarele începuse însă să apună mai devreme, așa că domnișoara Smith a făcut perdele de camuflaj pentru ferestrele de la etaj iar la parter a întins pânza neagră peste ramele geamurilor.

Într-o sâmbătă am stat până târziu să camuflăm toate geamurile și pe urmă am aprins toate luminile dinăuntru. Jamie și cu mine am dat ocol casei, uitându-ne după orice geană de lumină și strigându-i doamnei Smith ori de câte ori vedeam una. Ea a potrivit draperiile până când toate genele au dispărut.

După aceea ne-a făcut cacao caldă.

— Foarte bine, a zis ea. Sunt sigură că ne vom obișnui să avem casa atât de întunecată.

Părea mulțumită, aproape bucuroasă de schimbare.

M-am întrebat cum avea să fie acolo la iarnă dacă Jamie și cu mine chiar trebuia să rămânem. Acasă uram iarna, în camera noastră mureai de frig. Domnișoara Smith avea în camera mare un cămin. Putea arde cărbuni în el.

— N-am mai pornit mașina de cusut de când a murit Becky, a continuat ea. Mi-a plăcut să am ceva de făcut, chiar și draperiile aste oribile. Cred că v-aș putea coase și vouă câte ceva.

Domnișoara Smith ne-a pus să probăm toate hainele primite de la Lady Thorton și a adunat deoparte tot ce

nu ne venea bine. A aruncat hainele cu care veniserăm de la Londra. Chiar și așa, aveam trei bluze, două fuste, două pulovere, o rochie, o haină groasă și o pereche de pantaloni de călărie: mai multe decât avusesem în toată viața mea. Nu-mi imaginam cum mi-ar mai fi trebuit altceva.

— Halate, a zis domnișoara Smith de parcă mi-ar fi citit gândul. Pentru iarnă. Ceva călduros în care să poți călări. Ceva elegant, poate? Rochia roșie e foarte drăguță, dar nu-i culoarea cea mai potrivită pentru tine. M-a privit într-un fel de m-am simțit ca un pește pe teighea. Cred că albastru ți s-ar potrivi mai bine. Sau un verde frumos. Verdele merge cu tenul tău. Catifea? Când eram mică, am avut o rochie de catifea pe care am adorat-o.

— Nu-mi place catifeaua, am zis.

Ea a râs.

— N-ai ști ce-i aia catifea nici dacă ți-aș face chiloți din ea. Ada, acum ai mințit. De ce?

— Nu vreau să-mi faci haine, am zis.

Domnișoarei Smith i-a pierit zâmbetul.

— De ce nu?

Am ridicat din umeri. Aveam mai multe decât îmi trebuiau. Mai multe decât mă simțeam eu bine. Continuam să fiu fata pe care o văzusem în oglinda din toaleta gării, toanta închisă în spatele unui geam, cea înceată la minte. Nu mă deranja să port ce rămăsese de la Maggie, dar îmi știam lungul nasului.

— Îmi faci mie de catifea? a întrebat Jamie, aplecându-se spre domnișoara Smith.

Pe chipul ei a revenit zâmbetul.

— Nu, a zis ea. Ție îți fac ceva zdravăn și bărbătesc.

Jamie a dat repede din cap.

— Ca în carte, a zis.

În carte, idioata aceea de familie Robinson din Elveția confecționa sau găsea tot timpul lucruri. Ca printr-o adevărată vrajă, cum se gândea tatăl, ce păcat era că n-aveau făină pentru pâine, cum găseau a doua zi un întreg lan de grâu sau apărea din pădure un porc mistreț chiar atunci când poșteau ei la șuncă. Construiseră o moară ca să macine grâul și o afumătoare pentru porc – totul fără cuie și numai din lemnul avut la îndemână. Lui Jamie îi plăceau lucrurile astea; se ruga în fiecare seară să i se citească mai mult din poveste. Eu aș fi putut la fel de bine să nu mai aud un cuvânt din ea, nu mi-ar fi păsat.

— N-ai tu timp să ne faci nimic, am zis. Nu mai rămânem noi aici atâta vreme.

Domnișoara Smith a tăcut un moment, apoi a spus:

— Războiul nu pare să se miște prea repede.

Tot mai mulți dintre copiii evacuați se întorseseră la Londra, dar nu și noi. Nu încă.

— Exact, am zis. Ai să fii bucuroasă să scapi de noi. Nu ne-ai vrut de la început.

Domnișoara Smith a oftat.

— Ada, nu putem petrece și noi o seară plăcută? Nu putem să bem cacao și să ne bucurăm împreună? Știu că am spus că nu voiam evacuați, dar așa cum v-am explicat, asta n-avea legătură cu voi. Nu v-am ales.

Restul oamenilor așa făcuseră. Am pus cana jos.

— Nu-mi place cacaua, am zis și m-am dus la culcare.

Domnișoara Smith, nu eu, a fost cea care a văzut mai întâi semnul de la încheietura mâinii lui Jamie.

Eram la cină. Jamie s-a întins peste masă după încă o felie de pâine, iar domnișoara Smith l-a prins de braț.

— Ce-i asta? l-a întrebat.

I-a ridicat mâneca și am văzut și eu pe încheietura lui Jamie un semn roșu adânc. Mi-am amintit de urmele rămase când îl legasem în cameră, la Londra, numai că acum era mai rău. Pielea îi fusese frecată până la sânge. Arăta groaznic.

Jamie și-a smuls brațul.

— Nimic, a zis el, lăsându-și mâneca în jos.

— Așa ceva nu înseamnă nimic, a zis domnișoara Smith. Ce-ai pățit?

N-a vrut să spună.

— Ți-a făcut cineva vreun rău? l-am întrebat. Te-a legat cineva? Vreun băiat de la școală?

Jamie a rămas cu privirea în farfurie. A ridicat din umeri.

— Ei, hai! a zis domnișoara Smith. Vorbește! Nu poți lăsa pe nimeni să-ți facă rău. Spune-ne ce se întâmplă ca să te putem ajuta?

N-a vrut să vorbească, nici atunci și nici mai târziu, cu mine, când ne-am dus la culcare.

— Trebuie să-mi spui, am încercat eu să-l conving. Eu am grijă de tine, mai ții minte?

N-a vrut.

A doua zi, la prânz, domnișoara Smith m-a luat prin surprindere.

— Ada, vrei să vii cu mine să-l ducem pe Jamie la școală? a zis ea. Putem face și câteva cumpărături, când ne întoarcem.

Eram destul de îngrijorată pentru Jamie și am dat din cap că da, chiar dacă bănuiam că punea la cale și ceva legat de catifea.

Domnișoara Smith l-a condus pe Jamie în clădirea școlii, așa cum bănuiam că făcea de fiecare dată. Eu am rămas afară.

— Mergem să bem o cană de ceai și ne întoarcem peste jumătate de oră, a zis ea după ce s-a întors de la școală.

Ne-am dus la ceainărie, un loc plin de mese unde puteai cumpăra de mâncare și de băut. Un fel de cârciumă, numai că fără bere și mai curată.

— Domnișoară, am șoptit eu când m-am așezat, de ce sunt pături pe mese?

— Se numesc fețe de masă, mi-a răspuns domnișoara Smith tot în șoptă. Au rostul să facă mesele să arate mai frumos.

„Ha!“ mi-am zis. Să îmbraci o masă, ce să zic! Să faci risipă de material ca să îmbraci mesele!

O doamnă s-a apropiat de masa noastră și domnișoara Smith a cerut biscuiți și un ceainic plin. Mi-am amintit să-mi pun șervetul în poală și să-i spun doamnei mulțumesc atunci când ne-a adus ceaiul.

— Ce maniere alese, a zis ea zâmbind. Fata e dintre evacuați?

Nu știam de unde-și dădea seama doamna, dar nu mi-a plăcut că se vedea.

— Din cauza accentului, a zis domnișoara Smith. Vorbești altfel decât oamenii din provincie.

Vorbeam altfel decât oameni dichisiți, voia să spună. Știam că avea dreptate și nici asta nu mi-a plăcut. Mă străduiam din răputeri să mă potrivesc locului.

Ne-am terminat ceaiul și ne-am întors la școală. Domnișoara Smith a intrat direct în clădire, fără să mai spună nimic. A luat-o pe hol și a deschis ușa primei clase. Fără să bată. Am tras cu ochiul și am văzut că i s-a tăiat respirația. M-am uitat înăuntru, la ce se uita și ea.

Toți elevii din clasă, inclusiv Jamie, scriau cu creionul pe hârtie. Dar Jamie avea mâna stângă legată de scaun.

Era legată strâns, chiar dacă pielea i se rosese deja până la sânge. Când îl legasem eu, măcar îi dădusem drumul imediat.

— Ce înseamnă asta? a zis domnișoara Smith cu o voce care a făcut câteva fete să tresară.

Jamie ne-a văzut. S-a făcut roșu la față. Domnișoara Smith s-a dus la el și l-a dezlegat. Jamie s-a făcut mic. S-a ferit ca și cum se aștepta să-l lovească, așa cum mă feream și eu uneori.

— Jamie, îmi pare teribil de rău, ar fi trebuit să vin mai din timp, a zis domnișoara Smith și l-a înconjurat cu brațele.

Jamie s-a lipit de ea și a început să suspine. În tot acest timp eu rămăsesem înlemnită în ușă. Majoritatea elevilor înlemniseră și ei în bănci. Nu se auzeau decât plânsul lui Jamie și murmurele de neînțelese ale domnișoarei Smith.

Profesoara s-a smuls din uimire. S-a dus spre domnișoara Smith cu ochii în flăcări.

— V-aș fi recunoscătoare dacă nu v-ați amesteca! a zis ea. Cum mă întorc cu spatele, cum folosește mâna aceea! N-am de gând să-i permit. Nu l-aș fi legat, dacă mă asculta.

Domnișoara Smith a rămas fermă! Scăpăra scânteii din ochi.

— De ce să nu-și folosească mâna?

Profesoara a pufnit. N-o recunoșteam, deși bănuiesc că fusese și ea în trenul nostru. Era o femeie mai bătrână, cu părul cărunt împletit într-o coadă și răsucit într-un coc, cu ochelari rotunzi de sârmă și o fustă prea strâmtă pentru ea. Când a pufnit, gura ei a devenit perfect rotundă, ca lentila ochelarilor. Arăta ca un pește.

— Pentru că e *stânga*! a zis. Știe oricine că ăsta-i semnul diavolului. Vrea să scrie cu mâna stângă, nu cu dreapta. Îl învăț s-o facă așa cum trebuie.

— N-am mai auzit asemenea prostie, i-a trântit-o domnișoara Smith. E stângaci și gata!

— Este semnul diavolului, a insistat profesoara.

Domnișoara Smith a inspirat adânc.

— Când eram la Oxford, a zis ea, profesorul meu de teologie, doctorul Henry Leighton Goudge, era stângaci. *Nici vorbă* să fie semnul diavolului. Dr. Goudge mi-a spus el însuși că frica de stângaci nu-i nimic altceva decât o superstiție tembelă și o prejudecată gratuită. Nu există nimic în Biblie care să-i condamne pe oameni pentru că folosesc mâna stângă. Îi putem scrie ca să-l întrebăm, dacă doriți. Între timp, îi veți permite lui Jamie să scrie cu ce mână vrea, altminteri vă voi cere socoteală pentru toate rănilile pe care i le provocați.

Uram s-o aud vorbind cu cuvinte atât de importante; n-o puteam urmări.

— Când ați fost la Oxford? a întrebat bănuitoare profesoara lui Jamie.

— Am absolvit în 1931, a răspuns domnișoara Smith.

Profesoara părea pusă în încurcătură, dar nu s-a lăsat chiar de tot.

— Nu aveți voie să intrați la mine în clasă fără să bateți la ușă, a zis ea. Nu-i permis.

— N-o să mai intru dacă n-o să am motiv, a zis domnișoara Smith.

L-a îmbrățișat pe Jamie, apoi s-a ridicat în picioare.

— O să-l întreb pe băiat cum ați procedat în continuare. Nu vreau să-l mai ridicuzați, să-l priviți cu dispreț sau să-l pedepsiți în vreun fel pentru că folosește mâna stângă.

Profesoara a pufnit. Domnișoara Smith a luat-o din loc, făcându-mi semn s-o urmez. Am vrut să rămân pe hol ca să mă asigur că profesoara nu-l va lega pe Jamie din nou, dar domnișoara Smith a spus că trebuia să plecăm.

— I-am cam atins orgoliul, a zis. Mai bine o lăsăm să-și revină.

Nu-mi dădeam seama de ce.

— Puteam să le spun eu că nu-i place să fie legat, am zis.

Nu înțelegeam însă cu adevărat de ce-l legase profesoara și am spus asta.

— Ada, a oftat domnișoara Smith, cu ce mână mănânci? Cu care ții furculița?

Am ridicat mâna dreaptă.

— Cu asta.

— De ce? De ce nu le folosești pe amândouă?

— Cu asta mi-e mai la-ndemână, am zis.

— Exact. Jamie mănâncă cu cealaltă mână, cu stânga. Întotdeauna. Lui îi este mai la îndemână stânga.

Pesemne că da, dar eu nu observasem niciodată. Nu-mi păsase.

— Și ce?

— Acum, când învață să scrie, îi vine mult mai greu să scrie cu mâna cu care nu mănâncă. Îți arăt când ajungem acasă.

A deschis ușa școlii și am ieșit afară. Un vânt rece învolbura frunzele moarte de pe scări.

— În Biblie se spune că oamenii buni vor sta în dreapta Domnului, iar cei răi în stânga lui, înainte să fie goniți în iad. Așa că unele persoane...

— *Tembilii*, am zis.

— Da, a zâmbit ea. Unii sunt tembeli și cred că stângacii sunt trimiși de diavol. Nu-i adevărat. Așa funcționează creierul lor.

— Ca bărbatul acela despre care i-ai spus doamnei, am zis.

— Poftim? A, da, doctorul Goudge. Este șeful catedrei de teologie de la Universitatea Oxford. Unde am învățat eu.

— Și el este stângaci?

Domnișoara Smith a pufnit în râs.

— Habar n-am. N-am studiat teologia. Nu l-am întâlnit niciodată.

Mintise. M-am uitat la ea cruciș.

— Deci n-ai fost la Oxford, am zis, indiferent ce-o fi însemnat cuvântul acela.

— Ba sigur că am fost. Dar am studiat matematica. Am mers mai departe pe drum.

— Este la fel ca piciorul strâmb?

— Ce anume, să fi stângaci? Într-un fel, da. Așa te naști.

— Nu, adică ce-a spus profesoara. Piciorul strâmb este semnul diavolului?

„Asta ar explica totul“, m-am gândit.

— Sigur că nu, Ada! Cum te poți gândi la așa ceva? Am ridicat din umeri.

— Am crezut că de asta mă ura mama.

Domnișoara Smith mi-a pus o mână pe umăr. Când a vorbit, vocea îi tremura.

— Mama ta nu te urăște, sunt sigură că nu...

S-a oprit și s-a întors cu fața la mine.

— Nu știi ce să spun. Nu vreau să te mint, iar adevărul nu-l cunosc.

Cred că a fost cel mai sincer lucru pe care mi-l spusese cineva vreodată până atunci.

— Dacă te urăște, greșește, a zis domnișoara Smith. Am alungat gândul. Nu conta.

În jurul cârjelor mele se învârtejeau frunze. Stăteam cu piciorul olog în aer. Am pornit din nou, iar domnișoara Smith m-a urmat.

— Vrei să-l călărești pe Untișor când ajungem acasă? m-a întrebat ea.

— Așa cred că o să fac, am zis. Încă nu-l pot face să meargă la trap.

— Perseverență, a zis domnișoara Smith. De asta a spus Lady Thorton că ai nevoie.

Întrebasesm mai înainte. Perseverență însemna să tot încerci.

Chiar în ziua următoare, înainte să plece Jamie la școală, domnișoara Smith ne-a dus la oficiul poștal ca să facă cerere pentru actele noastre de identitate. Era o treabă care ținea de război. Trebuia să avem toți acte la noi. Dacă ne invadau nemții, guvernul știa cine-i neamț și cine-i englez verificându-ne actele de identitate.

Ar fi putut ști și pentru că nemții vorbeau altă limbă, așa zicea domnișoara Smith. Cât am stat la coadă, ne-a explicat că în lume oamenii vorbeau diferit, dar nu numai diferit așa cum suna vorba mea față de a domnișoarei Smith sau a lui Maggie, ci și cu alte cuvinte. Jamie a vrut să audă cuvintele alea, așa că domnișoara Smith n-a spus câteva. A zis că erau în latină, singura limbă diferită pe care o știa.

— Dar e o limbă moartă, ne-a spus ea. N-o mai vorbește nimeni.

Nu putea fi adevărat, desigur, din moment ce ea tocmai vorbise, dar n-am spus nimic.

— Dacă-i omorâm pe toți nemții, a zis Jamie, atunci și limba lor o să fie moartă. Poc! s-a prefăcut el că împușcă un neamț.

Domnișoara Smith și-a ținut buzele, dar ne venise rândul, așa că nu l-a mai dojenit. În loc de asta, i-a spus

bărbatului cu registrul cum o chema, când se născuse, că nu era măritată și nu muncea nicăieri. Pe urmă ne-a împins în față.

— Ada Smith și James Smith, a zis ea. Locuiesc cu mine.

Bărbatul de la tejghea a zâmbit.

— Nepoată și nepot, nu-i așa? Cred că-i frumos să ai familia alături. Văd că vă seamănă. Fata are ochii dumneavoastră.

— Nu, a zis domnișoara Smith. Sunt evacuați. Faptul că avem același nume de familie nu-i decât o coincidență. Nu le știu datele de naștere. Nu erau pe listă și copiii nu mi le-au putut spune.

Bărbatul s-a încruntat.

— Ditamai fata și flăcăul și nu știu când s-au născut? Ce, sunt înapoiți?

Mi-am ascuns piciorul drept după cel stâng și am lăsat ochii în podea.

— Sigur că nu! Ce prostie să puneți așa ceva! l-a pus la punct domnișoara Smith.

Bărbatul n-a părut intimidat de tonul ei.

— Foarte bine și frumos, a zis el, dar eu ce trec în formular? Guvernul vrea date de naștere exacte. N-am rubrică pentru „nu se cunosc“.

— Pentru Ada, scrieți 5 aprilie 1929, a zis domnișoara Smith.

După ce mă întrebasesc mai demult ce-mi aduceam aminte de când era Jamie mic, hotărâse că aveam zece ani. Iar pentru Jamie, treceți 15 februarie, a adăugat ea, apoi s-a uitat în jos la noi.

— 1933. Știm sigur că are șase ani.

Bărbatul a ridicat o sprânceană, dar a făcut cum i s-a cerut.

— Ce înseamnă asta? am întrebat-o, când am ieșit pe stradă.

— Datele de naștere sunt atunci când primești cadouri și prăjituri la ceai, a zis Jamie posomorât. Iar la școală trebuie să porți un coif sărbătoresc.

Mi-am amintit că domnișoara Smith ne întrebese când venisem la ea care-s datele noastre de naștere, dar de coif sărbătoresc nu mai auzisem până atunci. S-a dovedit că era ceva de la școală. La școală la Jamie, profesoara trecea zilele de naștere ale fiecărui elev pe un calendar mare și când venea ziua lui purta un coif și toată lumea făcea mare tam-tam în legătură cu sărbătoritul.

Dar Jamie spusese că el nu știa când era ziua lui și toată clasa râsese. Nouă nu ne povestise asta.

— Acum avem și noi zile de naștere, a adăugat Jamie ceva mai mulțumit. Cum i-ai spus tu bărbatului, o să-i spun și eu aceeași dată profesoarei noastre, s-o trecă în calendar. Care era? a zâmbit el.

— 15 februarie 1933, a zis domnișoara Smith.

— Dar nu-i ziua ta adevărată, am zis eu.

— E bună asta, a zis domnișoara Smith. Pe 15 februarie era ziua tatălui meu. Poate s-o folosească și Jamie.

— Tatăl tău a murit?

— Nu, a zis domnișoara Smith. Cel puțin eu n-am auzit. Cred că frații mei mi-ar fi spus. Nu contează dacă folosește și Jamie data asta. Sunt numai trei sute șaizeci și cinci de zile într-un an și mult mai mulți oameni pe lume. O mulțime au aceeași zi de naștere.

— Dar nu-i ziua adevărată a lui Jamie, am insistat.

Domnișoara Smith s-a întors și s-a aplecat, ca să mă poată privi în ochi.

— Nu, nu este. Când o să aflu datele voastre de naștere adevărate, o să vă schimb actele. E bine așa? Promit.

— Bine.

Nu mă deranja o minciună temporară.

— Și cum o să le afli?

Nările domnișoarei Smith s-au îngustat.

— Le știe mama voastră. Când îmi va răspunde la scrisori, o să ni le spună.

În cazul ăsta, putea aștepta mult și bine. Mă îndoiam că aveam să ajung vreodată la școală ca să port un coif aniversar, și totuși...

— Dar de ziua mea vom avea prăjituri la ceai? Adică la data pe care i-ai spus-o bărbatului?

— Da, a spus domnișoara Smith.

Pe chip i-a trecut brusc o umbră de tristețe, dar a dispărut la fel de repede cum apăruse. Dacă nu m-aș fi uitat chiar atunci la ea, n-aș fi văzut-o. „Tristețe?“ m-am gândit. „De unde am știut că era tristețe? Și de ce să fi fost tristă domnișoara Smith?“

— Atunci era aniversarea lui Becky, a zis domnișoara Smith. Va fi frumos să avem din nou ceva de sărbătorit în ziua aia.

— Asta-i o minciună, am zis.

Nu mă supărasem pe ea, dar era o minciună. Domnișoara Smith s-a silit să râdă.

— Este și nu este. O să-mi fie greu, dar aș vrea foarte mult să mă bucur din nou.

Stephen White și colonelul lui m-au invitat la ceai. Mi-au trimis o invitație ca la carte, scrisă, prin poștă, iar domnișoara Smith mi-a dat-o fără s-o deschidă. M-am holbat la ea și la semnele de pe hârtie, dar n-am înțeles nimic. Nici Jamie n-a înțeles, oricât s-a străduit.

— E un scris șerpuit, a zis el. Nu-i ca-n cărți.

A trebuit s-o întreb pe domnișoara Smith, iar asta m-a înfuriat. Ea a citit-o cu voce tare – ceai, Stephen și colonelul, sâmbătă, 7 octombrie.

Am devenit din ce în ce mai furioasă că nu puteam citi cuvintele alea de una singură. Domnișoara Smith s-a uitat la mine și a râs.

— Ce față ai, Ada! E numai vina ta. Eu te învăț bucuroasă.

Îi venea ușor să râdă! Dar dacă încercam și descopeream că într-adevăr nu puteam învăța?

— Le voi răspunde în numele tău. Vrei să te duci, nu?

— Nu, am zis.

Nu voiam să scrie ea în locul meu.

— De ce nu? Vei mânca ceva bun, fără îndoială, iar Stephen este prietenul tău. O fi colonelul un om în vârstă, dar e un om de treabă și are povești interesante de spus.

— Nu! am zis, apoi am adăugat: Stephen nu-i prietenul meu.

Domnișoara Smith s-a uitat la mine.

— Mi-ai spus că te-a cărat în spate până la gară. Asta mi se pare ceva ce-ar face un prieten.

Poate.

— Și tu ai ajutat-o pe Margaret Thorton când a căzut. I-ai fost prietenă la fel cum și ție ți-a fost prieten Stephen.

Mi-aș fi dorit s-o consider prietenă pe Maggie. Cred că nu m-ar fi deranjat să-l consider și pe Stephen la fel, dar era mai greu să fii prieten cu cineva care te-a ajutat decât cu cineva pe care l-ai ajutat tu.

— Știu că știi să te porți frumos, a continuat domnișoara Smith. Te-am văzut când am fost la ceainărie. Iar eu te conduc până la colonel acasă și te iau când se termină. N-o să dureze foarte mult. Cam vreo oră. Mâncăți ceva bun, beți o cană de ceai și stați de vorbă. Atâta tot.

M-am încruntat.

— De ce vrei să mă duc?

A oftat, iar aerul care i-a ieșit pe nas a semănat cu furnăitul lui Untișor.

— Nu vreau. Nu mă interesează ce alegi să faci. Dar m-am gândit că ți-ar plăcea să mai stai și cu cineva de vârsta ta. Mi s-a părut o schimbare și m-am bucurat pentru tine când ai primit invitația.

Am înghițit în sec. Eu nu mă simțeam bucuroasă. Mă simțeam altcumva. Speriată? Nu-mi dădeam seama.

— Nu vreau să mă duc, am zis. Nu trebuie să scrii nimic.

— Ba trebuie să scriu și să refuz invitația, a zis domnișoara Smith. Indiferent ce faci, se cuvine să răspunzi.

Asta nu știam, desigur. Am dat un șut în fotoliu cu piciorul bun, în timp ce ea a adus hârtie și stilou. A scris ceva, apoi mi-a arătat și mie.

— Uite cum am spus: „Domnișoara Smith regretă că nu are posibilitatea de a accepta amabila dumneavoastră invitație pentru data de 17 octombrie.“ Așa se spune „nu“ în mod politicos. Și nu mai da cu piciorul în fotoliu.

Am dat și mai tare. Puțin îmi păsa dacă era politicos ori ba.

— N-am chef să se holbeze colonelul la piciorul meu, am zis.

— Cum ar putea? m-a întrebat domnișoara Smith, apoi m-a apucat de picior, ca să mă potolească. Ți-am spus să încetezi! Colonelul nu s-ar holba la tine cătuși de puțin. Nu mai vede. E orb.

În ziua de 17 octombrie ploua tare și era frig. Nu puteam călări. Domnișoara Smith i-a dat lui Jamie foarfeci și o revistă cu imagini cu avioane, iar el s-a apucat vesel să le decupeze și să le plimbe în zbor în jurul covorului. Eu nu aveam nimic de făcut.

— N-aș fi putut oricum să mă duc la ceaiul ăla tâmpit, am zis.

Domnișoara Smith a ridicat privirea de la mașina de cusut. Găsise niște prosoape vechi și acum făcea din ele halate pentru Jamie și pentru mine. Halatele erau un fel de haine pe care le puneai iarna peste pijama, când te dădeai jos din pat. Încă nu venise frigul iernii, dar se răcise destul iar domnișoara Smith făcea focul cu cărbuni în camera mare. Focul și plita din bucătărie țineau casa caldă.

— Luai umbrela mea cea mare, a zis domnișoara Smith. Și tot te-ai fi putut duce.

— Atunci, pot să mă duc? am întrebat.

Domnișoara Smith a clătinat din cap.

— Odată ce-ai răspuns, nu te mai poți răzgândi. Nu-i politicos.

— Mă doare-n cot de politețe!

— Poate că tu o nesocotești, mi-a răspuns rece, dar colonelul ține la ea, iar invitațiile la ceai sunt făcute ca să te comporți politicos.

Am dat cu piciorul într-o cârjă. A aterizat pe un avion de-al lui Jamie și l-a strivit de covor. Jamie a urlat, dar mie nu mi-a păsat.

Domnișoara Smith s-a ridicat în picioare.

— Ce-i cu tine?

— Mă doare burta!

— Ești furioasă, a zis ea. Dar asta nu înseamnă că poți să te descarci pe Jamie. Cere-ți iertare și vezi dacă poți repara avionul.

— Nu-mi pare rău, am zis.

Domnișoara Smith a închis ochii și i-a strâns tare.

— Cere-ți scuze oricum, a zis ea.

— Nu!

— Jamie, vino-ncoace.

Domnișoara Smith s-a așezat pe canapea, a deschis brațele, iar Jamie i s-a urcat în poală. De când îl îmbrățișase în clasă, se cuibărea mereu lângă ea. Nu-mi pica deloc bine treaba asta.

— Sora ta trece printr-un moment neplăcut, i-a spus domnișoara Smith. N-a vrut să-ți strice avionul.

Îmi venea să-i spun „ba da, am vrut“, numai că ar fi fost ditamai minciuna. Nu voiam niciodată să-l fac pe

Jamie să sufere. Doar că mi se nimerise în cale. M-am uitat cum se cuibărise în poala domnișoarei Smith și mi-a venit să țip. Pe mine nu mă ținuse nimeni așa, niciodată.

Domnișoara Smith a bătut cu palma locul liber de lângă ea.

— Stai jos aici, mi-a spus. Hai, serios, vino încoace. Pe urmă m-a luat de după umeri și m-a tras spre ea. Chiar așa a făcut.

Aproape că-i stăteam și eu în brațe.

— Ce încordată ești, a zis ea. Parcă aș încerca să mângâi o bucată de lemn.

Mi se părea foarte ciudat că mă atingea, așa că sigur că mă încordasem. Dar nu m-am refugiat la mine-n cap. Am stat pe canapea, cu brațul domnișoarei Smith în jurul meu și cu Jamie respirându-mi lângă umăr și m-am uitat cum ardeau cărbunii în cămin. Am rămas așa jumătate de oră și nu s-a mișcat niciunul dintre noi. Jamie a adormit, iar domnișoara Smith și cu mine doar am stat fără să scoatem nicio vorbă până când a venit ora camuflajului și a ceaiului.

Untișor tot nu voia să meargă altfel decât la pas.

Mă purtam frumos cu el. Mă străduiam din răsputeri să nu-l pocnesc, deși lenea lui mă scotea din sărite. Îi aduceam bunătați, îl periam în fiecare zi și uneori când îl călăream slăbeam dârlogii și-l lăsam să umble în voie pe pajiște. Când mă duceam la poartă și-l strigam, venea de fiecare dată la mine, și stătea la periat și-i puneam frâul fără să-l leg. Știam că-i plăcea de mine. Chiar îi plăcea. Numai că în ruptul capului nu voia să meargă mai repede. Nici nu se gândea să fugă, iar dacă nu fugea, însemna că nu avea să sară niciodată.

Mă temeam că Lady Thorton nu vorbise serios, atunci când îmi spusese că-i pot cere ajutorul lui Grimes, dar până la urmă m-am hotărât să încerc.

— Mă duc să-i fac o vizită domnului Grimes, am zis într-o zi la prânz.

Era o zi friguroasă. M-am bucurat că puteam purta unul dintre puloverele vechi ale lui Maggie.

Domnișoara Smith m-a privit întrebător.

— Cum și de ce?

— Mă duc călare pe Untișor, am zis.

Domnișoara Smith s-a uitat la mine mai apăsător.

— L-am mai călărit de câteva ori, am zis. Ne înțelegem bine. E un căluț tare de treabă. N-o să se supere să mă ducă până acolo.

— Ada, a zis domnișoara Smith, oi fi eu neatentă, dar oarbă nu-s. Știu foarte bine cât de mult călărești.

— Da, domnișoară, am zis.

— Și te-am rugat să-mi spui Susan. Refuzul tău începe să mi se pară un afront. De ce vrei să-l vizitezi pe domnul Grimes?

— Vreau pur și simplu, am zis. S-a purtat frumos cu mine. *Susan*, am adăugat.

Ea a dat ochii peste cap.

— Și? a insistat.

— Și am probleme cu Untișor și nu știu ce anume fac greșit. Abia dacă-l pot convinge s-o ia din loc. Doamna cea cu față de oțel – mama lui Maggie, adică...

— Lady Thorton, a intervenit domnișoara Smith.

— Așa. Ea. A zis că dacă am probleme, pot să-l rog pe domnul Grimes să mă ajute.

Domnișoara Smith a înfipt furculița într-o bucățică de morcov pe care a mestecat-o încet.

— Nu prea-i în firea lui Untișor să se poarte așa, a zis ea. Când îl călăream eu, era foarte destoinic și plin de energie și n-a îmbătrânit prea mult de-atunci.

A mai luat o bucată de morcov.

— Bine, a zis, după ce a mestecat-o și a înghițit-o. Îți dau voie să te duci. Mai ții minte drumul?

Am dat din cap că da. Era ușor, coteam de două ori până dădeam de un gard scump cu poartă de fier de unde începea aleea. Nu aveam cum să greșesc.

— Dacă vrei să călărești pe drum, ar fi mai bine să pui o șa pe Untișor. Și poți scoate scara din dreapta, ca să nu-l bată peste coaste.

Știa că n-aș fi putut folosi scara dreaptă. Mă durea piciorul prea tare.

— Șaua lui e cea mai mică? am întrebat.

Văzusem în magazie trei șei, puse pe rastele și acoperite cu pături. Două erau la fel de mari, una era mai mică.

— Da, a zis domnișoara Smith. Ți-o arăt eu.

— Nu-i nevoie, știu care, am zis.

S-a uitat la mine îndelung.

— Nu știu niciodată ce să fac pentru voi, a zis ea în cele din urmă. Ar fi trebuit să mă duc la școală la Jamie mai din timp. Iar pe tine ar trebui să te supraveghez mai mult. Dar nu ți-ar plăcea deloc, așa-i?

Nu mi s-a părut genul de întrebare care aștepta răspuns. M-am ridicat, am aruncat resturile din farfurie la gunoi și pe urmă am umplut chiuveta cu apă și săpun ca să spăl vasele.

— Măcar o să-mi spui dacă ai probleme? O să-mi ceri ajutorul?

Nu m-am uitat la ea.

— N-o să am nevoie de ajutor, am zis.

În spatele meu, domnișoara Smith a oftat.

— Cum vrei, a zis ea în cele din urmă.

Șaua era ciudată, dar am reușit să-l echipez pe Unțior. Am încercat să mă urc în ea, dar a alunecat într-o parte. M-am dat jos, am îndreptat-o și am strâns chinga mai bine – se slăbise, n-am știut de ce. A doua oară când m-am urcat, șaua a rămas la locul ei. Am ieșit pe poartă și am luat-o pe drum la pas.

Pe aerodrom nu se mai vedea nicio urmă de explozie sau de avion ars. Jamie îmi spusese că muriseră trei oameni, dar nu dintre cei pe care-i cunoștea el. În ultima săptămână, hangarele se înmulțiseră și apăruse

un turn înalt despre care nu știa nimeni la ce folosea. Avioanele ședeau aliniate în capătul îndepărtat al pistei, iar unul care tocmai decola a atins din nou pista pentru o clipă, apoi s-a ridicat în aer. Untișor abia dacă mai ciulea urechea la ele. Pentru el, aterizatul și decolatul avioanelor deveniseră ceva la fel de obișnuit ca iarba și copacii.

După o bucată de drum, Untișor s-a oprit și a dat să se întoarcă. L-am făcut să meargă mai departe. A mers, dar încăpățânat, mușcând zăbala și răsucindu-și urechile spre mine, de parcă mă dojenea într-un limbaj al cailor. Se mișca mai încet ca oricând și m-am gândit cu jind la calul lui Jonathan. Cu o lună în urmă, eram moartă de bucurie că-l aveam pe Untișor, dar acum îmi doream ceva mai mult.

Cu două luni în urmă, încă nu văzusem copaci.

În sfârșit am ajuns acasă la Maggie și m-am îndreptat spre grajduri. Domnul Grimes era în curte, spăla un cal mare și cenușiu cu apă dintr-o găleată.

— Sal't, a zis el când m-a văzut.

— Sal't, i-am răspuns, sfioasă dintr-odată.

El nu-mi spusese că-l puteam vizita – numai mama lui Maggie spusese asta și poate că domnului Grimes nu-i plăcea. Am alunecat jos de pe Untișor și mi-am pus piciorul drept în spatele celui stâng.

Domnul Grimes m-a măsurat de sus până jos.

— Rămâi acolo, a zis.

A băgat într-o boxă calul de care se ocupase și pe urmă s-a întors la mine.

— Ia spune, a zis el, de ce-ai bătut tot drumul înapoi pe călare pe sărmanul căluț?

— Am nevoie de puțin ajutor! am zis. Nu-l pot face să meargă.

— Te cred că nu poți. S-a aplecat spre picioarele din față ale lui Untișor. Nu i-a mai îngrijit nimeni copitele de ani de zile, așa-i? De când a murit cealaltă. Domnișoara Becky.

S-a dus în grajd și s-a întors cu mâinile pline de unelte din metal.

— Tu numa' ține-l, a zis.

A ridicat cu o mână o copită a lui Untișor și pe urmă, cu un clește, *i-a tăiat-o*.

Am țipat. Untișor a tresărit. Domnul Grimes s-a îndreptat, dând drumul piciorului. Am văzut că lui Untișor îi mai rămăsese o bucată de copită, dar partea tăiată zăcea pe jos în curtea pietruită, curbată, groasă și oribilă.

— Crezi că-i fac ceva rău? a zis domnul Grimes.

Nu părea așa. Untișor era cât se poate de liniștit. Nu mi-a venit să cred.

— Copitele cailor sunt ca unghiile noastre, a spus domnul Grimes.

A luat altă unealtă și a pilit copita până a făcut-o netedă.

— Cresc și trebuie tăiate.

Domnișoara Smith nu suporta să ne vadă cu unghiile mari. Ni le tăiase chiar a doua zi după ce ajunsesem la ea, și la mâini, și la picioare, și continua să le taie în fiecare săptămână. Avea clești speciali, nu ne lăsa să le roadem pur și simplu, cum mă învățasem eu. Era ciudat, dar domnul Grimes avea dreptate, nu durea.

— Lui i-au crescut copitele atât de mult încât îl dor, a zis domnul Grimes, trecând la celălalt picior din față

al calului. Probabil că-l doare și când merge, de asta nu aleargă. Calul gândește. De-acum ar trebui să se vadă o mare diferență.

M-am simțit plină de remușcări. Fără să-mi dau seama, îi făcusem rău lui Untișor.

— Unii oameni n-ar trebui să aibă cai, a zis domnul Grimes de parcă mi-ar fi dat glas gândurilor.

Pe urmă s-a uitat la mine.

— Nu despre tine vorbesc, a adăugat. Tu vii din Londra și ai vârsta pe care o ai, de unde era să știi? Dar domnișoara Smith, după ce-a vândut caii de vânătoare ai domnișoarei Becky, i-a dat drumul căluțului ăstuia pe pajiște și nu s-a mai ocupat deloc de el, după câte-mi dau seama.

— Mi-a spus că n-are nevoie decât să pască iarbă.

— Tre' să pască, e-adevărat, dar nu numai de asta are nevoie. Dacă ție ți-ar da cineva să mănânci destul, dar nu te-ar spăla, n-ar avea grijă de sănătatea ta și nu ți-ar arăta niciun strop de dragoste, cum te-ai simți?

— Nu mi-ar fi foame, am zis.

Domnul Grimes a râs.

— E-adevărat, a zis el, iar după ce a terminat, mi-a spus: Adu-l din nou înapoi peste vreo patru săptămâni, să-i grijesc copitele. În mod obișnuit, se taie la șase săptămâni, dar mai avem de lucru până o să revină calul ăsta la normal. De obicei, de treaba asta se ocupă potcovarul satului, dar s-a înrolat săptămâna trecută.

Am căutat cuvintele potrivite. Le-am găsit.

— Mulțumesc foarte mult, domnule Grimes.

A făcut crețuri la coada ochilor, dar n-a zâmbit. Și-a scos șapca, dezvăluind un creștet aproape chel, și s-a scărpinat după ureche.

— Numa' Grimes, a zis. Aș fi domnul Grimes dacă eram majordom sau ceva important. Da' noi o să fim prieteni, așa că po' să-mi zici Fred.

— Fred.

I-am întins mâna cum îl văzusem făcând pe colonel. Fred mi-a scuturat-o.

— Și tu? Cum te cheamă? m-a întrebat el.

— Ada, am răspuns. Ada Smith, da' pentru tine, numai Ada.

Fred s-a îngrijit mai departe de Untișor. I-a tăiat coama lungă („de obicei numai o țesălăm, n-o tundem, dar a lui e prea încâlcită“) și mi-a arătat cum să-i descurc coada. M-a învățat cum să curăț șaua și frâul, cum să le ung iar și iar, punând numai câte-un strop de ulei pe-o cârpă.

— Să faci asta mereu, a zis. Și să mai ungi și celelalte șei pe care le mai găsești la domnișoara Smith. Pielea se usucă. Dacă o neglijezi multă vreme, nu mai e bună de nimic.

Apoi mi-a spus că trebuia să se întorcă la munca lui.

— Am multă treabă, în perioada asta. A trebuit să scoatem din nou caii de vânătoare la pășune. E greu pentru un singur om să-i lege și să-i împiedice pe toți și oricum de când cu războiul nu se mai țin vânători. Dar singur și cu treisprezece cai de îngrijit, fac și eu ce pot.

— Te-ajut și eu, am zis.

— Ți-aș fi recunoscător, a zis.

Deja îl băgasem pe Untișor într-o boxă goală, cât mă ocupasem eu să ung șaua. L-am ajutat să le dea cailor grăunțe, fân și apă, în ciuda piciorului olog, iar el n-a zis nimic despre șchiopătatul meu și nici nu s-a purtat ca și cum se aștepta să nu pot face anumite lucruri.

După ce-am terminat, am pus frâul și șaua pe Untișor, iar el m-a ajutat să bag piciorul în scară.

— Maggie a zis că și caii pot avea picioarele strâmbe din naștere, am spus eu. A zis că tu știi cum să le dregi.

Am încercat să nu-mi fac speranțe.

— Știu, a zis el. La cai, fixezi piciorul într-o gheată specială. Da' nu-i ca la oameni. Nu cred. Asta ai tu, picior strâmb?

Am dat din cap că da.

— Nu-ți pot fi de folos, a zis. Dar te ajut cu altele, oricând ai nevoie. Să mai vii.

Am ieșit pe alee. Am ajuns în drum și am cotit la stânga, cum eram sigură că trebuia, dar pe urmă nu știu ce s-a întâmplat. Ar fi trebuit să ajung ușor acasă la domnișoara Smith. Dar eu m-am rătăcit.

Când am văzut oceanul m-am simțit ca atunci când am văzut pentru prima dată iarba.

Rătăceam de ceva vreme și mergeam la întâmplare pe ulițe pe care nu le cunoșteam. Mi-am dat seama că m-am pierdut, am încercat să mă întorc acasă la Maggie pe același drum, dar până la urmă am ajuns în cu totul altă parte. Am încercat să-l las pe Untișor să mă îndrume, dar cum nu-l mai țineam în frâu, cum lăsa capul jos și începea să pască. Nu-mi era de niciun ajutor. Așa că am mers mai departe, căutând ceva cunoscut. Până la urmă am văzut un deal lung, înalt, și l-am urcat, gândindu-mă că poate de sus voi recunoaște casa doamnei Smith, sau măcar satul.

În loc de asta am văzut întinzându-se în zare un covor nesfârșit de albastru și gri. Deasupra lui pluteau nori, iar la suprafață păreau să tremure niște mărunțișuri albe, dar cel mai mult semăna cu iarba, plat, vast și uniform, numai că se întindea parcă pentru totdeauna, mai departe decât puteam vedea cu ochii. Uitându-mă la el, m-am simțit pierdută și neputincioasă. Ce putea fi?

Când mi-am desprins privirea de la acel covor am văzut satul și am recunoscut turla bisericii. Atât de aproape de întinderea albastru-cenușie. Cum de nu știusem? Am coborât dealul, cu iarba înaltă care-mi

zgâria picioarele, dar ținând tot timpul capul lui Untișor îndreptat spre clopotniță. Pe urmă am dat într-un drum și am continuat să merg. Curând călăream chiar pe mijlocul străzii principale. În sat era liniște, prăvăliile se închiseseră. Cerul se întuneca și, cum era de așteptat, nu se vedea nicio lumină pe nicăieri. Deasupra mea s-a auzit vâjâitul unui avion.

Acasă, domnișoara Smith și Jamie m-au văzut venind cu Untișor pe uliță și s-au repezit la ușă.

— N-am vrut, am zis. M-am rătăcit.

— M-am gândit că ai căzut de pe cal și că zaci moartă prin vreun șanț, a zis domnișoara Smith.

Jamie s-a albit la față.

— N-aveam cum să mor.

M-am dus în spate să-l desham pe Untișor. Jamie m-a ajutat.

— Cum a fost la școală? l-am întrebat.

A ridicat din umeri.

— Profesoara te lasă să scrii cu stânga?

— Numai pentru c-a obligat-o Susan. Ea tot crede că-i semnul diavolului.

M-a ținut de mână în timp ce intram în casă.

— Când am venit și nu te-am găsit, Susan n-a spus că zaci moartă într-un șanț. A spus că probabil te simți bine unde te-ai dus și să nu-mi bat capul. Dar era îngrijorată, a adăugat el după o pauză. Mi-am dat seama.

— Nu-i nevoie să-și facă griji, am pufnit eu. Nici tu.

Mă aștepta cina. Îmi era atât de foame, încât timp de câteva minute am mâncat fără să mă gândesc la nimic altceva.

— Am văzut un lucru tare ciudat, am zis mai apoi. În depărtare. Ceva ca iarba, o întindere mare și plată,

dar de altă culoare – albastru cu cenușiu. Unde bătea soarele, strălucea.

— Acela e oceanul, a zis domnișoara Smith. Canalul Mânecii. Ți-am mai spus că nu suntem departe de el.

M-a uitat la ea. Voiam să-i spun că nu era adevărat, nu-mi spusese nimic până atunci. Voiam să-i spun că-mi ologise calul, pentru că nu avusese grijă de el. Voiam să-i spun că trebuia să ne fi arătat oceanul, că trebuia să ne fi dus până la el.

Voiam să-i spun că nu era nevoie să-și facă griji pentru niciunul dintre noi. Să nu-și bată capul. Puteam să am eu grijă de Jamie și puteam să am grijă de mine. Așa cum făcusem întotdeauna.

Voiam să-i spun o mulțime de lucruri, dar, ca de obicei, nu aveam la îndemână cuvintele potrivite pentru gândurile din mintea mea. Am plecat capul și am continuat să mănânc.

— Te-a ajutat Grimes? m-a întrebat domnișoara Smith.

— Da, am zis cu gura plină, nepoliticoasă.

— De ce nu voia Untișor să meargă la trap?

Am înghițit. Am tras aer în piept.

— Pentru că l-ai ologit tu, am spus.

Domnișoara Smith m-a privit tăios.

— Explică-mi.

N-aveam chef să vorbesc, dar până la urmă a scos de la mine toată povestea.

— Îmi pare rău, a oftat. A fost din ignoranță, n-am făcut-o intenționat – dar asta nu-i o scuză, nu?

S-a întins să mă bată cu palma pe braț. M-am tras într-o parte.

— Înțeleg de ce ești supărată pe mine, a zis. Și eu așa fi.

După cină, mi-a cerut să mergem pe pășune. M-a pus să-i arăt cum erau picioarele lui Untișor acum și să-i explic cum fuseseră înainte. M-a făcut să-i povestesc tot ce mă învățase Grimes și pe urmă s-a dus în magazie și s-a uitat la toate șeile.

— Este îngrozitor să dai ochii cu propriile defecte, a zis ea. Untișor se simte mai bine, de când i-a aranjat copitele?

— Nu sunt *aranjate*, am zis. N-o să fie așa cum ar trebui încă multe săptămâni de-aici înainte. Și nu știu cum se simte. M-am *rătăcit*.

— Cred că te-ai speriat. Te-ai speriat și te-ai supărat.

— Ba nu! Sigur că nu m-am speriat! am zis, deși îmi fusese destul de frică, mai ales până când am ajuns la ocean.

— Ești furioasă, a zis Susan, luându-mă pe după umeri.

— Nu, am șuierat eu printre dinți.

Dar eram. Vai, ce furioasă eram!

Royal Oak s-a scufundat.

Era un cuirasat al Marinei Regale. L-a torpilat un submarin german în timp ce se afla ancorat pe coasta Scoției și au murit opt sute treizeci și trei dintre cei peste o mie două sute de bărbați îmbarcați pe el. Am aflat de la radio, la care ascultam aproape în fiecare seară.

În sâmbăta următoare Susan a hotărât să ne ducă la film. Era prima dată în viața mea și a lui Jamie când mergeam la cinematograful. Ne-am așezat pe scaunele de pluș, care semănau cu fotoliile de la noi de-acasă, și înainte să ne dăm seama, tot peretele din fața noastră s-a transformat într-o uriașă fotografie mișcătoare. Se auzea muzică și o voce de bărbat a început să vorbească despre război.

Crezusem că vom vedea o poveste, nu lucruri legate de război. În afară de afișele proteste și de sacii cu nisip îngrămădiți în colțurile câtorva intersecții, greu îți dădeai seama că era război. Nu fusese niciun bombardament. Dar acum vedeam o imagine cu un vapor uriaș care se răsturna pe-o parte în timp ce prin niște găuri din învelișul lui ieșea fum. Imaginea era enormă și oribilă și totul a devenit încă și mai îngrozitor când vocea solemnă care vorbea despre *Royal Oak* a spus că peste

o sută dintre morți erau băieți tineri. M-am uitat la Jamie, care stătea de cealaltă parte a lui Susan.

— Vreau să merg acasă, am șoptit.

— Sst, a zis Susan. Jurnalul de actualități se termină imediat și pe urmă începe povestea.

— Vreau să merg acasă, am zis mai tare.

— Nu începe, a zis Susan.

— Nu începe, a imitat-o Jamie.

N-am mai zis nimic, dar mi-am acoperit urechile, am închis ochii și am rămas așa până când mi-a dat Susan un ghiont ca să mă anunțe că începea filmul. Dar gândul mi-a rămas la vaporul care ardea și la băieții morți.

După film, am avut coșmaruri. Jamie a făcut în pat, dar el făcea mereu, noapte de noapte. Eu am visat flăcări și fum și că eram legată de scaun, scăunelul de la noi din apartament. Nu putem să merg, nu mă puteam mișca și am țipat. Jamie s-a trezit, a plâns și Susan a dat fuga la noi în cameră.

— V-a cam copleșit, așa-i? a zis Susan a doua zi dimineață.

Părea obosită și țâfnoasă, dar ea era întotdeauna țâfnoasă dimineața.

I-am evitat privirea. Nu știam ce însemna *copleșit*.

— A fost poate cam mult? a zis Susan.

Sigur că fusese cam mult. Cu opt sute treizeci și trei de oameni prea mult.

Susan a oftat.

— Când mai mergem la film, stăm în hol și așteptăm până se termină jurnalul. La radio îl mai ascultăm?

Am dat din cap că da. La radio nu se vedeau imagini.

*

Jamie i-a spus lui Susan că profesoara lor tot mai credea că-l are pe diavol în el și din cauza asta trebuia să mergem duminica la biserică.

— Sigur că n-ai niciun diavol în tine, a zis Susan, dar dacă mergem la biserică o să bârfească mai puțin. Ori-cum mă simt vinovată că v-am neglijat educația religioasă.

Ne punea pe noi să mergem, dar ea *nu venea cu noi*. A mers doar o dată, ca să ne arate unde să stăm și că trebuia să nu facem gălăgie doar când se cânta și trebuia să spunem niște cuvinte, dar noi și atunci tăceam, pentru că nu știam cântecele sau cuvintele. Un bărbat care stătea în față citea povești și pe urmă vorbea vreme îndelungată, iar Jamie a încurcat-o pentru că dădea cu picioarele în strană. Așa se numeau băncile pe care stăteam. Strane. Suna cam straniu. Lui Jamie i s-a părut un cuvânt tare caraghios. Toată săptămâna următoare a căscat ochii mari și a strigat „Straniu!“ de fiecare dată când se așeza undeva.

După prima duminică, Susan ne conducea până la biserică, pe urmă se plimba prin sat și ne lua când se termina totul. Ne-a spus că ea și bisericile nu se prea înțelegeau.

— Dar ai spus că tatăl tău lucra la biserică, am zis eu, încruntându-mă în timp ce ne îndreptam spre casă în cea de-a doua duminică.

Doamna de lângă mine și Jamie se holbase la noi tot timpul cât se stătuse jos în timpul slujbei, iar mie nu-mi plăcuse treaba asta.

Domnișoara Smith și-a strâns ușor buzele.

— Da. Tata mi-a spus clar că el nu mai crede în mântuirea mea.

— Ce înseamnă asta? a întrebat Jamie. *Mântui?*

— În cazul meu, să mă mântuiesc ar însemna să nu mai merg pe drumul diavolului și să redobândesc coroana celor care merg în rai. Mai pe scurt, înseamnă că părinților mei nu le place de mine. Și da, tata încă trăiește. Mama a murit.

— Aha.

Jamie a aruncat o piatră și a nimerit stâlpul porții de la o casă aflată la mare distanță.

— Nici mamei noastre nu-i place de noi. Mai ales de Ada. Pe Ada o urăște. Ada nu-i mântuită.

Am tresărit.

— Poate că acum sunt. Pot să merg, uite!

— Nu poți fără cârje, a zis Jamie. Tot mai ai piciorul ăla urât.

— Jamie! Cere-ți scuze! i-a spus Susan.

— Dar așa e! a insistat el.

— Piciorul ei nu este urât. Ce lucru oribil poți să spui. Iar tu, Ada, n-ai făcut nimic rău. Piciorul nu-i așa din vina ta. N-ai de ce să fii mântuită.

Am mers mai departe pe drum uitându-mă la vârfurile cârjelor. Cârje, piciorul bun, cârje, piciorul bun. Piciorul urât atârna în aer. Mereu acolo, indiferent ce spuneau unul și altul.

Untișor galopa. La început mersese la trap, atât de săltăreț, încât trebuia să mă țin de coama lui ca să nu cad. Dar am continuat să-l îndemn cu călcâiele și a iuțit pasul, până când totul a devenit lin – începuse un galop ușor. Dacă îl îmboldeam mai departe galopa tot mai repede, până când îmi dădeau lacrimile și urechile îmi vâjâiau din cauza vântului. Asta însemna galop adevărat. Era strașnic!

Am încercat să sar peste zidul de piatră din jurul pășunii lui Untișor. Am galopat pe toată lungimea lui cât de repede am putut și am îndreptat căluțul direct spre zid. A ajuns aproape, tot mai aproape și pe urmă s-a proptit pe picioarele din față. S-a oprit dintr-odată împietrit. Eu mi-am continuat mișcarea și i-am zburat direct peste urechi. Am fost cât pe ce să mă izbesc de temelia zidului, l-am ratat la mustață.

Susan a apărut alergând pe pajiște.

— Oprește-te imediat, proasto! mi-a strigat.

M-am uitat la ea. Untișor fornăia și dădea din cap, iar eu m-am gândit că mai bine încercam din nou să sar peste zid fără să mai stau pe gânduri, până nu-mi pierdeam curajul.

— Habar n-ai ce faci! a continuat Susan. Du-te la Fred Grimes și roagă-l să te învețe câte ceva înainte să

te omori. Să-l aduci pe sărmanul căluț în fața unui zid înalt de-un metru, când el n-a sărit niciodată în viața lui!

— N-a sărit? am întrebat.

Eu credeam că toți caii știau să sară peste ziduri. Calul lui Jonathan nu avusese nici cea mai mică problemă.

— N-a sărit, a zis Susan.

L-a frecat pe Untișor pe bot.

— Dacă nu ești atentă, se va lovi. Îl sperii și în felul ăsta îl faci să nu mai sară niciodată. Ca să nu mai vorbim despre ce poți păți tu.

Ea vorbea despre cum îi puteam face rău calului? Ea, care îl ignorase până când practic ologise? Noroc că se simțea mai bine după ce îl potcovise Grimes. Era tot mai bine de la o zi la alta.

— Da, știu la ce te gândești, a continuat Susan. Dar acum știu ce-i trebuie și n-o să-l mai las să se chinuie. Iar tu știi ce trebuie să faci, și dacă nu, îți spun eu. Trebuie să te duci la Fred Grimes.

Așa că m-am dus din nou să-l văd pe Fred la grajdurile din spatele casei lui Maggie. A acceptat să se uite la mine cum călăream și să mă ajute câte puțin după masa lui de prânz, de două ori pe săptămână. În schimb, îl ajutam la treabă în timpul rămas după-amiaza. Susan mi-a dat o hartă pe care o desenase ea și mi-a arătat cum să urmăresc drumul ca să nu mă mai rătăcesc. Mi-am legat cârjele de șa ca să le am pentru când urma să trebăluiesc.

Fred mi-a spus să îmboldesc mai puțin calul cu călcâiele. M-a învățat cum să-l îmbii la galop cu un singur picior, ca să nu-mi mai tăbăcesc fundul țopăind la trap. A încercat să mă învețe cum să mă ridic și să cobor în

ritmul calului, la trap, ca să mă mișc uniform, fără să sar pe spinarea lui – dar cu o singură scară, era greu. M-a învățat cum să-l cârmesc mai bine, iar când a fost mulțumit de progresul meu, a înfipt pe pajiștea din spațele grajdului niște pari micuți printre care trebuia să trec. Eram departe de sărit ziduri de piatră. Fred mi-a zis să nu-l mai pun pe Untișor să facă treaba asta până nu-mi va spune el că eram pregătită.

Colonelul lui Stephen White mi-a trimis altă invitație la ceai. Am refuzat-o.

— Fată proastă, a mormăit Susan.

Între timp, războiul se transformase într-un șir nesfârșit de hârtii cu instrucțiuni pe care guvernul ni le trimitea prin poștă. Cum să ne punem măștile de gaze. Cum să purtăm cu noi măștile de gaze. Cum să nu fim loviți de o mașină în timpul camuflajului. (Puteai avea o lanternă la tine, dacă îi acopereai sticla cu șervețele de hârtie; curbele se puteau vopsi cu alb, ca să le vadă șoferii.) De ce trebuia să donezi guvernului oalele și tigăile care îți prisoseau. (Voiau să facă din ele avioane. Susan a refuzat să le dea pe ale ei. A spus că avea fix atâtea oale câte îi trebuiau. Asta l-a supărat atât de rău pe Jamie, încât până la urmă s-a mai înduplecat și i-a dat o tigaie veche și strâmbă de prăjit cartofi pe care s-o ducă el la centrul de colectare.

Nu existau bombardamente. Existau în schimb submarine germane care tot dădeau ocol Angliei, încercând să arunce în aer orice vapor care voia să intre sau să iasă din porturi.

Asta era o mare problemă, spunea Susan, pentru că Anglia nu producea destulă mâncare. Majoritatea alimentelor pe care le consumau englezii veneau cu vaporul din alte țări. Mâncarea din magazine era tot mai puțină și ce mai rămăsese se scumpise, deși Susan spunea că asta se întâmpla și pentru că se sfârșise vara. Până la primăvară nu mai găseam la fel de multe fructe și legume proaspete.

N-am văzut niciodată pe cineva mai interesat de fructe și legume ca Susan. Tot timpul trebuia să mâncăm lucruri ciudate. Varză de Bruxelles. Napi. Praz. Piersici, pe care le adoram, dar și prune, pe care le detestam. Prunele veneau în cutii și alunecau pe gât ca un fel de mâzgă.

Cu fiecare săptămână care trecea fără bombardamente, tot mai mulți evacuați se întorceau la Londra. Plecaseră chiar și cei care stăteau la Lady Thorton. Lady Thorton făcuse tărăboi în sat, dar nu-i putuse împiedica pe părinți să trimită după copii.

— Londra va fi bombardată, insista ea.

Mama n-a trimis niciun rând, așa că am rămas tot pe capul lui Susan. Când am spus asta, la un moment dat, s-a uitat la mine ciudat.

— Mama voastră e deșteaptă că vă lasă aici, unde sunteți în siguranță, a zis ea. Aș vrea însă să-mi răspundă la scrisori. Nu înțeleg tăcerea ei.

Până la începutul lui noiembrie, se întorseseră la Londra atât de mulți copii, încât profesoara lui Jamie a plecat și ea. Clasa lui s-a combinat cu altă clasă de începători. Noua lui profesoară nu mai credea că-l are

pe diavol în el. Așa i-a spus. Nu-i păsa câtuși de puțin dacă scria cu stânga.

Jamie continua să facă în pat.

Deja mi se părea mai degrabă un obicei. Susan acoperise salteaua cu un cearșaf cauciucat, ca s-o protejeze, dar se săturase să tot spele cearșafurile. Iar eu mă săturasem să mă trezesc în așternutul ud și puturos. Niciuna dintre noi nu i-a spus nimic lui Jamie. Lui îi era rușine, știam asta.

Lady Thorton voia ca Susan să se alătore Organizației Femeilor Voluntare (OFV). A venit la noi la ceai și i-a spus lui Susan că avea nevoie de ajutorul ei.

— Nimeni nu are nevoie de ajutorul meu, a zis Susan. În plus, sunt ocupată să am grijă de copiii ăștia.

Lady Thorton s-a uitat la mine. Jamie era la școală, dar eu venisem de la pășune să beau ceai. Nu era una din zilele în care îl ajutam pe Fred.

— Ea nu pare să aibă nevoie de prea multă grijă, a zis Lady Thorton.

— Ai fi surprinsă, i-a răspuns Susan.

M-am enervat. Nu aveam nevoie de ea. În plus, continua să-și petreacă mare parte din zi zăcând și privind în gol.

— Nu e ca și cum ai avea o slujbă, am zis.

Susan m-a săgetat din priviri. Lady Thorton a râs tare. Pe urmă, Lady Thorton a arătat spre mașina de cusut rămasă într-un colț al camerei și a zis:

— Ne-ai putea ajuta cosând tunici de noapte pentru soldați. Cosând de toate, de fapt.

Susan a clătinat din cap.

— Niciuneia nu vă place de mine, a zis ea. Femeile din satul ăsta nu m-au avut niciodată la inimă.

Lady Thorton a strâns din buze, apoi a lăsat jos ceașca de ceai.

— Nu-i adevărat, a zis ea.

Susan a privit-o într-o dungă.

— Nu mă lua de sus, a zis ea. Pe Becky o acceptați în grupul vostru datorită cailor, atâta tot.

— Nu ne-ai lăsat deloc să ne apropiem de tine, a zis Lady Thorton. A venit la înmormântare aproape tot satul.

— O, înmormântarea! O grămadă de gură-cască, roasă de curiozitate.

— Cred că ai putea face un efort, a zis Lady Thorton. S-ar putea să rămâi surprinsă. În plus, e bine să vadă lumea că te preocupă cauza războiului, nu crezi? Nu-i momentul să fii considerată izolaționistă.

Ascultasem atent.

— Ce înseamnă asta? am întrebat.

— Un izolaționist este cineva care nu sprijină războiul, mi-a răspuns Lady Thorton. Cineva care vrea să se țină deoparte; căruia nu-i pasă de nimic.

— Dar ei chiar *nu-i pasă*, am zis eu.

Susan s-a uitat la mine de parcă-i trăsesem o palmă.

— Cum poți să spui așa ceva? Sigur că-mi pasă!

Am ridicat din umeri.

— Adică, vă dau trei mese pe zi și tot nu-mi pasă? m-a întrebat ea. Nu, nu te uita în altă parte. Uită-te la mine, Ada! Când m-am certat cu profesoara lui Jamie, nu mi-a păsat de el?

Cine și-ar fi închipuit că o să se supere așa? Am încercat să-mi mut privirea, dar m-a apucat de bărbie și m-a întors cu fața spre ea.

— Spune, nu mi-a păsat? a insistat.

Nu voiam să răspund, dar mi-am dat seama că nu avea de gând să mă lase până n-o făceam.

— Poate, am zis într-un târziu.

Mi-a dat drumul și s-a întors din nou spre Lady Thorton, care o privea amuzată.

— O să mă înscriu în organizația voastră, a zis.

Imediat ce-a plecat Lady Thorton, mi-am găsit nașul cu Susan.

— La ce te refereai când ai spus că n-am o slujbă adevărată? Ce fel de slujbă te-ai aștepta să am?

Am ridicat din umeri. Mă uimea cum tot cumpăra mâncare fără să muncească, chiar dacă primea bani pentru că ne ținea la ea.

— Mama lucrează într-o cârciumă, am zis.

— Ei bine, eu nu lucrez, a zis ea. La început, când m-am mutat aici, cu Becky, am tot încercat să-mi găsesc de lucru. Nu m-a vrut nimeni. Cu sau fără diplomă de Oxford. Orice post pentru care aveam calificarea necesară era păstrat pentru bărbați. Doar nu poți lăsa o femeie să fure slujba unui bărbat, nu-i așa?

Nu înțelegeam de ce purtam discuția asta.

— Ha! a continuat ea. Eu în Organizației Femeilor Voluntare! Cu toate binefăcătoarele alea nenorocite! Ce tâmpenie!

— De ce au nevoie soldații de tunici de noapte? am întrebat.

Nu știam sigur ce era o tunică de noapte.

— Sunt pentru soldații răniți, a zis ea. Cei care se duc la spital.

Nu auzisem de niciun soldat rănit.

— Soldații aruncați în ocean de explozia vaporului au căzut în apă și au murit, am zis.

— Așa cred, a ridicat din umeri Susan. Dar există și altfel de bătălii. Unii soldați sunt răniți și supraviețuiesc.

Peste câteva zile, Susan și-a primit uniforma de la Organizația Femeilor Voluntare. S-a îmbrăcat cu ea ca să se ducă la prima întrunire. Arăta bine. Purta ciorapi lungi și pantofi de piele cu toc.

— Nu te mai holba la mine, mi-a zis, trăgându-și mănușile. Ai putea să mă însoțești. Ca membru aspirant. Sau ca evacuată simbolică.

Am clătinat din cap. Cât era plecată mă gândeam să încerc mașina de cusut. Sau să gătesc ceva. Vremea era oribilă; n-aveam chef să călăresc.

— De ce ți-e frică? am întrebat-o.

S-a strâmbat.

— Toate gospodinele alea cumsecade! Nu mă potrivesc cu ele. Nu m-am potrivit niciodată.

— Porți aceeași uniformă, am zis.

Iar s-a strâmbat.

— E adevărat. Dar nu exteriorul contează în grupul acela. În sfârșit, lasă...

A plecat la întrunire.

Eu am rămas acasă și i-am stricat mașina de cusut.

N-am vrut. O urmărisem pe Susan și mi s-a părut ușor. La început, n-am făcut decât să încerc să cos două cârpe una de alta. Dar peticile au fost trase în partea de jos a mașinii, în timp ce acul continua să se miște în sus și în jos. Un fir de ață a apărut ca din senin și s-a încâlcit într-un nod, apoi mașina a scos un sunet oribil și acul s-a rupt în două.

Am luat piciorul de pe pedală. M-am uitat la încâlceala de ață și material și la ciocul rupt al acului. Intrașem în ditamai beleaua. Susan cususe în fiecare zi de când ne terminase halatele. Făcuse o rochie pentru ea și pantaloni scurți noi pentru Jamie. Iubea mașina aia de cusut.

Nu știam ce să fac. Mi se zvârcolea stomacul. Am zburat în sus pe scări și m-am ascuns în camera liberă, plină încă de lucrurile lui Becky. M-am băgat sub pat și m-am strecurat în cel mai îndepărtat colț. Îmi simțeam mintea amorțită. Am început să tremur.

Mult mai târziu am auzit-o pe Susan intrând pe ușă. Am auzit-o strigându-mă, l-am auzit pe Jamie urcând scările. A deschis ușa de la camera noastră și a strigat:

— Nu-i aici!

— Trebuie să fie undeva, s-a auzit vocea lui Susan. Și-a lăsat cârjele chiar lângă scară.

M-au strigat din nou, de mai multe ori. Jamie a alergat afară, pe urmă a dat fuga înauntru. Afară se întunecase. Până la urmă, de după marginea patului a apărut fața lui Susan.

— Fată idioată! De ce te ascunzi?

M-am ghemuit lângă cel mai îndepărtat perete. Susan m-a apucat de mână și m-a tras afară.

— Ce-ai pățit? Cine te-a speriat?

Mi-am acoperit capul cu brațele.

— Nu o să te lovesc, a strigat Susan. Încetează să te mai porți așa!

Jamie a intrat și el în cameră.

— Au fost nemții?

— Sigur că n-au fost nemții, a zis Susan. Ada! Ada!

Mi-a prins încheieturile mâinilor într-o strânsoare de fier și mi le-a tras jos.

— *Ce s-a întâmplat?*

— Ai să mă trimiți înapoi, am zis. Ai să mă trimiți înapoi.

Cât stătusem sub pat, panica mea crescuse și mai mult. Urma să-l pierd pe Untișor. Să pierd libertatea. *Pe Jamie.*

— Nu te trimit înapoi, a zis Susan. Dar spune-mi chiar acum ce s-a întâmplat.

Mi-a ridicat bărbia cu un deget.

— Uită-te la mine și spune-mi!

M-am uitat la ea, dar numai o secundă. M-am zbătut în strânsoarea ei și, în cele din urmă, am șoptit printre suspine:

— Ți-am stricat mașina de cusut.

Susan a oftat.

— Uită-te la mine, a zis și mi-a ridicat din nou bărbia cu degetul. Ai încercat să folosești mașina mea de cusut?

Am dat din cap că da. M-am zbatut să scap. Am lăsat ochii în pământ. Ea mi-a ridicat din nou bărbia.

— Și ai stricat-o?

Am dat din cap că da. Îmi era aproape imposibil s-o privesc în ochi.

— Nu-i nimic, a zis ea. Indiferent ce s-a întâmplat, nu-i nimic.

Nu mi-a venit să cred. N-aveam cum să scap așa.

— Te-ai comportat greșit, a zis. Ar fi trebuit să-mi ceri voie. Dar n-are de ce să-ți fie atât de frică. N-am de gând să te lovesc pentru că ai făcut o greșeală. Hai să vedem cât de rău ai stricat-o.

M-a făcut să cobor scările în camera mare. Aprinsese focul și încăperea se încălzea repede. S-a dovedit că stricaseram numai acul, nu toată mașina. Acele se uzau și oricum din când în când trebuiau înlocuite. Avea un ac de rezervă, așa că l-a scos pe cel rupt și l-a înlocuit. Pe urmă a scos încâlceala de ață și de pânză.

— Chiar nu-i nimic grav, a zis. Vrei să vezi ce-ai greșit?

Am clătinat din cap. Mă durea îngrozitor stomacul. Susan m-a tras totuși lângă mașină și mi-a arătat cum funcționa și că trebuia mai întâi să cobor acul pe pânză, dacă voiam s-o pun în mișcare.

— Mâine facem exerciții, a zis ea.

— Nu, mulțumesc, am zis eu.

M-a tras mai aproape de ea, într-o îmbrățișare cu un singur braț.

— De ce te-ai ascuns? De ce stăteai sub pat?

În tot timpul ăsta Jamie se foise pe lângă noi.

— Mama o băga în dulăpior de fiecare dată când era obraznică, a zis el.

— Dar de ce să intri *tu singură* sub pat, Ada? Nu era nevoie.

Ca să pot rămâne. Casăpotrămâne casăpotrămâne casăpotrămâne.

— Eu n-am de gând să te închid nicăieri, orice s-ar întâmpla, bine?

— Bine.

Îmi simțeam stomacul întors pe dos. Vocea îmi suna foarte încet. Abia reușeam să-mi păstrez mintea acolo, în cameră, cu Susan și cu Jamie.

— Știi că trebuie să plec, am zis. Te rog, îl lași și pe Jamie cu mine?

— Ada!

Of, nu! Ofnuofnuofnuofnu! Fără Jamie o să mor!

— Nu te trimit nicăieri. De ce te-aș alunga? Ai făcut o greșală. Una mică, neînsemnată.

Susan mă cuprinsese cu brațele. M-am zbătut să mă eliberez.

— Chiar ai crezut că o să te alung?

Am dat din cap că da.

— Să-ți spun ceva. Când mă întorceam acasă de la întrunire, mă gândeam: „Poate că a făcut Ada niște ceai.“ Îmi imaginam cum ai aprins luminile în casă, cum ai pus camuflajul, și mă gândeam ce bine-i să am din nou pe cine cineva care să mă aștepte acasă. Începuse să mă ia frica să mă tot întorc într-o casă goală.

— Îmi pare rău că n-am făcut ceai.

— Nu asta încerc să-ți spun. Încerc să-ți spun cât sunt de bucuroasă că ești aici.

Nu reușeam să scap de frică. A durat aproape toată seara până când am putut respira cu adevărat. Susan

a făcut ceai, dar când a văzut că nu puteam înghiți, n-a insistat.

— Mă întreb dacă n-ar trebui să-ți dau un gât de coniac, a zis ea. În starea în care ești, n-ai să poți dormi.

M-a pus să fac o baie fierbinte și m-a înfoclit în pături. A avut dreptate, am zăcut trează jumătate de noapte. Dar până la urmă am adormit, iar când m-am trezit, Jamie și cu mine eram tot acolo. L-am văzut pe Untișor pe fereastra din spate. Susan prăjea cârnați pentru micul dejun iar eu respiram din nou.

Nu mult după întâmplarea asta, Jamie s-a întors acasă aducând cel mai urât motan pe care Susan și cu mine îl văzuserăm vreodată. Era atât de jegos, încât blana lui mătuită ar fi putut avea orice culoare.

— Îl păstrez, ne-a anunțat Jamie, aruncându-l în mijlocul bucătăriei.

Motanul și-a zbârlit coada și ne-a scuipat.

— Îl cheamă Bovril. E flămând.

Bovril¹ era o băutură caldă pe care ne-o pregătea Susan aproape în fiecare seară. Nu-mi plăcea gustul, dar mă obișnuisem cu ea. N-avea nici cea mai mică legătură cu pisicile.

— Nu-l păstrezi, a zis Susan. Ia-l și dă-l afară imediat. Colcăie de purici.

— Ba-l păstrez, a zis Jamie și l-a luat în brațe, făcându-l să stea neajutorat. E asinul meu. Numai al meu. Îl cheamă Bovril.

A început să urce scările. Asinii erau animale din cartea *Un Robinson elvețian*. Susan zice că erau același

¹ Concentrat preambalat de supă de vită, care se pregătește prin diluare cu apă fierbinte.

lucru cu măgarii. Îi puteai călări. N-aveau nici cea mai mică legătură cu pisicile.

— Să nu-ndrăznești să duci animalul ăla la tine în cameră, a strigat Susan după el.

— Nu-l duc, a zis Jamie. Îi fac o baie.

— Doamne sfinte! a zis Susan către mine. Va trebui să chemăm o ambulanță. O să-l zgârie de moarte.

Nu l-a zgâriat. Jamie a spălat motanul răpciugos și i-a înecat puricii. L-a adus din nou jos înfășurat în unul dintre cele mai bune prosoape ale lui Susan. I-a dat să mănânce o parte din porția lui de carne de la cină.

— După asta n-are decât să-și vânez mâncarea, a zis Susan. Doar n-o să gătesc pentru un motan.

— E un vânător bun, a zis Jamie, frecându-l între urechi. Nu-i așa, Bovril?

În fiecare seară după aceea, Jamie a adormit cu Bovril cuibărit în brațe. N-a mai făcut în pat. La sfârșitul celei de-a doua săptămâni, Susan îi dădea motanului farfurioare de lapte îndoite cu apă.

— Merită, mi-a zis într-o zi. M-a salvat de la spălat atâtea cearșafuri.

Susan m-a păcălit să învăț să scriu.

Seara, Jamie exersa litrele, după ce spălam vasele. Mă așezasem la locul meu și mă uitam la el.

— Arată-i Adei cum se vede că ești stângaci, i-a propus Susan.

Jamie a zâmbit. A schimbat creionul din mâna stângă în cea dreaptă. Vârful creionului a început imediat să alunece pe pagină. Din mici și clare, literele au devenit mari și tremurate.

— Te prefaci, am zis, râzând de rânjetul lui.

— Ba nu, a zis el. Cu mâna asta nu pot.

— Încearcă și tu, mi-a sugerat Susan. Mai întâi cu stânga.

A luat o foaie nouă de hârtie și a scris pe ea câteva litere.

— Copiază-le pe astea.

Am încercat, dar a fost *imposibil*. Chiar și când am fixat bine foaia cu mâna dreaptă, tot n-am reușit să stăpânesc deloc creionul cu stânga.

— Tu ești dreptăce, se vede clar, a zis Susan. Mută creionul în cealaltă mână și ai să-ți dai seama.

Cu mâna dreaptă mi-a venit ușor. Am copiat literele lui Susan până când au început să arate aproape la fel de bine ca ale ei.

— Bravo, a zis Susan. Tocmai ți-ai scris numele.

— Țsta-i numele meu?

Jamie mi s-a uitat peste umăr.

— Ada, a zis el, dând afirmativ din cap.

Susan a luat din nou creionul.

— Aici am scris *Jamie*, a zis ea. Iar aici, *Susan*. Pe urmă i-a dat creionul înapoi lui Jamie. Treci înapoi la cuvintele tale, a zis. Iar tu, Ada, mai pune niște cărbuni pe foc.

Am pus cărbuni, dar mai întâi am strecurat foaia de hârtie în buzunar. Aveam de gând să împrumut un creion imediat ce ieșea din cameră. Și să încerc din nou.

Într-o după-amiază, de la sfârșitul lui noiembrie, când m-am dus călare să-l ajut, Fred m-a întâmpinat în curte cu un zâmbet larg.

— Vino să vezi ce-am găsit, a zis el.

Am descălecat, l-am legat pe Untișor, mi-am luat cărjele și l-am urmat în magazia șeilor. Mi-a arătat o șa ciudată pe un suport. Avea scaun normal, o scară obișnuită, dar și două mânere încovoiate la oblânc.

— Este o șa de călărit lateral, a zis Fred. Cred că are douăzeci-treizeci de ani. Poate mai mult.

— Și?

— Vino. Am să-ți arăt.

A ridicat șaua. A pus-o pe Untișor, apoi m-a ridicat pe mine în ea. Piciorul stâng mi-a intrat în scara de sub unul dintre mânere. Piciorul drept atârna pe partea fără scară.

— Acum, pune piciorul drept în față și apoi aici, a zis el.

Mi-a arătat cum să-l sprijin bine de celălalt mâner, așa încât piciorul meu drept se sprijinea acum pe umărul stâng al căluțului.

— Așa, a zis Fred. Acum trage șoldul drept în spate și îndreaptă umerii în șa.

Mă simțeam foarte ciudat, dar în același timp stăteam bine și comod. De când Untișor începuse să se avânte înainte mai repede, piciorul meu drept devenise o problemă. Nu atât din cauză că nu puteam folosi scara, deși asta mă făcea să mă aplec în acea parte. Pur și simplu nu puteam folosi piciorul – îl puteam îmboldi cu el, dar nu-i strângeam coastele cum trebuia. Glezna mea, câtă era, nu se mișca în sensul potrivit.

— De-acum înainte, a zis Fred, dându-mi un băț greu învelit bine în piele, ăsta-i piciorul tău drept.

— *Piciorul* meu?

— Exact. N-ai picior pe partea aceea, nu? Așa că ții în mână un capăt al bățului ăstuia, i-ar celălalt îl lipești de cal. Îi transmiți semnale cu el, ca și cum ar fi piciorul tău.

Fred ne-a condus pe tăpșanul unde călăream de obicei.

— O să-ți ia ceva timp până te obișnuiești, iar calului la fel.

Încă zâmbea cu gura până la urechi.

— Cum ți se pare până acum?

— Destul de bine, am zis. Șaua încă sălta la mersul lui Untișor, dar îmi simțeam picioarele prinse ferm la locul lor. N-am știut că se fac șei pentru ologi.

Mă întrebam unde găsisese Fred șaua aceea și cui o fi aparținut.

— Neh, nu-i pentru ologi, a zis Fred. Așa călăreau pe vremuri cucoanele. Pe-atunci nu se cuvenea ca o doamnă să stea în șa cu picioarele răscrăcărate. Dar după război lucrurile s-au schimbat – aristocratele de la țară au

început să călărească și ele ca bărbații și pe urmă toată lumea a făcut la fel.

— Care război?

Cel de-acum încă nu se terminase.

— Ultimul. Cel din urmă cu douăzeci de ani.

Fred s-a întunecat la față.

— Anglia a pierdut trei milioane de bărbați.

— Înseamnă că au rămas o mulțime de femei, am zis.

Și o mulțime de șei bărbătești pentru ele.

— Bănuiesc.

M-a pus să înconjur țapșanul, mai întâi la pas, pe urmă la trap. Trapul devenise floare la ureche, în șaua laterală – tot mai săream în șa, dar nu mai eram gata-gata să cad.

— Ajunge pentru azi, a zis Fred. Poți să exersezi singură alergatul, dar nu sări încă.

Nu mai venea odată vremea să sar!

După ce mi-am terminat treaba, m-am dus acasă pe drumul care urca dealul de deasupra satului. Susan mi-l desenase și pe ăsta pe hartă. Când am ajuns în vârf m-am oprit și m-am uitat îndelung la ocean. În unele zile vedeam în zare vapoare în larg, iar o dată sau de două ori văzusem vase de pescuit mai aproape de mal. Azi nu erau decât soarele strălucitor, păsările care se învârteau în cercuri largi, valurile mici și albe spărgându-se de mal. Susan spunea că apa avea nisip la margine și că atunci când nu era război, te puteai duce acolo ca să te uiți la ocean. Acum, însă, plaja fusese înconjurată cu garduri de sârmă ghimpată și plantată cu mine, adică niște bombe ascunse în pământ, în caz de invazie. Urma

să mergem pe plajă după ce se termina războiul, a zis Susan.

Susan credea că n-ar trebui să accept șaua laterală. I se părea un dar prea valoros. M-a dus în biroul lui Lady Thorton de la Organizația Femeilor Voluntare.

— Vechitura aia? a zis Lady Thorton. Cred că a fost a mătușii mele. Mama nu călărea niciodată. Sigur că poate s-o ia Ada, altfel Grimes nu i-ar fi dat-o. Margaret n-o vrea și nici eu.

Margaret mi-a trimis o scrisoare de la școala ei. Susan a lăsat plicul pe masă într-o după-amiază, iar eu am trecut cu degetul peste cuvântul pe care l-am recunoscut: „Ada.“ Încă mai aveam foaia de hârtie pe care îmi scrisese Susan numele și îl copiam încontinuu.

— Vrei să ți-o citesc? m-a întrebat Susan.

— Nu, am zis.

Am deschis scrisoarea și m-am uitat la semnele de pe foaie. Indiferent cât de mult mă holbam la ele, tot nu căpătau niciun înțeles. În aceeași seară am încercat să-l pun pe Jamie să mi-o citească.

— Are scrisul plin de bucle, a zis el. Nu pot să-l citesc

Dar tot nu voiam să mă ajute Susan. Până la urmă, m-am dus cu scrisoarea la Fred. El și-a mestecat muștiucul pipei și mi-a spus că Margaret voia să călărim împreună când venea acasă de Crăciun.

— Eu n-o să fiu aici de Crăciun, am zis. Se termină războiul până atunci.

Fred a clătinat din cap.

— N-aș prea crede. Abia dacă mai e o lună până la Crăciun. Mi se pare că războiul nici n-a început bine.

— Mama o să trimită după noi, am zis. Toți ceilalți evacuați pleacă.

Fred s-a scărpinat după ureche.

— Păi, să sperăm că nu. Nu știu ce m-aș face fără tine, chiar nu știu.

Mi-a zâmbit cu gura până la urechi și, spre surprinderea mea, i-am zâmbit și eu.

Știam că n-aveam cum să rămân. Toate lucrurile bune de-aici – să nu fiu ferecată într-o singură cameră, de exemplu, și pe urmă Untișor, cârjele, faptul că-mi era cald de când se făcuse frig afară, hainele curate... Băile din fiecare seară. Trei mese pe zi. Cana de Bovril dinaintea de culcare. Oceanul văzut din vârful dealului – toate lucrurile astea nu puteau fi decât temporare. Numai până când venea mama să ne ia. Nu îndrăzneau să mă obișnuiesc cu ele.

Am încercat să mă gândesc la lucrurile bune de acasă. Mi-am amintit-o pe mama venind vineri seara cu pește și cartofi prăjiți, fierbinți și crocanți, înveliți în hârtie de ziar. Mi-am adus aminte că mama cânta uneori și râdea, că odată dansase cu Jamie în jurul mesei. Mi-am adus aminte cum stătea Jamie acasă cu mine când era mic. Mi-am amintit crăpătura din tavan care semăna cu un om cu pălărie țuguată.

Chiar dacă părea că mama mă ura, trebuia să mă iubească, nu-i așa? Trebuia să mă iubească pentru că era mama, iar Susan nu era decât cineva care, din cauza războiului, se trezise obligată să aibă grijă de mine și de Jamie.

„N-am cerut eu evacuați“, mai spunea ea câteodată, când Bovril vărsa măruntaie de șobolan pe covorul din

camera de zi. „N-am nevoie de așa ceva“, clătina ea din cap, când Jamie se întorcea acasă cu puloverul rupt și plin de noroi din creștet până-n tălpi. „N-am vrut niciodată copii“, a spus atunci când Untișor se speriasse de un fazan și m-a aruncat în mijlocul drumului, după care a fugit acasă cu cârjele mele legate de șa. Susan a venit că mă caute bombănind, cu cârjele în mână, iar când m-a găsit a exclamat că era o minune că nu murisem. „N-am vrut niciodată copii“, a spus.

— Nici eu nu te-am vrut niciodată, i-am răspuns.

— Nu pot să înțeleg de ce nu, a pufnit ea. Sunt atât de blândă și de iubitoare!

Vântul era aprig și rece și se întunecase aproape de tot. Tremuram. Când am ajuns acasă, Susan mi-a pus o pătură pe umeri.

— Fă niște ceai, a zis. Mă ocup eu de nenorocitul de cal.

Și-a îndreptat umerii și a ieșit în noapte. Eu m-am uitat în urma ei și am vrut la mama.

Voiam să fie și mama ca Susan.

Încă nu-mi venea a crede că Susan nu era ca mama.

Susan ne-a dus din nou la doctorul Graham.

— Nici nu-mi vine să cred că sunt aceiași copii, a zis el.

Jamie crescuse cinci centimetri, iar eu mă înălțasem cu opt. Eram mai grei, iar eu devenisem mai puternică de la călărit și de la tot ajutorul dat lui Fred. Cu cârjele, puteam să merg ore în șir fără să obosec. Nu mai aveam impetigo, nici păduchi, nici cruste pe picioare sau altceva. Eram imaginea vie a sănătății, a zis el. Pe urmă mi-a luat în mână piciorul olog și l-a răsucit.

— Tot nimic, deocamdată? a întrebat-o pe Susan.

Ea a clătinat din cap.

— Am invitat-o să ne viziteze de Crăciun, a zis. Dacă vine, sper s-o conving.

— Pe cine? a întrebat Jamie.

— N-are importanță, i-a răspuns Susan.

Eu abia dacă le dădeam atenție. Minteaa mea se refugia în colțul meu, atunci când mă atingeau străini. Susan m-a bătut pe umăr.

— Te doare? m-a întrebat ea.

Am clătinat din cap. Piciorul mă durea, ca întotdeauna, dar răsucelile doctorului Graham nu-l făceau să mă doară mai tare. Doar că nu-mi plăceau.

— Dacă ai putea face asta în fiecare zi... a zis el, rotind piciorul de parcă desfăcea o rufă stoarsă, ca și

cum încerca să-l aducă la normal. Dacă ar căpăta puțină flexibilitate, i-ar prinde bine pentru mai târziu.

— Ghete speciale, am zis, simțind că mi se întorcea mintea. Fred spune că le pune un fel de ghete speciale cailor care se nasc cu piciorul strâmb.

Doctorul Graham mi-a dat drumul la picior.

— În stadiul ăsta, pentru tine nu mai e de-ajuns, mi-a zis. Sunt convins că ai nevoie de intervenție chirurgicală.

— Aha, am zis, fără să am habar ce însemna asta.

— Dar masajul te-ar putea ajuta cât de cât și în niciun caz nu ți-ar face rău.

S-a dovedit că asta însemna ca domnișoara Smith să-mi frece și să-mi răsucescă piciorul în fiecare seară. Deja începuse să ne citească din *Un Robinson elvețian* în camera de zi, după cină, la căldura focului de cărbuni care nu reușea decât să dezmoștească dormitoarele de sus. Susan se așezase la un capăt al canapelei, lângă veioză, în timp ce eu mă întindeam la celălalt, cu piciorul la ea în poală. Jamie și motanul zăceau pe covor, în fața focului din cămin.

— Ce rece e piciorul tău! s-a minunat Susan în prima seară. Tu nu-l simți rece?

Am dat din cap că da. Continuum să-l port bandajat, dar bandajul tindea să se umezească și piciorul meu era mereu înghețat.

— Nu mă deranjează, am zis. Când amorțește, nu-l mai simt deloc.

Susan m-a privit nedumerită.

— Când e amorțit, nu mă mai doare, i-am explicat.

A clipit.

— Ți-ar putea degera, a zis. Asta n-ar fi bine deloc. Ne trebuie un plan mai bun.

Și așa cum îi era firea, Susan s-a și apucat să facă un plan. Mai întâi și-a scos unul dintre ciorapii groși de lână, mai mari decât ai mei și deci mai ușor de tras peste glezna mea inflexibilă. Pe urmă și-a făcut de lucru cu niște papuci vechi de casă, un ac și niște ață, iar curând aveam un pantof de casă cu talpă de piele și căpută tricotate. Nu-mi ținea piciorul complet uscat, dar mă ajuta mult.

— Hmmm, a zis Susan studiind pantoful. O să mai lucrăm la el.

În ultima vreme cosea la mașină tot timpul, trei sau patru ore pe zi. Făcea tunici de noapte din materialele pe care le primea de la Organizația Femeilor Voluntare. I-a făcut și lui Jamie o haină groasă de iarnă dintr-o haină veche de postav care spunea că fusese a lui Becky. Luase un morman de lucruri vechi și le descususe, apoi spălase și călcase bucățile, iar la sfârșit le transformase în cu totul alte obiecte de îmbrăcăminte.

— Guvernul numește asta *Fă, transformă și repară*¹, a zis Susan. Dar eu așa am crescut de mică. Mama administra foarte bine casa.

— Mama ta te urăște? am întrebat-o.

S-a înnourat la față.

— Nu. A murit, ții minte?

— Te-a urât cât trăia?

— Sper că nu, a zis Susan.

— Dar ai spus că tatălui tău nu-i place de tine.

— Nu. El consideră că a fost o idee proastă să mă duc la universitate.

¹ Program de confecționare în casă și de recondiționare a hainelor promovat de guvernul britanic în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial.

— Și mama ta credea la fel?

— Nu știu, a zis Susan. Ea făcea mereu ce voia tata. S-a oprit din îmbinat cu ace bucățile de material.

— Nu era un lucru bun, a continuat ea. O făcea nefericită, dar a procedat la fel și mai departe.

— Dar tu n-ai făcut ce-a vrut tatăl tău, am zis.

— E mai complicat, a zis Susan. La început, când am obținut un loc la Oxford, a fost încântat. Dar mai târziu a spus că nu-i plăcea cum m-am schimbat. El considera că toate femeile trebuie să se mărite, iar eu nu m-am măritat și... e complicat. Numai că mie nu-mi pare rău că am făcut alegerile pe care le-am făcut. Dacă aș lua-o de la capăt, aș face la fel.

Dintr-o fustă veche de tweed de-a lui Becky, Susan i-a confecționat lui Jamie o pereche frumoasă de pantaloni scurți cu care să meargă la biserică. A croit din nou haina asortată cu fusta și a transformat-o într-o jachetă scurtă și groasă pe care să o port eu când călăream.

Din ziua în care îi stricasem mașina de cusut, refuzasem s-o mai ating, dar Susan a început să mă învețe cum să cos de mână. Zicea că oricum pentru început mai bine învățam asta. Mi-a arătat cum se cos nasturii și eu i-am cusut tuturor tunicilor de noapte făcute de ea, plus pe cei de la haina mea și de la pantalonii lui Jamie.

La întrunirile Organizației Femeilor Voluntare, Susan le-a povestit celorlalte femei că o ajutasem. Cel puțin așa mi-a spus mie când s-a întors acasă.

Într-o zi a scormonit la ea în dormitor și a revenit cu un braț de gheme de lână. A scos niște bețe de lemn. A pus un fir de lână în jurul bețelor și curând a făcut

din ghemuri căciuli călduroase pentru Jamie și pentru mine, fulare și mănuși care să ne țină cald.

Mănușile mele arătau ca și cum ar fi avut două degete mari. Susan mi-a arătat cum să bag în unul degetul mare de la mână, iar în celălalt pe cel mic. Pe palme cususe bucăți de piele.

— Sunt mănuși de călărie, a zis, ridicându-le în fața mea. Vezi?

Am văzut. La început, când îl călăream pe Untișor țineam dârlogii în pumn, dar Fred m-a învățat și a insistat s-o fac corect, adică să-i trec printre degetul mare și palmă și pe urmă printre al patrulea deget și cel mic. Cu mănușile astea puteam ține frâul bine, iar bucata de piele nu-l lăsa să-mi alunece din palmă.

— Eu le-am inventat, a zis Susan. Sunt în întregime ideea mea. Îți plac?

Era unul din acele momente când știam ce voia să audă de la mine, dar eu nu voiam să-i dau acel răspuns.

— Sunt în regulă, am zis, cu oarecare întârziere. Mulțumesc.

— Urâcioaso! a râs ea. Crezi că mori dacă-ți arăți recunoștința?

— Poate. Cine știe?

Într-o sâmbătă a venit vicarul cu un grup de băieți și ne-au construit un adăpost antiaerian în fundul grădinii. Adăposturile antiaeriene erau un fel de colibe de tablă care trebuiau să ne apere de bombe. Al nostru nu părea deloc sigur. Era mic, întunecos și cu pereții foarte subțiri. Partea de jos fusese îngropată în pământ și trebuia să cobori trei trepte ca să deschizi ușița. Înăuntru încăpeau numai două bănci lungi, față în față.

Susan a zis că n-am fi reușit să săpăm groapa singuri nici dacă am fi muncit o săptămână întreagă. I-a adus vicarului ceva de băut și i-a spus și lui același lucru. Vicarul, transpirat și cu mânecile suflecate, a insistat că fusese plăcerea lui. Instalaseră peste tot în sat astfel de adăposturi. Băieții făceau treabă bună.

Unii dintre băieți erau și ei evacuați, alții erau de-ai locului. Unul era chiar Stephen White. Când m-am dus la el, mi-a zâmbit larg și a pus lopata jos.

— Deci nu ești ocupată chiar în fiecare zi, a zis el.

— Ba sunt ocupată. Călăresc. Îl ajut pe Fred Grimes. Fac tot felul de lucruri.

— Mereu răspunzi că ești prea ocupată ca să vii la ceai, la asta mă referam.

Și-a dat la o parte părul de pe față cu mâna murdară trasându-și pe obraz o dâră de noroi. La fel ca și mine, arăta mai bine decât la Londra. Avea haine simple și curate și se făcuse mai înalt.

Ceva din zâmbetul lui mă făcea să simt că puteam avea încredere în el.

— N-aș ști cum să mă port la ceai.

El a ridicat din umeri.

— Sigur că ai ști. Bag mâna-n foc că bei ceai în fiecare seară.

— Dar colonelul...

— E un bătrân de treabă, să știi. Ți-ar plăcea, dacă l-ai cunoaște.

— Cum de nu te-ai dus acasă cu restul familiei?

Așteptam de-o veșnicie să-l întreb. Stephen părea stingherit.

— Colonelul este aproape orb, a zis. L-ai văzut. N-are familie, iar când am ajuns aici, l-am găsit tare slăbit.

Mare parte din alimentele pe care le mânca se stricaseră, dar el și-a pierdut gustul și nu-și dădea seama. Avea casa într-un hal fără hal. Gândaci și șobolani peste tot și el nu se putea ocupa de nimic. Eu am făcut curățenie. Nevasta vicarului m-a învățat să gătesc mâncăruri ușoare și acum ne aduce ea alimente. E de treabă. Îi citesc colonelului și lui îi place. Are teancuri întregi de cărți.

Stephen a apucat din nou lopata și a început să acopere adăpostul cu pământ.

— Mama mă tot bate la cap să mă întorc acasă. Mi-ar plăcea și mie. Mi-e dor de-acasă, dar dacă plec, colonelul o să moară. Chiar o să moară. Nu are pe nimeni.

Stephen s-a uitat la grădina noroioasă, la casă, la grajd și la pășunea lui Untișor.

— E frumos locul ăsta.

— Da.

— Mama ta n-a venit după tine?

— Nu. Nu ne vrea.

— Mai bine, a dat el din cap. N-ar fi trebuit să te țină închisă în casă așa cum a făcut.

Vântul se întetise și m-am înfiorat.

— Mă închidea din cauza piciorului.

Stephen a clătinat din cap.

— Piciorul e la fel, nu? a zis el. Dar acum nu mai ești închisă. Vino cândva la ceai! Colonelului îi place să primească musafiri.

După ce a plecat toată lumea, am rămas în ușa adăpostului. Nu-mi plăcea înăuntru. Era întuneric, umezeală și frig; mirosea ca în dulapul de sub chiuvetă al

mamei. Mi s-a făcut pielea de găină și mi s-a strâns stomacul. N-am intrat.

Susan a cărat în adăpost pături, sticle cu apă, lumânări și chibrituri. Ne-a spus că dacă veneau avioane inamice să ne bombardeze, sirenele vor începe să urle. Când le auzeam, dădeam fuga în adăpost și eram în siguranță.

— Și Bovril? a întrebat Jamie îngrijorat.

Bovril putea veni și el în adăpost. Susan a găsit un coș vechi cu capac și l-a dus și pe el în adăpost. Dacă motanul se speria, Jamie îl putea închide în coș.

— N-o să se sperie, a zis Jamie. El nu se sperie *niciodată*.

Untișor nu încăpea în adăpost.

De-acum se făcuse frig și se întuneca devreme. Culoarea ierbii de pe pajiștea lui Untișor se decolorase iar el începuse să slăbească. Când i-am arătat lui Susan, a oftat.

— Din cauza exercițiului intens la care l-ai supus, a zis ea. Înainte prindea iarna destul de gras ca s-o poată trece numai cu iarbă.

I-a cumpărat fân pe care l-am depozitat într-o boxă goală. A cumpărat și un sac de ovăz. Îi dădeam în fiecare zi lui Untișor două-trei furci de fân și o găleată de boabe. Încă stătea afară. Fred spunea că era mai sănătos pentru el așa, iar pentru noi însemna mai puțină treabă.

Cu ceva mai mult timp înainte, când începuseră frunzele să-și schimbe culoarea, mă alarmasem. Susan mă asigurase că așa se întâmpla an de an. Frunzele își schimbau culoarea și cădeau, iar copacii păreau morți iarna, numai că nu erau morți de-adevăratelea. Primăvara le creșteau frunze noi, verzi.

Susan se obișnuise cu surprinderea mea în fața tuturor lucrurilor pe care nu le cunoșteam. Când mă învăța să gătesc sau să cos, începea întotdeauna de la cele mai simple lucruri.

— Acesta este un ac. Uite, are o găurică la un capăt prin care se trece ața, și un vârf ascuțit cu care poți

străpunge materialul. Sau: ouăle au o parte limpede și transparentă, numită albuș, și o parte galbenă, numită gălbenuș. Spargi oul lovindu-l de marginea mesei și pe urmă îi desfaci coaja cu mâinile. Dar numai deasupra un castron, uite-așa!

Susan spunea că iarna o făcea de obicei să se simtă tristă și posomorâtă, așa cum o găsisem prima oară când ajunsesem la ea. Iarna asta, însă, era aproape prea ocupată ca să mai fie tristă. Trebuia să facă cumpărături, să gătească, să facă curat, să spele – era strictă cu spălatul – să coase și să meargă la întruniri. Pe măsură însă ce zilele se scurtau, chiar părea mai tristă. Se străduia să nu ne dăm noi seama, dar efortul era evident. Și era mereu obosită.

Încercam s-o ajut. Găteam și coseam nasturi. Mă duceam cu ea la magazin. Am învățat să cos tivuri la tunicile de noapte. Între timp, continuam să-l ajut pe Fred de două ori pe săptămână și îl călăream zilnic pe Untișor.

Într-o miercuri după-amiază, când ploua și era frig, Susan s-a prăbușit într-un fotoliu. Eu terminasem de spălat vasele rămase de la prânz. Jamie plecase la școală. Focul ardea mocnit; am mai pus niște cărbuni și l-am ațâțat cu vătraiul.

— Mulțumesc, a murmurat Susan.

Părea slăbită și tremura. La masă îi scăpase o bucată de cartof pe bluză și nu se apucase imediat să curețe pata, ceea ce nu-i stătea în fire. Nu voiam s-o văd stând în pat toată ziua. M-am așezat pe canapea, am privit-o și i-am spus:

— Ce-ar fi să mă înveți să citesc?

Ea a ridicat din umeri, complet lipsită de interes.

— Acum?

Am ridicat din umeri. Ea a respirat adânc.

— Foarte bine.

Ne-am dus în bucătărie, iar ea a scos hârtie și creion.

— Toate cuvintele din lume sunt alcătuite din numai douăzeci și opt de litere, a zis ea. Fiecare literă are o versiune mică și una mare.

A scris literele pe hârtie, apoi le-a numit pe fiecare. Pe urmă le-a repetat și m-a pus să le copiez pe altă foaie de hârtie, iar ea s-a întors înapoi în fotoliu. M-am uitat la hârtie.

— Păi, ăsta nu-i citit. ăsta e desenat.

— Scris, vrei să spui, m-a corectat ea. Cititul seamănă cu nasturii și cu tivurile. Trebuie să înveți mai întâi cum să le faci pe ele, dacă vrei să coși mai târziu la mașină. La fel, trebuie să cunoști literele, înainte să citești.

Mi-am zis că poate are dreptate, dar mi se părea plictisitor. I-am spus, iar ea s-a ridicat din nou și a scris ceva la capătul de jos al foii.

— Ce înseamnă asta? am întrebat.

— „Ada e o bătăracă“, a răspuns ea.

— „Ada e o bătăracă“, am copiat eu la sfârșitul alfabetului. Îmi place.

După aceea, cu ajutorul lui Jamie, îi lăsam zilnic bilețele lui Susan. *Susan e un broscoi.* (ăsta l-a făcut pe Jamie să râdă.) *Untișor este cel mai grozav căluț din lume.* Am mai scris și niște hârtii pe care le-am păstrat, pentru că îmi erau de folos, le puteam lăsa pe masa din bucătărie ori de câte ori voiam să-i transmit lui Susan un mesaj. Era mulțumită să știe unde eram. *Ada este*

la Fred. Ada îl călărește pe Untișor. Jamie s-a dus la aerodrom.

Știa că n-avea voie, dar se ducea. Cei de-acolo se obișnuiseră să-l vadă strecurându-se pe sub gard și nu-și mai băteau capul să-l dojenească.

— Numa' că dacă-mi zic că tre' să plec, tre' să plec cât ai clipi, ne-a spus Jamie. Dacă nu-mi zic, rămân și stau la taclale cu ei.

Avioanele îl fascinau. S-a împrietenit cu piloții, iar ei îl lăsau să stea în avioanele Spitfire¹ parcate la sol.

Susan ne-a întrebat cum sărbătoream Crăciunul de obicei. N-am știut ce să-i spunem. Crăciunul era o zi plină la cârciumă, așa că mama muncea de fiecare dată. Primea o grămadă de bacșișuri și de obicei aveam ceva bun de mâncare, pește cu cartofi prăjiți sau plăcintă cu carne.

— Vă atârnați ciorapii de cămin? a întrebat Susan. Jamie s-a încruntat.

— Pentru ce?

Auzisem de Moș Crăciun – copiii mai mari vorbeau despre el – dar la noi nu venise niciodată.

— Tu ce făceai de obicei? am întrebat-o eu pe Susan. Când și-a amintit, fața i s-a îmblânzit.

— Când trăia Becky, de Crăciun pregăteam o cină mare pentru noi și câțiva prieteni, a zis ea. Gâscă sau curcan la cuptor. Dimineața făceam schimb de cadouri – aveam întotdeauna brăduț și împodobeam tocurele ferestrelor cu ilice – și mâncam ceva delicios la micul dejun – chifle calde cu miere, șuncă și cafea – apoi

¹ Model de avion britanic.

leneveam împreună până când venea vremea să pregătim cina. Iar a doua zi de Crăciun, Becky se ducea la vânătoare. Când eram mică, mergeam cu toată familia la slujba de la miezul nopții din Ajun. Predica tata. Biserica arăta minunat în lumina rece a lumânărilor. Pe urmă mă culcam – ce somn scurt! – și mă trezeam cu ciorapii agățați la căpătâiul patului plini de cadouri. Dar cadourile cele mari erau la parter, sub brad. Mama gătea enorm și veneau la noi toate mătușile, unchii și verișorii...

Vocea i s-a stins.

— O să pregătim ceva drăguț, a zis ea, pentru primul Crăciun pe care îl petreceți aici.

— Poate veni și mama? a întrebat Jamie.

Susan i-a pus o mână pe cap.

— Sper că va veni, a zis ea. Eu am invitat-o, dar n-am primit niciun răspuns.

— Îi scriu eu, a zis Jamie.

— Nu-i nevoie, am zis.

Mi se părea riscant. Dacă îi aminteam mamei unde eram, oare nu avea să vină să ne ia?

— Trebuie să vorbim cu ea despre piciorul tău, a zis Susan.

— Să știi că eu nu-i scriu, am zis.

Învățasem tot alfabetul și începusem să înțeleg cum sunau lucrurile, așa că acum puteam citi chiar și cuvinte pe care nu le mai văzusem. Știam și să scriu puțin. Dar nu mamei.

— Nici nu-i nevoie, a zis Susan, cuprinzându-mă cu brațul.

Prăvăliile s-au umplut cu cele mai uimitoare lucruri: portocale, nuci și tot felul de bomboane și de jucării. Susan spunea că, în ciuda războiului, oamenii erau hotărâți să petreacă un Crăciun fericit. A comandat o găscă, pentru că Jamie și cu mine nu mai mâncasem niciodată, apoi a invitat la noi la masă câțiva piloți de la aerodrom, pentru că găscă ar fi fost prea mare numai pentru noi trei. Eu l-am invitat pe Fred, însă mi-a spus că în fiecare an se ducea acasă la fratele lui și nu voia să strice tradiția.

— Dar îți mulțumesc frumos, a adăugat el.

Așa că am invitat-o pe Maggie.

Așa mi se părea corect. Dacă Jamie avea piloți la masă, trebuia să am și eu o prietenă. În afară de Fred și poate de Stephen, Maggie era singura mea prietenă.

Maggie s-a întors de la școală cu o săptămână înainte de Crăciun. Am călărit împreună pe dealul cel înalt, unde vântul sufla cu putere, iar jos se vedea plaja bari-cadată. Maggie era altfel, mai țeapănă și mult mai distantă decât în ziua când o dusesem acasă. Arăta elegantă călare pe căluțul ei, cu mănuși de piele și șapcă de catifea.

Mi-am pus mâna pavază la ochi. Fusesse ideea mea să călărim pe deal.

— Când urc aici, mă uit mereu după spioni, am zis. Să știi că așa trebuie să procedăm. Ne-au spus la radio oamenii de la guvern. Spionii naziști se pot deghiza în asistente medicale, în călugărițe, în orice.

— Știu, mi-a tăiat-o Maggie. Nu sunt proastă.

Pe urmă a adăugat:

— De ce nu mi-ai răspuns la scrisoare așa cum te-am rugat?

Nu știam că mă rugase. Fred nu-mi citise și partea aceea din scrisoare. Deși între timp mai învățasem cât de cât să citesc, scrisul de mână rotunjit al lui Maggie făcea literele să mi se învălmășească înaintea ochilor. Nu puteam descifra cuvintele. Însă mi-a fost rușine să recunosc.

— Am fost ocupată, am zis.

Mi-a aruncat o privire rănită și furioasă. Am înțeles dintr-odată că așteptase îndelung să-i răspund, așteptase și sperase să primească o scrisoare. Nu știam că simțea asta pentru mine. Am tras adânc aer în piept.

— Abia acum învăț să scriu, am zis. Și să citesc. De aceea nu ți-am putut răspunde. Îmi pare rău. Data viitoare am să încerc.

În loc să pară îngrozită de ignoranța mea, Maggie a părut împlânzită. (Susan mă învățase acest cuvânt și îl adoram. *Împlânzit*. Uneori, când era furios, Jamie trebuia „împlânzit“.)

— Nu m-am gândit la asta, a zis Maggie. Credeam că ai uitat de mine. Nu s-a oferit să te ajute domnișoara Smith? Putea să scrie ea ce aveai tu de spus.

Putea, dacă i-aș fi cerut.

— N-am vrut s-o rog. Nu-mi place să mă ajute ea.

— De ce nu?

— Nu vreau să mă obișnuiesc cu ea, am zis. Este doar o persoană cu care trebuie să stăm o vreme. Nu este, cum să zic, reală.

Maggie m-a măsurat din priviri din cap până în picioare.

— Mie îmi cât se poate de reală. Te-am văzut în ziua în care te-ai dat jos din tren. Arătai de parcă trecuseși deja printr-un război. Pe urmă, în ziua în care m-ai

ajutat, deja arătai mai bine. Iar acum, ce să mai vorbim! Călărești pe o șa laterală, porți haine elegante și ești departe de-a mai fi piele și os. Până și ochii îți sunt altfel. Înainte păreai moartă de frică.

Nu voiam să vorbesc despre asta. Nu se vedeau spi-
oni, nici măcar vreun vapor, iar Untișor obosise de-atâta
stat în bătaia vântului.

— Cine ajunge prima în sat! am zis.

A câștigat Maggie, dar nu cu mult, iar eu am reușit să stau în șa tot timpul cât a galopat Untișor – și încă mai repede ca oricând. Am urmărit calul lui Maggie peste doi bușteni – niște salturi scurte, primele din viața mea. Când am ajuns la marginea satului, amândoi caii gâfâiau, părul lui Maggie se desfăcuse din coadă și avea obraji roșii și strălucitori. Râdea. Uitase că arătașem vreodată speriată.

Eu știam că Susan nu era reală. Sau dacă era puțin, uneori, în cel mai bun caz exista numai temporar. Urma să dispară pentru noi imediat ce se termina războiul sau se răzgândea mama.

Maggie nu putea veni la masa din seara de Crăciun. A spus că ar fi vrut să vină, dar îl așteptau pe fratele ei să ajungă acasă din tabăra de antrenament pentru aviație și se mai întorcea și tatăl ei de unde muncea el lucruri secrete pentru război. Urmau să petreacă Crăciunul împreună, cum era tradiția casei, așa că Maggie era nevoită, evident, să rămână acasă.

— Va fi o zi cumplită, a zis ea. Mama va încerca să nu plângă de grija lui Jonathan, așa că o să se ia de tot restul lumii. Tata e obsedat de Hitler și nu va vorbi decât despre război, mai ales că nu se merge la vânătoare, iar

mama *urăște* discuțiile despre război. Bucătăreasa ne-a părăsit ca să se angajeze într-o fabrică, iar menajera gătește mizerabil. Nu ne-a mai rămas decât o cameristă și niciun valet în toată casa. Așa că în Ajun eu o să fac curat, iar mama va încerca să ajute la gătit, și pe urmă o să stăm în salonul elegant plin de pânze de păianjen pe la colțuri, o să mâncăm o mâncare cu un gust oribil și o să ne prefacem că suntem veseli, dar nimic, *nimic* nu va mai fi așa cum era pe vremuri! Oamenii tot spun că ăsta nu-i un război adevărat, a continuat ea. Aproape nimeni n-a fost bombardat, aproape nimeni nu s-a luptat. Dar mie mi se pare război. Un război care se desfășoară chiar la mine în familie. Tu probabil că ești fericită, a zis ea, privindu-mă cu coada ochiului.

— Nu sunt fericită atâta timp cât tu ești nefericită, i-am răspuns.

A clătinat din cap.

— Ei, sigur că nu sunt. Haide, lasă!

Călăream din nou, dar de data asta alesese Maggie poteca, una prin pădure către plajă. Trebuia să ne ținem departe de partea împrejmuțată cu sârmă ghimpată, dar am continuat drumul pe plajă și am urmărit valurile care se spărgeau de țărm. Eu eram uimită de cât de diferit putea arăta oceanul de la o zi la alta.

Susan a luat un topor, ne-a pus să mergem cu el pe câmpul altcuiva și a tăiat un copăcel. Nu era unul dintre copacii care mureau iarna. În loc de frunze avea pe crengi niște ace verzi și Susan a spus că era veșnic verde.

Ningea. Aerul era umed și rece.

— Le ce ne trebuie? am întrebat.

Susan și Jamie cărau copacul acasă, iar eu mergeam în spatele lor sprijinită în cârje.

— Pomul de Crăciun, a zis Susan, ne amintește că Dumnezeu este ca un copac veșnic verde – chiar și iarna – și că nu moare niciodată.

— Dar ne-ai spus că nici ceilalți copaci nu sunt morți, a subliniat Jamie.

— Nu sunt, a zis Susan, dar așa par. Iar pomii de Crăciun reprezintă o tradiție frumoasă. Verzi în mijlocul iernii, luminează în mijlocul întunericului – acestea sunt metafore pentru Dumnezeu.

Am trecut peste cuvântul *metaforă* și am întrebat-o:

— Ce legătură are Dumnezeu cu Crăciunul?

Vai-vai! Ai fi zis că întrebam o trăsnaie absolută. Susan s-a uitat la mine cu ochii mari și cu gura căscată ca un pește, iar când în cele din urmă a închis gura, a îngăimat:

— Nu v-au învățat nimic despre asta la biserică?

Am ridicat din umeri. Biserica era greu de urmărit. Poveștile de-acolo uneori aveau sens, dar de cele mai multe ori nu pricepeam nimic și chiar dacă vicarul părea de treabă, nu-l ascultam aproape niciodată. Poate că mi-ar fi plăcut cântecele, dacă aș fi putut citi destul de repede cât să le pot cânta și eu.

S-a dovedit că la Crăciun se sărbătorește ziua de naștere a lui Iisus. Iisus era bărbatul atârnat pe crucea din fața bisericii – partea asta o știam deja. Nu părea greu. Dar pe urmă Jamie a întrebat:

— Și de unde știi ei când s-a născut Iisus?

— Nu cred că știu neapărat, ne-a spus Susan. Adică nu exact.

Jamie a dat aprobator din cap.

— La fel ca la mine și la Ada.

— Exact, a zis Susan. Numai că vouă v-am trecut pe actele de identitate niște date inventate ca să vă putem sărbători atunci. La fel s-a întâmplat și cu Crăciunul.

— Crăciunul este ziua de naștere de pe actul de identitate al lui Iisus?

— Ești prost, i-am spus. Pe vremea lui Iisus nu era război.

— Nu-l face prost, a zis Susan.

— Dar a spus o prostie.

— Dacă spui o prostie nu înseamnă că ești prost, a zis Susan. Spre norocul nostru, al tuturor.

Am dus bradul acasă și l-am așezat într-un colț al camerei de zi. Susan a aranjat pe crengile lui un șirag de beculețe electrice. S-a dus la etaj în camera lui Becky și s-a întors cu o cutie mare. S-a uitat înăuntru, a clipit des ca să-și alunge lacrimile și pe urmă a închis cutia la loc.

— Hai să facem noi podoabe, a zis. V-ar plăcea?

De unde să știu? Mi-am dat seama că ar fi dorit să-mi placă și nu voiam să plângă. Asta mă tulbura.

— Da? am zis.

— Of, Ada.

M-a strâns în brațe cu mâna liberă, iar eu nu m-am tras de lângă ea.

— Astea sunt podoabele pe care le puneam în pom cu Becky. Nu sunt pregătită să le văd din nou.

— Bine, am zis.

— Bine? m-a întrebat. Sigur?

Iar n-am știut ce să spun. Crăciunul mă făcea cumva să tot tresar pe dinăuntru. Toată vorbăria asta despre

să fim împreună, să fim fericiți și să sărbătorim o simțeam ca pe o amenințare. De parcă nu trebuia să fac parte din sărbătoare. Parcă n-aș fi avut voie. Dar Susan *voia* să fiu fericită, iar asta mă speria încă și mai tare.

Ornamentele erau niște lucrșoare drăguțe pe care le atârnai în pomul de Crăciun. Susan ne-a adus hârtie colorată, foarfeci și lipici. Ne-a învățat să decupăm fulgi de zăpadă și steluțe. M-am străduit din greu să le fac pe ale mele la fel de frumoase cum îi ieșeau ei. Jamie și-a tăiat repede hârtia, în forme neregulate. Am atârnat podoabele, și pe cele îngrijite, și pe cele neglijente, iar pomul a început să arate drăguț în colțul lui de cameră. Și lui Bovril i s-a părut la fel. A zăcut toată ziua sub pom, dând cu laba în podoabele cele mai de jos. Jamie a luat la etaj câteva resturi de hârtie și seara le-a tras înainte și înapoi pe podea, ca să sară Bovril după ele.

Mă scotea din sărite să împart patul cu un motan. Mă trezeam uneori cu coada lui pe față și cearșaful părea mereu plin de păr. Jamie susținea sus și tare că nu putea dormi decât cu Bovril încolăcit lângă el, iar Bovril, al naibii, părea să creadă la fel.

A nins din nou. Când m-am dus călare la Maggie, sub copitele lui Untișor se adunau grămăjoare de nea, iar fulgii i se prindeau în coadă și înghețau. Totul în jur devenise alb și strălucitor. La Londra, zăpada nu rămâne albă prea multă vreme.

De când se întorsese acasă, Maggie îl ajuta pe Fred în fiecare zi, iar în zilele în care mă duceam și eu, munceam împreună. Fred începuse să-mi dea voie să sar cu

Untișor, salturi mici – dar nu azi, când zăpada era prea mare.

— Să știi că ar trebui să-i dai lui Susan un cadou de Crăciun, a zis Maggie, în timp ce evalua ovăzul din hambar.

— De ce? am întrebat.

Auzisem despre cadouri. Nu promisem niciodată vreunul. Nu fusesem nevoită nici să dau. I-am spus. Maggie și-a dat ochii peste cap.

— Sigur că vei primi daruri, a zis ea. Susan e drăguță cu tine. Nu ca alții.

Am încuviințat. Unii dintre evacuați, cei care nu pleaseră, nu erau tratați prea grozav. Nu pentru că ar fi avut cineva ceva cu ei, ci pentru că fuseseră dați unor ticăloși bătrâni care nu l-ar fi întâmpinat cum se cuvea nici pe Iisus însuși. Cel puțin așa spunea Jamie. Vorbise la școală și cu alți evacuați, și se arătaseră invidioși că nu fuseseră ei ultimii luați.

— Deci trebuie să-i cumperi ceva, a zis Maggie. Așa se cuvine.

— N-am niciun ban. Niciunul.

— Nu primești bani de buzunar?

— Nu. Tu primești?

— Ei, a zis Maggie, mușcându-și buza de jos. În cazul ăsta, trebuie să-ți găsim o slujbă ca să câștigi niște bani, mă gândesc. Sau i-ai putea confecționa tu ceva. Cred că i-ar plăcea. Mamei îi place întotdeauna când îi fac eu ceva.

Era o idee interesantă. M-am gândit la ea în drum spre casă. Susan mă învățase să tricotez ca să pot face lucruri pentru soldați, dar până acum nu reușisem să fac decât un ștergar pentru spălat, mai lat într-o parte

decât în cealaltă și cu ochiuri sărite. Nu semăna deloc cu împletiturile lui Susan, dar ea îmi spusese că nu conta, soldații erau bucuroși să aibă cu ce se freca atunci când se spălau, indiferent cum arăta ștergarul. Îmi mai spusese și că tricotatul semăna cu scrisul, cu călăritul și cu orice altceva: Cu cât îl exersai mai mult, cu atât îți ieșea mai bine.

Dacă mă grăbeam, mă puteam apuca de lucru. L-am întors pe Untișor din drum și, în ciuda protestelor, l-am făcut să ajungă din nou acasă la Maggie. Fred m-a privit surprins.

— S-a întâmplat ceva? m-a întrebat.

— Îmi trebuie niște lână, am zis.

— Aha, a dat din cap Fred, ca și cum fetele călăreau zilnic prin viscol până la el ca să-i ceară lână.

A dispărut în grajd și l-am auzit tropăind pe scări în sus spre camerele din pod unde locuia. S-a întors cu o sacoșă de pânză imprimată cu flori colorate.

— Asta-i geanta de tricatat a doamnei mele, a zis el și mi-a pus-o în brațe. E plină cu lână. De toate felurile. Poți s-o iei.

Nu știam că avea o doamnă a lui.

— Aha, a zis, răspunzând întrebării pe care nu i-o pusesem. A murit acum cinci ani. A fost dădaca don'șoarei Margaret și a don'șorului Jonathan, iar înainte de asta mamei lor și fraților ei.

Am ascuns sacoșa dolofană sub haină, ca s-o feresc de zăpadă. Untișor scutura neobosit din cap și l-am lăsat să se întoarcă spre casă.

— Stai puțin, a zis Fred și l-a apucat de frâu. Când îți dă cineva un dar, a zâmbit el ușor, trebuie să spui „mulțumesc“.

Susan mă învățase și ea asta, dar fusesem atât de preocupată să mă gândesc la lâna din sacoșă, încât uitasem.

— Mulțumesc, Fred, am zis. Mulțumesc foarte mult. Aș vrea să-i fi putut mulțumi și doamnei tale.

— Ei, lasă, a clătinat el din cap. O să se bucure că am găsit un rost bun lucrurilor ei. Cu multă plăcere, copilă.

Era deja joi, iar luni urma să fie Crăciunul. Nu mai aveam prea mult timp. Când am ajuns acasă, am ascuns sacoșa sub pat. Avea cinci seturi de andrele, unele foarte groase, altele foarte subțiri, și câteva mai mici, ascuțite la amândouă capetele. Erau și tot felul de resturi de lână făcute ghem, plus cinci ghemuri mari de lână subțire, albă.

Lâna albă se potrivea cel mai bine și aveam din belșug. M-am apucat de tricotat cu ea.

Mă așteptam ca Susan să intre la bănuieli pentru că-mi petrecusem toată după-amiaza în camera mea friguroasă de la etaj și chiar așa s-a întâmplat.

— Ce-ai făcut sus? m-a întrebat ea la cină.

Mi-am scormonit mintea după cel mai bun răspuns. Nu dormisem. Nu făcusem baie. Nu putusem asculta radioul. Am ezitat, căutând ceva potrivit de spus.

— Nimic, am zis.

Spre surpriza mea, a zâmbit.

— Serios? Uite, facem un târg. Ai voie să petreci câteva ore de nimic la tine în cameră pentru tot restul săptămânii, dacă-mi dai voie și mie să fiu singură și să nu fac nimic la parter. Dacă vrei să cobori, strigi și aștepți până îți dau eu voie. Bine?

N-am putut decât să accept. În zilele următoare, în timp ce împlTEAM la etaj, auzeam uneori zgomotul mașinii ei de cusut. Mi-am luat cu mine o sticlă de apă caldă, mi-am pus o pătură pe umeri și am împletit lână albă cu fire colorate. Răpciugosul de Bovril a tot

încercat să se așeze la mine în brațe, pe sticla caldă, până când l-am dat afară și am închis ușa.

Ajunul Crăciunului a picat duminică. Jamie și cu mine ne-am sculat și ne-am îmbrăcat în hainele pe care Susan insista să le purtăm duminica, Jamie cu cămașă albă, pantaloni scurți de tweed și ciorapi trei sferturi buni, negri, iar eu în rochița roșie de la Maggie. Am coborât la micul dejun și Susan a clătinat din cap.

— Iertați-mă, am uitat să vă spun. Duceți-vă și îmbrăcați-vă cu hainele obișnuite. Azi mergem la biserică abia diseară. Cu toții, adică și eu. E Ajunul Crăciunului.

Pentru că era Ajunul, am mâncat de dimineață șuncă. Peste zi, am ajutat-o pe Susan să facă biscuiți. Jamie a copt castane pentru umplutura găștei. Susan a dat drumul la radio și a fredonat cântece de Crăciun odată cu el.

După-amiază ne-a făcut baie. Mi-a pieptănat părul jos, în fața focului, până când s-a uscat, apoi mi l-a împletit în două cozi, în loc de una. Am mâncat de seară și pe urmă l-a trimis pe Jamie să se îmbrace pentru biserică. Mie mi-a spus să rămân.

— Am o surpriză pentru tine.

Mi-a pus în poală o cutie împachetată în hârtie. Înăuntru era o rochie verde închis dintr-un material moale. Avea mâneci bufante, guleraș rotund și se strângea în talie înainte să se desfacă într-o fustă lungă și bogată.

Era atât de frumoasă, încât nici n-am putut s-o ating. Doar m-am holbat la ea.

— Haide, a zis Susan, să vedem dacă-ți vine.

Am rămas încremenită, în timp ce ea mi-a scos puloverul și bluza și mi-a tras rochia peste cap.

— Scoate-ți tu fusta, a zis ea, iar eu m-am conformat. Uite, a zâmbit ea cald, cu ochii umezi. Îți vine perfect, Ada! Arăți minunat!

Mințea. Mințea, iar eu n-am putut suporta. Auzeam vocea mamei țipând la mine-n cap. „Ești o urâtenie jechoasă! Un gunoi, o mizerabilă! Nu te vrea nimeni cu piciorul ăla oribil!“ Au început să-mi tremure mâniile. Jechoasă. Gunoi. Mizerabilă. Puteam purta hainele rămase de la Maggie sau lucrurile simple cumpărate de la prăvălie, dar în niciun caz rochia asta minunată! O auzeam tot timpul pe Susan spunând că nu-și dorise nicio dată copii. Nu puteam suporta să-mi spună acum că arătam minunat.

— Ce s-a întâmplat? m-a întrebat Susan, perplexă. Rochia este un cadou de Crăciun. Am făcut-o special pentru tine. Din catifea verde, așa cum ți-am spus.

Catifea verde!

— N-o pot purta, am zis.

Am tras de partea de sus, căutând nasturii.

— N-o pot purta. Nu pot.

— Ada!

Susan m-a apucat de mâini. M-a tras pe canapea și m-a obligat să mă așez lângă ea, ținându-mă strâns.

— *Ada!* Ce i-ai spune lui Jamie, dacă i-aș da niște haine frumoase și el ar spune că nu le poate purta. Gândește-te! Ce i-ai spune?

Lacrimile îmi alunecau pe obraji. M-a cuprins panica. M-am luptat să scap din strânsoarea lui Susan.

— Eu nu sunt Jamie, am zis. Eu sunt altfel. Am un picior olog, sunt un...

Gâtul mi s-a încleștat în jurul cuvântului *gunoi*.

— Ada! Ada!

Abia mai auzeam vocea lui Susan. Dinăuntru meu s-a ridicat un urlet, s-a revărsat dintr-un ocean de sunete. Am urlat și am tot urlat, iar Jamie a dat fuga în jos pe scări, îmbrăcat pe jumătate. Susan m-a apucat zdravăn de brațe și m-a tras spre ea, îmbrățișându-mă strâns. M-au năpădit valuri de panică, unul după altul, care mă izbeau și mă aruncau în sus și în jos de-am crezut că o să mă înece.

Nu ne-am dus la biserică. Am sfârșit prin a sta pe podea în fața focului, înfășurați în pături pe care Jamie le cărase de la etaj. Am stat așa cu toții. Nu știu cât de mult am urlat și m-am zbatut. Nu știu cât de mult m-a strâns în brațe Susan. Am lovit-o cu picioarele, am zgâriat-o, poate chiar am mușcat-o, dar a rezistat. Nu știu ce-a făcut Jamie, în afară de faptul că ne-a adus pături. Susan m-a înfășurat strâns în una dintre ele și panica a început să slăbească.

— Stai cuminte, mi-a spus Susan cu voce răgușită. Sssst. Ssssst! Ești în siguranță.

Dar nu eram în siguranță. N-aveam să fiu niciodată. Numai că eram istovită de tot și nu mai puteam urla.

Când m-am trezit, primele raze ale soarelui de iarnă intrau pe fereastră și se strecurau printre crengile pomului nostru de Crăciun. Jarul cărbunilor sclipea ascuns de straturile de cenușă. Jamie dormea înfășurat într-o pătură și de sub bărbie se iveaua nasul lui Bovril. Susan sforăia încetișor. Își trăsesese un braț și-l pusese sub cap; celălalt se odihnea pe mine. Părul i se desfăcuse din coc și se împrăștiase în toate direcțiile. Pe obraz avea o dungă roșie lungă, acolo unde o zgâriasem, iar bluza – cea mai bună bluza a ei – era ruptă la umăr și îi atârna un nasture. Arăta de parcă fusese la război.

Eram înfășurată atât de strâns în pătură, încât abia dacă puteam să-mi mișc capul. L-am întors dintr-o parte în alta, uitându-mă mai întâi la Jamie, apoi la Susan și în cele din urmă la pomul de Crăciun. Susan se va înfuria, când se va trezi. O să fiarbă de mânie, pentru că eu urlasem din cauza rochiei, pentru că nu-mi arătasem recunoștința, pentru că-i dădusem peste cap toate planurile. Nu ne duseserăm la biserică din cauza mea.

Am simțit cum mi se strânge stomacul. O să se înfurie. Avea să mă lovească – nu. Asta nu. N-o să mă lovească. Nu mă lovise niciodată până atunci. Nu mă lovise nici măcar seara trecută, nici măcar când o lovisem eu. Doar mă înfășurase strâns în pătură.

Nu știam ce să fac. Susan era doar ceva temporar în viața mea. Piciorul era permanent. Zăceam în lumina slabă a soarelui și aș fi vrut să plâng, în loc să urlu. Dar nu plângeam aproape niciodată. Oare ce era în neregulă cu mine?

Jamie s-a fosit. A deschis ochii și a *zâmbit* – zâmbea nespus de frumos. Aș fi ținut minte toată viața dulceața zâmbetului său.

— Bună dimineața, Ada, a zis Jamie. Crăciun fericit!

Nu știam ce-i făcuse sau ce-i spusese Susan lui Jamie înainte să adoarmă, dar s-a trezit ca și cum dormitul pe podea era ceva cât se poate de obișnuit. S-a sculat, l-a scărpinat pe burtă pe Bovril, l-a dat afară ca să-și facă nevoile, apoi a pus cărbuni pe foc.

Sfârșitul cărbunilor a trezit-o și pe Susan. M-am uitat îngrijorată cum a deschis ochii până când și-a dat seama unde se afla. M-a văzut și mi-a zâmbit.

Zâmbea.

— Bună dimineața, Ada, a zis Susan. Crăciun fericit! Aș fi vrut să-mi îngrop capul în pături, să plâng și să urlu, dar n-am făcut-o. În loc de asta, am spus:

— Nu pot să mă scol. Nu-mi pot mișca brațele.

Susan s-a ridicat și a desfăcut pătura de pe mine.

— N-am vrut să te leg, a zis ea, dar asta a părut să te liniștească, așa că te-am făcut balot.

— Știu, am zis. M-am liniștit.

Am arătat spre bluza ei ruptă.

— E numai descusută, a zis ea. O s-o repar.

Mi-a dat la o parte părul de pe față.

— Ce zici de-un mic-dejun?

Ne-am ridicat, ne-am dus la etaj, ne-am spălat pe față și am mers la toaletă. La propunerea lui Susan, ne-am dat jos hainele bune și ne-am îmbrăcat în pijamale și halate. Apoi am coborât din nou la parter, unde sub pom erau mai multe pachete învelite în hârtie colorată.

Cadouri.

— S-ar părea că a trecut Moșul pe la noi, a zis Susan veselă.

Mi s-a părut ciudat că Moș Crăciun se ținuse departe toată noaptea și venise exact când ne schimbam noi. Am deschis gura gata să comentez, dar am văzut cum strălucea de bucurie fața lui Jamie și am închis-o imediat la loc.

Fratelui meu i se citea veselia în ochi.

— Chiar a venit! La noi! Ne-a adus cadouri! a zis el. Cu toate că Ada n-a fost cuminte.

Mi-a aruncat o privire scurtă, vinovată.

— Vreau să spun că...

— Nu-i nimic, am zis, trecându-mi brațul pe după umerii lui. Chiar *n-am fost* cuminte.

M-am întrebat dacă nu cumva cadourile erau toate pentru Jamie. Era cu puțință să fi fost vreunul și pentru mine?

— Nu e vorba că n-ai fost cuminte, Ada, a zis Susan. M-a ajutat să cobor ultimele trepte.

— Ai fost supărată. Furioasă. Speriată. Dar n-ai fost rea.

Supărată, furioasă și speriată *înseamnă* rea. N-ar fi trebuit să mă port așa, dar n-am putut s-o spun, nu în dimineața aceea generoasă.

Aveam și eu cadouri de dat, le înfundasem în buzunarele halatului. Nu avusesem în ce să le împachetez și acum nu știam ce să fac cu ele.

— Haideți la micul dejun, a zis Susan.

A pus ceainicul pe foc și a prăjit o tigaie cu cârnați. Ne-a făcut și ochiuri, unul de fiecare. Pe masă, lângă farfuriile noastre, era câte un ciorap umflat, plin de gâlme. L-am pipăit pe-al meu.

— Trebuia să fi atârnat ciorapii aseară în fața căminului, a zis ea. Dar văd că Moșul i-a găsit oricum. Vedeți ce-i în ei, până termin eu de gătit.

O portocală. Un pumn de nuci. Bomboane. Două panglici lungi de legat părul, una verde și una albastră. Iar în călcâi, un bănuț.

Ciorapul lui Jamie conținea același lucru, numai că în loc de panglici avea un fluier și o mingiuță de cauciuc.

Fete radioase, cu panglici în păr. Mi-a venit din nou să plâng. Aș fi vrut să urlu.

Ce naiba aveam?

Nu-mi puteam bate joc de Crăciunul lui Jamie. Am mângâiat panglicile de satin și m-am refugiat la mine

în cap. Eram călare pe Untișor, sus pe deal, și galopam, galopam...

— Ada, a zis Susan, atingându-mă pe umăr. Întoarce-te printre noi.

Cârnați prăjiți la mine-n farfurie. Plus un ochi cu gălbenușul strălucitor ca soarele. Felii de pâine prăjită și ceai tare, fierbinte. Jamie a suflat în fluier – mi-a spart timpanele.

— Păstrează-l pentru când ieși afară, a zis Susan, ciufulindu-i părul.

După micul dejun, am deschis cadourile. Eu primisem un căpăstru nou pentru Untișor, un bloc de hârtie și un set de creioane colorate. Fiecare primisem câte o carte nouă. A mea se numea *Alice în Țara Minunilor*, iar a lui Jamie se numea *Peter Pan*.

Lui Susan, Moș Crăciun nu-i adusese nimic. I-a spus lui Jamie că oamenii mari nu primeau daruri, dar eu am scos cadourile mele din buzunare. Lui Jamie îi făcusem un fular în dungi de toate culorile, din resturile de lână. S-a uitat la el și s-a încruntat.

— Îmi place mai mult cel pe care mi l-a făcut Susan, a zis el.

Susan i-a tras un ghiont și el a adăugat:

— Mulțumesc, iar asta m-a făcut să nu-i mai trag o scatoalcă.

Pe urmă i-am dat lui Susan fularul pe care îl împletisem pentru ea din lână albă. Îl împletisem ultimul și arăta mai bine, pentru că între timp ajunsese să mă mai pricep cât de cât.

Susan l-a despăturit pe genunchi.

— Ada, e minunat! a zis ea. Asta ai făcut acolo sus?

— Fred mi-a dat lâna, am zis eu repede, ca să nu creadă că o furasem.

M-a îmbrățișat.

— Îmi place mult de tot. O să-l port în fiecare zi.

Am ridicat din umeri. Mă copleșiseră prea multe emoții. Voiam să plec. Susan a părut să înțeleagă.

— Pune-ți pantalonii și du-te să-ți vezi căluțul, a zis. Mă ajută Jamie să fac curat și pe urmă ne pregătim de cină.

Cei trei piloți invitați de Jamie au sosit pe la mijlocul după-amiezii. Purtau uniforme de paradă și zâmbeau la fel de politicoși. I-au adus lui Susan o sticlă de vin, o cutie de ciocolată și o floare în ghiveci. Susan le-a spus că parcă primea daruri de la Magi, iar ei au râs.

Casa mirosea a găscă friptă. Focul trosnea în cămin. Soarele apunea deja, dar camera de zi arăta strălucitoare și caldă, chiar dacă trăseserăm draperiile de camuflaj. Piloții s-au așezat stângaci pe canapea, unul lângă altul, dar Jamie a sărit pe ei și a început să le treacă peste genunchi cu mașinuța lui nouă, râzând cu gura până la urechi și purtându-se ca un caraghios, iar curând unul dintre piloți s-a lăsat în genunchi pe podea și a început să ridice ziduri împreună cu Jamie din cuburile lui noi, pe care după aceea le dărâmau cu mașinuța. Susan le-a oferit celorlalți doi pahare cu vin și toată lumea părea să fie mai relaxată.

Dar eu nu mă relaxasem. Purtam rochia verde de catifea.

Mă îmbrăcasem cu ea după ce mă întorsesem de la Untișor pentru că știam că i-ar fi plăcut lui Susan, și chiar îi plăcuse. Mă pieptănase și îmi lăsase părul liber pe umeri, legându-mi doar panglica cea nouă, verde, în jurul capului.

— E o panglică ca a lui Alice, a zis ea. Alice, fetița din cartea ta, așa își poartă părul.

Mă simțeam falsă. Mai rău decât atunci când încercasem să vorbesc ca Maggie. Acum încercam chiar să semăn cu Maggie. Arătam ca o fată radioasă cu panglici în păr. Păream o fată cu o familie care o iubea.

Jamie m-a strâns de braț.

— Îți stă bine, mi-a șoptit el, cercetându-mi fața cu îngrijorare.

Am respirat adânc. Chiar aveam o familie care ținea la mine. Jamie mă iubea.

Susan ne-a chemat la masă. Ne-a pus tuturor în farfurii bomboane speciale de Crăciun. Nu mai văzusem înainte așa ceva. Arătau ca niște tubulețe învelite în hârtie. Când trăgeai de capete, trosneau, hârtia se rupea și se desfăcea festiv, iar din ele săreau niște jucării mici. Purtam cu toții coifuri de sărbătoare pe cap. Piloții, Susan și Jamie, râdeau și vorbeau, în timp ce eu mi-am mâncat porția de gâscă și mă străduiam să-mi țin măruntaiele potolite.

— Frumoasă rochiță, mi-a spus un pilot.

A început să mă mănânce peste tot, de parcă mă strângea pielea, dar nu aveam de gând să-mi pierd controlul din nou.

— Mulțumesc, am spus. E nouă.

Drăguț din partea lui că pomenise despre rochia mea și nu despre piciorul olog. Mi-am spus asta în gând de mai multe ori, ca să rămân liniștită.

După ce au plecat piloții, Susan m-a tras lângă ea pe canapea.

— Ți-a fost greu, a zis.

Am dat din cap că da. M-a tras mai aproape și m-a strâns tare, la fel ca în noaptea dinainte. Numai că acum nu mai urlam.

— Dă drumul la radio, Jamie. Ada, ia să-ți vedem piciorul!

Am oftat și m-am așezat pe canapea cât să-i pot pune piciorul în poală. Mi-a scos ciorapul și a început să-l maseze și să-l răsucească, așa cum făcea în fiecare seară. Progresam, după spusele ei, dar foarte încet.

— Unde-i cartea noastră? a întrebat Jamie și s-a dus s-o caute.

Ajunsesem pentru a doua oară la mijlocul Robinsonului elvețian. Înțelegeam deja povestea mai bine, dar tot nu-mi plăcea. Familia din carte debarca pe o insulă perfectă, unde avea tot ce-și putea dori. Susan încerca să ne arate că erau nevoiți să muncească din greu ca să obțină cele necesare. Lui Jamie îi plăceau pur și simplu aventurile din carte.

— Nu asta, am zis. Citește din cartea mea.

L-am pus pe Jamie să se ducă după *Alice în Țara Minunilor*. Cu mintea împărțită între panglica din părul lui Alice și cuvintele *Țara Minunilor*, m-aș fi mirat să-mi placă, dar tot era mai bine decât *Robinsonul elvețian*.

Chiar a fost mai bine. Alice urmărea un iepure care purta haine și ceas de buzunar. Intra în vizuina lui exact ca iepurii pe care îi văzusem când îl călăream pe Untișor, numai că, urmărindu-l, ajungea într-un loc complet străin, unde nimic nu semăna cu ce știa ea.

Seamănă cu noi, mi-am spus. Cu Jamie și cu mine. Și noi căzusem prin vizuina iepurelui în casa lui Susan, din care nu înțelegeam nimic și unde, dintr-odată, nimic nu mai avea sens pentru noi.

În ianuarie a început raționalizarea. Adică se împărțea câtă mâncare era în așa fel încât să n-o poată lua pe toată bogătașii ca Susan și să le mai rămână ceva și săracilor, ca să nu flămânzească. Raționalizarea însemna că în prăvălii nu se mai găseau unt și carne, iar dacă se găseau, trebuia să te așezi repede la coadă, înainte să se termine. Am primit toți carnete cu niște cupoane care spuneau la câtă mâncare aveam dreptul.

Asta l-a agitat pe Jamie. Și pe mine la fel. Susan ne dăduse mereu mâncare din belșug și asta pentru că era bogată, indiferent de ce spunea ea. Mă obișnuisem să mănânc regulat.

Am încercat să mănâcăm mai puțin. Prima dată când Jamie a cerut voie să se ridice de la masă înainte să fi terminat, Susan i-a pus mâna pe frunte.

— Ești bolnav? l-a întrebat. El a dat din cap că nu. Atunci, mănâncă! Știu că nu te-ai săturat.

— Păstrez pentru mâine, a zis el.

Am dat farfuria deoparte.

— Și eu.

Susan ne-a spus cât se poate de clar că nu puteam lăsa mâncarea pe-a doua zi. Ne-a explicat că raționalizarea însemna numai că vom mânca altfel de alimente, mai multe legume și mai puțină carne, unt și dulciuri. Nu însemna că n-o să ne ajungă mâncarea. Aveam la fel

de multă mâncare ca întotdeauna. Ne-a promis că vom avea mereu ce mânca, atât cât trebuia.

— Chiar dacă ar trebui să-ți iei o slujbă? am întrebat-o eu.

— Da, a răspuns ea hotărât. Chiar dacă ar trebui să muncesc cu ziua.

Să muncești cu ziua însemna să fii servitoare de cea mai joasă speță. Unele dintre fetele mai mari de pe strada noastră din Londra se făceau servitoare cu ziua.

— De ce? am întrebat-o.

M-a privit fără nicio expresie.

— De ce? Nu ne-ai vrut. Nici nu-ți place de noi.

Jamie a rămas nemișcat. Susan a sorbit din ceai, cum făcea când voia să tragă de timp.

— Sigur că-mi place de voi, a zis ea. Mă port ca și cum nu mi-ar plăcea?

Am ridicat din umeri.

— Nu mi-am dorit niciodată copii, a continuat ea, pentru că nu poți avea copii fără să te măriți, iar eu n-am vrut niciodată să mă mărit. Cât timp am împărțit casa asta cu Becky, am fost cât se poate de fericită. N-aș fi schimbat nimic în viața mea pentru nimic în lume, nici măcar pentru copii. Eram nespus de tristă în ziua în care ați apărut aici, dar nu din cauza voastră. Eram pur și simplu tristă. Nu credeam că pot avea grijă de voi așa cum se cuvine. Nu credeam că pot avea grijă de vreun copil.

— Și nici nu voiai să ai grijă, am zis. Mai ales de noi.

— Ada, despre ce vorbim, de fapt? a întrebat Susan. Cu cât îți merge mai bine, cu atât pare că te faci mai rea.

Am ridicat iarăși din umeri. Mă speria cât de furioasă puteam să mă simt în sinea mea. Pe Susan, pentru că ne ținea temporar. Pe mama, pentru că nu-i păsa

de noi. Pe Fred, pentru că purta în fiecare zi fularul pe care i-l împletisem din lâna soției lui ca și cum era ceva special, deși vedeam clar că scăpasem niște ochiuri iar pe altele le împletisem de două ori, așa că fularul era plin de găuri.

Pe Maggie, pentru că-mi împrumutase exemplarul ei din *Alice în Țara Oglinzilor*, după ce-i spuseseam cât de mult îmi plăcea *Alice în Țara Minunilor*. De parcă o carte era la fel de ușor de dat ca un ziar vechi. De parcă puteam și eu să stau să citesc, cum putea ea. De parcă scrisoarea pe care i-o trimisesem când plecase din nou la școală, la care migălisem ore-n șir doar ca s-o umplu de tăieturi și cuvinte scrise aiurea ar fi valorat tot atât cât răspunsul ei, scris cu cerneală și cu litere pline de înflorituri.

Pe război, pentru că ne luase de lângă mama înainte să-și fi dat și ea seama că ne iubea.

Pe mine, pentru că fusesem atât de bucuroasă să plec.

— Ada, a zis Susan tare și clar. Acum ești aici. N-am de gând să vă trimit pe tine și pe Jamie nicăieri. Amândoi rămâneți la mine. Și voi avea grijă de voi. Veți avea destulă mâncare. Vei învăța și tu să scrii și să citești, iar de la anul vei merge la școală. Imediat ce vom obține permisiunea mamei tale, te voi duce să te operezi la picior și doctorii ți-l vor îndrepta. Totul va fi bine. Liniștește-te!

Când începuse să vorbească, aproape că mă refugiasem din nou în locul din mintea mea unde nu mai simțeam nimic. Dar Susan mă bătuse pe braț ca s-o ascult și să rămân cu ea cât timp vorbise. Așa că au ajuns la mine cuvintele „să te operezi la picior“.

Cum adică să-mi îndrepte piciorul? Ce tot vorbea?

*

Peste trei zile, m-am dus călare pe Untișor până în vârful dealului. M-am oprit acolo unde se vedea marea, întunecată, violentă și gata să se facă țândări, acolo unde vântul răvășea coama calului acoperindu-mi piciorul olog sprijinit de unul dintre mânerele șeii. Vântul mi-a suflat pe față șuvițe de păr și mi-a făcut ochii să lăcrimeze. Îi simțeam răceala în ciuda hainei calduroase, a căciulii și a mănușilor.

Nu se vedea nicăieri vreun vapor. Nici urmă de spi-
oni. Pe plajă se construieră niște turnuri noi și apăruse încă și mai multă sârmă ghimpată. Niște siluete care semănau cu niște soldați patrulau pe malul oceanului. Erau soldații noștri – dacă ar fi fost invadatori, ar fi bătut clopotele de la biserică.

Am coborât dealul alene, prin sat. Măcelarul care stătea în cadrul ușii m-a salutat dând din cap. O femeie pe lângă care am trecut mi-a zâmbit. Alta mi-a făcut cu mâna. Mă vedeau călărind în fiecare zi. Nu spuneau că trebuia să fiu încuiată în casă. Și nici nu păreau dezgustate de mine.

Când am ajuns acasă l-am deșeuat pe Untișor și l-am frecat până când s-a uscat. I-am dat să mănânce și i-am descâlcit coama. Am curățat șaua și frâul și le-am pus cu grijă la locul lor. Mi-a luat ceva vreme.

Pe urmă am intrat în casă, la Susan, și am întrebat:
— Ce înseamnă *operație*?

Susan m-a dus din nou la doctorul Graham, să-mi explice el. De data asta nu mi-a mai examinat piciorul. Am stat toți trei la el în cabinet. Doctorul a vorbit, iar eu l-am ascultat.

— Întâi de toate, trebuie să înțelegem că nu putem interveni fără acordul mamei tale. În acest moment este vorba despre o „operație la cerere“, de asta așteptăm permisiunea ei. Ai primit-o? a întrebat-o el pe Susan.

Ea a clătinat din cap.

— Ei bine, a continuat el, am citit despre cum se desfășoară procedura. Nu pot interveni eu, trebuie să te trimit la un specialist. I-am scris deja unuia pe care îl consider cel mai potrivit. Mi-a spus că nu vei putea avea niciodată un picior absolut normal. Trebuie să înțelegi asta. Dacă începeai tratamentul mai devreme, ar fi fost posibil, dar nu și acum. Nu vei dobândi o gleznă complet funcțională. Dar putem spera la un picior care să arate poziționat corect și că vei putea păși călcând pe suprafața plantară.

S-a uitat la mine și a adăugat:

— Adică pe talpă. Vei atinge pământul cu ceea ce ar trebui să fie talpa.

Am stat și m-am gândit.

— O să mă doară? am întrebat.

— În timpul operației vei fi adormită, a răspuns el. Ți se va administra un medicament special care te va face să dormi și n-o să simți nimic. După aceea, da, probabil că te va dura. Va trebui să rămâi la spital o vreme – poate câteva luni. Iar piciorul îți va fi pus în ghips.

— Voi putea purta pantofi?

A zâmbit cu ochii, dar nu și cu gura.

— Da, a zis. După ce te vindeci, vei putea purta pantofi.

M-am gândit brusc la altceva.

— Și cine o să plătească? am întrebat. Costă o grămadă de bani să stai în spital.

Susan și cu doctorul s-au uitat unul la altul.

— Ne vom ocupa de problema asta la timpul ei, a zis doctorul Graham. Sunt sigur că putem apela la niște organizații caritabile.

Susan și cu mine ne-am întors acasă pe jos prin vântul vijelios și înghețat.

— Ce părere ai? m-a întrebat ea în cele din urmă.

— A zis că dacă începeam tratamentul mai devreme aș fi putut avea un picior normal.

— E adevărat, a zis Susan. La majoritatea copiilor, piciorul strâmb din naștere se tratează imediat.

— Și se îndreaptă de tot?

Susan mi-a pus mâna pe umăr

— Da. Se îndreaptă de tot.

M-am simțit fragilă, nu ca în ajunul Crăciunului când cedasem, ci ca în dimineața următoare, când numai zâmbetul lui Jamie reușise să mă facă să mă adun. De fapt, zâmbetul lui Jamie și al lui Susan.

Când am ajuns acasă m-am așezat la masa din bucătărie, în timp ce Susan punea ceainicul pe foc.

— Vrei să te duci să călărești? m-a întrebat ea.

Am clătinat din cap. Am băut ceaiul pe care mi l-a pus în față. Mi-am tras coada pe umăr și m-am uitat la panglica albastră cu care era legată. Pe urmă mi-am scos papucul de casă improvizat, apoi ciorapul de lână și mi-am studiat piciorul olog. Felul în care se răsucea glezna în formă de U. Degetele subțiri îndreptate în sus. Bătăturile aspre din locul unde pielea mi se zdrelise și pe urmă se vindecase la loc de nenumărate ori.

— Nu este vina ta, a zis Susan.

— Mereu m-am gândit că e vina mea. Am crezut că am făcut eu ceva rău.

— Știu, a zis Susan.

— Arată greșos, am zis.

— Mi nu mi s-a părut niciodată așa, a zis Susan.

I-am cercetat chipul ca să văd dacă mințea. Se uita la mine senină.

— Dacă te simți extrem de furioasă, a zis, du-te afară și aruncă ceva.

Nu mă simțeam furioasă. Mă simțeam tristă. Atât de tristă încât m-aș fi putut rătăci în tristețea mea. Însă când mi-am terminat ceaiul, am luat un creion și o foaie de hârtie și am început o scrisoare cu cel mai frumos scris de care eram în stare.

Dragă mamă, am scris, te rog lasă-i să mă facă bine.

Am așteptat un răspuns.

Poștașul ne aducea corespondența de două ori pe zi și băga scrisorile printr-o deschizătură din ușa casei. Mă duceam să verific tot de două ori pe zi. Susan spunea că dura cel puțin două zile ca să ajungă scrisoarea la Londra și încă două ca să se întoarcă răspunsul, dar trecuseră zece zile și tot nu primisem nimic.

— Bag mâna-n foc că n-ajung scrisorile la Londra, a zis Jamie. Din cauza războiului.

Din privirea lui Susan mi-am dat seama că nu i se părea adevărat.

În a douăsprezecea zi, prin fanta pentru scrisori a căzut un plic pe care l-am recunoscut. *Scrisoare returnată la expeditor*, scria pe ștampila pusă de-a curmezișul ei. *Destinatarul nu mai locuiește la adresă.*

— S-a mutat, a zis Susan, răsucind plicul în mâini. Locuiește în altă parte.

Susan a spus că mama își găsisese probabil o slujbă nouă și se mutase mai aproape. A zis că poate ne rechiționase guvernul apartamentul. A zis că existau o mulțime de motive pentru care mama putea să se fi mutat și că nu însemna că ne abandonase. A zis că va face cercetări prin intermediul Organizației Femeilor Voluntare. Trebuia să existe la Londra cineva care știa unde se mutase mama.

— Ce-o să se întâmple cu noi? a întrebat Jamie, cu ochii mari.

— Voi rămâneți să stați cu mine ca și până acum, a spus Susan. Mama voastră știe unde sunteți. Știe că sunteți în siguranță.

— Și după ce se termină războiul...

Susan a tras adânc aer în piept.

— Mama voastră va veni să vă ia acasă.

— Și dacă nu vine? a insistat Jamie.

— Nu vă faceți griji, a zis Susan. O să mă ocup eu să aibă mereu cineva grijă de voi.

— Eu voi avea grijă de el, am zis eu, înfuriindu-mă dintr-odată. Eu am avut grijă și înainte – eu, nu mama.

O uram... O uram... Of, nici măcar în gând nu puteam încă spune că o uram pe mama. Nici măcar acum. Dacă mi s-ar fi dres piciorul, poate că lucrurile ar fi stat altfel. Poate că mama m-ar fi iubit. Poate!

— Te-ai descurcat bine cu Jamie, a zis Susan. Dar a fost o sarcină foarte grea și n-ar fi trebuit să-ți revină ție. De-acum te poți liniști. Am eu grijă de voi. Nu-i nevoie să te străduiești atât.

Nu putea avea ea grijă de mine. Tot vorbea că-mi va drege piciorul, dar nu putea s-o facă cu adevărat. Erau numai minciuni. Și eu aș fi vrut nespun să-mi văd piciorul reparat. Mă săturasem să mă tot doară. Voiam să fiu normală. Voiam să pot merge fără cârje, să mă duc la școală, voiam să port pantofi în amândouă picioarele. Nu voiam să mai fiu închisă în casă.

Detestam să plâng, dar nu m-am putut abține. M-am așezat pe canapea și m-am pus pe hohotit. Susan m-a tras spre ea și m-a luat în braț.

— Îmi pare tare rău. Te înțeleg.

M-a mângâiat pe păr.

— Dacă era o operație de urgență, dacă ți-ai fi rupt piciorul sau îți era viața pusă în pericol, puteam să-mi dau eu acordul pentru operație. Dar e vorba despre o operație care se face la cerere, adică poți trăi și fără ea. Am întrebat la Organizația Femeilor Voluntare și am cerut părerea unui avocat – nu te putem opera fără acordul mamei tale. Îmi pare teribil de rău. Vom continua s-o căutăm până o vom găsi.

— Nu vreau numai să *supraviețuiesc*, i-am spus.

— Știu, a zis Susan. Așa că va trebui să te gândești cum să trăiești și fără să ți se îndrepte piciorul. E greu, dar asta-i adevărul.

Iarna s-a înăsprit. Câmpurile s-au acoperit de zăpadă, iar Untișor nu mai putea urca dealul nostru. Din cauza gerului îngrozitor, îmi era frică să călăresc chiar și până la Fred. Mă duceam acum în fiecare după-amiază ca să le dăm cailor de mâncare, pentru că iarna era prea multă muncă numai pentru Fred. Nu se mai uita la mine cum călăream, era ger. L-am lăsat pe Untișor într-o boxă, am făcut toate muncile cu Fred cât de repede am putut și pe urmă m-am dus acasă. Apa îngheța în adăpătoare. Caii mâncau munți de fân.

— Începe să devină prea mult pentru tine, a zis Susan, văzând că m-am întors cu degetele de la mâini și de la picioare amorțite și că tremuram fără să mă mai pot opri. Dacă Fred nu se descurcă, Lady Thorton va trebui să mai angajeze pe cineva, chiar dacă-i război.

— Nu-i prea mult pentru mine, am zis. Serios.

Susan insista ca în anul următor să mă duc la școala din sat. A împrumutat tot felul de cărți de la bibliotecă

și m-a pus să le citesc. Dacă nu puteam citi vreun cuvânt, trebuia s-o întreb pe ea ce înseamnă. Cu cât citeam mai mult, cu atât aveam mai puține întrebări de pus. Pe urmă a început să mă învețe matematică și istorie.

Zilele noastre se desfășurau cam așa: Susan ne trezea când încă era întuneric și frig. Ne spălam și ne îmbrăcam cât puteam de iute. La parter, Jamie făcea focul în camera de zi, în timp ce Susan se ocupa de plită. Eu mă duceam să-i dau fân lui Untișor. După micul dejun, Jamie spăla singur vasele, în timp ce Susan și cu mine scoteam camuflajul. Apoi făceam ce mai era nevoie prin casă, citeam și coseam. Jamie se juca cu Bovril pe covor. Urma prânzul, apoi Jamie pleca la școală, Susan la cumpărături, iar eu să-l ajut pe Fred. Din nou treburi casnice, apoi cina. Susan ne citea cu voce tare în timp ce-mi masa piciorul olog și pe urmă mergeam la culcare sub mormanul de pături pe care le stivuisse Susan la noi pe pat.

Susan a părut de-a dreptul îngrozită când pe piciorul strâmb mi-au apărut primele degerături. Eu am ridicat din umeri.

— Întotdeauna le fac, am zis.

Ea a clătinat din cap și a mers să se sfătuiască cu Fred. El a găsit o bucată zdravănă de piele cu care repara șeile și împreună cu Susan mi-au făcut un fel de cizmă în care mi-am vârât piciorul și care se prindea cu nasturi într-o parte. Era largă, puteam purta mai multe perechi de ciorapi, iar Fred a uns-o până când nu mai trecea pic de apă prin piele nici dacă zăpada se transforma în zloată. Asta a împiedicat degerăturile să devină mai grave, dar tot nu s-au vindecat, spre marele necaz al lui Susan.

— Nu știu de ce te supără, am zis. Nu-s așa de rele.

— Probabil că te dor, a zis ea.

Am ridicat din umeri. Mă dureau și mâncărimile mă țineau trează noaptea, dar n-aveam ce le face.

— Piciorul ăsta mă doare tot timpul, am zis. Și fac degerături în fiecare iarnă.

De obicei îmi degerau și mâinile.

— Iarna viitoare o să le oprim înainte să apară, a zis Susan. Trebuie să existe o cale.

M-am uitat la ea.

— O să mai fiu aici iarna viitoare?

— Cam așa se întrezărește, a zis Susan. Războiul nu pare să ne lase-n pace.

A cumpărat untură de găscă din sat și m-a frecat cu ea pe degerături.

Colonelul lui Stephen m-a invitat din nou la ceai și de data asta m-am dus. Iarna era atât de posomorâtă încât m-am bucurat să mai am și altceva de făcut și oricum nu mă mai speriau toate lucrurile, ca înainte.

Colonelul purta mai multe rânduri de flanele una peste alta, deși la el în salon era cald. Stătea foarte mândru în capul unei mese de ceai pe care adusese biscuiți și sandviciuri mici cu șuncă.

— Draga mea, a zis el vesel, am pus deoparte rația noastră de unt pentru tine.

Chiar așa făcuseră. Lângă biscuiți stătea o farfurioară plină cu unt și cu gem.

— Mulțumesc, am zis.

— Servește-te din belșug, m-a îndemnat el.

Am luat o feliuță subțire de pâine.

— Ia mai mult, mi-a ordonat el, de parcă mă putea vedea.

Am râs.

— A luat din belșug, nu vă faceți griji, a zis Stephen, și apoi mi-a fost mai ușor să mă relaxez și să mănânc.

Stephen a spus că apăruse un afiș nou în gară. Îl înfățișa pe Hitler trăgând cu urechea la discuțiile dintre niște britanici.

— „Vorbele nechibzuite costă vieți“, a citit Stephen cuvintele de pe afiș. Așa ne spun și la jurnalele de actualități.

Susan ne dusesese să vedem filmul *Vrăjitorul din Oz*, dar în timpul jurnalului îmi dăduse voie să rămân pe hol.

— Și Jamie e foarte atent la spioni, am zis, dar eu nu știu dacă chiar există așa ceva. Guvernul spune multe. Câți spioni credeți că sunt?

— Sute! a zis colonelul. Mișună peste tot! Din cauza spionilor a fost scufundat vaporul *Royal Oak*! Cum altfel ar fi pătruns un submarin în Scapa Flow?

Știam că asta spunea lumea.

— Da, dar...

— Crezi că noi nu avem acum spioni în Franța ocupată sau chiar în Germania? Sigur că avem. Mi se pare cât se poate de normal să fi trimis și ei spioni aici.

I-am spus cum mă uitam întotdeauna din vârful dealului până unde vedeam cu ochii. Colonelul a dat aprobator din cap.

— Trebuie să fii cu ochii în patru. Mereu îi spun și lui Stephen să fie atent la tot. Nu se știe niciodată. Un cuvânt rostit în germană, un gest greșit...

Stephen a rânjit și mi-a mai întins un biscuit. I-am răspuns și eu cu un rânjet. În ciuda afișelor, a jurnalelor de actualități și a spionilor, era greu să stai într-un salon

bine încălzit, afară să ningă și să crezi cu adevărat că era război.

Dar până la sfârșitul lui ianuarie, submarinele germane au scufundat cincizeci și șase de nave – doar în acea lună. Cele mai multe era cargouri care încercau să aprovizioneze Anglia cu alimente și provizii.

În februarie, germanii au mai scufundat încă cincizeci și una de nave. Magazinele păreau pustii, rezervele de cărbune se împutinaseră iar vremea devenise greoaie. Ne duceam la culcare devreme și dormeam dimineața până mai târziu, ca să nu mai avem dea face cu mizeria întunecată de-afară, până când, în cele din urmă, zilele au început să devină mai însorite.

De Paște Maggie a venit câteva zile acasă. A rămas șocată cât de mult munceam și cum arătau grajdurile și casa. Casa ei, nu a lui Susan.

— I-am spus mamei că ar fi trebuit să închidem majoritatea camerelor, a zis ea.

Aflasem că Maggie avea doisprezece ani. Era în ultimul an la școala unde mergea, iar în următorul an urma să se mute la o școală pentru elevi mai mari.

— N-are niciun sens să încercăm să trăim ca înainte, dar fără să avem destul personal. Iar pe Grimes trebuie să-l ajute cineva permanent, altminteri o să cadă mort. Nu că tu n-ai face o treabă minunată, a adăugat ea, împiedicându-mă să protestez, dar este o situație de-a dreptul inadmisibilă! O să cazi și tu moartă. Mama continuă să plătească un grădinar. Mai bine l-ar pune să-l ajute pe Grimes, iar în parc am cultiva ceva folositor. Oricum ăsta va fi următorul pas.

Eram de-acord. Susan angajase băieții de care se ocupa vicarul și îi pusese să sape ce mai rămăsese din grădina noastră din spate și să taie toate tufișurile din față. Aveam de gând să plantăm o adevărată grădină de război: cartofi, napi, morcovi, varză de Bruxelles și mazăre. Susan deja semănase salată pe stratul de pământ de deasupra adăpostului. Jamie insista să facem rost de găini, pentru că ouăle se găseau tot mai greu.

— Majoritatea evacuaților din sat au plecat, a zis Maggie. Mi-a spus mama. Se învinovățește că n-ar fi făcut treabă ca lumea. Crezi că o să plecați și voi?

Am clătinat din cap.

— Mama noastră crede că suntem mai în siguranță aici.

Îi scrisesem lui Maggie de mai multe ori de-a lungul iernii, dar nu fusesem niciodată în stare să-i vorbesc despre dispariția mamei. Nu voiam să mă vadă ca pe un nimic, ceva lesne de aruncat la gunoi.

— Vineri e ziua mea, i-am spus. Vii la ceai? Ne prefacem că împlinesc unsprezece ani.

Maggie știa deja povestea cu data mea de naștere adevărată și cea inventată, dar tot a părut uimită.

— Credeam că ai deja unsprezece ani, a zis ea. Pari mai mare de zece, chiar dacă ești mărunțică.

Asta m-a încântat.

— Serios? Poate că ar trebui să i-o spui și lui Susan. Ne-am putea preface că împlinesc doisprezece ani.

Maggie n-a băgat în seamă remarca mea.

— Aș veni bucuroasă la petrecere. Nici nu-ți închipui ce groaznic e acasă! Nu mi-a plăcut niciodată la școală, dar acum e mai rău acasă! Mama e moartă de frică tot timpul.

De fiecare dată când o vedeam eu pe Lady Thorton, mi se părea în continuă mișcare: făcea liste, bătea voluntarele la cap, dădea ordine celor din Asociația Femeilor Voluntare. I-am spus asta lui Maggie, iar ea s-a strâmbat.

— Da, așa arată în public. În particular, însă, parcă se prăbușește, devine înceată și amorțită. Nu știam că se poartă așa. Când îmi scrie, mi se prezintă cu fața publică.

Jonathan terminase instruirea ca pilot, mi-a spus Maggie. Fusese trimis la baza aeriană militară de la Stratford, undeva la nord de Londra.

— Mama nu se poate împăca cu gândul, a zis ea. Frații ei au murit în Primul Război Mondial. Toți trei. Piloți.

M-am înfiorat.

— Poate că Jonathan ar fi trebuit să se înroleze la infanterie.

— La fel a spus și tata, dar Jonathan, la fel ca unchii mei, e înnebunit după zbor. Mama i-a spus că i-a interzis cu desăvârșire, dar el tot s-a înrolat. Avea douăzeci și unu de ani, așa că ea nu l-a putut opri. Dacă moare el, moare și mama, a adăugat Maggie. A mai avut doi băieți după Jonathan, înainte să mă aibă pe mine. Toți trei au fost botezați ca unchii mei, iar doi au murit de tifos când erau foarte mici. Pe urmă am apărut eu – o fată, prin urmare nefolositoare. Mama s-a temut de războiul ăsta încă din ziua în care a venit Jonathan pe lume.

— O să fiu cu ochii pe ea, am zis. Și îți scriu dacă starea doamnei – a mamei tale – se înrăutățește. Asta dacă-mi dau seama...

Maggie m-a aprobat recunoscătoare.

— Habar n-ai cum e să fi departe de casă și să-ți fie atât de frică, a zis, apoi mi-a aruncat una dintre privilegiile noastre lungi și serioase. Sau poate că știi.

— Nu e ziua mea cu adevărat, am zis în dimineața în care urma să aibă loc ceaiul sărbătorec.

— Nu, mi-a dat dreptate Susan.

— Încă n-am cu adevărat unsprezece ani. Sau poate că i-am împlinit mai demult.

Dacă mă gândeam la asta, mă înfuriam, așa că, de cele mai multe ori, nu mă gândeam.

— Cam astea sunt cele două posibilități, a zis Susan.

— Aș putea să am chiar paisprezece ani.

— Mira-m-aș, a răspuns Susan. Dacă ai avea atât, ar fi început să-ți crească pieptul.

Asta l-a făcut pe Jamie să pufnească și să-i țâșnească laptele pe nas. Am râs și eu și am început să mă bucur de acea zi.

Susan a pus pe masa din bucătărie o față de masă și în mijlocul ei o vază cu florile de câmp culese de Jamie. Economisise destul zahăr din rații cât să-mi facă un tortuleț. Aveam sandviciuri cu felii de carne din conservă tăiate foarte subțiri, ridichi proaspete și câte o linguriță de cremă de vanilie de pus peste feliile de tort. Susan îmi făcuse o rochie nouă din una de-a lui Becky. Albastru intens, ca cerul primăvara. Mi-a dăruit o carte care se numea *Vântul prin sălcii*. Era o carte veche, cu o copertă uzată și decolorată. Când am deschis-o, i-am văzut pe prima pagină scrisul întortocheat de mână: *Susan Smith*. Și dedesubt, cu o cerneală mai proaspătă: *Pentru Ada, cu dragoste. 5 aprilie 1940.*

Cu dragoste.

— E una dintre cărțile mele de demult, a zis Susan, dregându-și glasul. Îmi pare rău, n-am reușit să găsesc un exemplar nou.

M-am uitat în sus la ea.

— Îmi place mai mult ăsta, am zis.

Maggie mi-a dat un căluț cioplit din lemn.

— E o prostie de când eram noi mici, a zis ea, dar am dat alaltăieri peste el și mi s-a părut că seamănă cu Untișor.

Chiar semăna cu Untișor – Untișor vara, lucios și mergând la trap prin iarba grasă.

În acea seară mi-am pus cartea nouă pe raftul pe care îl golise Susan pentru noi, în camera noastră. Am pus căluțul pe marginea ferestrei, să mă pot uita la el din pat. Rochia am atârnat-o în șifonier, lângă celelalte haine ale mele.

Aveam atât de multe! Eram atât de tristă!

La începutul săptămânii următoare, Hitler a invadat Norvegia și Danemarca. M-am simțit de parcă pierduse Anglia o bătălie, deși înainte nu auzisem cine știe ce despre Norvegia și Danemarca. În aceeași primăvară, Germania a ocupat și Olanda și Belgia. Winston Churchill al devenit noul prim-ministru al Angliei. Războiul, care începuse să semene cu amintirile noastre despre apartamentul unde locuiam la Londra, confuz și parcă ireal, a revenit brusc în atenție. Susan ascultase în fiecare seară știrile la radio, dar de-acum am început să fim atenți la ele și noi – Jamie și cu mine. Încă nu aveau loc bombardamente, la Londra sau oriunde în altă parte, dar nemții ajunseseră mai aproape de Anglia. Toată lumea spunea că noi vom fi următoarea țară invadată.

Guvernul ne-a impus șapte reguli:

1. Să nu risipim mâncarea.
2. Să nu vorbim cu străinii.
3. Să ținem toate informațiile numai pentru noi.
4. Să fim atenți tot timpul la instrucțiunile transmise de guvern și să le respectăm.

5. Să anunțăm la poliție orice ni se părea suspect.

6. Să nu împrăștiem zvonuri.

7. Să ascundem orice ar fi putut ajuta inamicul, în caz că eram invadați.

— Adică, ce? a întrebat Jamie. Puști?

— Da, puști, a zis Susan. Uite, Lady Thorton, de exemplu – soțul ei are o cameră întregă plină cu puști de vânatoare. Va trebui să le ascundă undeva. Noi nu avem aici nimic ce și-ar putea dori inamicul, a continuat Susan. Nu avem nimic periculos sau de valoare. Nu vă faceți griji. Chiar dacă ne invadează nemții, nu le vor face rău copiilor. Nu le-au făcut rău copiilor nici în Norvegia sau în Olanda.

Cumva, asta nu ne-a ajutat deloc să ne simțim mai bine.

În sat circula zvonul că Olanda se umpluse înaintea invaziei de spioni germani, trimiși acolo ca să facă ocuparea țării mai ușoară. Spionilor li se spunea „cei din coloana a cincea“. Nu știam de ce. Pe pereții gării au apărut afișe noi, care ne aminteau că și Anglia putea fi plină de spioni. „Gurile bârfitoare scufundă vapoare!“, scria pe ele.

În martie au fost scufundate douăzeci și șase de nave. În aprilie, zece. Erau mai puține pentru că tot mai puține vapoare încercau să străpungă blocada germană.

Jamie a început din nou să facă în pat. Susan l-a dus la aerodrom ca să stea de vorbă cu soldații, gândindu-se că ei îl vor liniști. În loc de asta, i-au spus că *sigur* erau spioni în Anglia. Că uneori copiii se pricepeau mai bine decât oamenii mari să observe anumite lucruri și că el, Jamie, trebuia să se poarte ca un soldat și să stea cu ochii în patru. I-au spus să-i anunțe imediat ce remarca orice i s-ar fi părut neobișnuit.

Nu cred că Susan se aștepta ca Forțele Aeriene să-l transforme pe Jamie în spion, dar măcar n-a mai făcut în pat.

Guvernul le-a cerut tuturor bărbaților care nu se înrolaseră deja să se înscrie voluntari în Organizația pentru Apărarea Locală. Colonelul lui Stephen era furios că nu se putea înscrie și el.

— Un bărbat n-ar trebui să fie nefolositor în astfel de vremuri, spumega el.

— Nu-i vina dumneavoastră că nu vedeți, i-am spus.

Dădusem peste ei la bibliotecă. Susan alegea alte cărți pentru mine, iar Stephen căuta ce să-i mai citească colonelului.

— Ce importanță are asta? a zis el. Nu-mi place să mă simt neajutorat. Băiatul a încercat să se înscrie și el, dar l-au refuzat.

M-am uitat alarmată la Stephen.

— Câți ani ai? l-am întrebat.

— Treisprezece, a răspuns, apoi a adăugat în șoaptă: N-am încercat cu adevărat să mă înscriu. I-am spus lui asta, ca să nu fie dezamăgit de mine. Să am grijă de el îmi ocupă aproape tot timpul. Cine ar mai sta la coadă la băcănie, dacă m-aș duce la instrucție?

Apărarea Locală făcea instrucție cu cozi de mătură pentru că nu aveau puști. Colonelul le donase pușca lui din Războiul cu Buri, mi-a spus Stephen. Era o vechitură de cincizeci de ani mâncată de rugină.

— Nu face doi bani, a zis Stephen, dar așa se simte el mai bine.

De-acum trebuia să stăm zilnic la coadă la alimente. Carnea se dădea pe cartelă și multe alte lucruri abia se

mai găseau. Ceapa era atât de rară, de parcă era din aur. Nu-și dăduse nimeni seama că toată ceapa din Anglia era de import decât atunci când dispăruseră importurile, iar ceapa avea nevoie de mult timp ca să crească din semințe.

La mijlocul lunii mai, Hitler a invadat Franța. Armata Britanică avea trei sute șaptezeci de mii de soldați staționați acolo. Au luptat cot la cot cu francezii, dar nemții i-au împins tot mai departe de granițe. Pe urmă a venit luna iunie și Bătălia de la Dunkerque. Mai târziu, lumea a numit-o miracol, dar în satul nostru s-a simțit ca un dezastru.

Ne-a trezit o bătaie puternică în ușă. Jamie s-a agățat de mine.

— Invazie? a șoptit el.

Mie îmi bubuia inima în urechi. Oare trebuia să ne ascundem? Eram gata să-l împing pe Jamie sub pat, când am auzit-o pe Lady Thorton strigând de jos:

— Susan! Trezește-te, avem nevoie de tine! Avem nevoie de toată lumea!

În timp ce Susan trăgea pe ea uniforma voluntarelor, eu m-am rostogolit pe scări în jos. Lady Thorton stătea în ușa deschisă de la intrare și respira de parcă ar fi venit în fugă, deși pe uliță o aștepta automobilul.

— Ce s-a întâmplat? am întrebat.

— O navă tocmai a ancorat în sat, a zis Lady Thorton. Plină de soldați. De la Dunkerque. Au fost bombardați în timp ce traversau Canalul. Susan! a strigat ea din nou în susul scărilor.

— Vin acum!

Susan a apărut grăbită, strângându-și părul sub boneta de la uniformă. S-a oprit în ușă și mi-a pus palma pe obraz.

— Te descurci? m-a întrebat. Ai grijă de voi amândoi?

— Da, am zis.

L-am luat pe Jamie pe după umeri și ne-am uitat cum a băgat Lady Thorton mașina în marșarier stârbind un nor de praf.

— Nu-i invazie, am zis.

Jamie s-a uitat în sus la mine.

— Au fost bombardati, a zis el.

Asta însemna de sus, dintr-un avion. Am oftat.

— Da, am răspuns.

Cu o seară înainte ascultasem înfricoșati radioul. Armata britanică fusese nevoită să se retragă până ajunsese prinsă între nemți și ocean lângă un port francez pe nume Dunkerque. Apa era atât de mică la mal, încât Marina Regală, sosită ca să încerce să-i salveze pe soldați, nu se putuse apropia cu navele de țarm. Bărbatul de la radio făcuse apel la oricine avea o ambarcațiune mai mica să o împrumute marinei ca să poată evacua soldații.

Eu văzusem vasele de pescuit de la noi din sat. Puteau căra cam o duzină de oameni. Mi-am imaginat trei sute șaptezeci de mii de bărbați urcându-se în bărci câte doisprezece odată.

Era imposibil. Bărcile alea n-ar fi fost niciodată suficiente. Dacă nemții bombardau din aer, toți soldații mureau.

— Mă duc să pregătesc micul dejun, am zis, afișând o față veselă, de grija lui Jamie.

— Nu mi-e foame, a zis el.

— Prăjesc *cârnați!*

Asta i-a smuls un zâmbet.

Cârnații aveau un gust ciudat. Cârnați de război. Mai mult crupe de ovăz, m-am gândit, dar n-am spus-o cu voce tare. M-am întrebat din ce fel de carne or fi fost făcuți.

Am spălat vasele și ne-am îmbrăcat. Auzeam avioanele decolând unul după altul de pe aerodrom. Zeci de

avioane. Am ieșit afară și ne-am uitat la ele. Zburau spre ocean și nu se mai întorceau.

— Vreau să mă duc să stau de vorbă cu piloții, a zis Jamie.

— Nu azi, i-am spus. Au treabă.

El a dat înțelegător din cap.

— Îi bombardează pe nemți.

Ne-am mai uitat o vreme la avioane. Ardeam de nerăbdare să fiu și eu de folos, ca Susan. Știam că aș fi putut face câte ceva.

Jamie m-a privit rugător.

— Nu putem pur și simplu să stăm aici degeaba, a zis.

— Nu. Dintr-odată am știu ce puteam face.

— Tu te duci la Fred, i-am spus. Îl ajuți la treabă în locul meu. Eu mă duc în sat.

Jamie a început să protesteze, dar i-am tăiat-o scurt.

— Eu sunt membru simpatizant în Organizația Femeilor Voluntare, am zis, inventând asta pe loc. Lady Thorton așteaptă să mă prezint la datorie, la fel ca un soldat. Sper să-ți faci și tu datoria acolo unde te-am trimis.

Jamie a căscat ochii mari și a dat din cap că da.

— Rămâi cu Fred până când venim după tine eu sau Susan, am zis. O să-ți dea el ceva de mâncare, iar dacă nu venim până diseară, dormi acolo. Spune-i că așa am zis eu.

Jamie a încuviințat din nou.

— Pot să-l iau pe Untișor?

— Sigur că da.

Îl călărea și el destul de des în jurul pășunii. L-am ajutat să-i pună șaua și frâul.

Apoi mi-am pus rochia albastră ca cerul. Mi-am împletit părul singură. Am umplut o față de pernă cu bucăți de pânză din care Susan trebuia să facă feșe, mi-am luat cârjele și am plecat spre centru.

Cândva mai târziu am văzut jurnalele de actualități. Nu m-au mai tulburat, nu după ce ajutasem direct soldații veniți de la Dunkerque. Numai că jurnalele mințeau. Acolo vedeai soldați evacuați oboșiți, dar fericiți. Aveau fețele murdare sub căștile lor de metal, dar le străluceau ochii. Zâmbeau larg, făceau cu mâna la aparatul de filmat și arătau semnul victoriei. Bravii soldați britanici, plini de eroism și recunoscători că se întorc acasă!

Poate că or fi existat pe undeva asemenea soldați, dar cei de la noi din sat erau răniți, morți sau muribunzi. Alții se îmbolnăviseră în timpul retragerii îndelungate, a zilelor în care nu puseseră gura pe mâncare și apă.

Bărbații de pe acel prim vas ajuns la noi și care puteau merge îi căraseră pe camarazii lor răniți grav în clădirea primăriei, acolo unde stătusem și eu în ziua evacuării, așteptând să mă aleagă cineva.

Când am ajuns în centru, am văzut o femeie în uniforma voluntarelor care intra în primărie. M-am luat după ea și am deschis ușa.

M-am înecat. Mirosul de sânge din sală plutea în aer ca o ceață grea și metalică, dar și mai rău – iar asta nu-ți spune nimeni, nu scrie pe afișe și nu apare în jurnalele de actualități – era faptul că bărbații răniți grav își pierdeau controlul sfincterelor. Făceau pe ei ca țâncii. Duhoarea mi-a umplut ochii de lacrimi și mi-a întors stomacul pe dos.

Camera era plină ochi de răniți întinși pe târgi. L-am văzut pe doctorul Graham lucrând cot la cot cu medicii

militari și cu voluntarele. Am văzut-o pe Lady Thorton stropită de sânge pe față. Am văzut-o pe Susan, care a ridicat privirea și a dat cu ochii de mine.

— Pleacă de-aici! s-a răstit.

Deja văzusem ce făceau unele dintre femei – le scoteau pantalonii soldaților și le spălau fundurile goale. Nu voia să ajut la așa ceva. Am dat din cap spre Susan și m-am strecurat din nou afară.

Strada era plină de bărbați cu răni mai neînsemnate. Localnicii îi îndrumau spre cârciumă, spre bibliotecă, spre orice clădire cu o sală mai mare. Bărbații se împleteau, cădeau, plângeau.

— Don'șoară, a zis unul, ridicând privirea spre mine. Stătea așezat pe trotuar cu un picior plin de sânge întins țeapăn în fața lui. Apă?

Am intrat în cârciumă. Era plină de soldați și de săteni. Dacă m-o fi observat cineva, oricum nu i-a păsat. Am îndesat cârjele și fața de pernă în spatele tejghelei, am găsit o carafă și am umplut-o, am înșfăcat o cană, apoi am ieșit șchiopătând pe stradă și i-am dat apă soldatului. A băut-o până la ultimul strop.

M-am dus de mai multe ori înăuntru, cărând apă. Până la urmă, fata cârciumarului, care părea cam de vârsta mea, a ieșit cu o găleată mare, plină.

— Tu stai aici cu cana, a zi ea. Eu mă duc după găleți.

În jurul meu s-au adunat o mulțime de soldați. Miroseau urât, aveau uniformele pătate de sudoare și de sânge. Au băut și au tot băut. Aveau buzele crăpate, ochii înfundați în orbite. Altă găleată de apă și pe urmă încă una. Fata cârciumarului a adus mai multe căni, pe care eu le umpleam din găleți și le împărțeam în jur. Când s-a oprit valul de bărbați care puteau merge – am

aflat mai târziu că trebuiau să se ducă la gară și de acolo la o bază militară aflată mai la nord de noi – m-am întors în cârciumă și am încercat să-i ajut pe soldații de-acolo. Erau la fel ca cei de la primărie: plini de sânge, murdari, epuizați. Daisy – așa o chema pe fata cârciumarului – și cu mine am împărțit de băut, mai întâi apă, pe urmă ceai. Încolo și-ncoace, încolo și-ncoace, la rând.

Părea imposibil ca toți oamenii aceia să fi ajuns acolo cu un singur vapor, chiar dacă fusese unul mare. Când i-am spus asta lui Daisy, a intervenit un sătean:

— Suntem deja la al treilea sau al patrulea vas. Aduc toți soldații pe care i-au putut îmbarca și pe urmă se întorc după alții.

După lăsarea întinericului, mama lui Daisy a insistat să ne odihnim puțin în bucătărie. Ne-a pus la o masă lungă și ne-a așezat în față farfurii cu mâncare.

— Mâncați! ne-a ordonat ea.

Daisy a rămas încremenită. Eu încercam să-mi adun puterile și să ridic furculița, când am văzut căzând ceva în farfuria ei. M-am uitat la ea. Lacrimile îi șiroiau pe obraji.

— Nu face asta, a zis mama lui Daisy. Nu e de folos nimănui.

— Dar vor muri, a spus Daisy.

— Ba nu. Arată îngrozitor, dar bărbații pot arăta mai rău de-atât și tot trăiesc. Ai fi surprinsă cât pot îndura. Mâncați și odihniți-vă, altfel vă trimit pe amândouă la culcare.

Am mâncat.

— Ți-ai distrus rochia, mi-a zis Daisy.

M-am uitat în jos. Rochia mea albastră ca cerul era mudară și plină de sânge.

— E preferata mea, am zis.

— E drăguță, a spus și Daisy.

După ce ne-am odihnit, ne-am întors la muncă și am mai făcut un rând de ceai.

Un soldat s-a uitat la mine cu o privire înflăcărată.

— Don'șoară? Fă-mi un serviciu și scrie o scrisoare în locul meu. Mi-au amorțit mâinile.

— O scrie Daisy, am zis.

Eu încă scriam încet și stângaci. M-am dus după Daisy, după hârtie și creion. Când m-am întors, bărbatul închisese ochii.

Murise.

Murise chiar acolo, pe podeaua cârciumii. Nici măcar nu părea rănit, nu-i curgea sânge de nicăieri. Alt soldat i-a descheiat tunică și a verificat dacă-i mai bate inima. Nu-i curgea sânge, dar era mort. Ceilalți au găsit o pătură și au tras-o peste el.

Nu mai aveam aer. Mort, după ce abia vorbise cu mine! Mort, după ce tocmai voia să scrie o scrisoare. M-am simțit inundată de un val de durere. Am dat să mă ascund în mintea mea, ca de obicei, să mă gândesc la ceva plăcut, la Untișor sau la Jamie, dar Daisy m-a apucat de mână și m-a strâns tare, până când m-am întors la realitate.

— De-acum e cu adevărat război, a șoptit Daisy.

Am dat din cap că da. Un soldat a cerut ceai. Daisy și cu mine i-am dus o cană.

Multe dintre navele care au acostat la noi în sat în săptămâna evacuărilor de la Dunkerque n-au fost la fel de rele ca primele, dar în fiecare existau măcar câțiva răniți grav. Navele soseau la orice oră. Treceam de la o

urgență la alta; primăria nu s-a golit nici o clipă. Avioanele Spitfire de pe aerodromul nostru decolau și aterizau în valuri, tot timpul, zi și noapte, zburând ca să protejeze trupele cât mai mult cu putință. Între timp, tot satul hrănea și adăpostea soldați.

În prima zi, înainte de miezul nopții, Susan m-a găsit la cârciumă. Mama lui Daisy i-a povestit ce făcuserăm amândouă. Susan m-a lăsat să rămân în sat, dar fără prea multă tragere de inimă. Mama lui Daisy i-a spus că puteam dormi cu ele la cârciumă. Membrele Organizației Femeilor Voluntare dormeau în schimburi la sediul lor de pe aceeași stradă.

— Ești doar o fetiță, mi-a spus Susan. N-ar trebui să vezi astfel de lucruri.

— Sunt destul de mare. Dau o mână de ajutor.

Aș fi vrut să-i spun despre soldatul mort, dar m-am temut că o să mă trimită acasă. S-a uitat lung la mine.

— Așa e, a zis. Ești de ajutor.

În dimineața următoare, Susan a telefonat de la cârciumă acasă la Lady Thorton și a vorbit cu Fred și cu Jamie. Pe urmă am luat-o de la capăt cu treaba. Ori de câte ori Daisy și cu mine oboseam prea tare ca să mai facem față, ne târam în bucătărie și dormeam pe o bancă de lângă ușă. De cum ne trezeam, ne întorceam la treabă. Era la fel pentru toată lumea. Aveam noroc că Jamie era cu Fred, în siguranță. Din fericire îl lăsase pe Bovril afară, putea vâna. Susan și cu mine am rămas alături de soldați. Era rândul nostru să participăm la război.

În final au fost salvați trei sute treizeci de mii de soldați britanici. Winston Churchill a numit operațiunea „ora eroică a Angliei“. Odată revenită la adăpostul

casei alături de Jamie, în timp ce îl ascultam la radio, îmi venea greu să găsesc ceva eroic în transporturile de soldați sperați și muribunzi. În același timp, însă, mă simțeam altfel. Existam eu, cea dinainte de Dunkerque, și eu, cea de după Dunkerque. Versiunea mea de după Dunkerque era mai puternică, mai puțin speriată. Fusese îngrozitor, dar nu mă dădusem bătută. Stăruisem. Câștigasem acea bătălie.

Câteva zile mai târziu, când m-am dus în sat cu Susan, ne-am oprit la cârciumă s-o salut pe Daisy.

— Of, scumpo, a zis mama fetei, strângându-mă la pieptul ei generos și sărutându-mă pe creștet, am trimis-o de-aici. Mai bine i-ai trimite și tu pe-ai tăi, a adăugat ea, adresându-i-se lui Susan.

Satul își evacua propriii copii.

De partea cealaltă a Canalului Mânecii, la nici cincizeci de kilometri, armata lui Hitler aștepta. Nemții invadaseră deja Insulele Canalului, Guersney și Jersey, care aparțineau Angliei. Insulele se predaseră.

Kent, regiunea din Anglia în care ne aflam, era zona cea mai apropiată de armata germană staționată în Franța. Când avea să pornească invazia, Hitler urma să debarce mai întâi în Kent.

Susan nu i-a spus nimic mamei lui Daisy, dar mai târziu ne-a zis mie și lui Jamie să nu ne facem griji. Altfel s-ar fi pus problema dacă ar fi vrut mama noastră să ne ducem în altă parte, dar până când Susan nu primea vreo veste de la ea, rămâneam pe loc.

Peste câteva zile a venit Lady Thorton să ne convingă pe mine și pe Jamie să plecăm. Plecau deja toți ceilalți evacuați și aproape toți copiii din sat. Organizația Femeilor Voluntare, a spus Lady Thorton, urma să ne găsească adăpost într-un loc mai sigur.

— Dar mama lor n-o să mai știe unde sunt, a protestat Susan.

— Cum să nu știe? a zis Lady Thorton. O să-ți spun noua lor adresă, iar când va lua legătura cu tine, i-o vei transmite.

— Nu sunt sigură, a șovăit Susan.

Nările lui Lady Thorton au fremătat, așa cum se întâmpla când se înfuria.

— Va avea loc o *invazie!* a zis ea pe un ton autoritar. Soldații germani vor pătrunde pe străzile și în casele noastre. Pe străzi s-ar putea da lupte. Trebuie să trimitem copiii cât mai departe cu putință. Margaret nici nu vine acasă, în vara asta. Se duce direct la noua ei școală.

Am simțit o împunsătură de regret. Așteptam s-o văd pe Maggie în scurt timp.

— Trebuie să-i trimiți de-aici, a insistat Lady Thorton.

Pe lângă regret m-a cuprins un val și mai mare de emoție, pe care l-am simțit crescându-mi în măruntaie. Nu știam ce era. Nu știam ce însemna. M-am uitat pe geam afară și am încercat cu disperare să mă gândesc la Untișor.

— ...lucruri mai rele decât bombardamentele, zicea Susan.

Lady Thorton a clătinat din cap.

— În război nu-i loc de sentimentalisme.

— Țsta-i sentimentalism? a întrebat Susan.

Îi auzeam vocea ca de la mare depărtare, acoperită de zumzăitul din urechile mele. Mi-a pus o mână pe umăr.

— Uită-te la ei, a insistat. Uită-te la Ada. Dacă ajunge lângă persoana nepotrivită, va regresa și va redeveni cum era la început.

Am scuturat din cap, încercând să rămân cu ele, să le aud, în ciuda panicii care mă cuprindea tot mai tare. Dar Lady Thorton n-a răspuns nimic. Când am riscat să-i arunc o privire, am văzut că se uita la Susan cu o expresie pe care eu n-o puteam descifra.

— Nu mi-e ușor, dar mă voi lupta pentru ea, a zis Susan. Mă voi lupta din răspuțeri. Cineva trebuie s-o facă.

În cele din urmă, Lady Thorton a spus și ea ceva.

— Înțeleg, a zis ea încet. Nu sunt convinsă că ai dreptate, dar îți înțeleg punctul de vedere. Băiatul, însă...

— Nu, a zis Susan. Să-i despărțim ar însemna să-i omorâm pe amândoi.

După ce Lady Thorton a plecat, Susan ne-a luat pe mine și pe Jamie lângă ea pe canapea.

— Ascultați-mă bine, a zis. Nu vă trimit nicăieri.

A vorbit despre asta îndelung. După „nu vă trimit nicăieri“, eu n-am mai auzit nimic.

Valul dinăuntrul meu s-a domolit. Puteam din nou să respir.

— Ce părere ai? m-a întrebat Susan.

Ce părere aveam? De unde să știu? Nu puteam explica în cuvinte. *Eram gata să mă sufoc, iar acum puteam respira.*

Susan aștepta să spun ceva. Eu continuam să mă simt amețită, copleșită. Am înghițit în sec.

— Cred că mai degrabă aș rămâne aici, am zis.

— Foarte bine, a zis Susan, pentru că nu vă dau de ales.

*

Susan avusese dreptate atunci când ne spusese că iarba și frunzele verzi revin vara. Vremea devenise splendidă. Iarba de pe pășune îi ajungea lui Untișor până la genunchi, iar legumele de la noi din grădină creșteau văzând cu ochii.

Fred a găsit o bicicletă într-o magazie a conacului Thorton și a aranjat-o pentru Jamie. Școala se închisese pentru că majoritatea copiilor plecaseră, așa că Jamie venea acum cu mine în fiecare zi să-l ajutăm pe Fred. Fostul grădinar se dovedise complet nepriceput la cai, îi speria pe toți până ajungea să-i lovească. Într-un final a primit și el ordin de încorporare, iar Fred rămăsese din nou singur. Lady Thorton vânduse doi dintre cai și renunțase la alți trei care erau prea bătrâni pentru călărie, dar și așa rămăsese o mulțime de treabă de făcut. Pe cele mai bune pășuni se cultivau acum grâne. Guvernul trimisese femei care să-i înlocuiască pe fermierii înrolați. Se instalaseră în camerele unde stăteau de obicei rândașii, dar ajutau la câmp, nu la cai.

— Caii nu sunt importanți în aceste vremuri, a zis Fred.

În cele din urmă, lui Jamie i se interzisese definitiv și permanent accesul pe aerodrom. Cei de-acolo erau prea ocupați ca să se mai împiedice de el. Avioanele decolau unul după altul zi și noapte. Le vedeam pe cer ca pe niște punctulețe argintii, patrulând pe deasupra Canalului. Vegheau în așteptarea invaziei care urma să aibă loc.

Eu mă chinuiam să adorm în serile luminoase de vară. Jamie și Bovril sforăiau la unison, tare. Într-o noapte, când n-am mai suportat gălăgia lor, m-am strecurat la parter în camera de zi, unde era ceva mai întuneric.

Susan stătea pe canapea, cu picioarele sub ea, și se uita în gol, dar nu cu privirea aceea nespus de tristă din urmă cu un an.

— Nu poți să dormi? m-a întrebat, când m-a văzut.

Am clătinat din cap. Susan a bătut cu palma locul de lângă ea. Am traversat încăperea și m-am oprit în fața ei, cu piciorul sănătos și vârfurile cârjelor înfundate în covorul gros, în timp ce degetele piciorului olog abia dacă-l atingeau.

— Lumea încă mai crede că ar trebui să vă trimit de-aici, a zis Susan.

Am dat din cap că știam. Lady Thorton o spunea de câte ori avea ocazia. Uneori mă duceam cu Susan la întrunirile Organizația Femeilor Voluntare, ca să ajut la cusut, iar Lady Thorton cârâia dezaprobat din gât de fiecare dată când mă vedea.

— O parte din mine este de acord, a continuat Susan. Știu că oamenii vă vor binele. Dar acum înțeleg și de ce o parte dintre mamele de la Londra în scurt timp și-au vrut copiii evacuați acasă. Unele lucruri trebuie înfruntate alături de familie.

Hitler era la Paris. Săptămâna viitoare putea fi la Londra.

— O bună bucată de vreme, a continuat Susan, am considerat că vă neglijam. N-am avut grijă de voi așa cum s-a îngrijit mama mea de frații mei și de mine. Mama mă supraveghea tot timpul. Mă îmbrăca impecabil. Îmi călca până și *șireturile de la pantofi!* Nu v-ar fi lăsat niciodată de capul vostru, cum v-am lăsat eu. Acum, însă, când mă uit la voi, mă gândesc că nu m-am descurcat prea rău. Cred că nu v-ar fi plăcut să fiți

crescuți așa cum m-a crescut pe mine mama. Tu ce părere ai, Ada?

M-am așezat pe canapea.

— Nu știu ce să spun. Când nu mă gândesc, am mintea foarte limpede, dar imediat ce încerc să mă concentrez asupra unui lucru, gândurile mi se amestecă iar în cap.

M-am rezemat de spătarul canapelei.

— Te înțeleg, a zis Susan. Uneori și eu simt la fel.

Mi-am sprijinit capul de ea, numai un pic. Nu s-a mișcat. M-am rezemat mai bine. Mi-a cuprins umerii cu brațul, iar eu m-am cuibărit lângă ea. În timp ce adormeam, mi s-a părut că i-am simțit buzele atingându-mi creștetul.

La primul raid aerian a fost mai rău decât în Ajunul Crăciunului.

S-a petrecut în a doua săptămână din iulie. Fusesse o zi călduroasă, așa că stăteam cu ferestrele deschise larg și cu camuflajul tras. Căzusem imediat într-un somn adânc, fără vise.

Uaaa-UAAA! Uaaa-UAAA! Uaaa-UAAA! Sirenele de la aerodrom au început să urle, din ce în ce mai tare. Jamie a sărit în sus, străduindu-se să-l țină în brațe pe Bovril, care scuipa și zgâria, încercând să se elibereze. Mi-am înșfăcat cârjele. Susan a dat fuga la noi în cameră, cu halatul fluturând.

— Repede, repede! a zis.

Eu nu mă puteam grăbi. Îmi lua timp să cobor scările. Au început să-mi tremure mâinile. Nu voi reuși să mă mișc destul de repede, m-am gândit. O să mă bombardeze!

Jamie a luat-o la fugă înainte, dar Susan m-a așteptat.

— E în regulă, mi-a zis. Nu te panica.

Am traversat camera de zi spre ușa din spate. Jamie s-a ghemuit în adăpost și l-a băgat pe Bovril în coșul lui. Motanul a urlat. Scottea sunete ca ale unui copilaș pe care îl doare ceva.

Eu am rămas în ușa adăpostului. Nu mai pășisem niciodată înăuntru. Uram locul ăla, mă speria, semăna prea mult cu dulăpiorul de sub chiuveta de acasă. Cel

cu gândaci pe care nu-i vedeam și nu-i puteam opri niciodată.

— Ada, a zis Susan din spatele meu. MIȘCĂ-TE!

N-am putut. Nu puteam să intru acolo, în adăpostul acela umed, unde mirosea exact ca în dulap. Nu pe întineric. Nu atât de speriată cum eram.

Sirena a răsunit din nou.

— Ada, repede! a strigat Jamie.

S-a auzit un zgomot de parcă explodase un avion. Bombe. Bombe adevărate, aici în Kent, bombele germane de care se temea toată lumea. Aici, în dulapul de sub chiuvetă...

Susan m-a apucat și m-a tras în jos pe scări. Mirosul m-a copleșit. Simțeam dulapul strâmt, gândacii... O auzeam pe mama râzând, în timp ce eu plângeam.

Am țipat. Altă bombă. Și mai multe țipete. Ale lui Jamie? Ale mele? De unde să știu? Amintirea dulăpio-rului mi se părea cât se poate de reală, parcă intrasem în el chiar atunci. Îl puteam *vedea*, simțeam cum eram împinsă înăuntru. O groază nemaipomenită a pus stăpânire pe mintea mea.

Am simțit dintr-odată cum mă strângea ceva. Era o pătură, una aspră, de lână, Susan mă înfășura în ea la fel cum făcuse în ajunul Crăciunului, strâns, de mai multe ori.

— Ssst! mi-a zis. Ssst.

M-a luat în brațe, m-a întins pe o bancă și aproape că s-a așezat peste mine, ținându-mă strâns între spa-tele ei și perete.

— Suntem toți aici, suntem în siguranță, a zis, luându-l pe Jamie în brațe. Nu-i nimic, Jamie, Ada s-a speriat. Nu-i nimic.

Jamie scâncea.

— Suntem în siguranță, a repetat Susan. Nu-i nimic.

Strânsoarea păturii m-a liniștit. M-am simțit revenind încet în adăpost, la Jamie și la Susan. M-am oprit din țipat. Inima nu-mi mai bubuia la fel de tare. Am inspirat mirosul păturii de lână, udată de lacrimile mele, și n-am mai simțit umezeala adăpostului, cea care-mi amintea de dulapul de-acasă.

Am auzit afară altă explozie, undeva departe, și *bumb-ul* tunurilor antiaeriene de pe aerodrom.

— Suntem bine, a zis Susan obosită. Suntem bine.

Peste două ore, când a sunat sfârșitul alarmei, eu și Susan eram treze. Jamie adormise la Susan în brațe. L-a dus pe sus până în casă. Eu am mers pe lângă ea, cu pătura ca o pelerină. Ne-am culcat în camera de zi, prea epuizate ca să mai urcăm scările.

A doua zi dimineață, târziu, când ne-am trezit, Susan mi-a spus.

— Ada, vor urma și mai multe bombardamente. Va trebui să mergem în adăpost. Ar fi bine să te obișnuiești cu el.

M-a trecut un fior. Nu mă puteam imagina trecând din nou prin ce trecusem.

— Ce te sperie?

— Mirosul – e ca în dulăpiorul mamei.

M-am refugiat iute în mintea mea, înainte să mă apuce din nou panica. Untișor. Mi-am imaginat că îl călăream pe Untișor.

Susan m-a bătut ușor pe bărbie.

— Putem schimba mirosul.

S-a dus la piață și a cumpărat tot felul de ierburi aromatice – rozmarin, lavandă, salvie. Le-a atârnat peste tot în adăpost, chiar și de marginile băncilor, iar mirosul lor a umplut micul spațiu chiar și după ce s-au uscat și s-au scuturat. Nu mai simțeam damful de umezeală. Asta m-a ajutat. Încă mă mai apuca panica, iar Susan continua să mă înfășoare în pătură, dar de obicei reușeam să nu mai țip și nici nu mai vedeam mereu în minte dulăpiorul. Era tot groaznic, dar măcar nu-l mai speriam pe Jamie.

Asta s-a dovedit important, pentru că după primul bombardament am ajuns să ne refugiem în adăpost aproape în fiecare noapte. Începuse Bătălia Angliei.

Hitler își dăduse seama că nu ne putea invada cu armata lui până când nu învingea aviația noastră. Altminteri, avioanele militare britanice i-ar fi bombardat navele de război și trupele în timp ce debarcau. Dacă reușea să scape de avioane, invadarea Angliei ar fi devenit simplă. Nemții aveau mult mai multe avioane și piloți decât britanicii. Dar avioanele lor erau altfel, iar cele de vânătoare aveau rază de acțiune mai mică decât ale noastre. Asta însemna că nu puteau ajunge decât până în colțul de sud-est al Angliei și după aceea trebuiau să se întoarcă după combustibil. Puteau doar să tragă în avioanele noastre și să bombardeze aerodroamele din Kent.

Aerodroamele reprezentau țintele lor principale. Fiecare avion distrus – în aer sau aflat la sol – îi aducea cu un pas mai aproape de invazie. Fiecare pistă distrusă însemna pentru piloții noștri un loc de aterizare în siguranță mai puțin. Aerodromul nostru a fost lovit chiar

din acea primă zi; bombele au distrus două hangare și au lăsat în iarba din jur cratere adânci cât niște tancuri mai mici. Din fericire, tot personalul se aflase la adăpost. Imediat ce sunase încetarea alarmei, oamenii se apucaseră de acoperit găurile rămase cu resturi și pământ. Până dimineața, avioanele deja aveau din nou unde să aterizeze.

Era luna iulie, lumea era verde și minunată. Mergeam călare pe Untișor pe pajiști cu iarba unduind, urcam pe dealul nostru și vedeam marea strălucind în bătaia soarelui. Înfloriseră tufele de trandafiri sălbatici, iar aerul se umpluse de parfumul lor. Briza adia și mă simțeam cât se poate de fericită, numai că acum stăteam cu ochii în patru și după avioane, nu numai după spioni. Ziua încă nu ne bombardaseră, dar știam că puteau face asta.

Lui Susan nu-i plăcea că mă duceam să călăresc așa departe, dar nici n-a vrut să-mi interzică. Casa noastră se afla chiar lângă aerodrom, așa că oricum îmi închipuiam că mai departe eram mai în siguranță. Când i-am spus, s-a încruntat.

— Trebuia să te fi trimis de-aici de tot, a zis.

Mă descurcam destul de greu cu Susan. Dar cum m-aș fi putut vreodată descurca fără ea?

Dacă ne trimitea înapoi acasă?

M-am uitat la bombeuri.

— Nu-l pot părăsi pe Untișor, am zis.

Susan a oftat.

— La Londra ai supraviețuit și fără cal.

Am ridicat privirea și m-am uitat la ea. Supraviețuisem. Poate. Oare aș fi fost în stare s-o fac din nou? Câtă vreme stătusem singură doar într-o cameră, nu știam ce pierd.

— Înțeleg, a zis încet Susan. De aceea te și țin aici.

— Există lucruri mai rele decât bombele, am zis, amintindu-mi că o auzisem și pe ea spunând același lucru.

— Așa cred și eu. Iar Kentul e mare, nu-l pot bombarda centimetru cu centimetru.

Numai că pe urmă s-a uitat pe geam spre aerodrom și ochii i s-au umplut de îngrijorare.

Noapți petrecute în adăpost, una după alta. Era imposibil să dormi printre exploziile bombelor și bubuitul tunurilor. Susan avea o lanternă, dar lanterna funcționa cu baterii, iar bateriile se găseau greu. A aprins în schimb o lumânare într-un ghiveci și ne citea la lumina ei. *Peter Pan. Grădina secretă. Vântul prin sălcii.* Lua unele cărți de la bibliotecă. Pe altele le avea ea. Jamie recitea din nou, singur, *Un Robinson elvețian.*

— Suntem la fel ca ei, a spus într-o noapte, când lumina lumânării se reflecta pe pereții de tablă ai adăpostului. Stăm într-o peșteră ca să fim la adăpost și să ne fie cald.

M-am înfiorat. Mă înfășurasem într-un cearșaf, era prea cald pentru pătură. Cald îmi era, într-adevăr, dar în locul ăla nu mă simțeam niciodată în siguranță.

— Ești, totuși, la adăpost, zicea Susan. Te simți mai bine la tine în cameră, dar adăpostul te apără mult mai mult.

Nu conta cum mă simțeam eu. Ea mă punea să intru acolo de fiecare dată când sunau sirenele.

Niște bărbați luaseră toate inscripțiile de pe drumurile de lângă sat – dacă ne invadea Hitler, să nu știe unde se afla.

Când ne invadeau, eram obligați să îngropăm aparatul de radio. Jamie săpase deja o groapă pentru el în grădină. După ce venea Hitler peste noi, nu trebuia să spunem nimic și nu trebuia să facem nimic care l-ar fi ajutat pe dușman.

Dacă ne invadea în timp ce călăream, trebuia să mă întorc imediat acasă, cât mai iute și pe drumul cel mai scurt. Aș fi știut că era vorba despre invazie și nu despre un raid aerian pentru că atunci ar fi bătut toate clopotele de la toate bisericile.

— Și dacă nemții îl iau pe Untișor? am întrebat-o pe Susan.

— N-o să-l ia, a zis ea, dar eram sigură că mințea.

— Nemți blestemați! a mormăit Fred când m-am dus să-l ajut la treabă. Dacă vin încoace, bag furca în ei, nici nu stau pe gânduri!

Fred nu era deloc mulțumit. Caii de călărie, cei mai buni cai de vânătoare ai familie Thorton erau la păscut pe pășune și iarba crescuse bine, dar toate fânețele fuseseră transformate în terenuri cultivate, iar Fred nu știa ce-o să le dea de mâncare cailor la iarnă. Îl nemulțumeau și fermierele care stăteau la grajduri.

— Muncesc douăsprezece ore pe zi și pe urmă se duc la dans, a zis el. Niște ușuratece. Pe vremea mea, fetele nu se purtau așa.

Mie mi se păreau niște fete de treabă, dar aveam destulă minte să nu-i spun asta lui Fred.

Ajungî să te înveți cu orice. După câteva săptămâni, nu mă mai panicam atunci când trebuia să mă refugiez în adăpost. Și am încetat să mă mai tem de invazie. Îl urcam pe Jamie în spatele meu pe Untișor și ne duceam

să căutăm pe câmpuri șrapnele, gloanțe sau bombe. Odată am dat peste un avion doborât într-un lan de hamei. Până să ajungem noi, soldații deja îl înconjura-seră și nu-i lăsau pe civili să se apropie.

— Un Messerschmidt¹, a zis Jamie, cu ochii strălucind de curiozitate. Mă întreb unde-o fi ajuns pilotul.

Pilotul sărise cu parașuta. Carlinga avionului era deschisă.

— L-au prins, a spus unul dintre soldați, care ne auzise vorbind. E prizonier de război, fără îndoială.

Într-o zi, pe la începutul lui august, Susan s-a dus la o întrunire a Organizației Femeilor Voluntare. Jamie se îngrijea de grădină – îi plăcea să facă asta –, iar eu am plecat cu Untișor în raidul meu zilnic.

M-am dus până în vârful dealului. M-am oprit, ca de obicei, să cercetez marea și cerul. Niciun avion. Niciun vapor mare. Dar apoi am văzut ceva în depărtare, ceva mic pe întinderea apei. O barcă, una cu vâsle care se îndrepta spre țărm. Am urmărit-o curioasă. Nu se îndrepta spre portul din sat, ci spre o zonă de plajă înconjurată cu sârmă ghimpată. Oare se rătăcise? Trebuia să fi știut că nu era bine să acosteze pe teren minat. Am continuat să urmăresc barca, încruntată. Bărbatul din barcă – așa mi s-a părut, că ar fi un bărbat – vâslea mai departe spre țărm. Sigur putea vedea satul de pe apă. Sigur știa că acolo ar fi fost mai în siguranță.

Numai dacă era un spion, mi-am zis, și mi-a înghețat sângele în vine.

*

¹ Model de avion german.

Un spion! Nu-mi venea să cred! Nici nu credeam. Mereu mă uitam de pe deal după spioni. Îmi făcusem un obicei. Dar asta nu însemna, în ciuda afişelor și a zvonurilor, că chiar mă așteptam să văd vreunul. Și totuși – o barcă cu vâsle, cu un singur om, atât de departe în larg –, de unde apăruse? Oare îl adusese un submarin până acolo? Unul german? Dacă nu era spion, de ce se îndrepta spre plaja pustie?

Am auzit în minte vocea lui Susan: „Improbabil.“ Asta însemna că nu prea era posibil.

Totuși, una dintre reguli ne cerea să raportăm imediat orice ni se părea suspect. L-am întors pe Untișor cu fața la vale și am pornit printre tufișuri și prin iarba înaltă, încercând să nu scap din ochi bărcuța. Dar pe măsură ce coboram, n-am mai văzut-o și am luat-o la galop pe drumul care ducea la plaja baricadată. Când mi-a apărut în față, am oprit căluțul într-un pâlț de trei copaci.

Eram la reflux, iar nisipul se întindea plat și pustiu aproape doi kilometri de-a lungul malului. Bărbatul a coborât din bărcuță exact în mijlocul acestei întinderi. Avea o valiză în mână și un rucsac în spate. L-am văzut împingând barca înapoi în apă. Oceanul era liniștit. Barca a plutit pe valuri și a început s-o ia într-o parte, urmărind linia țărmului.

Mi s-a pus un nod în gât.

Bărbatul – care arăta obișnuit, cel puțin de la distanță – a scos ceva din rucsac. A desfăcut obiectul acela, ce-o fi fost, și a început să sape cu el o groapă pe plajă. A pus valiza în groapă și a acoperit-o cu nisip. Pe urmă a început să înainteze prudent spre sârma ghimpată. Nu vedeam ce s-a întâmplat, dar brusc bărbatul a

apărut de cealaltă parte a îngrăditurii de sârmă și înainta pe drum spre mine.

L-am întors pe Untișor și am luat-o la galop.

M-aș fi putut duce la aerodrom, dar sediul poliției era mai aproape și știam cum să ajung: era lângă școală și lângă magazinul unde băusem ceai. L-am ținut pe Untișor la galop mărunț chiar și după ce am ajuns pe strada pavată cu piatră. Am ajuns la poliție, am legat dârlogii de balustrada verandei și am urcat scările cât am putut de repede. Nu aveam cârjele la mine.

— Cred că am descoperit un spion! i-am spus primei persoane care mi-a ieșit în cale, un bărbat voinic așezat în spatele unui birou mare de lemn. Un spion pe plajă!

Bărbatul cel uriaș s-a întors spre mine.

— Trage-ți sufletul, don'șoară! a zis. Nu pricep ce balmăjești.

M-am sprijinit de marginea biroului, ca să-mi țin echilibrul. Am repetat ce spusese.

Bărbatul m-a măsurat din cap până în picioare. Mai ales picioarele – s-a uitat atent la piciorul meu olog și la papucul lui improvizat. M-am împotrivit pornirii de a-l ascunde.

— Și cum ai văzut spionul ăsta? m-a întrebat el, schițând un zâmbet.

Mi-am dat seama că nu mă credea.

— Păi, am ieșit călare... am început eu, apoi i-am spus toată povestea: dealul de pe care mă uitam mereu în zare, bărcuța, valiza îngropată în nisip.

— Călare, a zis bărbatul dând din cap, cu zâmbetul lărgit într-un rânjel. Te uiți la o mulțime de jurnale de actualități, nu-i așa? Asculți povești de groază la radio?

Credea că mint, sau în cel mai bun caz că exageram. A început din nou să se uite la piciorul meu olog. Am simțit un val de căldură pe ceafă.

M-am gândit ce-ar fi făcut Susan. M-am îndreptat și l-am săgetat pe bărbat din priviri.

— E cale lungă de la piciorul meu olog până la creier, i-am spus.

Bărbatul a clipit.

— Aș vrea să vorbesc cu comandantul tău, am zis. Guvernul ne cere să raportăm tot ce vedem suspect și exact asta am de gând să fac. Dacă nu vrei mă ascuți, atunci vreau să vorbesc cu cineva dispus s-o facă.

Al doilea polițist m-a luat mai în serios.

— Ne ducem până acolo cu mașina de patrulare, a zis el. Să vedem dacă-i dăm de urmă.

M-a întrebat dacă să mă ajute să ajung la mașină.

— Nu, mulțumesc, l-am refuzat eu.

Am mers cât de drept eram în stare, chiar dacă mă durea ca naiba. Polițistul m-a lăsat să stau în față lângă el și am pornit amândoi la drum. Abia ieșisem din sat și am dat fix peste bărbatul văzut de mine, mergea cât se poate de în largul lui. I l-am arătat polițistului.

— Ești sigură? a zis el.

O clipă am simțit că nu eram. Nu mă uitasem bine la fața lui, dar mi s-a părut persoana cu pricina. Am dat din cap că da. Polițistul a oprit mașina și s-a dat jos.

— Prezentați actele, vă rog, a zis el.

— Serios? a răspuns bărbatul într-o engleză perfectă și cu accentul lui Lady Thorton. De ce vrei să le vezi?

— Un control de rutină, a zis polițistul.

Bărbatul a ridicat o sprânceană, de parcă totul ar fi fost o glumă, dar s-a căutat destul de repede în buzunar. A scos actul de identitate dintr-un portofel uzat de piele.

— Am plecat într-o mică vacanță, a zis el, arătând spre rucsacul din spate. Am cartela de alimente înăuntru. O caut dacă vrei. Nu putea vorbi mai englezește de-atât. Nu putea arăta mai englezește. Și totuși...

— Domnule, l-am strigat eu pe polițist, iar el a venit lângă mașină și s-a aplecat spre mine.

— Îmi pare rău, domnișoară, a zis el clătinând din cap, cred că te-ai...

— Are manșetele pantalonilor ude. Și pline de nisip. Nimeni nu se mai plimba pe plajă. Nimeni, niciodată. Era interzis.

Zâmbetul de pe fața polițistului a dispărut. O clipă m-am gândit că s-a înfuriat pe mine, dar mă înșelam. L-a încătușat imediat pe bărbatul de pe plajă și l-a împins pe bancheta din spate a mașinii. Acesta a protestat vehement în engleza lui perfectă.

Ne-am întors la poliție. Untișor aștepta răbdător, legat de balustradă. Polițistul mi-a spus să mă duc acasă.

— Ne ocupăm noi mai departe, domnișoară.

Voiam să-i spun lui Susan, dar nu știam cum. Am amânat, ca să mă mai gândesc puțin. Pe la jumătatea cinei ne-a bătut poliția la ușă.

Erau cel de-al doilea polițist și încă unul.

— Vrem să vorbim cu fiica dumneavoastră, doamnă.

M-am ridicat imediat în picioare. Susan era uluită. Jamie părea încântat.

— Avem nevoie să ne ajutați să găsim locul unde a fost îngropat pachetul, a zis polițistul pe care îl cunoșteam.

Așa că m-am dus din nou cu mașina lor, de data asta până la plajă. Le-am arătat unde stătusem cu Untișor și am încercat să le indic unde credeam eu că acostase barca. Fluxul era mare acum și totul arăta diferit.

— Trebuie să chemăm armata să sape, indiferent ce-o fi, a zis celălalt polițist. Din câte știu, plaja a fost minată.

A condus de-a lungul gardului de sârmă ghimpată. Am coborât din mașină acolo unde credeam că îl văzusem pe bărbat intrând și am căutat pe drum până am găsit o urmă de pas. Polițistul a însemnat locul legând de gard o bucată de pânză. Pe urmă m-au dus acasă.

Am stat puțin pe gânduri, înainte să cobor din mașină.

— O să-mi spuneți și mie ce se întâmplă cu bărbatul? Polițiștii au clătinat din cap.

— E secret, don'șoară.

— Dar îmi spuneți măcar dacă este într-adevăr spion?

S-au uitat unul la celălalt și mi-au făcut semn că da.

— Numai că nu vorbiți cu nimeni despre asta, a zis unul dintre ei.

Am încuviințat.

— „Gurile bârfitoare scufundă vapoare!“, am zis, apoi m-am dus să-i explic lui Susan ce și cum.

Mă aștepta pe canapeaua violet. A ascultat toată povestea. Pe urmă și-a pus palmele pe obrazii mei.

— Ada, sunt foarte mândră de tine! a zis ea, zâmbindu-mi.

În după-amiaza următoare cineva a bătut iar la ușă. Era un polițist – nu cel care mă ajutase –, cel gras de la birou care crezuse că inventez.

— Sunt dator să-mi cer scuze ficei dumneavoastră, doamnă, a zis el.

Când m-a văzut și-a scos șapca și s-a înclinat.

— Ar fi trebuit să te cred, a zis. Îmi pare rău. Națiunea recunoscătoare îți mulțumește pentru serviciile tale.

Și foarte ceremonios mi-a întins o ceapă.

Soldații au găsit valiza îngropată în nisip. Conținea un emițător radio, modelul folosit de spioni ca să transmită mesaje codate dincolo de Canal. Englezul perfect *chiar* fusese spion.

Am devenit eroină. Aviatorii de la aerodrom mi-au adus ciocolată. Membrele Organizației Femeilor Voluntare au pus mână de la mână câte o lingură de zahăr și mi-au dat o pungă întreagă. Mama lui Daisy de la cârciumă mă îmbrățișa ori de câte ori mă vedea, și de fiecare dată când mergeam în sat, lumea mă întâmpina cu zâmbete și cu urale. „Micuța noastră vânătoare de spioni“, ziceau, sau „Fata noastră de nădejde“.

Parcă m-aș fi născut acolo în sat. Parcă m-aș fi născut cu două picioare zdravene. Parcă aș fi fost o persoană importantă și iubită.

Jamie mă punea să-i tot repet povestea.

— Hai, mai spune-mi! se ruga el. Spune-mi povestea ta erică!

Maggie mi-a scris de la școală: „*Ah, ce mi-aș fi dorit să fiu cu tine! Poate chiar aș fi fost, dacă eram acasă!*“

„Și eu aș fi vrut să fi“, i-am răspuns.

„*Nu te-ar fi deranjat să împărțim onoarea?*“ m-a întrebat ea.

Nu m-ar fi deranjat câtuși de puțin. Mi-ar fi fost mai ușor. Nu eram obișnuită să mi se spună *eroină*.

Admirația celorlalți era interesantă, dar atâta atenție mă tulbura.

— Mai spune-mi o dată, chicotea Jamie. Povestește-mi ce i-ai spus primului polițist.

— Se uita la piciorul meu, iar eu i-am zis: „E cale lungă de la piciorul meu olog până la creier.“

— Și ai avut dreptate, a zis Jamie.

— Da, a zis Susan. A avut.

Însă faptul că omul chiar fusese un spion era înspăimântător, desigur. Un spion adevărat! Trimis să facă invazia mai ușoară! Când începeau din nou sirenele de alarmă, nu avea cum să nu ne fie foarte frică.

— Dar tu l-ai prins, mi-a spus Jamie.

— Am prins un spion, am zis. *Unul!*

În seara aceea sirenele începuseră mai devreme ca de obicei, când eram încă la masă. Ne-am luat farfuriile cu noi în adăpost.

— Și-acum e mort! a zis Jamie, mestecând cu gura deschisă. Ai noștri l-au scos afară, l-au pus la zid și poc! S-a prefăcut că trăgea cu pușca. Eu am tresărit.

— Cel mai probabil nu s-a întâmplat așa, a zis Susan. Am întrebat eu.

Jamie s-a uitat pieziș.

— Atunci ce i-au făcut?

— N-o să-ți spună nimeni precis.

Am scormonit printre cartofii fierți din farfurie. Susan îi lăsase cu tot cu coajă; să cureți cartofii însemna să risipești mâncare și nu ne permiteam asta, în vreme de război. Nu-mi plăceau cojile. Anglia avea o mulțime de cartofi, trebuia să mâncăm în fiecare zi.

— Probabil că l-au adus pe calea cea bună, a zis Susan. L-au făcut agent dublu sau așa ceva. Adică guvernul îl pune să trimită în Germania mesaje false, cu emițătorul lui.

— Adică îl silesc să le spună minciuni, am zis eu.

— Da, a zis Susan.

Jamie s-a încruntat.

— Eu n-aș face așa ceva, dacă m-ar prinde nemții...

— Eu aș face, am zis. Dacă nu minte, îl împuşcă. Eu aș minți, dacă aș fi nevoită.

Avioanele germane începuseră să atace și în timpul zilei. Dacă erau departe tare, stăteam cu Jamie pe câmp și ne uitam după ele, cu mâna streășină la ochi ca să ne ferim de soare. Avioanele roiau pe cer în cercuri, ca insectele, până când câte unul se prăbușea lăsând în urmă o trâmbă de fum. De la distanța la care eram eu nu deosebeam avioanele germane de cele englezești, dar Jamie da.

„Unul de-al nostru“, spunea, sau „unul de-al lor“.

Uneori vedeam deschizându-se globul vreunei parașute, atunci când se catapulta pilotul. Speram întotdeauna să văd parașuta, chiar dacă avionul era al nemților.

Doi dintre piloții care veniseră la noi de Crăciun muriseră. Când a aflat, Jamie a plâns până a adormit. Eu m-am gândit la fețele lor, cum râdeau și cum se jucau cu Jamie. Spre deosebire de fratele meu, nu-mi aminteam cum îi chema. Fusesem prea supărată în acea zi din cauza rochiei verzi.

Înțelesesem între timp de ce mă supărasem atât de tare de Crăciun. Mă simțisem copleșită și pur și simplu nu mă putusem stăpâni. Acum, privind în urmă,

gândindu-mă că între timp piloții aceia muriseră, mi se părea cam prostește să mă supăr din cauza unei rochii. Dacă aș fi putut retrăi acele clipe, măcar aș fi fost mai atentă la numle lor.

Anglia pierdea zilnic o mulțime de avioane. Germania pierdea și mai multe. Pe aerodromul nostru veneau avioane noi, din nordul țării. Veneau și noi piloți, imediat după ce terminau instrucția. Decolau în fiecare zi și nu se mai întorceau toți.

Trebuia să câștigăm această bătălie aeriană, spunea Susan, altfel pierdeam războiul. La radio, prim-ministrul Churchill a zis: „Niciodată atât de mulți nu au datorat atât de mult celor puțini.“ Asta însemna că piloții ne salvau pe noi toți. Însemna că erau singurii care îi țineau departe pe nemți.

A venit și luna septembrie. Deja nu mai atrăgeam atenția în sat la fel de mult. Cu o săptămână înainte, avioanele britanice atacaseră Berlinul. Era prima dată când războiul se mutase pe pământ german. Fred nu mai putea de bucurie.

— Le arătăm noi lor!

O bucată dintr-un avion german doborât căzuse la marginea unui lan de grâu de pe domeniul Thorton. Fred mi-a dat-o să i-o duc lui Jamie.

— De unde știi că e german? l-am întrebat, răsucind în mâini bucata de metal.

— L-am văzut pe ticălos, a zis Fred. A vrut să se întorcă peste Canal trăgând tablele după el.

Nu era bine să-l învăț pe Untișor s-o ia la fugă atunci când ne apropiam de casă, dar în ziua aia l-am lăsat. Mă simțeam nespus de fericită. Soarele ardea, nu se

vedeau avioane, nu se auzeau sirene, iar Jamie urma să se bucure nespuse de bucată aceea de avion nemțesc. Untișor galopa vesel, cu urechile ciulite. Toată vara exersasem salturi și, chiar dacă Fred încă nu-mi dăduse permisiunea, știam că eram pregătiți să sărim – și eu, și calul. În loc să-l domolesc pe Untișor și să intrăm pe poarta pajiștii, l-am îndreptat spre zidul de piatră și l-am îmboldit să meargă mai repede.

A zburat peste zid. În cele din urmă, sărisem!

Am văzut-o pe Susan în grădina din spate împreună cu Jamie și cu un cineva pe care nu-l cunoșteam. Am luat-o la goană peste câmp.

— Jamie! am strigat. Ți-am adus o bucată dintr-un Messerschmidt!

L-am domolit pe Untișor și l-am bătut ușurel cu palma pe gât.

— Ai văzut cum a sărit? am întrebat-o pe Susan. Ai văzut?

Apoi am recunoscut-o pe femeia de lângă ea.

Era mama.

Mama.

Nu știam ce să cred. L-am oprit pe Untișor în fața zidului grădinii, cu mâinile pe dârlogi, și m-am uitat la ea. S-a uitat și ea la mine, cu mâna streășină la ochi. Expresia de pe chipul ei – nemulțumire amestecată cu dezinteres – era aceeași.

— Bună, am zis.

S-a încruntat.

— Tu cine ești?

Nu mă recunoștea.

Am descălecat, aterizând cu grijă pe piciorul stâng, cel sănătos. Mi-am dezlegat cârjele din spatele șei și am trecut peste zidul grădinii.

— Sunt Ada, am zis.

Când și-a dat seama cine eram, expresia i s-a transformat în furie.

— Ce naiba înseamnă asta? a zis. Cine te crezi?

Jamie o ținea pe mama de mână. Jamie părea plin de speranță.

— Umbli călare! a zis mama. Prințesa Margaret, asta ești acum?

— Am învățat să călăresc, i-am spus. Am o șa laterală, ca să nu mă lovesc la...

Mama mi-a fluturat pe sub nas un plic mototolit.

— Și asta? Ce înseamnă asta?

M-am uitat. Era una dintre scrisorile lui Susan. Am recunoscut scrisul ei pe plic.

— Vrei să te operezi, așa-i? a zis mama.

Mi-a sărit inima în piept.

— Îmi pot repara piciorul. Doctorul a spus...

— Pot, pe naiba! a zis mama. Ce să repare la piciorul ăla? Mai întâi primesc o scrisoare că tre' să dau bani la guvern pentru că mi-a luat copiii, nouăsprezece șilingi pe săptămână, iar guvernul vrea să-i plătesc...

— Nu te va obliga nimeni, s-a amestecat Susan.

— ...și pe urmă vine asta. Scrisoare trimisă la altă adresă, da' am primit-o ca să văd că are cineva obrazu' gros să-mi spună mie ce să fac cu copiii mei! Și-acu' dau de tine, gătită, călare pe cal și cu nasu-n vânt, purtându-te de parcă ai fi mai bună ca oricine...

— Nu, mamă, am zis.

— ...ca și cum ai fi tu mai bună ca *mine!*

— Nu, mamă.

— Vino-ncoace, a zis mama. Mergem acasă.

Susan a încercat să-i explice ceva. Mama s-a întors și a fulgerat-o cu privirea.

— Îmi spui tu mie că nu pot să-mi iau propriii copii? Tu? O putoare care stă într-o casă cu fițe?

Mama a ținut-o tot așa, făcând-o pe Susan în toate felurile.

M-am simțit tot mai rece, distantă, foarte departe de toți. Minte mi s-a refugiat în ea însăși. Nu, trebuia să rămân în prezent, nu mă-ngrijisem de Untișor! Am dat să mă întorc pe pășune.

— Unde crezi că te duci? a zis mama.

— N-am scos șaua de pe Untișor. Nu poate rămâne nedeșeuat.

— Ba pe dracu'! Vino-ncoace, plecăm cu primul tren!

M-am dus totuși spre Untișor. Mama m-a lovit zdravăn chiar între umeri. Nu mă așteptasem și am căzut în față, pierzându-mi cârjele și înfundându-mi palmele în țărână. Jamie a țipat. Mie mi-au dat lacrimile. Uitasem cum era să fii lovit așa. M-am ridicat în picioare, clătinându-mă.

— Mă ocup eu de Untișor, a zis Susan.

— Hai, Ada, a zis mama.

Îl ținea pe Jamie de gât, nu-i puteam vedea fața. S-a îndreptat cu el spre poartă.

— Stai puțin, a zis Susan, întorcându-se. Așteaptă să-și ia lucrurile.

— N-au nevoie de nimic, a răspuns mama. I-ai gătit ca pe niște marțafoi. Nu le-ai făcut nicio favoare lăsându-i să se creadă mai presus de ce sunt. Unde mergem noi, nu le trebuie alte lucruri.

Susan a dat oricum fuga în casă. S-a întors cu exemplarul ei din *Un Robinson elvețian*.

— Ia-o, a spus, vârându-i cartea în mână lui Jamie. E a ta.

Mama s-a uitat bănuitoare la carte.

— N-o vrea, a zis. Ce să faci cu ea?

— N-o vreau, a repetat Jamie. Nu-mi trebuie.

Expresia plină de speranță îi dispăruse de pe chip. Părea împietrit.

— Nu, am zis eu. Nu-i trebuie.

Nu-l face s-o ia, m-am rugat eu în gând de Susan. I-ar fi mult mai rău.

Susan m-a privit, albă ca varul. A pus cartea sub braț.

— O păstrez eu pentru tine, Jamie, a zis ea. Ada, o să am grijă de Untișor. Promit. N-o să-i mai las copitele netăiate.

Mama l-a împins pe Jamie pe poartă.

— Nu, a zis Susan. Nu trebuie să plecați. Ada, Jamie, puteți rămâne cu mine! Voi rezolva eu asta. Promit. Puteți rămâne.

Mama s-a încruntat.

— Tu crezi că poți să-mi iei copiii?

— Mă voi duce la poliție, a zis Susan. Ada, vor asculta ce ai de spus. Ne vor asculta pe toți. Puteți rămâne.

Pauza care a urmat a părut să dureze o viață. Mama a tras aer în piept. Jamie a fornăit. Eu m-am uitat la Susan și am spus:

— Nu ne-ai vrut.

Susan m-a privit direct în ochi.

— Asta s-a întâmplat anul trecut. Acum vă vreau.

Dar Jamie o ținea pe mama de mână. Poate că pe mine m-ar fi lăsat să stau cu Susan, dar n-aveau niciun motiv să-l ia pe Jamie de lângă mama. Pe el nu-l ținuse niciodată încuiat.

— Nu pot să-l părăsesc pe Jamie, am zis.

Susan s-a uitat la mine și a dat foarte încet din cap. Mama a mormăit ceva în barbă. L-a împins pe Jamie în fața ei pe drum. I-am urmat. Când m-am uitat în urmă, Susan era deja de cealaltă parte a zidului grădinii, desfăcând chinga șei. N-a ridicat privirea. Nu ne-a spus rămas-bun.

Când am ajuns în capătul uliței, mama s-a oprit.

— Ce-s alea? a zis ea, arătând spre cârje.

— Merg mai repede cu ele.

— De parcă ai avea nevoie să mergi, a pufnit ea.

— *Pot să merg*, am zis.

— Nu pentru multă vreme, don'șoară, a zis mama.

Nu pentru multă vreme.

Trenul spre Londra a mers chiar mai încet și a fost mai aglomerat decât cel cu care fuseserăm evacuați. Pe culoar stăteau soldați pe valize. Un bărbat mi-a văzut cârjele și mi-a oferit locul lui, dar mama s-a încruntat la el și m-a împins mai departe. Bărbatul a dat să spună ceva.

— Stau bine în picioare, am zis eu repede. Cu cârjele...

Mai bine tăceam. Mama a îngustat ochii.

— Nu știi cine ți-a spus că ai voie să ieși un'te vede lumea, a zis ea încet, dar furioasă. Să te-arăți așa oloagă. Poți folosi bețele alea până ajungem acasă, niciun minut mai mult.

— Dar pot să merg, am zis.

— Numa' că eu nu vreau să te las. M-ai auzit?

Am înghițit în sec. Era mai rău ca un coșmar.

— Ada a prins un spion, a șoptit Jamie.

— Minte-i pe alții, a zis mama.

— Spune-i, Ada, a zis Jamie. Spune-i cum ai fost tu eroină.

Mi-am ținut gura și am clătinat din cap.

Până să ne dăm jos din tren era noapte târziu și am pornit orbecăind pe străzile negre ca cerneala din cauza camuflajului. Am pășit peste pietrele aspre de pavaj. Umbrele făceau zgomote pe care nu mi le aminteam, dar mirosul de descompunere de pe străzile umede era același.

„Untișor“, mi-am zis. „Gândește-te că-l călărești pe Untișor.“

Mama ne-a spus că se mutase ca să fie mai aproape de fabrica unde lucra.

— Plus că am scăpat și de vecinii ăia băgăcioși, care n-aveau să-ți spună o vorbă bună. Am o slujbă ca lumea acum, chiar dacă muncesc numai noaptea. O să vă placă noua casă, să știți. Nu-i ca la puturoasa aia bogată unde ați stat, dar e bine.

— Susan nu-i o puturoasă bogată, a zis Jamie.

„Taci, Jamie!“ m-am gândit.

— Ba cum să nu! S-a îmbogățit ținându-vă pe voi. Sigur, a mai dat ceva pe haine. Ce porți tu acum, Ada? Ce-s ăia?

— Pantaloni speciali de călărie, am zis și mi-am dorit imediat să n-o fi făcut.

— Oho, ca bogătanii! Și acasă cum le zici?

— Nu-s decât niște pantaloni cu care mergi călare, am spus. Nu-s de bogați. Bogații poartă costume speciale. Și n-au costat nimic, mi i-a făcut Susan.

Fusese nevoită, după ce se uzaseră pantalonii primiți de la Maggie. Și bine-ar fi fost dacă mă-nvățam să tac!

— Așa carevasăzică, bogătanele poartă costume de călărie! Mă mir că n-ai și tu unul.

Susan spusese că avea de gând să-mi facă. I se părea amuzant.

— La mine-n casă nu porți nădragi, a zis mama. Mâine-i amanetăm pe ăștia și luăm ceva cum se cuvine. Ce nesimțită! Să te lase să ieși pe unde te poate vedea lumea!

— Nu-i nimic în neregulă cu mine, am zis. Picioarul meu e departe de creier.

Pleosc!

M-am împleticit și m-am dus mult în spate, până când am căzut și m-am lovit la cot de ceva tare. Pentru o clipă nu mi-am găsit cârjele pe întuneric. M-a ajutat Jamie. „Taci“, mi-am spus. „Ține-ți gura!“

Mama ne-a condus trei etaje pe niște scări. Pe fiecare palier atârnav niște becuri chioare, umplând scara de umbre. Am văzut ceva alunecând repede pe jos. „Un șobolan“, m-am gândit. Uitasem de șobolani. Uitasem cum mirosea pe hol de la closetele comune aflate la fiecare etaj.

Mama a deschis o ușă jechoasă de lemn.

— Am ajuns, a zis ea.

Apartamentul avea două camere mici. Am intrat într-una cu o masă, o chiuvetă, un ochi de aragaz și niște scaun. Pe jos era linoleum subțire.

Sub chiuvetă nu era niciun dulăpior. Și n-am văzut vreunul în care să fi încăput. A fost primul lucru la care m-am uitat.

— Ei? a zis mama.

Am înghițit în sec.

— Foarte frumos, am zis.

— Te-ai făcut o răsfățată de bogătașă, a zis mama. Să vezi cum îți scot eu fumurile din cap! A tras un scaun de sub masă. Pe ăsta îl punem lângă geam. Să stai comod când te uiți afară.

Ce-ar fi trebuit să spun? Nu mai știam răspunsurile corecte.

— Mulțumesc.

— Văd că acu' stă la noi don'șoara Politețe. Se crede mai bună decât noi, restul.

Mama ne-a arătat și camera cealaltă, în care era și fonierul nostru cel vechi și un pat nou. Fără cearșafuri, doar o pătură aspră, o pernă și o saltea.

Înainte să fi stat la Susan, era obișnuită cu astfel de paturi, iar apartamentul mi s-ar fi părut bun. Chiar elegant, din moment ce avea mai mult de o cameră.

— A trebuit să-mi iau liber noaptea asta de la lucru ca să vin după voi, a zis mama. Mă duc până la cârciumă să rad o halbă. Voi doi ați face bine să vă culcați. Îți aduc o căldare, Ada.

Mi-a luat o secundă să-mi dau seama de ce credea ea că-mi trebuie o găleată.

— Prefer să folosesc toaleta, am zis. M-am obișnuit așa.

Mama a zis clar și răspicat, accentuând fiecare cuvânt:

— Tu nu ieși din camera asta. Ai priceput? a continuat ea. Nu vreau să mă rîdă lumea că am o fată oloagă. Nu-mi pasă ce-ai făcut în altă parte. Acu' stai cu mine și faci ce-ți spun eu. Dacă nu mă asculți, o să-ți pară rău. Ești o oloagă și nimic mai mult. O oloagă, atât! N-ai fost niciodată altceva. Ai priceput?

— Lui Susan nu-i era rușine cu mine, am zis.

— Foarte rău din partea ei. Trebuia să-i fie, a zis mama cu o privire aprigă. Dacă nu mă ascuți, ți-l duc de-aici, a arătat ea spre Jamie. Ai priceput?

— Da, mamă, am zis.

Mama a plecat. Eu m-am uitat la ușă, apoi la găleată. Am folosit găleata.

Jamie și cu mine ne-am întins pe saltea în dormitorul încins.

— Nu pot să dorm, s-a văicărit Jamie. Îl vreau pe Bovril.

— Susan o să aibă grijă de el, am șoptit.

— Am nevoie de Bovril, a zi Jamie. Nu pot să dorm.

— Știu, am zis. Știu.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat Jamie. De ce-i mama așa de furioasă?

— Arătăm altfel, am zis.

— Și ce?

Am tras adânc aer în piept. O parte din mine simțea că era numai vina mea, pentru că mă făcusem prea dichisită, pentru că mă depășisem pe mine cea dinainte, pentru că nu eram genul de fiică pe care mama s-o fi putut iubi.

Pentru că eram oloagă.

Și totuși... mama mi-ar fi putut drege piciorul. Putuse să mi-l repare încă de când eram mică și se mai putea chiar și acum. Numai că nu voia.

Voia să fiu oloagă.

Nu înțelegeam.

A răsărit luna. I-am văzut razele pe tavan. *O oloagă și nimic altceva.*

— Jamie, am zis eu și i-am dat un ghiont. Am prins un spion.

— Știu.

— Am învățat să-l călăresc pe Untișor și am sărit împreună peste zid. Iar Fred are nevoie de mine.

— Îhî, a zis el, întorcându-se pe-o parte.

— Știu să citesc, să scriu, să tricotez, să cos. Am ajutat soldații veniți de la Dunkerque. Iar Maggie și cu Daisy țin la mine.

— Susan te iubește, a zis Jamie.

— Ne iubește pe amândoi, am zis.

— Știu. Îl vreau pe Bovril, s-a smiorcăit el.

Nu i-am răspuns. M-a luat somnul, cândva înainte să se întoarcă mama, iar în timp ce adormeam, m-am gândit la un singur cuvânt. *Război.*

Cel puțin acum înțelegeam ce însemna să te lupți și de ce. Iar mama habar n-avea ce luptătoare puternică devenisem.

De dimineață, Jamie făcuse în pat. Eu pe jumătate mă așteptasem, dar mama, care dormea pe partea lui, s-a înfuriat. L-a bătut rău la fund și i-a spus să aibă grijă să nu se mai repete.

— Altfel, dormi pe podea, l-a amenințat ea.

Jamie hohotea. Se dezobișnuise să mai fie bătut.

— Nu mai plânge, i-am șoptit și l-am luat în brațe. Taci. Plânsul înrăutățește lucrurile.

Mamei i-am spus:

— Spăl eu pătura.

Mi-am căutat cârjele și pantofii pe podea. Dispăru-seră.

Mama mi-a văzut expresia de pe chip și a râs.

— Nu-ți găsești cârjele?

— De ce nu mi-ai dat cârje de când eram mai mică? am întrebat-o.

— Ți-am spus, a pufnit mama. Nu vreau să te duci nicăieri. Nu vreau să te vadă nimeni.

— Dar piciorul meu putea fi îndreptata. Când eram bebeluș...

— Ha, acum crezi tot ce-auzi? Așa ziceau și surorile de la spital, se așteptau să le dau bani, voiau să-mi ia și banii, și copilul și să te țină în spital cu lunile, pe banii mei. Mie nu-mi spune nimeni ce să fac cu banii și cu

copilul meu! Și n-ar fi reușit să te îndrepte! Când erai mică, piciorul tău oricum nu era nici pe jumătate le fel de urât cum este acum.

Am încercat să înțeleg tot ce-mi spunea. Dar Jamie se gândise la altceva.

— Și când încep bombardamentele, a întrebat el, unde ne ducem atunci? Acasă aveam un adăpost.

S-a oprit și a făcut ochii mari de frică. Am înțeles. Greșise numind *acasă* casa lui Susan.

Dar mama n-a băgat de seamă.

— La Londra nu-s bombardamente, a pufnit ea. N-a fost niciunul, și-i război de-un an.

Era sâmbătă, dar mama a zis că în noaptea aceea mergea la lucru. Fabricile funcționau fără întrerupere. S-a culcat pe partea uscată de pat, în timp ce eu am prăjit pâine și am făcut ceai pentru micul dejun. Când s-a trezit, a vrut să se ducă împreună cu Jamie să cumpere de mâncare.

— Unde-s cartelele voastre de alimente? a întrebat ea.

Erau la Susan. Ni le-ar fi dat, dacă mama nu se grăbea să plece așa cum a făcut-o.

Am făcut pe proasta.

— Nu știi, am zis.

Jamie a dat să spună ceva, dar eu l-am scrutat cu privirea și el și-a înghițit cuvintele. Mama a înjurat.

— Idioata aia de femeie, a zis ea. Probabil că vrea să mă tragă pe sfoară. Cred că folosește cupoanele chiar acum ca să cumpere ea tot zahărul și toată carnea la care aveți voi dreptul.

N-am spus nimic. M-am dus la geam, m-am așezat pe scaun și m-am uitat afară. Nu era nimic de văzut. Pe stradă nu se juca niciun copil. Câteva prăvălii aveau

saci cu nisip la vitrine. Femeile mergeau repede, nu zăboveau la stat de vorbă.

Război.

Mama mi-a aruncat o privire mai prietenoasă.

— Nu te pot împiedica să te uiți, a zis ea, dar cu un picior ca al tău, ce altceva să faci? O să fii oloagă toată viața.

După ce mama și Jamie au plecat, m-am transformat în spion. Apartamentul era jegos, am vrut să spăl măcar chiuveta și podeaua, dar m-am hotărât să mă abțin. Mama ar fi băgat de seamă și s-ar fi înfuriat. Mai bine să creadă că rămăsesem pe scaun.

Nu existau prea multe locuri unde să poți ascunde ceva. Câteva dulapuri de bucătărie unde ținea mama oalele și farfuriile pe care le avea de ani de zile. Haine în șifonier – unele noi, laolaltă cu cele vechi. O măsuță în dormitor cu o oglindă nouă, mai mare, atârnată în spatele ei.

Aveam părul încâlcit de tot. L-am periat cu peria mamei și l-am împletit. Eram murdară pe față. Am găsit o cârpă și săpun la chiuveta din bucătărie și m-am spălat. A trebuit să folosesc din nou găleata, dar am mutat-o lângă ușă și am acoperit-o cu o farfurie, ca să mai ascund mirosul.

M-am întors la masa cu oglindă. Avea un sertar. În partea din față era plin de agrafe de păr, cioturi de creion și hârtii vechi. L-am tras de tot. Am găsit chiar în fundul lui o cutie de carton. Înăuntru, un teanc de hârtii.

Am despăturit-o pe prima.

Certificat de naștere, scria pe ea. *Ada Maria Smith*.

Am tras aer în piept. Am citit repede foaia de hârtie. Am găsit ce căutam. *13 mai 1929*.

Greșisem data nașterii, dar nimerisem anul. Aveam într-adevăr unsprezece ani.

Certificatul de naștere al lui Jamie era sub al meu. Și mai jos am dat peste certificatul de căsătorie al părinților mei.

Am auzit zgomot pe scări. Jamie cânta cât îl țineau plămâni. Frumosul, minunatul Jamie! Până să deschidă mama ușa, pusesem actele la loc și stăteam liniștită pe scaunul de la geam.

Pentru cină, mama a fiert varză și cartofi cu o bucățiță de carne de vită tare. Carnea a mâncat-o ea și ne-a spus că până nu ne recuperam cartelele, noi n-aveam dreptul.

— O fac eu pe mâța aia să vi le trimită, a zis mama. O dau pe mâna legii, dacă-i nevoie.

Jamie arăta nefericit și n-a vrut să mănânce, dar i-am umplut farfuria cu legume.

— Sunt bune, l-am încurajat. Au un pic de gust de carne.

S-a uitat la mine. I-am făcut cu ochiul. M-a cercetat o vreme din priviri și pe urmă a mâncat cu grijă tot.

Când mama s-a ridicat să se ducă la lucru, am respirat adânc și mi-am luat inima în dinți. Venise clipa. *Acum sau niciodată*, m-am gândit.

— N-ai nevoie de noi aici, i-am spus. Te descurci mai bine fără să ai grijă de noi, să ne hrănești și toate cele. Nu ne vrei cu adevărat. Nici măcar pe Jamie.

Jamie a dat să spună ceva, dar i-am tras un șut pe sub masă, tare, și și-a ținut gura. Mama mi-a aruncat o privire tăioasă.

— Ce înseamnă asta? Vrei să mă tragi pe sfoară?

— Nu ne-ai vrut niciodată, am continuat. Nu cu adevărat. De asta nici n-ai trimis după noi, deși toate celelalte mame au făcut-o.

— Nu știu ce drept ai tu să te plângi, a zis. Văd că te-ai distrat bine pe-acolo. Ai haine dichisite, idei deștepte, ai umblat prin târg...

— Pentru tine nu contează ce se întâmplă cu noi. Ne-ai adus acasă numai pentru că ai crezut că te costă mai mult să ne lași acolo.

— Păi chiar m-ar fi costat. Ai văzut scrisoarea. De ce să dau bani ca să trăiți voi mai bine decât mine? Nu sunteți decât niște...

— Nu contează, am zis.

M-am străduit să vorbesc calm și măsurat. Voiam să aflu adevărul. Mă săturasem de minciuni.

— Nouăsprezece șilingi, a zis mama. Nouăsprezece șilingi pe săptămână! Când mai întâi v-au luat pe gratis. N-am cheltuit niciodată nouăsprezece șilingi pe săptămână cu voi. Țsta-i jaf curat!

— Dacă nu trebuie să plătești, n-are de ce să-ți pese că plecăm, am zis. Pot să aranjez eu asta. Noi să plecăm și tu să nu plătești nimic.

A îngustat ochii.

— Nu știu ce urmărești, fato. Nu știu de unde-ți vin atâtea vorbe. Vorbești și tot vorbești...

— Mi s-ar putea opera piciorul, am zis. Chiar și acum. Nu-i nevoie să rămân oloagă. Nu trebuie să-ți fie rușine cu mine.

Lui Susan nu-i este rușine, mi-a trecut prin minte.

Mama s-a înroșit la față.

— N-o să plătesc niciodată să-ți îndrepte ție piciorul.

— Ar fi fost mai ușor când eram mică.

— Nu-s decât minciuni! Crezi și tu ce zice lumea! Minciuni. I-am spus și lui taică-tău...

Tata. Citisem despre el într-o tăietură de ziar din sertarul mamei.

— El m-ar fi operat.

Era o presupunere.

— A vrut, a zis mama. Oricum, el și-a dorit copii. El te legăna și-ți cânta.

Am simțit lacrimile alunecându-mi pe obraz. Până atunci nici nu-mi dădusem seama că plângeam.

— Nu ne-ai vrut niciodată, am zis. Nu ne vrei nici acum.

Ochii mamei s-au aprins.

— Ai dreptate, a zis. Nu vă vreau.

— Și nu ne-ai vrut niciodată.

— De ce să vă fi vrut? a zis mama. Numai el a vrut copii, îmi spunea că nu-s normală, că el voia. Și uite-așa m-am ales cu o oloagă. Și cu încă un plod. Și pe urmă am rămas fără bărbat. *Nu v-am vrut niciodată, pe niciunul dintre voi.*

Jamie a scos un sunet înfundat. Știam că plângea, dar nu m-am putut uita la el.

— Uite că nu-i nevoie să ne mai ții, am zis. Și nici să plătești. Plecăm mâine dimineață. Pentru totdeauna.

Mama s-a ridicat în picioare. Și-a luat geanta și pălăria. S-a întors să se uite la mine.

— Pot scăpa de voi fără să plătesc un ban?

Am dat din cap că da.

Ea a rânjit. Era rânjetul acela cu care îmi spunea Ada-treci-în-dulap.

— Îmi promiți tu?

O să-mi aduc aminte cuvintele astea cât voi trăi.

— Da, am spus.

L-am luat pe Jamie în brațe și ne-am pus pe plâns. Lacrimile lui mi-au udat learcă bluza, în timp ce eu i-am udat lui părul. Am plâns cum nu mai plânsesem niciodată.

Sufeream nespus. Mă durea sufletul cum nu mă duruse piciorul niciodată.

Când ne-am oprit din plâns, am început să-l legăm pe Jamie înainte și înapoi. În cele din urmă s-a uitat în sus la mine, cu genele încă strălucind de lacrimi.

— Vreau acasă, a zis el.

— Mergem, am zis. Imediat ce răsare soarele, plecăm.

De-acum știam să citesc indicatoarele de pe drum. Știam să-mi găsesc calea. Nu aveam bani pentru biletele de tren, dar puteam băga mâna în foc că găseam undeva un punct al Organizației Femeilor Voluntare. Iar voluntarele ne-ar fi ajutat.

Am scos certificatele de naștere și i l-am arătat lui Jamie pe-al lui.

— Ești născut pe 29 noiembrie 1933, i-am spus. Ai șapte ani.

I-am arătat certificatul de căsătorie.

— Pe tatăl nostru îl chema James, ca pe tine.

Pe urmă am scos ultima bucată de hârtie, articolul din ziare. *Șase morți într-un accident la docurile Royal Albert.*

— A murit când erai de-o șchioapă. Eu abia împlinisem șase ani.

Am pus certificatul de căsătorie și articolul de ziar înapoi în sertar, dar certificatele noastre de naștere le-am ascuns în buzunarul pantalonilor mei de călărie, ca să fiu pregătită pentru dimineața următoare.

Uaaa-UAAA! Uaaa-UAAA! Uaaa-UAAA!

Sunetul alarmei s-a auzit pe fereastra deschisă. Tot mai tare.

Un atac aerian.

Nu știam unde erau adăposturile.

Nu aveam cârjele. Nu mai mersesem până departe călcând pe piciorul bolnav de foarte multă vreme.

Jamie s-a speriat și m-a apucat de mână. Sirena urla și mai tare.

— Vino! i-am spus.

— Unde?

M-am prefăcut că știam.

— În jos pe scări!

Oamenii ieșeau în fugă din apartamente, cu așternuturi în brațe. Nu puteam coborî treptele pe fund, nu printre oameni. M-am apucat cu amândouă mâinile de balustradă și am coborât cât am putut de repede, în timp ce lumea mă împingea. Jamie se ținea de bluza mea și tremura. Sirenele au început să obosească. Sunetul lor a fost înlocuit cu explozii îndepărtate.

Bombe.

În întinericul de pe stradă, nu vedeam pe unde mergeam. Îi auzeam pe ceilalți oameni, dar păreau să fie peste tot. Strigătele reverberau între clădiri. L-am

apucat pe Jamie de mână și am luat-o la întâmplare, cât am putut de repede. Spre o ușă, în jos pe trepte, oriunde.

Undeva, deasupra noastră, a explodat o bombă. Strada a vuit de geamuri sparte. În față, spre docuri, cerul s-a înnorșit. Incendiu. Docurile ardeau.

O clădire din spate a explodat. Unda de șoc ne-a ajuns din urmă. Mi-am simțit urechile ca și cum ar fi explodat și ele. A început să plouă cu cărămizi, cioburi și moloz. I-am protejat lui Jamie capul cu brațele. Părea că țipă, dar eu nu-l auzeam. Nu auzeam nimic.

Am alergat clătinându-mă și l-am tras după mine. Am văzut în fața noastră o ușă deschisă. O scară care cobora. Era un adăpost. Slavă Domnului!

Niște străini ne-au tras înăuntru după ei. Pe scări în jos, într-un subsol plin de lume, încins și umed. Chipuri îngrijorate, buze care se mișcau, spunând lucruri pe care nu le auzeam. Mâini ridicându-ne, legănându-ne, oferindu-ne ceai. Mâini care ștergeau sângele de pe fața lui Jamie. Care ștergeau sângele și de pe fața mea.

Oamenii ne-au făcut loc pe podeaua de beton. Cineva ne-a învelit cu o pătură. Mă țineam strâns de Jamie. „N-o să mă mai dezlipesc niciodată de el“, m-am gândit. Niciodată.

În cele din urmă am adormit. Dimineața ne-a trezit cineva care supraveghea adăposturile.

— Focurile sunt tot mai aproape, a zis. Trebuie să ieșiți cu toții de-aici.

M-am ridicat. Văzusem docurile în flăcări. Dar ele erau departe. Sau nu?

— Ard o mulțime de lucruri, don'șoară. Țevile de apă s-au spart și pompierilor le trebuie o groază de timp ca să domolească focul.

Mi-am dat seama că vorbisem abia când am auzit răspunsul omului. Urechile încă îmi țiuiau, dar păreau să funcționeze din nou.

L-am scuturat pe Jamie. S-a smuls din somn așa cum iese iepurele din vizuină, încet-încet.

— Vreau să merg acasă, a zis.

— Da, am dat eu din cap.

Era cenușiu de praf din creștet până în tălpi. Îi curse se sânge din nas și se murdărise până pe gât. Avea cămașa ruptă și îi lipsea un pantof. Am bănuț că și eu arătam la fel sau chiar mai rău.

— Haide, am zis.

*

Am ieșit pe strada distrusă. În șirurile de clădiri se căscau goluri, ca într-o gură știrbă. Un val de praf și de fum înăbușea lumina soarelui, dar pavajul strălucea ca presărat cu stele. Sticlă. Era plin de cioburi împrăștiate peste tot.

Croindu-și drum printre moloz și resturi, o siluetă mărunță cu păr blond și creț care se ivea de sub marginile pălăriei se îndrepta spre noi. Semăna cu o vrăjitoare mică și foarte hotărâtă. M-am holbat la ea, nevenindu-mi să cred. Aveam gura uscată și vocea îmi secase.

Nu și a lui Jamie.

— Susan! a strigat el.

Capul femeii s-a smucit ca tras cu o sfoară. A rămas cu gura căscată, apoi a luat-o la fugă spre noi, iar Jamie a alergat și el și s-a oprit abia când s-a izbit de ea, îngropându-și fața murdară în fusta ei. Pe urmă am ajuns și eu și nici nu mi-am dat seama când m-a înconjurat și pe mine cu brațele. Îi simțeam flaneaua de lână aspră pe obraz. Am strâns-o și eu în brațe, pe deasupra capului lui Jamie.

— Vai, dragii mei, ce dezastru! a zis ea. Ce minune că sunteți întregi! Că sunteți amândoi nevătămați!

Lângă gară era un restaurant deschis, în ciuda faptului că-i explodaseră ferestrele. Susan a comandat ceai, apoi ne-a dus pe amândoi la baie și a încercat să ne curețe.

— Unde-ți sunt cârjele? m-a întrebat ea. Of, Ada, sărmanele tale picioare!

Chiar dacă purtam ciorapi, aveam picioarele pline tăieturi.

— Ce s-a întâmplat cu pantofii tăi?

— Mi i-a luat mama, am zis. Și din cauza asta n-am putut ajunge în adăpost destul de repede. Am ajuns de-abia după ce căzuseră primele bombe.

A strâns buzele tare, dar n-a spus nimic. Ne-am întors la masă și n-am mai spus nimic. O chelneriță ne-a adus sendvișuri și am început să mâncăm.

— Cum ne-ai găsit? a zis Jamie.

— Mama voastră a plecat fără să-și ia scrisorile. Pe una era trecută adresa ei. Clădirea aceea, însă... S-a oprit. A fost lovită, din păcate. Numai că unii locatari s-au întors azi dimineață printre ruine, iar o femeie spunea că i s-a părut că v-a văzut coborând scările. Ținea minte că trecuse pe lângă voi pentru că vă mișcați foarte încet. Am sperat, așadar, că ați reușit să ajungeți

în vreun adăpost. Le-am luat pe toate la rând. Nu mi-am dat seama până acum că sunt atât de multe.

Eu aveam o întrebare și mai importantă.

— De ce? De ce ai venit după noi, dacă noi te-am părăsit?

Susan a mestecat cu lingurița în ceai, gânditoare. Restaurantul avea zahăr pe masă, dar era nepoliticos să iei mai mult de o bucată.

— Veți afla că există mai multe feluri de adevăr, a zis ea în cele din urmă. Este adevărat că mama voastră are dreptul să vă țină cu ea. La asta m-am gândit, atunci când v-am lăsat să plecați. Dar pe urmă n-am putut să dorm. Am stat în adăpost cu prăpăditul de motan și mi-am dat seama că ar fi trebuit să vă păstrez, în ciuda oricăror reguli. Pentru că adevărul este că sunteți și ai mei. Înțelegeți asta? Puteți să înțelegeți?

— Voiam să ne întoarcem la tine chiar azi dimineată, am zis.

— Bine, a încuviințat ea, apoi a adăugat: Eu am venit ieri încoace cu primul tren pe care l-am putut lua. Dar a mers atât de încet și s-a oprit de atâtea ori, iar când a început bombardamentul nici n-au vrut să ne mai ducă la Londra! Am petrecut aproape toată noaptea pe o linie laterală și am ajuns în gară abia în zori.

A tăcut. Jamie căzuse cu capul pe masă. Dormea buștean.

Susan m-a ținut de mână cât timp am șchiopătat până la gară.

— Oricum aveai nevoie de cârje noi, a zis ea la un moment dat. Ești prea înaltă pentru cele vechi.

Am dat din cap, recunoscătoare că nu trebuia să-i explic. Aveam de gând să-i povestesc totul într-o zi, ce îi spusese mamei și ce-mi spusese ea, dar nu acum.

Poate nici prea curând. Simțeam că mi se rupe inima doar gândindu-mă la asta.

Trenul spre Kent era foarte aglomerat. Susan a găsit un loc pentru mine, dar Jamie a sfârșit prin a se întinde sub banchetă, iar Susan a stat pe coridor pe ranița unui soldat. Trenul înainta puțin și se oprea. Am ațipit cu capul lipit de perete. Când Jamie a avut nevoie la toaletă, soldații l-au trecut din mână în mână peste capetele tuturor până în celălalt capăt de vagon și apoi l-au dus la fel.

În cele din urmă am coborând împleticindu-ne în gara de la noi din sat. Susan a făcut semn unui taxi parcat lângă bordură.

— Urcați, a zis ea. Nu vă pun să mai mergeți pe jos nici măcar un pas.

Mașina a traversat satul în liniștea matinală de duminică și până la urmă am ajuns la ulița străjuită de copaci de lângă casa lui Susan. Am auzit cum i s-a tăiat brusc respirația.

Am coborât din taxi și am văzut ce văzuse și ea.

Casa dispăruse.

Fusese lovită în plin de o bombă germană.

Aproape jumătate din săteni stăteau printre ruine și moloz, ridicând cu grijă cărămizi și lespezi de piatră. Au ridicat privirea și au văzut taxiul.

Pe urmă ne-au văzut pe noi și a fost ca atunci când o văzusem noi pe Susan la Londra – chipuri care s-au umplut de uimire, frica transformată în fericire, zâmbete și râsete.

Susan rămăsese împietrită, cu mâna la gură.

Toată lumea a dat fuga spre noi. Fred, vicarul, Stephen White. Cârциumarul și nevasta lui. Polițiștii.

Piloții. Lady Thorton a îmbrățișat-o pe Susan și a început să plângă.

— De ce nu ne-ai spus că pleci? a hohotit ea. Tu nu te duci niciodată nicăieri – de ce nu ne-ai anunțat?

Un ghemotoc cenușiu de blană a țâșnit din moloz direct spre Jamie.

— Bovril! a chiuit el.

Pășunea era acoperită de resturile exploziei. Am încercat să fug într-acolo, dar după trei pași m-a prins Fred.

— A scăpat, a zis Fred. Căluțul tău e întreg. Cred că era în celălalt colț al pajiștii, când a căzut bomba.

Pe obrajii lui Fred șiroiau lacrimi.

— Pe tine nu te găseam, a șoptit el. După tine săpam. Sirenele nu s-au oprit o clipă, astă-noapte. Am crezut că v-am pierdut pe toți trei.

Jamie a înghiontit-o pe Susan, zâmbind larg.

— Parcă am naufragiat, a zis el.

Susan era în continuare uluită, dar Jamie a vrut neapărat să-l mângâie pe Bovril pe creștet. Pe urmă, ea l-a luat pe Jamie de după umeri și s-a uitat direct la mine.

— Norocul meu că m-am dus după voi, a zis. Voi doi mi-ați salvat viața.

Mi-am strecurat mâna într-a ei și m-a cuprins un sentiment ciudat și nefamiliar. Semăna cu oceanul, cu lumina soarelui, cu caii. Semăna cu dragostea. Mi-am scormonit mintea și am găsit cuvântul potrivit. *Bucurie*.

— Înseamnă că acum suntem chit, am zis.

R.J. Palacio
Cartea lui Julian

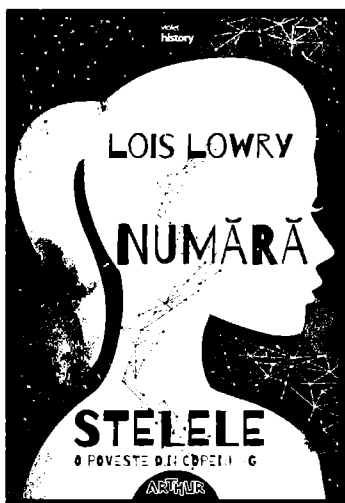
Traducere din engleză
de Iulia Arsintescu

Hardcover
112 de pagini
140 × 205 mm
ISBN 978-606-788-003-8

Cartea lui Julian vine în completarea poveștii din *Minunea*, roman aflat pe locul I în lista de bestselleruri New York Times și câștigător al premiilor Mark Twain și Junior Young Reader's Choice.

Julian, Jack și Charlotte sunt rugați de domnul director Tushman să-i prezinte școala viitorului lor coleg. August Pullman este un băiat cu serioase probleme cranio-faciale și a suferit numeroase intervenții chirurgicale.

Venirea lui tulbură apele la școala Beecher, iar Julian are o atitudine ostilă încă din prima zi. Acum aflăm cum a trăit el întâlnirea cu Auggie, de ce s-a purtat urât și ce a simțit.

Lois Lowry
Numără stelele
O poveste din Copenhaga

Traducere din engleză
de Alina-Nicoleta Ioan

Hardcover
168 pagini
140 × 205 mm
ISBN 978-606-8620-29-9

Este anul 1943, iar pentru Annemarie Johansen viața în Copenhaga e un amestec de îndatoriri pentru școală, de lipsuri și foamete, totul desfășurându-se sub privirea atentă a soldaților germani aflați la fiecare colț de stradă.

Aflând de raziile autorităților germane pentru ridicarea populației evreiești, familia Johansen hotărăște s-o salveze pe Ellen Rosen, cea mai bună prietenă a fiicei lor. Volumul a primit Medalia Newbery în 1990.

Lynda Mullaly Hunt
Ca peștele-n copac

Traducere din engleză
de Iulia Arsintescu

Hardcover

264 pagini

140 × 205 mm

ISBN 978-606-788-078-6

Ally e în clasa a șasea și a învățat, în cele șapte școli prin care a trecut, că cel mai important e să tacă și să treacă neobservată. Îi place să deseneze și să rezolve probleme de matematică – din cele cu puține cuvinte, pentru că literele se mișcă întruna pe pagină.

Ar vrea să spună adevărul și să ceară ajutor, dar îi e teamă că toată lumea o consideră deja o pacoste. Însă domnul Daniels, noul ei profesor, reușește să-i vadă potențialul și o ajută să nu se mai teamă de litere sau de citit. Datorită lui și bunilor ei prieteni, ajunge să nu se mai simtă ca un pește în copac și acceptă faptul că a fi diferit nu e deloc ceva rău.

Anne Fine
Copiii de făină

Traducere din engleză
de Stela Gheție

Paperback
216 pagini
130 × 190 mm
ISBN 978-606-788-056-4

Toată școala e în febra pregătirilor pentru Târgul de Știință, numai el trebuie să-i supravegheze pe ștregarii săi care au în grijă niște... copii de făină. Pe de altă parte, elevii pun la cale o formidabilă explozie a păpușilor improvizate care să dezlănțuie haosul.

Singurul care se abate de la plan este Simon Martin. Pentru el copila sa de făină nu mai este un simplu săculeț, iar reacția elevului-problemă îi surprinde pe toți colegii lui.

CEA MAI CUNOSCUTĂ
CARTE DE ISTORIE PENTRU COPII

Ernst H. Gombrich
*O scurtă istorie
a lumii*

Ernst H. Gombrich
O scurtă istorie a lumii

Traducere din germană
de Adriana Ionescu

Paperback
336 pagini
135 × 195 mm
ISBN 978-606-862-079-4

De la Vechiul Regat Egiptean la Cruciade, de la căderea Romei la căderea Zidului Berlinului – iată ambițiosul orizont al acestei „scurte“ istorii, pe care cel mai important istoric de artă al secolului, Ernst Gombrich, a scris-o în tinerețe și care rămâne și azi una dintre cele mai citite cărți ale genului.

Multe dintre momentele importante ale istoriei lumii sunt aici, povestite toate pentru copii.

R.J. Palacio

Minunea

Traducere din engleză
și note de Iulia Arsintescu

Hardcover

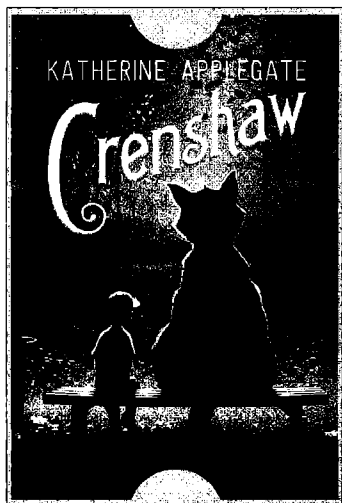
336 pagini

140 × 200 mm

ISBN 978-606-8044-37-8

August Pullman este un băiat de zece ani care a avut ghinionul de a se naște cu o teribilă diformitate facială. Pentru a-l proteja, părinții săi îl educă acasă, dar într-o zi hotărăsc că a venit vremea ca Auggie să meargă la școală.

Minunea este o poveste emoționantă despre curaj și bunătate, despre integrare și acceptare, scrisă cu sensibilitate și umor.

Katherine Applegate
Crenshaw

Traducere din engleză
de Iulia Arsintescu

Hardcover
176 pagini
145 × 210 mm
ISBN 978-606-788-105-9

Lui Jackson îi plac foarte mult faptele și lucrurile din natură și vrea să devină om de știință. În schimb, urăște să fie mințit, iar părinții lui tocmai asta fac. Ca să-l protejeze pe el și pe surioara lui le ascund faptul că s-ar putea să rămână din nou fără casă.

Doar Crenshaw, prietenul lui imaginar, îl înțelege și îl ascultă. Motanul uriaș care se dă cu skateboardul și căruia îi place să facă baie cu clăbuci îl ajută pe Jackson să își dea seama că nu e nevoie să poarte singur pe umeri povara familiei.